

TALOUSARVIO 2023 JA TALOUSSUUNNITELMA 2024-2025

VIHDIN KUNTA

Talousarvio 2023 ja Taloussuunnitelma 2024-2025
Julkaisija: Vihdin kunta
Valokuvaaja: Joenrinne Films
Kansi ja taitto: Vihdin kunta

1 YLEISOSA	5
1.1 KUNNANJOHTAJAN KATSAUS.....	5
1.2 KUNTASTRATEGIA 2022-2025	6
1.3 TALOUDELLISET LÄHTÖKOHDAT JA TOIMINTAYMPÄRISTÖ	20
1.4 VIHDIRIN KUNNAN ORGANISAATIO.....	33
1.5 HENKILÖSTÖ	35
1.6 SISÄINEN VALVONTA	42
2 TALOUSARVIOESITYS	43
2.1. Talousarvion ja taloussuunnitelman rakenne, sitovuus ja seuranta	43
2.2 Tilivelvollisen valvontavastuu.....	44
2.3 Talousarvion ulkopuoliset talouteen vaikuttavat tekijät.....	45
2.4 Talousarvioehdotuksen yhteenveto.....	46
2.4.1 Toimintatuotot	46
2.4.2 Toimintakulut	47
2.4.3 Verotulot	48
2.4.4 Valtionosuudet	49
2.4.5 Investoinnit.....	51
2.4.6 Rahoitustarpeet.....	51
2.5 Ilmastobudjetti	52
2.6 VIHTA-tasapainotusohjelman toimenpiteet.....	55
3 KÄYTTÖTALOUSOSA	73
3.1 KESKUSVAALILAUTAKUNTA	74
3.2 TARKASTUSLAUTAKUNTA.....	75
3.3 KUNNANHALLITUS.....	76
3.3.1 Konsernipalveluiden tulosalue	78
3.3.2 Sosiaali- ja terveyspalvelut	80
3.4 SIVISTYSLAUTAKUNTA	81
3.4.1 Opetuksen tulosalue.....	83
3.4.2 Varhaiskasvatuksen tulosalue	88
3.5 HYVINVOINTILAUTAKUNTA	91
3.5.1 Hyvinvointi- ja nuorisopalveluiden tulosalue	93
3.5.2 Kirjasto- ja kulttuuripalveluiden tulosalue	96
3.6 ELINVOIMALAUTAKUNTA	98
3.6.1 Liikuntapalvelut	100
3.6.2 Elinvoimapalvelut	101
3.6.3 Tukipalveluiden tulosalue.....	105

3.6.4 Kunnallisteknisten palveluiden tulosalue.....	105
3.6.5 Ateria- ja puhdistuspalveluiden tulosalue.....	108
3.6.6 Tilapalvelut	109
3.6.7 Vihdin Vesi	111
3.7 YMPÄRISTÖLAUTAKUNTA	115
3.7.1 Ympäristöpalveluiden tulosalue	116
4 INVESTOINTIOSA.....	118
5 KONSERNIYHTEISÖT JA TAVOITTEET	136
5.1 TYTÄRYHTEISÖT	137
5.1.1 Nummelan Aluelämpö Oy	137
5.1.2 Palman Tieto-Taito-Keskus Oy.....	138
5.1.3 Nummelan Teollisuustalo Oy	139
5.2 TYTÄRYHTEISÖJEN SEURANTA.....	139
6 LASKELMAT	140
6.1 Eriytetyt taseyksiköt	140
6.1.1 Tilapalvelujen taseyksikkö	140
6.1.2 Vihdin Vesi	142
6.2 TULOSLASKELMAOSA	144
6.3 RAHOITUSOSA	145

1 YLEISOSA

1.1 KUNNANJOHTAJAN KATSAUS

Kuluvan vuoden aikana maailmantalouden näkymät ovat synkentyneet ja maailmanpolitiikka on kiristynyt sodan palatessa Eurooppaan lähes 80 vuoden jälkeen. Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan on aiheuttanut geopoliittiset jännitteiden kasvamisen ja aikaansaanut idän kaupan romahtamisen, pahenevan energiakriisin sekä inflaation kiihtymisen. Vaikutukset ovat toistaiseksi olleet Suomessa vain taloudellisia ja jääneet vähäiseksi verrattuna Ukrainassa nähtävään sodan inhimilliseen kriisiin tai ruokapulan uhkaamiin kehittyviin maihin. Kriisin keskellä Vihdin kunta on pyrkinyt tukemaan ukrainalaisia avustuksin ja ilmaisain kuntapalveluin.

Vihdin vuoden 2023 talousarvio on monellakin tapaa historiallinen. Kuntalaisiin sekä kunnan toimintaan heijastuu lukuisat ulkoiset kriisit ja samanaikaisesti voimaan tulee vuodenvaihteessa kuntahistorian suurin uudistus. Sosiaali- ja terveystalouden uudistus leikkaa vuodelle 2023 kunnan tulopohjaa lähes 100 miljoonalla eurolla ja saa aikaan kunnan liikevaihdon merkittävän supistumisen tilanteessa, jossa kunnan velkataakka kasvaa edelleen korkean investointitason myötä. Soteuudistuksen vaikutukset kuntiin syvenevät taloussuunnitteluvuosina, kun edellisvuosien verotilitykset pienenevät ja hyvinvointialueet linjaavat, osana omia sopeutustoimiaan, tarkemmin hyvinvointialueiden palvelutasoa. Suunnitteluvuosien ennustettavuutta vaikeuttaa valmisteilla oleva TE-palveluiden siirto kuntiin 2025 sekä julkisen talouden yleinen heikentyminen. Kuntatalouden mahdollisista leikkauksista ja kuntamme suurimmista investoinneista tehdään päätökset Arkadianmäellä, joten vuonna 2023 pidettävät eduskuntavaalit ovat Vihdin kunnalle erittäin merkitykselliset.

Muuttuneessa maailmassa kunnan toimintaa ohjaa valtuuston päättämä tuore kuntastrategia vuosille 2022-2025. Strategiassa kunnan tavoitteena on olla koti kaikille ja kehittää nimenomaisesti kunnan saavutettavuutta osana kunnan kasvustrategiaa. Korona-aika opetti sen, miten nopeasti totutut rutiinit ja tapa järjestää oma elämä voivat muuttua. Vihdissä tulee olla helppo liikkua ja matkustamisen täytyy olla vaivatonta. Toimivat ja laadukkaat yhteydet luovat arjen sujuvuutta kodin, työpaikan, vapaa-ajan ja erilaisten palveluiden välillä. Strategian toteutus edellyttää kunnalta merkittäviä panostuksia uusiin asuin- ja yritysalueisiin, henkilöstöön sekä liikenne- ja tietoliikenneyhteyksiin.

Vuosien 2023-2025 talousarviot ovat keskeisiä dokumentteja kuntastrategian toimeenpanossa. Vuoden 2023 talousarvioon on nostettu strategisena tekona mm. hyvinvointikeskuksen suunnittelun ja uusien asuinalueiden edistäminen, uusien yritysalueiden rakentaminen, henkilöstön veto- ja pitovoima-ohjelma, oman asuntotuotantoyhtiön perustamisen selvittäminen, lapsiystävällinen kunta-työn edistäminen, VIHTA-toimenpiteiden päivitys, kunnan kiinteistöjen energiaremontit, Turun tunnin junan edunvalvonta sekä kevyenliikenteen väylien edistäminen. Merkittävimpiä investointeja vuonna 2023 on Etelä-Nummelan koulu- ja päiväkotikeskus, Turun tunnin juna Oy:n pääomitus, kiinteistöjen energiajärjestelmämuutokset, Pappilanpellon koulun korjaus, valokuituyhteyksien rakentaminen ja Rostin yrityspuiston investoinnit.

Teko teolta suuntamme kohti tulevaisuuden Vihtiä ja muokkaamme kuntamme tulevaisuutta yhdessä. Kiitos kaikille kuntalaisille, henkilökunnalle ja luottamushenkilöille kuluneesta vuodesta.

Kunnanjohtaja
Erkki Eerola

1.2 KUNTASTRATEGIA 2022-2025

TEKNOLOGIA TUO MUUTOSTA

Teknologian nopea kehittyminen muuttaa tapaamme asua, elää ja tehdä töitä. Etäisyyksien merkitys on vähentynyt ja vapaa-ajan merkitys korostunut.

KOTI LÄHELLÄ KAIKKEA

Voimme nauttia pääkaupunkiseudun palveluista ja tavata työkavereita sekä yhteistyökumppaneita jumiutumatta ruuhkiin. Teknologia on kutistanut maailmaa, ja Vihti on entistä lähempänä muita. Vihdissä on koti siellä missä elät – koti, josta voit saavuttaa kaiken oleellisen.

HYVINVOIVA TULEVAISUUS

Tuore kuntastrategia on ohjenuoramme seuraavalle nelivuotiskaudelle, jonka aikana rakennamme kunnastamme hyvinvoivan yhteisön pääkaupunkiseudun kupeeseen - houkuttelevan ja helposti saavutettavan.

HOUKUTTELEVA KUNTA

Kuntamme on kasvava pääkaupunkiseudun kehyskunta, joka toivottaa uudet asukkaat tervetulleeksi - kaipasipa uusi tulija taajamaan palveluiden äärelle tai maaseudun rauhaan. Alueella toimivat yritykset ovat kuntamme keskeinen menestystekijä. Suunnittelemme yritysalueet yritysten tarpeisiin ja tarjoamme elinkeinopalvelut asiakaslähtöisesti ”yhden luukun” periaatteella.

HYVINVOINTIALUE

Hyvinvointialueiden aloittaessa toimintansa, kuntien merkittävin palvelu on edelleen varhaiskasvatus ja opetus. Yhdessä yritysten ja kolmannen sektorin kanssa luomme edellytykset hyvinvoinnille ja turvatulle elämälle vauvasta vaariin.

Yhteistyö hyvinvointialueen kanssa on mutkatonta.

HYVÄT KULKUYHTEYDET

Vihdissä on helppo liikkua, Vihtiin on helppo tulla ja Vihdistä on vaivatonta matkustaa muualle.

Hyvät yhteydet ovat elinvoimaisuutemme perusedellytys. Toimivat kulkuyhteydet ja laadukkaat tietoliikennedyhteydet ovat arjen sujuvuutta kodin, työpaikan, vapaa-ajan ja erilaisten palveluiden välillä.

Ne mahdollistavat meille paikkariippumattoman asumisen, työnteen ja opiskelun.

MISSIONME

Vihti on koti ihmisille, yrityksille ja aktiiviselle elämälle.

VISIONME

Kasvava Vihti on Helsingin seudun saavutettavuuden edelläkävijä.

ARVOMME

1. PALVELUHENKISYYS

Kunnan työntekijät ja luottamushenkilöt ovat Vihdin kunnalla töissä kuntalaisia ja paikallisia yrityksiä varten.

Olemme helposti lähestyttäviä ja tartumme ripeästi toimeen.

Tarjoamme laadukkaita palveluita hyvällä asenteella.

2. VASTUULLISUUS

Toimintamme on avointa ja läpinäkyvää ja siten kuntalaisten arvioitavissa.

Teemme niin kuin sanomme ja sanomme niin kuin teemme.

Toimintamme on taloudellisesti, sosiaalisesti ja ympäristöllisesti kestävä.

3. YHTEISÖLLISYYS

Toimimme yhteisöllisyyden alustana ja koko kunnan kehityksen mahdollistajana.

Kanavoimme ja mahdollistamme erilaisten aktiivisten ryhmien toimintaa kuntamme kehittämiseksi. Edistämme yhteistä hyvää kunnan, kuntalaisten ja kolmannen sektorin yhteistyönä.

4. ROHKEUS

Toimimme rohkeasti, luovasti ja ennakoivasti. Uskallamme kokeilla ja onnistua, mutta myös epäonnistua ja yrittää uudelleen.

Rohkeudella Vihdistä luodaan entistä elinvoimaisempi kunta, joka erottuu kuntien välisessä kilpailussa edelläkävijänä.

HYVINVOIVAT VIHTILÄISET

Kuntalaislähtöisyys näkyy kaikessa toiminnassamme. Yhdessä yritysten ja kolmannen sektorin kanssa luomme edellytykset hyvinvoinnille ja turvatulle elämälle. Yhteistyö hyvinvointialueen kanssa on mutkatonta.

Tuemme lapsiperheiden hyvinvointia tarjoamalla laadukkaat koulutus- ja varhaiskasvatuspalvelut hyvinvoivissa kiinteistöissä ja luonnonläheisissä miljöissä. Uudet rakennetut koulut takaavat nykyiselle kouluverkostolle monipuoliset ja nykyaikaiset puitteet kymmeniksi vuosiksi.

Vihti on aktiivisen ihmisen koti. Tarjoamme modernit liikuntapaikat ja mahdollistamme liikkumisen lähiluonnossa. Kannustamme vihtiläisiä aktiiviseen elämäntapaan sekä terveydestä ja hyvinvoinnista huolehtimiseen. Monipuoliset taide- ja kulttuuripalvelut tukevat kunnan elinvoimaisuutta ja kuntalaisten hyvinvointia.

HYVINVOIVAT VIHTILÄISET

TAVOITE	MITTARI / LÄHDE	LÄHTÖTASO	TAVOITETASO
Tyytyväisyyden lisääntyminen asuinkuntaan	Kuntabarometri	3,41 (2021) vertailukuntien keskiarvo 3,61 (2021)	Yli vertailukuntien keskiarvon (3,61 vuonna 2021)
Lapsiystävällinen kunta - tunnustuksen saaminen	Unicef	-	Tunnustuksen saaminen
Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen (TEA-viisari)	TEA-viisari	60 (2021) Koko maa 68 (2021)	Yli 70
Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen (HYTE-kerroin)	Kuntien HYTE-kerroin	69 (2021) Koko maa 57,55 (2021) Korkein tulos 77 (2021)	Yli 75

VASTUULLINEN TALOUDENPITO

Vastuullisella taloudenpidolla varmistamme kuntamme hyvinvoinnin perustan.

Käyttötalousmenot sovitetaan talouden asettamiin raameihin, jotta verotuksemme pysyy kilpailukykyisenä.

Priorisoimme investoinnit, jotka lisäävät kuntamme saavutettavuutta ja siten kasvutavoittemme toteutumista

VASTUULLINEN TALOUDENPITO

TAVOITE	MITTARI / LÄHDE	LÄHTÖTASO	TAVOITETASO
Konsernin kumulatiivinen ylijäämä lisääntyy	Tilinpäätös	954 € / asukas (2021)	Vähintään 1000 € / asukas
Investointien omarahoitus pysyy vahvana strategia-kaudella (Vuosikate / Investointien omahankintameno)	Tilinpäätös	69,44 % (2018-2021)	Yli 70 % koko strategiakaudella
Konsernin lainakanta kasvaa hallitusti	Tilinpäätös	4280 € / asukas (2021)	Alle 4500 € / asukas
Kuntaverotuksen taso ei kasva	Tilinpäätös	20,50 (2022)	7,86 tai alle*

*) Huomioiden soteuudistuksen muutokset kuntaverotukseen

HELSINGIN SEUDUN KASVUKUNTA

Vihti on kasvava kehyskunta, joka kytkeytyy vahvasti Helsingin seudun kehitykseen. Turun tunnin juna on tärkein kasvuinvestointimme

Vuoteen 2025 loppuun mennessä Vihti on koti vähintään 30 000 ihmiselle.

Toivotamme uudet asukkaat tervetulleeksi niin taajaman palveluiden äärelle kuin maaseudun rauhaan. Kaavoitamme uusia asuinalueita taajamiin ja kylien rakentamista helpotetaan.

Teemme tehokkaita ratkaisuja asuntotuotannossa ja maankäytössä, kaavoittaen koteja kaikille. Lisäksi helpotamme hajarakentamista purkamalla lainsäädännön ylittävää sääntelyä.

HELSINGIN SEUDUN KASVUKUNTA

TAVOITE	MITTARI / LÄHDE	LÄHTÖTASO	TAVOITETASO
Asukasluku kasvaa	Tilastokeskus	29 241 (31.12.2021)	Vähintään 30 000 (2025)
Kuntien välinen nettomuutto on positiivinen strategiakaudella	Tilastokeskus	-51 asukasta (2018-2021)	Vähintään +30 asukasta / vuosi

KOTI YRITYSELÄMÄLLE

Vihti on yritysystävällisyyden esimerkkikunta.

Yrityspalvelumme ovat helposti saavutettavissa, laadukkaita ja joustavia. Yritykset saavat kaikki tarvitsemansa palvelut saman katon alta – oli kyseessä sitten suuryritys tai vasta aloittava start up.

Kunnan yritysalueet tarjoavat toimivan ympäristön kehittämiseen sekä nykyisille että toimintaansa laajentaville tai uusille perustettaville yrityksille.

KOTI YRITYSELÄMÄLLE

TAVOITE	MITTARI / LÄHDE	LÄHTÖTASO	TAVOITETASO
Työpaikkojen lukumäärä kasvaa	Tilastokeskus	8141 (2019)	Yli 8350
Yrittäjien tyytyväisyys lisääntyy	Yrittäjien kuntabarometri	2,80 (2020), koko maan ka 2020 oli 2,97	Yli 3,5

HYVINVOIVA HENKILÖSTÖ

Kunnan vahvojen, strategian mukaisten peruspalveluiden ja hyvinvoivan yhteisön kulmakivenä on osaava, hyvinvoiva ja arvostettu henkilöstö, joka tuntee työnsä merkityksellisyyden kuntalaisille. Henkilöstötyötä tuetaan arvo- ja strategialähtöisellä johtamisella.

Edistämme myönteistä ilmapiiriä ja yhteishenkeä kunnassa. Kehitämme toimintaamme jatkuvan parantamisen periaatteella.

HYVINVOIVA HENKILÖSTÖ

TAVOITE	MITTARI / LÄHDE	LÄHTÖTASO	TAVOITETASO
Työhyvinvointi paranee	Työhyvinvointikysely 2022, 2024 (asteikko 1-4) Sosiaalisen pääoman mittaus 2023, 2025 (asteikko 1-5)	3, 42 (2020) 4,06 (2021)	yli 3,5 yli 4,2
Psyykkisistä syistä johtuvat sairauspoissaolot vähenevät	Henkilöstöraportti	4326 päivää / vuosi (2021)	Alle 3000 päivää / vuosi
Lähtövaihtuvuus pienenee (ilman eläköitymislukuja)	Henkilöstöraportti	10,2 % (2021)	Alle 7,5 %

DIGITALISAATIO

Hyödynnämme digitalisaation luomia mahdollisuuksia palveluissamme. Edistämme nopeiden verkkoyhteyksien laajentamista kaikilla kunnan eri alueilla. Kehitämme sähköisiä asiointipalveluja siten, että palvelut ovat käytettävissä ympäri vuorokauden vuoden jokaisena päivänä.

Kunta tekee yhteistyötä yrittäjien ja kyläyhdistysten kanssa etätyöpisteiden luomiseksi kunnan eri osiin.

Kokeilemme myös kunnan toimipisteiden käyttöä etätyöpisteinä.

DIGITALISAATIO

TAVOITE	MITTARI / LÄHDE	LÄHTÖTASO	TAVOITETASO
Tyytyväisyys kunnan alueella oleviin verkkoyhteyksiin	Kuntabarometri	-	80 % (tavoitetaso tarkistetaan lähtötasokartoituksen jälkeen)
Tyytyväisyys kunnan sähköisiin palveluihin	Kuntabarometri	-	80 % (tavoitetaso tarkistetaan lähtötasokartoituksen jälkeen)

ILMASTO-JA YMPÄRISTÖTYÖ

Haluamme turvata nykyisille ja tuleville vihtiläisille hyvät elämisen mahdollisuudet. Näemme ilmastotyön kunnan kilpailukykyä lisäävänä tekijänä. Vihdin sisäistä ilmastotyötä toteutetaan läpileikkaavasti koko organisaatiossa. Edistämme kaikessa toiminnassamme Suomen kansallisten ilmasto- ja ympäristötavoitteiden toteutumista yhteistyössä asukkaiden, kiinteistönomistajien ja yritysten kanssa.

Merkittävä osa päästöistä syntyy liikenteestä, jolloin saavutettavuuden kehittäminen on olennaista. Kehitämme julkisia liikenneyhteyksiä ja tuemme ilmastoystävällistä liikkumista.

Haluamme edistää luonnon ja ympäristön hyvinvointia sekä mahdollistamme luonnon monimuotoisuuden säilymisen. Huolehdimme vesistöjen kunnostamisesta yhteistyössä alueen toimijoiden kanssa. Tuemme maatalouden vihreää siirtymää.

ILMASTO- JA YMPÄRISTÖTYÖ

TAVOITE	MITTARI / LÄHDE	LÄHTÖTASO	TAVOITETASO
Hiilidioksidipäästöt vähenevät	CO2-raportti	4,9 t CO ₂ -ekv / asukas (2020), kestäväksi arvioitu taso 2,5 t CO ₂ -ekv/asukas (2035)	4,1 t CO ₂ -ekv / asukas

LIKKUMINEN

Etsimme liikkumiseen ympäristöystävällisempiä tapoja ja helpotamme liikkumista Vihdissä, Vihdistä ja Vihtiin. Olemme etujoukoissa kokeilemassa liikennemuotoja, jotka innostavat älykkääseen liikkumiseen.

Tulevalla strategiakaudella parannamme kunnan kevyen liikenteen verkostoa. Tunnin junalla ja lähiliikenteen kehittämisellä on vahva rooli päästövähennystavoitteiden sekä saavutettavuuden toteutumiseen.

Nummelan lentokenttä on tulevaisuudessa edelläkävijä sähköisen ja miehittämättömän ilmaliikenteen kehittämisessä.

LIKKUMINEN

TAVOITE	MITTARI / LÄHDE	LÄHTÖTASO	TAVOITETASO
Kevyenliikenteen verkoston kasvu	Väylien pituus (m)	Uusia toteuttamattomia jalankulun ja pyöräilyn maantieverkon kehittämistarpeita tunnistettu 55 181 metriä	Uusia väyliä 20 000 metriä
Tyytyväisyys julkiseen liikenteeseen	Kuntabarometri	1,98 (2021), Vertailukuntien ka 2,98 (2021)	Yli 3
Tyytyväisyys liikenneolo-suhteisiin jalankulkijan kannalta	Kuntabarometri	3,40 (2021) Vertailukuntien ka 3,84 (2021)	Yli 3,84
Tyytyväisyys liikenneolo-suhteisiin pyöräilijän kannalta	Kuntabarometri	3,21 (2021) Vertailukuntien ka 3,7 (2021)	Yli 3,7

TAUSTOITUS STRATEGIAAN

Uusi strategiamme on valmisteltu yhdessä kuntalaisten, henkilökunnan ja luottamushenkilöiden kanssa. Työn pohjana on käytetty edellistä kuntastrategiaa, elinkeinostrategiaa 2021-2025, laajaa hyvinvointikertomusta ja -suunnitelmaa 2021-2025, järjestöstrategiaa 2021-2025 sekä Vihdin kunnan kestävän energian ja ilmaston toimintasuunnitelmaa

Työssä on hyödynnetty muuttajatutkimusta, sekä henkilöstö- ja asukaskyselyiden tuloksia.

Työtä on valmisteltu muun muassa työpajoissa ja kunnanvaltuuston seminaareissa.

Hyvinvoivat vihtiläiset

	TAVOITE	TOIMENPIDE JA KUVAUS	MITTARI	LAADULLINEN MITTARI
Elinvoimalautakunta	Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen (TEA-viisari)	Liikkumishjelman toimenpiteiden toteutus		Ohjelmoidaan valtuuston hyväksymän ohjelman toteutus. Jatkotoimenpide vuosille 2024 ja 2025 päätetyn ohjelman toteutuksen keskeytymätön jatkaminen ja vuosittainen yhteensovitus taloussuunnittelun kanssa.
	Tyytyväisyyden lisääntyminen asuinkuntaan	Hyvinvointikeskuksen suunnittelun edistäminen hyvinvointialueen kanssa		Vuoden 2023 aikana kunta käynnistää hyvinvointialueen kanssa suunnittelutyön uuden hyvinvointikeskuksen käynnistämiseksi Vihdissä
Hyvinvointilautakunta	Lapsiystävällinen kunta - tunnustuksen saaminen	Nykytilankartoituksen pohjalta luotavan toimintasuunnitelman toteuttaminen		Edetään toimintasuunnitelmaa UNICEF:n luoman rakenteen pohjalta ja äydyään UNICEF:in kanssa viralliset seurantatapaamiset. Kehittämistyö etenee vuosina 2024-2025 ensimmäisen Lapsiystävällinen kunta tunnustuksen saamiseen
	Tyytyväisyyden lisääntyminen asuinkuntaan	Kulttuuripalvelujen laadun ja saavutettavuuden parantaminen		Uuden museon täysimittaisen näyttelytoiminnan ja Kirkkoniemien kulttuurikeskuksen toiminnan käynnistyminen.
Kunnanhallitus		Nuorille suunnatun toiminnan saavutettavuuden parantaminen		Koulu- ja oppilaitosnuorisotyötä toteutetaan säännöllisesti kaikilla yläkouluilla ja oppilaitoksissa., Paikkariippumaton ja liikkuva nuorisotyö mahdollistetaan Nuorten Vihti -autolla
		Kunnan edunvalvonta TE2025 - muutoksessa rakentamalla strategista yhteistyötä muutoksen toteuttamiseksi ja kunnassa tuotettavien työllisyyspalveluiden kehittäminen		Tehdään yhteistyösopimus yhteistyötahojen kanssa ja valmistaudutaan muutokseen kunnan työllisyyspalveluissa
Sivistyslautak	Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen (HYTE-kerroin)	Lasten ja nuorten liikunta-aktiivisuuden raportointi		Liikunta-aktiivisuuden seurantatieto raportoidaan luottamushenkilöille päätöksenteon pohjaksi, esim. hyvinvointiraportissa.

	Oppilaspoissaolojen seuranta		Kuntatasoisen tilastoinnin aloittaminen, tilastoinnin erottelu sairauspoissaoloihin sekä luvattomiin ja luvallisiin poissaoloihin. Tarkoituksena että oppilasmäärällä mittarina painotettu keskiarvo kunnan peruskouluista, joissa poissaolojen kokonaismäärä tiedossa
	Seurojen yhdistysten ja kunnan yhteiskokous		Kunta koordinoi esim. liikuntafoorumien tai järjestötreffien järjestämisen, johon kutsutaan esim. sote-yhdistyksiä, nuorisojärjestöjä, asukas-yhdistyksiä, ikäihmisten yhdistyksiä jne.
	Tilastoinnin aloittaminen liikuntavälitunneista		Koulun välitunneilla järjestetään ohjattua liikuntaa, välitunteja rytmitetään pidemmän tauon saamiseksi. Tarkoituksena aloittaa näiden tilastointi oppilasmäärällä painotetulla keskiarvolla kunnan peruskouluista, joissa on käytössä pitkät liikuntavälitunnit
Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen (TEA-viisari)	Kulttuurikasvatussuunnitelman käynnistyminen		Kulttuuripalvelujen koordinoiman kulttuurikasvatussuunnitelman toiminnan käynnistyminen ja hyväksyminen, niin että suunnitelma on toiminnassa syksyllä 2023.
Tyytyväisyyden lisääntyminen asuinkuntaan	Lasten erilaisten harrastus- ja kerhomahdollisuuksien liittäminen koulupäivän yhteyteen.	Lasten määrä kerhoissa ja lasten määrä/kerhopaikka: Toteuma 0.0 Tavoite 0.0	Jokaisella lapsella on mahdollisuus mieluisaan harrastukseen koulupäivän yhteydessä
	Oppilaat saavat tarvitsemaansa tukea lähikouluissaan		Oppilaat saavat tukea niin oppimisen ongelmiin kuin mm. sosiaalisen kanssakäymisen ongelmiin matalalla kynnyksellä oppilaitoksessaan
	Varhaiskasvatus pyritään tarjoamaan perheille lähipalveluna		

Vastuullinen taloudenpito

	TAVOITE	TOIMENPIDE JA KUVAUS	MITTARI	LAADULLINEN MITTARI
Kunnanhallitus	Konsernin kumulatiivinen ylijäämä lisääntyy	Kunnan konserniohjauksen kehittäminen		Konserniohjeen päivitys ja talousdokumenteissa konserniyhteisöjen tavoitteet selkeämmin asetettu sekä raportoitu
		Talous- ja toimintaraportoinnin kehittäminen edistämään kustannustietoisuutta ja tukemaan päätöksentekoa		Kuntamaisema-portaaliin avataan uusia ja erilaisia tarkoituksenmukaisia suoritietopohjaisia kokonaisuuksia. Nämä palvelevat tiedolla johtamista ja ovat pohjana tuleville vuosille kuntapalveluiden ja talouden tuotteistamiskehittämistyölle.
	Kuntaverotuksen taso ei kasva	Vihta talouden tasapainotusohjelman toimenpiteiden läpikäynti ja päivitys		Vihta talouden tasapainotusohjelma on päivitetty vuosina 2020 ja 2021. Toimenpiteiden saattamiseksi loppuun, on lautakunnittain käytävä lävitse avoinna olevat toimenpiteet ja laatia suunnitelma euromääräisten tavoitteiden saavuttamiseksi

Helsingin seudun kasvukunta

	TAVOITE	TOIMENPIDE JA KUVAUS	MITTARI	LAADULLINEN MITTARI
Ei-invoimalautakunta	Asukasluku kasvaa	Asemakaavavarannon kasvattaminen		Asemakaavan laatiminen Ridalinmetsän alueelle ja asemakaavan hyväksyminen
		Uusien asuntoalueiden kunnallistekniikan rakentaminen		Helmiharjun katu- ja rakentamissuunnittelu on valmis ja kunnallistekniikan työt kilpailutettu.
	Kuntien välinen nettomuutto on positiivinen strategiakaudella	Kyläosayleiskaavojen edistäminen		Haimoon osayleiskaavan laatimisen valmistelu konsulttitoimeksiannoksi ja osayleiskaavan valmisteluaineiston käsittely lautakunnassa

Hyvinvointi-lautakunta		Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen yhdyspintatyön johtaminen		Päätösten ennakkovaikutusten arviointi hyte-yhdyspintaan liittyvissä asioissa.
Kunnanhallitus	Asukasluku kasvaa	Kunta laatii selvityksen asuntotuotantoyhtiön perustamiseksi ja tuo sen päätöksentekoon		Kunta selvittää asuntotuotantoyhtiön perustamista tasatakseen kunnan asuntotuotantoa eri suhdanteissa ja mahdollistaakseen kunnan kasvutavoitteet. Selvitys asuntotuotantoyhtiön perustamisesta on tuotu poliittiseen päätöksentekoon.
	Kuntien välinen nettomuutto on positiivinen strategiakaudella	Edunvalvontatoimenpiteillä tuetaan kunnan merkittävimmän kasvuinvestoinnin Turun tunnin junan toteutumista		Kunta aktiivisesti tuo Turun tunnin junan tärkeyttä esille edunvalvontatoimenpiteissä ja edistää yhtiön kautta hankkeen ratasuunnittelua. Turun tunnin junasta on kirjaus seuraavassa hallitusohjelmassa.
Sivistyslautakunta	Asukasluku kasvaa	Korkeakouluuyhteistyön tiivistäminen		Korkeakouluopetuksen tajonnan lisääntyminen Vihdin alueella

Koti yrityselämälle

	TAVOITE	TOIMENPIDE JA KUVAUS	MITTARI	LAADULLINEN MITTARI
Elinvoimalautakunta	Työpaikkojen lukumäärä kasvaa	Työpaikka-alueiden asemakaavojen laatiminen		Hiidenlaakson yritysalueen asemakaava on hyväksytty valtuustossa, Valmistellaan seuraava Rostin yrityspuistoaluetta laajentava asemakaava hyväksymisvaiheeseen ja sen käsittely lautakunnassa
		Työpaikka-alueiden infran rakentaminen		Rostin yrityspuiston kunnallistekniikan rakentaminen on käynnistynyt ja ensimmäisen vaiheen kunnallistekniikan työt katualueilla tehty.

Hyvinvoiva henkilöstö

	TAVOITE	TOIMENPIDE JA KUVAUS	MITTARI	LAADULLINEN MITTARI
Kunnanhallitus	Lähtövaihtuvuus pienenee (ilman eläköitymislukuja)	Kunnan veto- ja pitovoimaohjelma	Lähtövaihtuvuus: Toteuma 10.2 Tavoite 7.5	Perehdyttämisen kehittäminen ja arviointi, Rekrytoinnin kehittäminen
	Psyykkisistä syistä johtuvat sairauspoissaolot vähenevät	Lyhytterapian laajentaminen koko organisaatioon		Ohjelmaan osallistuneiden sairauspoissaolot vähenevät psyykkisistä syistä
		Psykososiaalisen kuormituksen vähentäminen	Psyykkisistä syistä johtuvien sairauspoissaolosten määrä: Toteuma 4,326.0 Tavoite 3,000.0	
Sivistyslautakunta	Työhyvinvointi paranee	Kunnan veto- ja pitovoimaohjelma	Työhyvinvointikysely: Toteuma 3.4 Tavoite 3.5	Vuonna 2023 toteutetaan erillinen henkilöstön veto- ja pitovoimaohjelma, jolla parannetaan työhyvinvointia, tähdätään työn arvostuksen tunteen kasvuun sekä lisätään henkilöstön yhteisöllisyyttä.
		Yksiköiden psykologista turvallisuutta kehitetään		Esihenkilöille annetaan koulutusta psykologisen turvallisuuden johtamiseen ja rakennetaan työyhteisökulttuuria jaetun johtajuuden keinoin. Mittarina toimivat työtyytyväisyyskysely ja

			sozialisen pääoman mittaukset
--	--	--	-------------------------------

Digitalisaatio

TAVOITE	TOIMENPIDE JA KUVAUS	MITTARI	LAADULLINEN MITTARI
Elinvoimalautakunta	Paikkatietoaineiston saatavuuden parantaminen		Paikkatietosuunnitelman laatiminen ja saatettu tiedoksi elinvoimalautakunnalle
Kunnanhallitus	Tyytyväisyys kunnan sähköisiin palveluihin	Kunnan tietoteknisen jatkuvuuden varmistaminen	Toiminta-, tieto-, ja tietoteknisen arkkitehtuurin hallinnan ja tilannetiedon kehittäminen, ICT jatkuvuudenhallinnan suunnittelu, kunnan tietoturvapalveluiden kehittäminen, hallinnon verkkoyhteyksien järkevöittäminen, mobiililaitteiden tietoturvan ja hallinnan kehittäminen.
		Sähköisen asioinnin tukipalveluiden kartoitus, palveluhankinnat ja pilotointi	Palveluiden pilotointi projektilla ensimmäisillä alustoilla, Sähköisen asioinnin tukipalveluiden kartoitustyö ja mahdollinen palveluhankinta sekä tukijärjestelmän hankinta

Ilmasto- ja ympäristötyö

TAVOITE	TOIMENPIDE JA KUVAUS	MITTARI	LAADULLINEN MITTARI
Elinvoimalautakunta	Hiilidioksidipäästöt vähenevät	Aurinkoenergian käytön lisääminen	Toteutussuunnitelman hyväksyminen aurinkovoimaloiden lisäämiseksi soveltuviin kunnan kiinteistöihin.

Ympäristölautakunta		Luonnon monimuotoisuusohjelman laatiminen		Laaditaan kuntatason ohjelma hyväksyttäväksi ja toteutettavaksi
---------------------	--	---	--	---

Liikkuminen

	TAVOITE	TOIMENPIDE JA KUVAUS	MITTARI	LAADULLINEN MITTARI
Elinvoimalautakunta	Kevyenliikenteen verkoston kasvu	Kevyenliikenteen väylien toteutuksen ohjelmointi		Suunnitelmien laatiminen yhteistyöllä ELY-keskuksen kanssa ja tiesuunnitelmaprosessin käynnistäminen
	Tyytyväisyys liikenneolosuhteisiin jalankulkijan kannalta	Liikenneturvallisuuksuunnitelman päivittäminen		Päivittää voimassa oleva suunnitelma vuodelta 2012 ja hyväksyy se lautakunnassa.
Kunnanhallitus	Tyytyväisyys julkiseen liikenteeseen	Joukkoliikenteen uuden järjestämistavan aloitus kesällä 2024		Uudenmaan ELY-keskus esittänyt kunnalle päätettäväksi tarkemman suunnitelman liikenteen järjestämiseksi (brutto/nettomalli) ja tarkemman aikataulun sekä suunnitelman järjestämistavan etenemisestä. Varmistetaan ja edun valvotaan että ELY-vetoinen järjestämistapaselvitys aloittaa liikennöinnin kesällä 2024. Järjestämistavassa on huomioitava että palvelulupauksen mukaiset vuorot tulevat järjestymään Vihdin alueella käynnistyessä ja alueella olisi toimiva yhtenäinen lipputuote.

*mittari -sarakeella on selkeä määrällinen (numeerinen) mittari. Laadullisia ja toimenpiteellisiä tavoitteita on haastava mitata, joten laadullinen mittari kertoo toimenpiteiden laadullisesta mitattavuudesta. Jokainen tavoite on osa kuntastrategian päätavoitteita, joilla tähdätään kuntastrategian mukaisten tavoitteiden saavuttamiseen, joita mitataan erilain tunnusluvin.

1.3 TALOUDELLISET LÄHTÖKOHDAT JA TOIMINTAYMPÄRISTÖ

1.3.1 Yleinen talouskehitys

Valtiovarainministeriön julkaisusarjassa 19.9.2022 julkaistu Taloudellinen katsaus, syyskuu 2021 –julkaisu talouden kasvu hidastuu merkittävästi ensi vuoden aikana. Edessä on seisahtuvan kasvun vaihe, eikä talouden ajautumista taantumaan voi sulkea pois. Epävarmuus, energiapula, nopea inflaatio, rapautuva ostovoima ja nousevat korot leikkaavat kulutuksen ja investointien kasvua kaikkialla.

Bruttokansantuotteen (BKT) arvioidaan kasvavan Suomessa 1,7 % v. 2022. Alkuvuonna talouden tuotanto on kehittynyt suotuisasti ja työllisyys on jatkanut nopeaa kasvua. Talouskasvun ennustetaan hidastuvan loppuvuonna enemmän kuin vielä kesällä ennakoitiin. BKT:n kasvu hidastuu 0,5 prosenttiin v. 2023. Myös hyödykkeiden ja energian hintojen nousu on jatkunut kesällä arvioitua nopeampana. Kuluttajahintojen nousu leikkaa kotitalouksien ostovoimaa, kulutusta ja talouden kasvua selvästi loppuvuodesta ja vuoden 2023 alkupuolella. Vuosina 2024–2026 BKT:n kasvun arvioidaan olevan talouden potentiaalista kasvua nopeampaa, noin 1,4 % vuosittain. Kuluttajahintainflaatio on kiihtynyt jo lähes 8 prosenttiin ja inflaatio nousee keskimäärin 6,5 prosenttiin tänä vuonna kansallisella kuluttajahinnalla mitattuna. Vaikka kuluttajahintojen nousun nopeutuminen on edelleen suurimmalta osalta seurausta energian hinnan noususta, kuluttajahintaindeksissä nousevien hintojen määrä ylittää kymmenkertaisesti laskevien hintojen määrän.

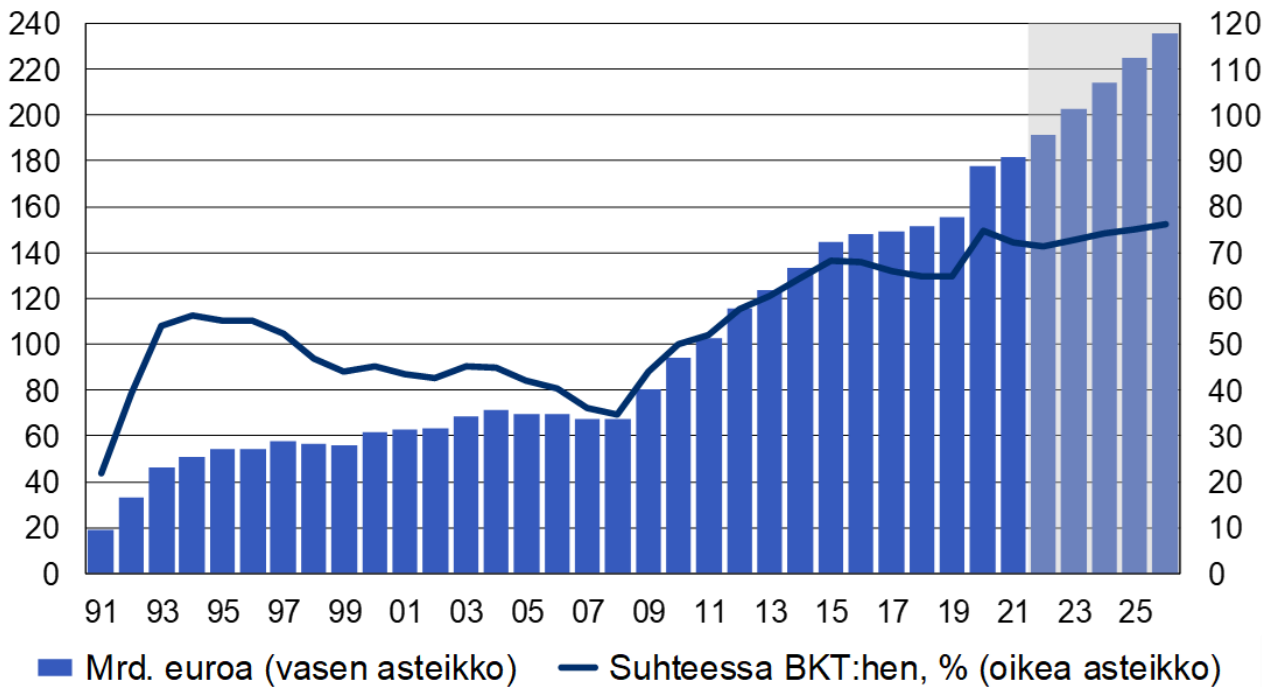
Maailmantalouden näkymät ovat synkentyneet nopean inflaation, Euroopan energiakriisin sekä Venäjän hyökkäyssodan jatkumisen takia. Geopoliittiset jännitteet suurvaltojen välillä ovat kasvaneet ja kehittyviä maita uhkaa edelleen ruokapula. Maailmantalouden kasvu hidastuu viime vuoden nopean kasvun jälkeen 2,7 prosenttiin kuluvana vuonna ja edelleen 2,5 prosenttiin v. 2023. Suomessa ulkomaankaupan näkymiä varjostaa erityisesti Venäjän kanssa käytävän kaupan merkittävä supistuminen, vaikkakin vienti Venäjälle jatkuu osin edelleen. Euroopan talouskehityksen näkymät ovat synkentyneet kesästä, joten viennin kasvu jää lähivuosina vaisuksi.

Julkisyhteisöjen alijäämä supistuu tänä vuonna ripeän talous- ja työllisyyskasvun myötä. Ensi vuonna alijäämä kääntyy uudelleen kasvuun ja julkinen talous pysyy syvästi alijäämäisenä tulevina vuosina. Julkisen velan suhde BKT:hen alenee tänä vuonna, mutta kääntyy nousevalle uralle ensi vuonna. Julkisyhteisöjen menojen ja tulojen rakenteellinen epätasapaino on mittava ja kestävyysvajeen arvioidaan olevan nyt 3,0 % suhteessa BKT:hen eli noin 9 mrd. euroa vuoden 2026 tasolla.

Työmarkkinoiden tilanne on kesällä ollut poikkeuksellinen. Yhtäältä työllisten määrä on yhä lisääntynyt ja avoimia työpaikkoja on ennätyskellisen paljon - myös suhteessa työttömien työnhakijoiden määrään - mutta samalla työttömyyden lasku on pysähtynyt. Työmarkkinoilla on siten runsaasti työvoimaa, kun työmarkkinoiden imu vetää uusia henkilöitä työelämään. Talouskasvun ennakoitaan jäävän niukaksi ensi vuonna ja työvoiman kysynnän vähentyvän, jolloin työllisten määrä supistuu hieman. Talouden elpyminen lisää työllisten määrää v. 2024, varsinkin palvelutoimialoilla. Työllisyysaste nousee päälle 74 prosenttiin v. 2024, osin työikäisen väestön supistuessa.

Julkisen talouden kokonaiskestävyyden kannalta tilanne on osin haasteellinen, koska valtion kyky ottaa vastaan uusia finanssi- ja talouskriisejä sekä kansainvälisiä häiriö- ja pandemiatilanteita heikentyvät. Julkista taloutta heikentävät rakenteelliset ongelmat. Väestön ikääntyminen kasvattaa automaattisesti julkisia menoja ja heikentää talouden kasvupotentiaalia ja siten verotulojen kasvua, joka näkyy keskipitkällä ja pitkällä aikavälillä. Taloudellisen katsauksen mukaan myös merkittävästi lisääntyneet takausvastuut lisäävät riskejä. Taloudellisen katsauksen mukaan eri huoltosuhteet ovat vähitellen voimakkaassa kasvussa.

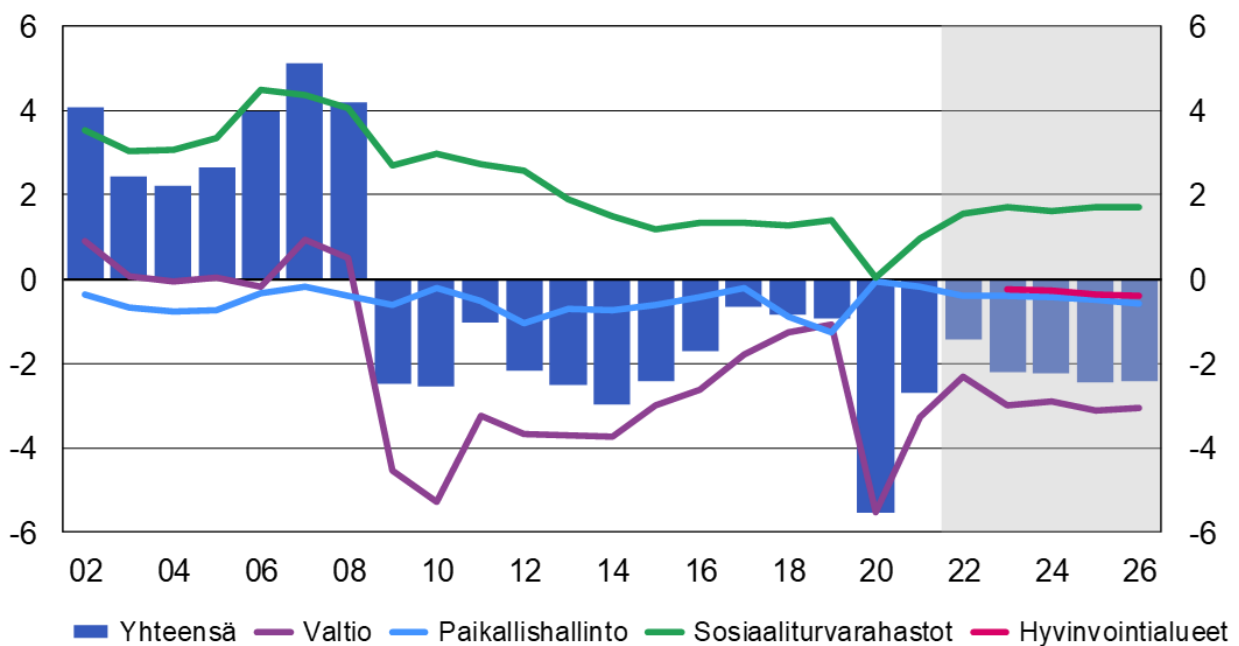
Julkisyhteisöjen velka

Lähde: Tilastokeskus, VM

VMKT-julk

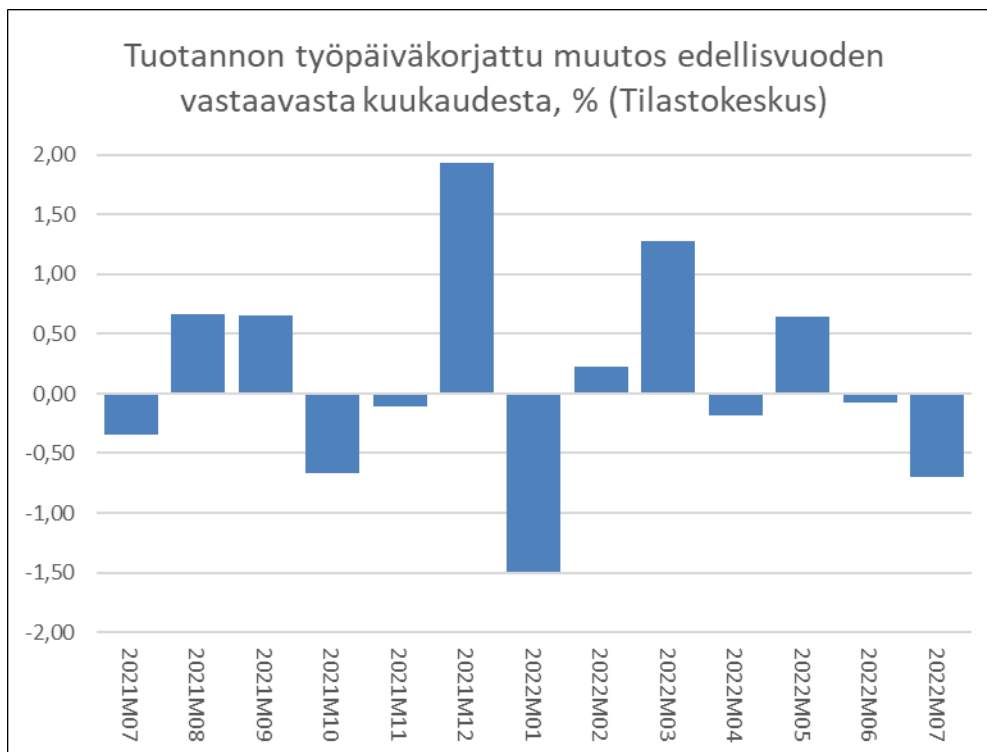
Julkisyhteisöjen rahoitusasema suhteessa BKT:hen, %

Lähde: Tilastokeskus, VM

VM34098

Tilastokeskuksen 15.9.2022 julkaiseman tuotannon suhdannekuvaajan heinäkuu 2022 mukaan heinäkuun 2022 työpäiväkorjattu tuotanto laski 0,25 % vuodentakaisesta. Heinäkuun kausitasoitettu tuotanto laski 0,7 % edelliskuukaudesta. Kesäkuun 2022 työpäiväkorjattu tuotanto kasvoi tarkentuneiden tietojen mukaan 2,3 % (aiemmin 1 %) edellisvuoden kesäkuusta. Ukrainan sota, energiakriisi ja kasvanut inflaatio on näkynyt tuotannossa nopeina heilahteluina. Työpäiväkorjattuna alkutuotanto laski noin kahdeksan ja puoli prosenttia. Jalostus kasvoi noin kaksi ja palvelut vähän päälle puolitoista prosenttia vuoden 2021 heinäkuusta.

1.3.2 Kuntatalouden kehitys ja taloudellinen kehitys vihdissä

Yleinen kuntatalouden kehitys

Valtiovarainministeriö on julkaisut 19.9.2022 Kuntatalousohjelman vuodelle 2023. Kuntataloudessa koettiin vuonna 2021 toinen peräkkäinen vahva vuosi. Vähäisestä heikkenemisestä huolimatta vuosikate ja tilikauden tulos säilyivät poikkeuksellisen hyvällä tasolla. Kuntien toimintamenojen kasvu oli nopeaa verrattuna vuoden 2020 toimintamenojen hitaaseen kasvuun. Toimintatuottojen kasvu oli suhteellisesti vieläkin voimakkaampaa. Toimintatuottojen kasvua selittää valtion koronatukien kohdentamisen painopisteen muutos valtionosuuksista valtionavustuksiin. Tästä johtuen valtionosuudet vähenivät lähes 10 prosenttia. Voimakkaan toimintatuottojen kasvun seurauksena toimintakatteen kasvu jäi reiluun 2 prosenttiin. Lisäksi verotulot kasvoivat ennakoitua paremmin yhteisöverotulojen ja kiinteistöverotulojen osalta. Kunnallisveron kasvu jäi noin 2 prosenttiin. Kuntasektorin koronaepidemian tukipakettiin sisältyvä kuntien yhteisövero-osuuden määräaikainen 10 prosenttiyksikön korotus jatkui vuonna 2021. Kuntien taloustilanteen säilymistä vahvana edesauttoivat valtion huomattavat koronaepidemiaan liittyvät tuet.

Kuntatalouden kehitysarvio vuoteen 2026 kuntien kirjanpidon mukaan, mrd. euroa (lähde VM, Kuntatalousohjelma syksy 2022)

Taloustoiminimi	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Tuloksen muodostuminen						
1. Toimintakate	-31,5	-33,1	-12,8	-13,3	-13,8	-14,4
2. Verotulot	25,5	26,5	14,2	13,3	13,7	14,2
3. Valtionosuudet, käyttötalous	10,1	10,8	3,8	3,9	4,0	4,1
4. Rahoitustuotot ja kulut, netto	0,5	0,4	0,4	0,3	0,3	0,3
5. Vuosikate	4,6	4,5	5,5	4,2	4,1	4,1
6. Poistot	-3,1	-3,2	-3,0	-3,1	-3,2	-3,3
7. Satunnaiset erät, netto	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
8. Tilikauden tulos	1,6	1,5	2,7	1,3	1,1	0,9
Rahoitus						
9. Vuosikate	4,6	4,5	5,5	4,2	4,1	4,1
10. Satunnaiset erät	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
11. Tulorahoituksen korjauserät	-0,8	-0,8	-0,8	-0,8	-0,8	-0,8
12. Tulorahoitus, netto	3,9	3,9	4,8	3,6	3,5	3,4
13. Käyttöomaisuusinvestoinnit	-5,4	-5,7	-4,7	-4,8	-5,0	-5,1
14. Rahoitusosuudet ja myyntitulot	1,2	2,1	1,0	1,0	1,0	1,0
15. Investoinnit, netto	-4,1	-3,7	-3,6	-3,8	-3,9	-4,1
16. Rahoitusjäämä (tulorah. - invest.)	-0,2	0,2	1,2	-0,2	-0,4	-0,7
17. Lainakanta	24,2	24,8	18,8	19,3	20,1	21,1
18. Kassavarat	8,1	7,8	7,6	7,6	7,6	7,6
19. Nettovelka (lainat - kassavarat)	16,1	16,9	11,2	11,7	12,5	13,5

Kuntatalouden vuosi 2022 näyttää talouden tunnuslukujen valossa hyvältä. Ennusteen mukaan verotulojen hyvä kasvu pitää vuosikatteen lähes viime vuoden tasolla ja toiminnan ja investointien rahavirta kääntyy positiiviseksi. Taustalla koko kuntakentässä vaikuttavat Helsingin kaupungin liikennelaitoksen (HKL) yhtiöittäminen sekä sote-kiinteistöjen myynnit.

Hyvinvointialueuudistuksen (hva-uudistuksen) voimaantulo tekee vuodesta 2023 historiallisen. Uudistuksessa sosiaali- ja terveyspalveluiden sekä pelastamistoimen järjestämisvastuu siirtyy kunnilta hyvinvointialueille. Siirtyviä kustannuksia vastaava määrä kuntien tuloja siirretään valtiolle hyvinvointialueiden toiminnan rahoittamiseksi. Uudistuksen seurauksena kuntien tulot ja menot lähes puolittuvat.

Kunnallisveron alentaminen toteutetaan alentamalla kaikkien kuntien kunnallisveroprosentteja tasasuuruisesti 12,64 prosenttiyksiköllä. Lisäksi yhteisöverotulojen jako-osuutta pienennetään kolmanneksella ja valtion jako-osuutta kasvatetaan vastaavalla summalla. Yhteisöveron jako-osuuteen tehdään ensi vuonna korjaus varhaiskasvatusmaksujen alentamiseen ja yksityisen hoidon tuen hoitolisän korotukseen liittyen. Muutoksen arvioidaan lisäävän kuntien verotuloja vuonna 2023 noin 90 milj. euroa.

Hva-uudistuksella ei ole vaikutusta kiinteistöveroon. Verotuloihin tehtävien muutosten myötä kiinteistöveron suhteellinen osuus kuntien verotuloista kaksinkertaistuu nykyiseen verrattuna. Vuonna 2023 kuntien verotulojen arvioidaan laskevan 47 prosenttia. Kuntien verotulokertymä jää kuitenkin vuonna 2023 poikkeuksellisesti normaalia korkeammalle tasolle, sillä osa aiempien vuosien kunnallis- ja yhteisöverotuloista tilittyy vuodelle 2023 vanhojen kunnallisveroprosenttien ja yhteisöverotulojen jako-osuuksien mukaisesti. Vuonna 2024 verotulot laskevat 5,8 prosenttia. Verotulojen lasku johtuu siitä, että hva-uudistuksen täysimääräinen vaikutus näkyy kuntien verotuloissa viiveellä verovuoden verojen kertyessä useamman kalenterivuoden aikana. Vuosina 2025–2026 verorahoitus kasvaa keskimäärin arviolta 3,0 prosenttia vuodessa.

Verotulojen vähentämisen lisäksi myös kuntien valtionosuuksista vähennetään hyvinvointialueille siirtyvien tehtävien rahoitus. Kunnan peruspalvelujen valtionosuuksia ja veromenetysten korvauksia siirretään hyvinvointialueiden rahoitukseen, ja lisäksi sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön hallinnonalan valtionavustukset kohdistuvat jatkossa pääosin hyvinvointialueille. Vuonna 2023 kuntien valtionosuuksien arvioidaan laskevan 65 prosenttia. Valtionosuuksien pienentymistä hidastavat muun muassa indeksikorotukset, uudet ja laajenevat tehtävät, valtionosuuteen aikaisemmin kohdistuneen lääkäri- ja lääkintähelikopteritoiminnan rahoitukseen liittyvän vähennyksen poistuminen ja perustoimeentulotuen kuntien maksuosuuden muutos.

Vuonna 2023 koko kuntatalouden toimintatulojen arvioidaan laskevan noin 31 prosenttia. Kuntataloudesta siirtyä sote-palveluiden myötä merkittävä määrä mm. asiakasmaksutuottoja. Lisäksi hallitus esitti talousarviossa varhaiskasvatusmaksuja alennettavaksi pysyvästi. Tämän arvioidaan pienentävän kuntatalouden maksutuloja 29 milj. euroa vuonna 2023 ja 70 milj. euroa vuodesta 2024 alkaen. Toimintatulojen laskua hidastavat kuntien sote-kiinteistöistä saamat vuokratulot, joiden suuruudeksi on oletettu kehitysarviossa vuonna 2023 noin 700 milj. euroa. Vuosina 2024–2026 toimintatulojen arvioidaan kasvavan keskimäärin 0,7 prosenttia vuodessa.

Vuonna 2023 toimintamenojen laskuksi on arvioitu 54 prosenttia. Menojen kasvun arvioidaan asettuvan 2,9 prosenttiin vuosina 2024–2026. Toimintamenojen kasvu aiheutuu pääasiassa hintojen noususta. Kuntien kustannuskehitystä kuvaavan peruspalvelujen hintaindeksin muutos on vuonna 2023 noin 3,8 prosenttia. Painoarvoltaan merkittävin kustannuskehitykseen vaikuttava tekijä on kunta-alan ansiokehitys, jota kasvattaa kesäkuun alussa saavutettu kunta-alan sopimusratkaisu. Hva-uudistuksen jälkeen kuntatalouden jäljelle jäävistä kustannuksista suurin osa syntyy varhaiskasvatuksen sekä koulutuksen järjestämisestä. Varhaiskasvatuksen ja koulutuksen yhteenlaskettu palvelutarve on laskeva koko 2010-luvun jatkuneen syntyvyyden alenemisen vuoksi. Jotta palvelutarpeen pieneneminen toteutuisi menosäästöinä, on kunnissa valmistauduttava sopeuttamaan palvelutuotantoa palvelutarpeen muutokset huomioiden.

Kuntatalouden kehitysarviossa vuosi 2023 on ennätysellisen vahva hva-uudistukseen liittyvien ajoitustekijöiden vuoksi. Sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen nettokustannukset siirtyvät pois kuntien vastuulta vuoden 2023 alusta alkaen, mutta uudistuksen kuntien verotuloja leikkaava vaikutus ei näy vielä vuonna 2023 täysimääräisesti kunnallis- ja yhteisöverotuloissa. Osa aiempien vuosien kunnallis- ja yhteisöverotuloista tilittyy vuodelle 2023 vanhojen kunnallisveroprosenttien ja yhteisöverotulojen jako-osuuksien mukaisesti. Tästä johtuen vuosikate riittää kattamaan poistot ja toiminnan ja investointien rahavirran ennustetaan olevan selvästi positiivinen vuonna 2023.

Kuntatalouteen jää hva-uudistuksen jälkeen menojen ja tulojen välinen rakenteellinen epätasapaino. Kokonaismenot pysyvät vuosina 2024–2026 hieman tuloja suurempina. Lisäksi sote- ja pelastustoimen palveluiden siirtyessä hyvinvointialueille kuntien mahdollisuudet tasapainottaa talouttaan menoja sopeuttamalla kaventuvat. Investointien nopeimman kasvuvaiheen arvioidaan olevan takanapäin, mutta kasvukeskusten investointipaineiden ja koko maan laajuisen korjausvelan vuoksi investointitarpeet pysyvät edelleen mittavina. Kuntatalouden investointitarpeet pysyvät mittavina muun muassa rakennuskannan iän,

muuttoliikkeen ja toimintaympäristön muutosten vuoksi. Näistä syistä johtuen tuottavuutta ja tehokkuutta lisäävien rakenteellisten uudistusten tarve tulee säilymään hva-uudistuksen jälkeenkin. Myös ilmastonmuutoksen hillintä ja sen vaikutuksiin varautuminen edellyttävät kunnilta uusien toimintatapojen käyttöönottoa sekä investointeja muun muassa vihreään siirtymään. Talouden epävarmat näkymät, resurssihaasteet sekä kasvavat kustannukset saattavat kuitenkin siirtää investointeja tuleville vuosille. Lisäksi korkoympäristön normalisoituminen useamman vuoden vallinneen epätavallisen tilanteen jälkeen on alkanut. Korkotason nousu kiristää entisestään velkaantunutta kuntataloutta.

Kunnittaisen painelaskelman perusteella kymmenellä kunnalla olisi negatiivinen vuosikate vuonna 2022. Kehyskauden loppua kohden mentäessä tilanne heikkenee, kun noin kahdellakymmenellä kunnalla on negatiivinen vuosikate vuonna 2026. Aikaisempien vuosien tapaan negatiivisen vuosikatteen kunnat ovat lähivuosinakin pääosin pieniä kuntia. Vuosikatteen painuminen negatiiviseksi kertoo käyttötalouden rakenteellisista ongelmista, jotka tulisi korjata viipymättä. Vuosikatteen tulisi riittää vähintään kattamaan vuosittaiset poistot.

Negatiivisten vuosikatteen kuntien lukumäärä	2022	2023	2024	2025	2026
Yli 100 000 asukasta	0	0	0	0	0
40 001 - 100 000	0	0	0	0	0
20 001 - 40 000	0	0	0	0	0
10 001 - 20 000	0	0	1	1	1
5 001 - 10 000	1	1	0	0	1
2 001 - 5 000	5	3	5	8	9
alle 2 000	4	4	8	9	9
Manner-Suomen kunnat yhteensä	10	8	14	18	20
Alijäämäisten kuntien lukumäärä Manner-Suomessa	12	15	16	25	29

Yhtenä mittarina kuntien taloudellisen kokonaistilanteen seuraamiseksi voidaan pitää sitä, onko kunnalla taseeseen kertynyttä alijäämää eli onko kunta käyttänyt niin sanotusti talouden ylijäämäpuskurinsa taseesta. Taseeseen kertynyttä alijäämää on muutamalla kymmenellä kunnalla. Alijäämäisten kuntien määrän kasvua kehyskauden aikana selittää se, että vuosikatteen arvioidaan jäävän alle poistotason useassa kunnassa. Kuntalain mukaisen arviointimenettelyn kriteeri taseen kertyneestä alijäämästä voi painelaskelman perusteella näin olen täyttyä kehyskauden lopulla muutamassa kunnassa.

Laskennallinen paine kunnallisveron korotukseen (%-yks.)	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Yli 100 000 asukasta	-0,8	0,6	-0,3	0,4	0,5	0,7
40 001 - 100 000	-0,6	0,0	-1,1	0,0	0,3	0,4
20 001 - 40 000	-0,1	0,9	0,1	0,7	0,7	0,9
10 001 - 20 000	0,6	0,9	-0,5	-0,3	0,6	0,8
5 001 - 10 000	-1,3	0,8	-0,5	-0,7	-0,2	0,1
2 001 - 5 000	-1,2	1,4	-0,6	-0,2	0,9	1,4
alle 2 000	-1,5	2,3	0,1	-0,6	1,6	2,1
Manner-Suomen kunnat yhteensä	-0,6	0,6	-0,4	0,2	0,5	0,7

Laskennallinen paine kunnallisveron korotus kertoo myös arviosta kuntatalouden tasapainottamiseen. Oheisen taulukon mukaan tarkastelujaksolla kovin korotuspaine on vuonna 2022, mutta tilanne vahvistuu vuosina 2023-2025. Vuonna 2026 korotuspaineet palaava lähelle vuoden 2022 tasoa. Suurin korotuspaine on pienissä kunnissa, mutta myös keskisuurissa kunnissa on merkittävää korotuspainetta.

Vihdin kuntatalouden kehitys

Vuosi 2016 oli eräänlainen käännekohta 2010-luvulla, kun Vihdin kunta teki lähes 7 miljoonan euron ylijäämäisellä tuloksella parhaimman tuloksen yhdeksään vuoteen ja kolmanneksi parhaimman tuloksen 2000 – luvulla. Vahvan tuloksen taustalla oli valtion veroluonteisen rahoituksen kasvaminen, kunnan toimintakulujen maltillinen kehitys sekä Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin kertaluontoiset palautukset. Positiivinen kehitys jatkui myös vuonna 2017, kun kunta teki 5,1 miljoonaa euroa ylijäämäisen tuloksen. Vuonna 2017 tilikauden tulosta paransivat toimintakulujen odotuksia maltillisempi kehitys ja odotuksia suuremmat verotilitykset. Vuoden 2018 tilinpäätös oli alijäämäinen noin 5,1 miljoonaa euroa ja tähän vaikutti verotilityksien heikentyminen sekä sosiaali- ja terveystalouden kustannuksien kasvu.

Vuoden 2019 talousarvio oli alijäämäinen noin 1,5 miljoonaa euroa ja vuoden 2019 tilinpäätös toteutui lopulta noin 10,3 miljoonaa euroa alijäämäisenä. Vuoden 2019 tulokseen vaikutti toimintakatteiden heikkeneminen (sote-menojen kasvu, henkilöstökulujen kasvu johtuen työmarkkinaratkaisista ja lomarahavähennyksen poistumisen johdosta), poistojen kasvu ja alaskirjaukset, verotulojen ja valtionosuuksien (ns. kertaerä selittää kasvua) nousu. Vuoden 2019 osalta verorahoituserät kohensivat tilannetta niin, että vuosikate väheni edelleen 4,84 miljoonaa euroa, mutta ei kuitenkaan samassa suhteessa kuin toimintakate heikkeni.

Vuoden 2020 tilikautta haastoi niin toiminallisesti kuin taloudellisesti COVID-19 epidemia. Talouden näkökulmasta vuoden 2020 tilinpäätöksen tulos olisi ollut ilman valtion kertaluontoisia korona-avustuksia (9,5 miljoonaa euroa) ja harkinnanvaraista valtionosuutta (2,0 milj.) noin 6,1 miljoonaa euroa alijäämäinen. Korona-avustukset kompensoivat aiheutuneita kustannuksia ja talous oli 3,4 miljoonaa euroa ylijäämäinen. Positiivisiin tilikauden tuloksiin vaikuttavat kunnan taloutta tukevat VIHTA-toimenpiteet. Vuoden 2020 tilikauden tulokseen vaikuttivat myös 3,7 miljoonan euron varaukset uuteen raiderahastoon sekä kunnan tekemät 1,6 miljoonan euron alaskirjaukset. Investointimenot lähes puolittuivat edellisvuodesta ja olivat tilinpäätösvuonna noin 9,6 miljoonaa euroa Vuoden 2021 alkuperäinen talousarvio oli merkitty 3,1 milj. euroa alijäämäiseksi. Tilikausi kääntyi lopulta 2,4 milj. euroa ylijäämäiseksi.

Vuotta 2021 leimasi COVID-19 epidemia ja sen vaikutukset sosiaali- ja terveystalouden menojen kasvuun. Valtio korvasi koronasta aiheutuneet sosiaali- ja terveystalouden kustannukset koskien rokotuksia, testaamista ja suojaamista. Vihdin kunta delegoi korvausten haun Perusturvakuntayhtymä Karviaiselle. Korona-avustukset vähensivät Karviaisen muutetun talousarvion määrärahatarvetta kuten myös HUS:n erikoissairaanhoidon määrärahatarvetta. Positiivista tulosta edes auttoi myös verotulojen ennakoitua parempi kehitys johtuen talouden elpymisestä, joka näkyi kunnallisverojen sekä yhteisöverojen parempana kehityksenä. Verotulot kehittyivät 7,8 milj. euroa paremmin mitä alkuperäisessä talousarviossa oli ennakoitu ja edelliseen tilikauteen verrattuna verotulot kasvoivat yhteensä 8 milj. euroa. Tilikauden tulos oli 6,4 milj. euroa, josta tehtiin 3,750 milj. euron investointivaraukset kunnan kasvuun tähtääviin kunnallistekniikan investointeihin Hakalanrinteen ja Palman asuinalueille ja Pillistöntien, Etelä-Nummelan ja Hiidenlaakson työpaikka-alueisiin.

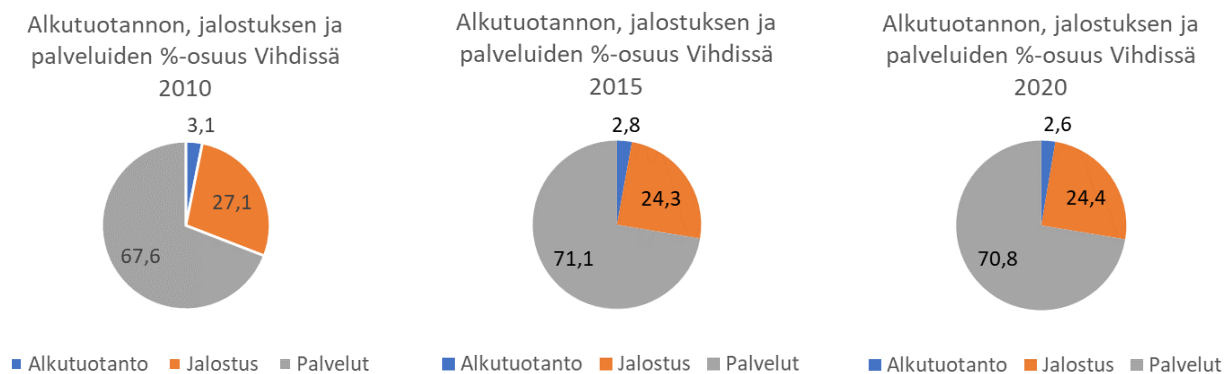
Vuoden 2022 tilikausi vaikuttaa syyskuun talousennusteen mukaan on kääntymässä ylijäämäiseksi 3,6 milj. eurolla. Menopaineita on kuitenkin vuoden 2022 lopun osalta mm. erikoissairaanhoidon menopaineet ja energiahintojen nousu. Kuntaliitto kysyi lokakuussa kaikkien yli 20 000 asukkaan kaupunkien ja kuntien ennusteita kuluvan vuoden 2022 sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen kustannuksista. Kyselyyn vastasi 52 Suomen 60 suurimmasta kaupungista ja kunnasta. Koronatuettuja ohjeistettiin ottamaan huomioon nettokuluja arvioitaessa koko vuoden osalta. Vastausten mukaan hyvinvointialueille 1.1.2023 siirtyvät sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen kulut ovat kaupunkien ja kuntien arvion mukaan ylittymässä noin kolme prosenttia kuntien tämän vuoden talousarvioista. Tämä tarkoittaisi, että siirtyvien tehtävien kulut voivat kasvaa jopa yli seitsemän prosenttia vuoden 2021 tilinpäätöksistä.

Valtiovarainministeriö tarkistaa kunnilta hyvinvointialueille siirrettävien tulojen määrän koko maan tasolla eurolleen siirtyviä kuluja vastaaviksi vuoden 2022 taloustietojen valmistuttua syksyllä 2023. Tarkistus otetaan huomioon kuntien valtionosuudessa vuodesta 2024 alkaen. Koska kuntien veroprosenttien leikkausta ei enää muuteta, mahdollinen kulujen ja tulojen epäsuhta kuitataan valtionosuuksista. Mikäli Kuntaliiton ennakkokyselyt pitävät paikkansa, leikataan valtionosuuksia kunnilta noin 30 euroa per asukas.

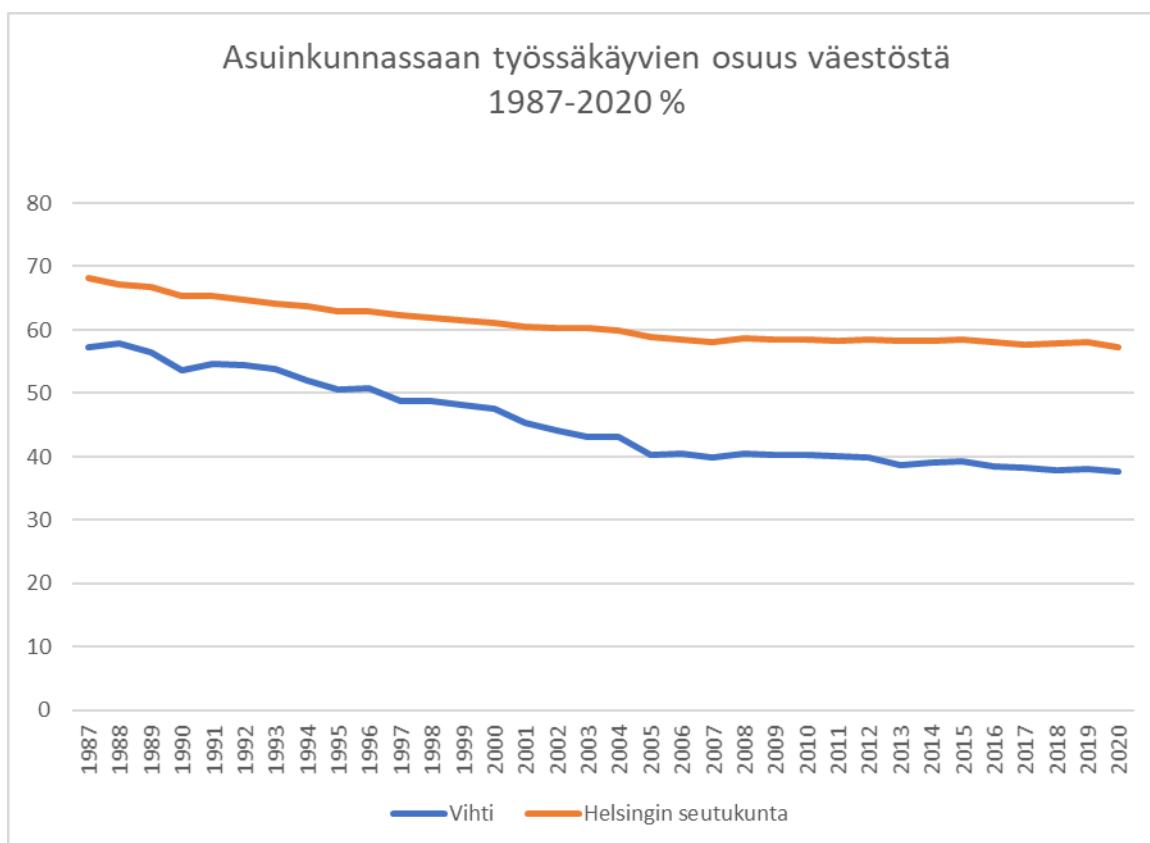
Tiivistäen yleinen ja Vihdin kuntatalous on ollut ulkopuolelta tulleiden muutostekijöiden moukaroimana jo useamman vuoden ajan. Valtion koronatuotet lihottivat kuntien taloutta yksittäisinä vuosina 2020, 2021 ja mahdollisesti myös 2022. Niiden aikana on päässyt unohtumaan, että lähtökohta, josta koronan aikakauteen siirryttiin, oli kuntien talouden kannalta mahdollisimman huono kuten Vihdissä vuoden 2019 negatiivinen vuosikate tämän osoittaa. Vihdin toimintakate on jatkanut voimakasta heikentymistään ja kunnan korkea investointitaso eivät helpota tulevien vuosien talouden ja rahoituksen tasapainoa. Kunnan talouden ja elinvoiman osalta on tärkeää tulojen ja menojen pysyvä tasapaino, joka kestää vuosittaiset vaihtelut ja häiriöt esimerkiksi verotuloissa laskusuhdanteen aikana. Tulevien vuosien epävarmuutta lisää Ukrainan sodasta johtuva energiakriisi sekä kasvanut inflaatio ja korkojen nousu. Hyvinvointialueiden aloittaminen vuoden 2023 alussa ja kunta-alalle tehty palkkaratkaisu mullistavat kuntatalouden kenttää. Talousarvio 2023 on merkittävästi ylijäämäinen, mutta ylijäämää selittää vuoden 2022 verotulojen häntien tilittyminen vuodelle 2023. Vuoden 2024 ja 2025 ovat niukasti ylijäämisiä. Pahimmat riskit eivät siis kohdistu vuodelle 2022 ja 2023 vaan sitä seuraaville, minkä takia on kunnassa taloudellista epävarmuutta pyrittävä hallitsemaan. Tämän takia on tärkeää jatkaa VIHTA-talousohjelman mukaisia säästötavoitteiden ja toimenpiteiden täytäntöönpanoa.

1.3.3 Työllisyys ja elinkeino

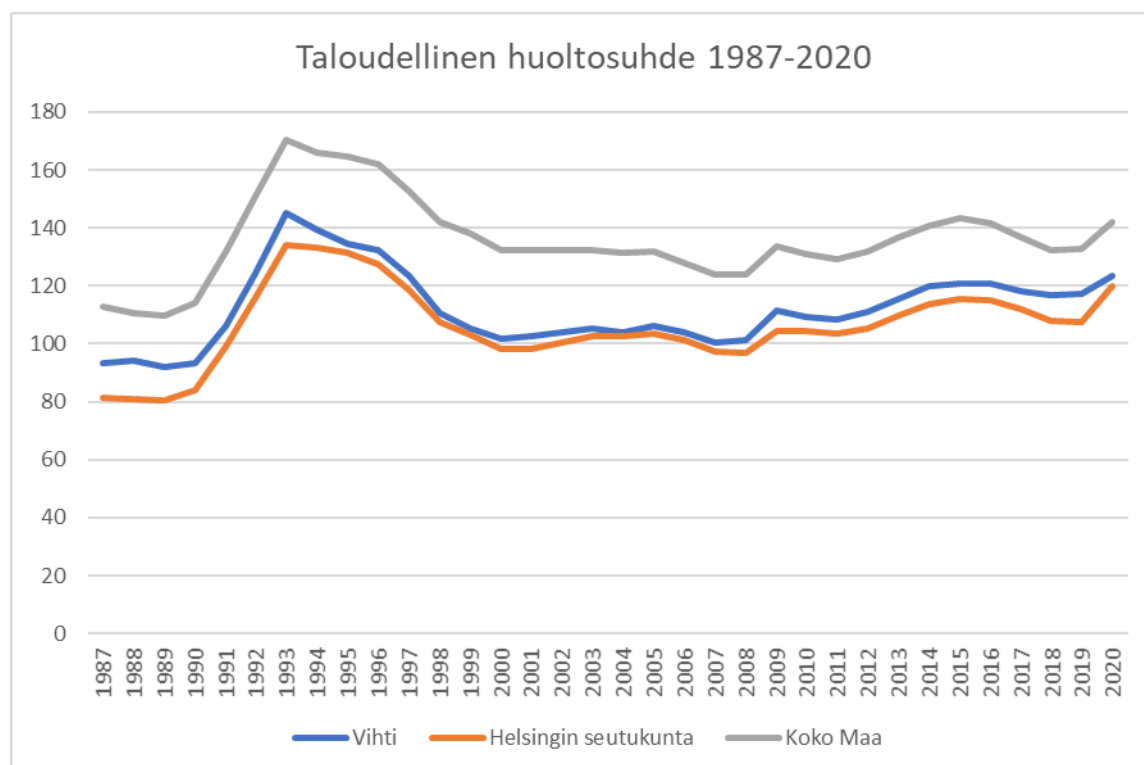
Palvelutyöpaikkojen osuus on Vihdissä korkein. Palvelutyöpaikat on prosentuaalisesti kasvanut 2010-luvulla eniten ja alkutuotannon määrä vähentynyt. Näissä on kuitenkin ollut vuosivaihtelua ja mutta tietojen perusteella jalostuksessa olevien työpaikkojen määrä on kasvussa ja palvelujen työpaikkojen määrä hienoisessa laskussa.

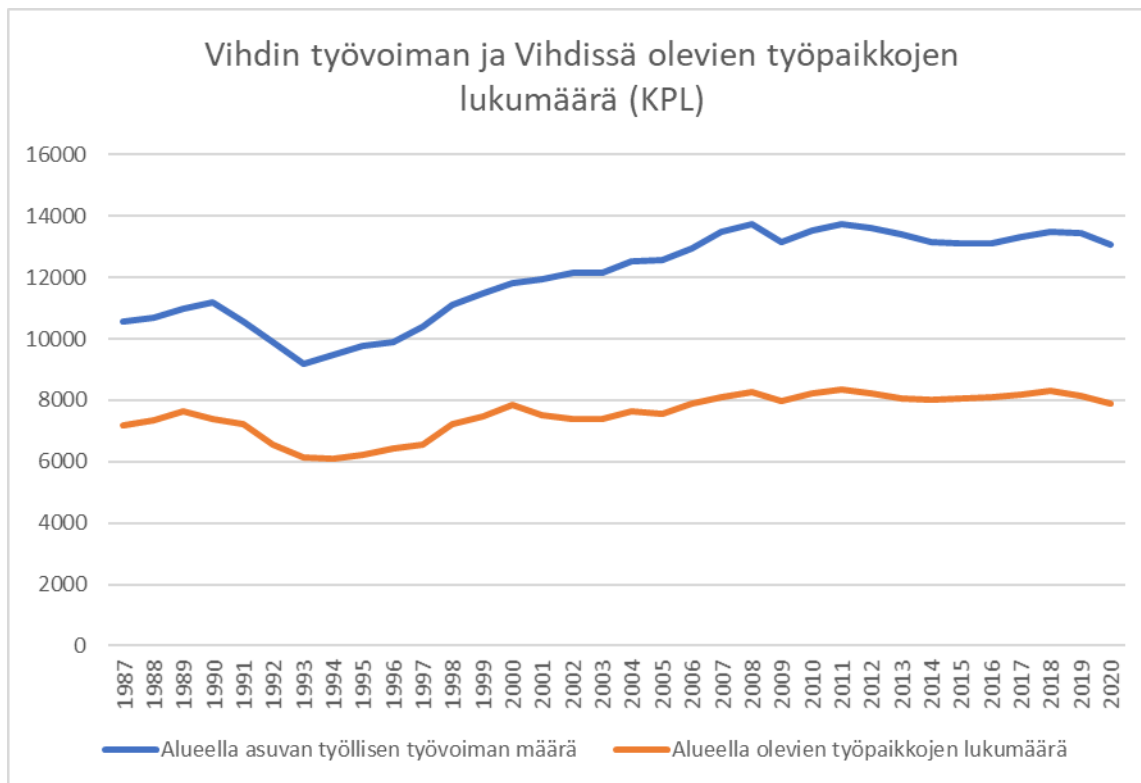
Vihdissä työssäkäyvien osuus väestöstä on alentunut voimakkaasti 1990 ja 2000 - luvun välillä ja tasaantunut 2010-luvulla. Viime vuosina asuinkunnassa työssäkäyvien osuus on hieman laskenut. Samanlainen trendi on myös ollut Helsingin seutukunnassa.

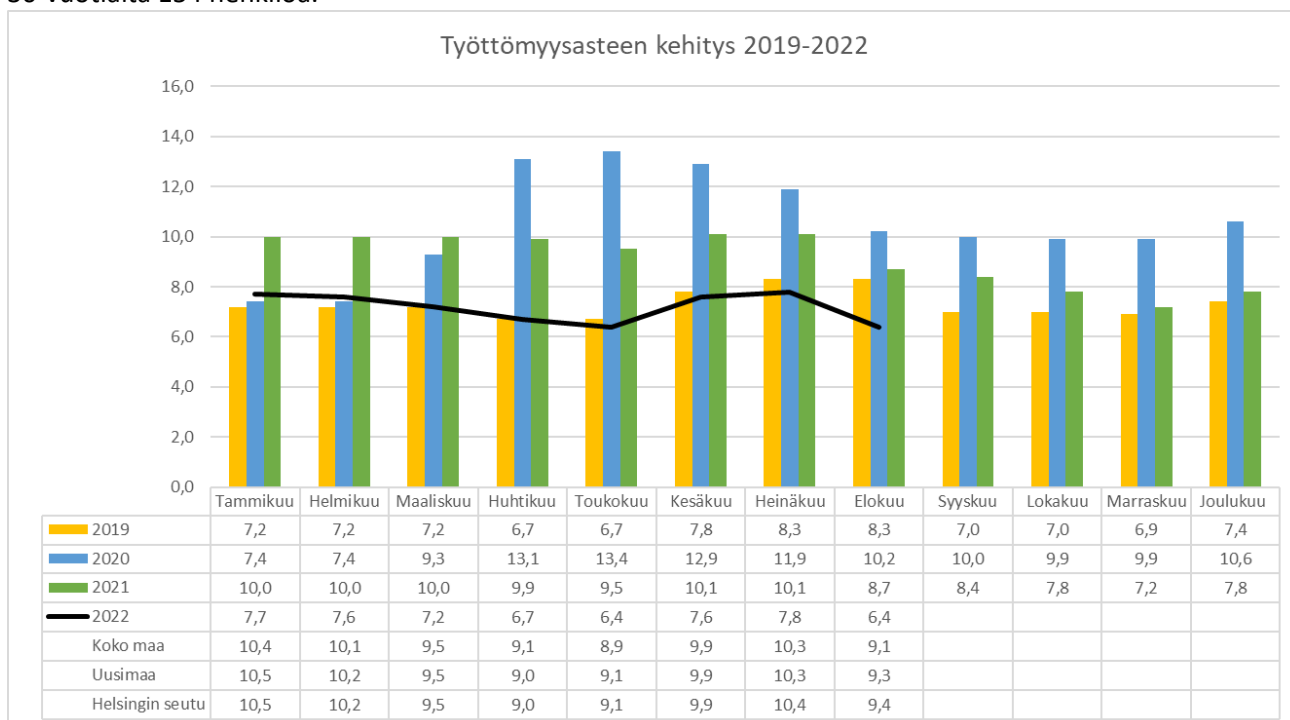
Taloudellisella huoltosuhteella tarkoitetaan työllisten lukumäärän suhdetta työttömiin ja työvoiman ulkopuolella oleviin. Työvoiman ulkopuolisiksi lasketaan 0–14-vuotiaat, opiskelijat ja koululaiset, varusmiehet ja siviilipalvelusmiehet, eläkeläiset sekä muut työvoiman ulkopuolella olevat henkilöt. Vihtin kunnan huoltosuhde vuonna 2020 123,4, Helsingin seutukunnan 120,1 ja koko maan 142,2.

Työpaikkojen lukumäärä on ajallisesti kasvanut 1990-luvun puolista välin 2010 luvulle asti. Tämän jälkeen työpaikkojen lukumäärä on ollut loivassa laskussa. Väkiluvun kasvaessa myös työvoiman määrä on kasvanut.

Työvoimaa kunnassa oli vuoden 2022 elokuussa 14 563 henkilöä, joista työttömänä työnhakijana 937 henkilöä (6,4 % vrt. Uusimaa 9,3 % ja Helsingin seutu 9.4 %). Heistä pitkäaikaistyöttömiä oli 375 henkilöä ja nuoria alle 30-vuotiaita 154 henkilöä.

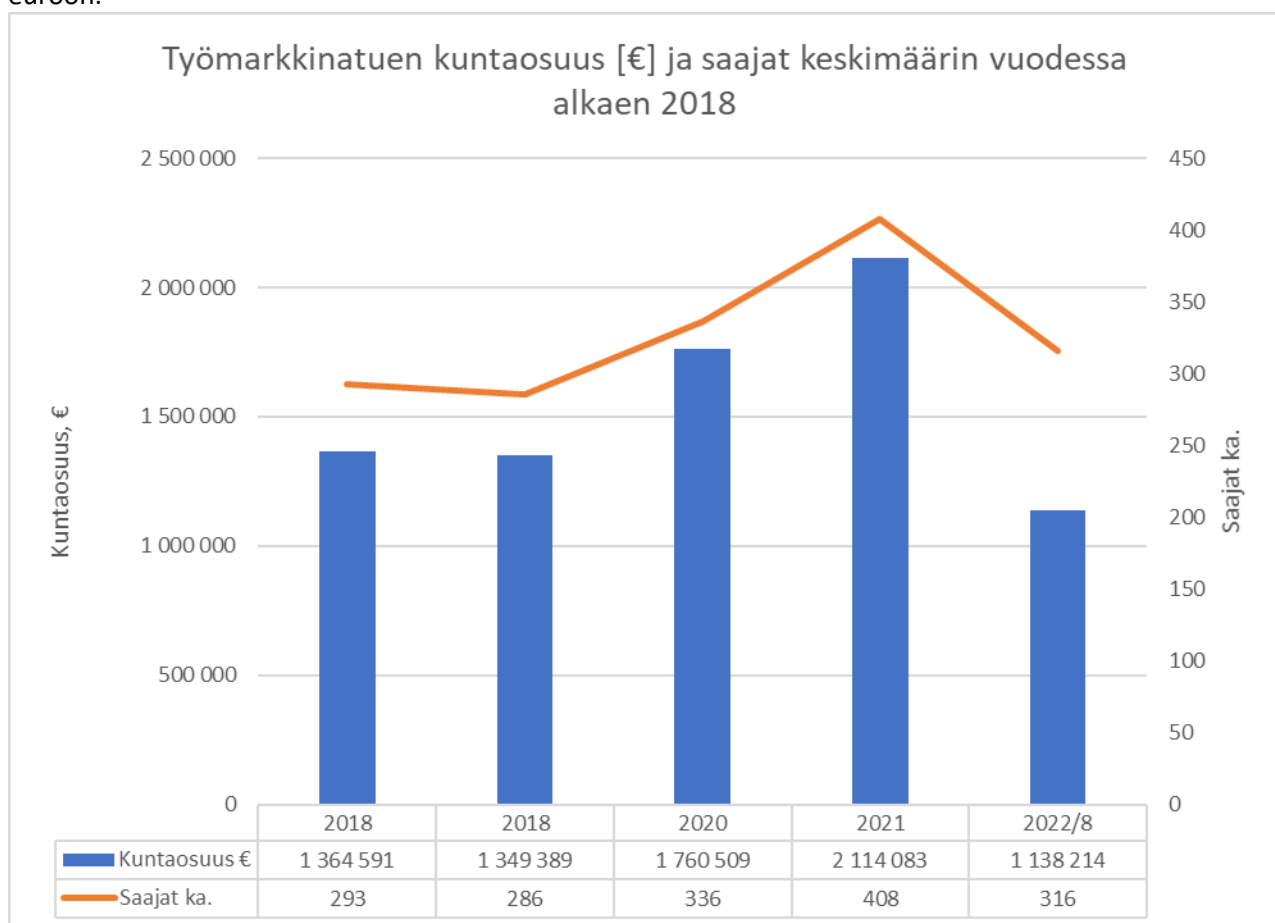

Työmarkkinatuen kuntaosuuden kasvua rajoitetaan vuonna 2023 noin 0,6 miljoonalla eurolla kunnan omilla työllistämistoimenpiteillä. Yrityksille ja yhdistyksille on myös tarjolla harkinnanvaraisia työllistämiskannustimia: VIHTI-työllistämislisä sekä Työllistämisavustus ja -laina vihtiläisille yhdistyksille.

Kunnan työllisyyspalvelujen toiminnan ja resurssien käytön tehostamiseksi on vuodella 2023 sovittu 50 000 euroa työllisyyspalveluiden säästöistä. Pääasiallinen kohderyhmä palveluihin ohjattaessa ovat työttömät työmarkkinatukea 200 päivää saaneet, jotka sijoittuvat Työllisyyspalvelujen kautta yrityksiin tai yhdistyksiin työllistymiskannustimien avulla. Palveluun ohjaututaan itsenäisesti, TE-toimiston tai nuorisopalvelujen etsivän nuorisotyön kautta. Alueellisen työllistämisen verkoston avulla Työllisyyspalveluista tarjotaan aiemmista vuosista poiketen työllistymispaikkaa myös yhdistyksiin tiedossa oleviin tehtäviin/paikkoihin. Lisäksi palveluja markkinoidaan nettisivujen ja sosiaalisen median kanavien avulla sekä tapahtumiin osallistumalla.

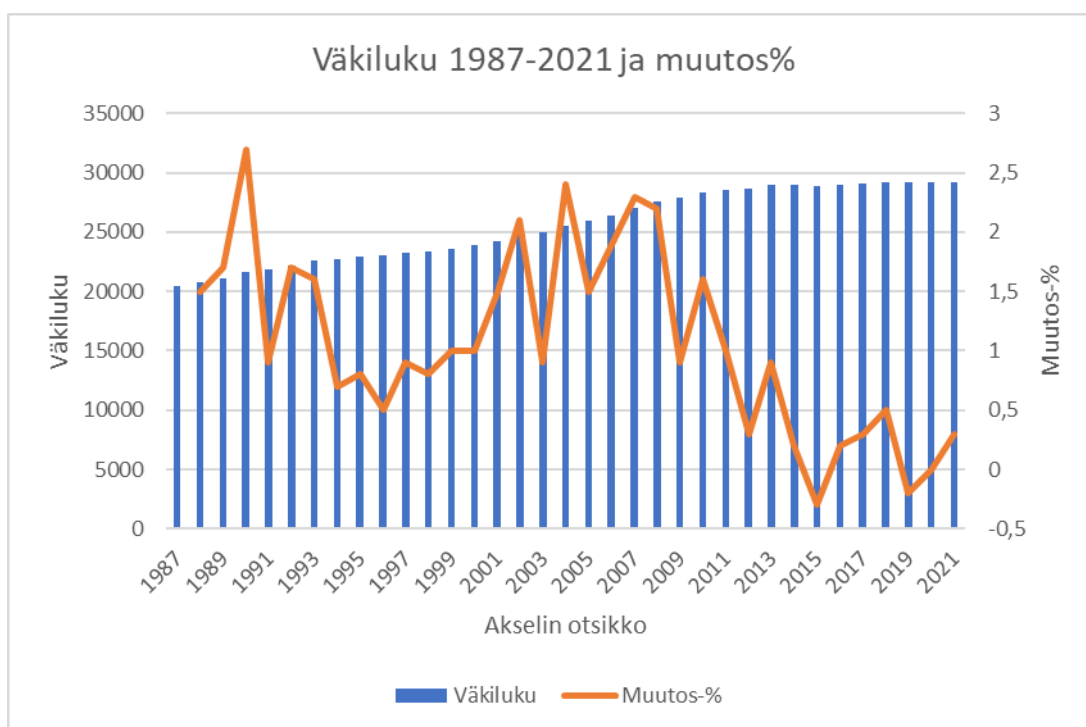
Jo ennen lakimuutosten ja Hyvinvointialueen toimintamallien vahvistumista kunnan työllisyyspalvelut pyrkivät kehittämään valmennus- ja toimintamallia Vihtiin, joilla edistetään työttömien työnhakijoiden työllistymistä ja koulutukseen hakeutumista sekä hillitään työttömien määrän kasvua. Samalla pyritään edistämään työvoiman liikkuvuutta ja työllistymistä yrityksiin sekä 3. sektorille. Lisäksi edistetään oikea-aikaisten palvelujen saatavuutta ja toimintakyvyn kehittämistä.

Työttömien työnhakijoiden määrä pieneni tammi-elokuun aikana 14 %. Työmarkkinatukea saavien määrä taas kasvoi tammi-kesäkuun aikana 26 %. Työttömien työnhakijoiden ja työmarkkinatuen kuntaosuuden saajien määrä on ollut laskussa kesän jälkeen. Kuitenkin työttömyydestä aiheutuvien kustannusten kunnassa odotetaan nousevan, muun muassa työmarkkinatuen kuntaosuuden noin 600 000 eurolla 2,1 miljoonaan euroon.

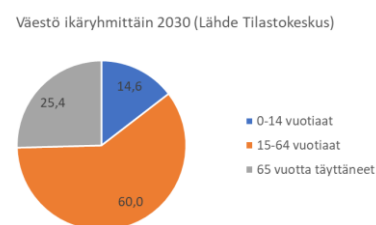
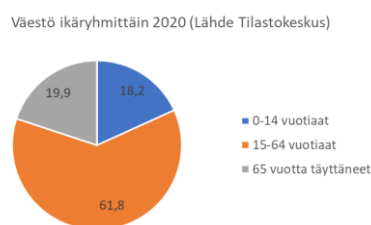
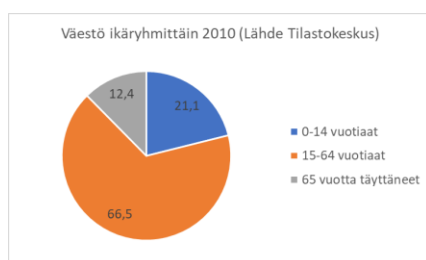

1.3.4 Väestö ja asuntotuotanto

Vihdin asukasluvun kehitys on ollut voimakasta 1990-luvulta lähtien aina 2010-luvulle asti. Vuodesta 2012 asukaslukukehitys on ollut alle prosentin kasvussa ja viime vuosina on ollut alle 0,5 prosentin kasvussa. Asukasluku 31.12.2021 oli 29 241 henkilöä ja vuoden 2022 asukasluku on heikentynyt voimakkaasti. Elokuun 2022 tilanteen mukaan asukasluku 29 010 asukasta. Vuoden 2022 tilanteen osalta erityisesti kuntien välinen nettomuutto on ollut korkea -224 asukasta ja luonnollinen väestön lisäys -34. Nettomaahanmuutto on positiivinen 32. Tilastokeskuksen väestöennusteen mukaan vuodelta 2021 Vihdin kunnan väestömäärä olisi vuoden lopussa 29 234, mutta nykyinen tämän vuoden väkilukukehitys vaikuttaa, että jäädyään väestöennusteesta. Kuntastrategiassa on tavoitteena, että strategiakauden lopussa väkiluku olisi yli 30 000 asukasta, joka tarkoittaa tällä hetkellä yli prosentin kasvua tulevilla vuosilla.

Ikäryhmittäin tarkasteltuna prosentuaalisesti 15-64 vuotiaiden määrä on suurin. 0-14 vuotiaiden määrä tulee vähenemään ja yli 65-vuotiaiden määrä tulee kasvamaan. Vuonna 2030 yli 65-vuotiaiden osuus on kaksi kertaa korkeampi kuin vuonna 2020. Vastaavasti 0-14 vuotiaiden osuus on vähentynyt kolmanneksen tarkastelujaksolla. Ikäryhmässä tapahtuvat muutokset tulevat myös näkymään palvelutarpeiden muutoksina, jotka tulevat vaikuttamaan myös kunnan palveluverkkoon.

Vihdissä oli vuoden 2021 lopussa asuntokuntia yhteensä 13 284. Yksin asuvien talouksia oli 4 999, mikä on 37,6 % kaikista asuntokunnista. Kahden henkilön talouksia oli yhteensä 4 539, mikä on 34,1 % asuntokunnista. Kolmen tai useamman henkilön talouksia oli yhteensä 3 746 (28,1 %). Koko maahan

verratessa Vihti poikkeaa hieman asuntokuntien vertailussa. Yhden hengen talouksia koko maassa on 45,9% asuntokunnista, kahden hengen talouksia 32,3 ja kolmen tai useamman henkilön talouksia 21,8 % (Lähde: Tilastokeskus, Asunnot ja asuinolot).

Talotyyppi	Kaikki asuntokunnat	1 henkilö	2 henkilö	3+ henkilöä
Yhteensä	13 284	4 999	4 539	3 746
Kerrostalot	6 756	1 367	2 705	2 684
Rivitalot	3 139	1 405	1 012	722
Oma- ja paritalot	3 087	2 009	776	302
Muut rakennukset	212	128	46	38

Vihdin asuntokuntien jakauma talotyyppin ja kokoluokan mukaan 2021 (Lähde: Tilastokeskus)

1.4 VIHDIRIN KUNNAN ORGANISAATIO

Organisaatorakenne

TOIMIELIN	TULOSALUE
Keskusvaalilautakunta	
Tarkastuslautakunta	
Kunnanvaltuusto	
Kunnanhallitus	Konsernipalvelut Sosiaali- ja terveystalvelut
Sivistyslautakunta	Opetuksen tulosalue Varhaiskasvatuksen tulosalue
Hyvinvointilautakunta	Kirjasto- ja kulttuuripalvelut Hyvinvointi- ja nuorisopalvelut
Elinvoimalautakunta	Elinvoimapalvelut Liikuntapalvelut Tukipalvelut Kunnallistekniset palvelut Tilapalvelun taseyksikkö Vihdin Vesi Ateriat ja puhdistus
Ympäristölautakunta	Ympäristöpalvelut

Organisaatorakennetta uudistettiin vuonna 2021 1.8 alkaen. Sen jälkeen ei ole muutoksia tehty rakenteeseen. Sosiaali- ja terveystalvelut siirtyvät vuoden 2023 alkaen hyvinvointialueiden järjestettäväksi ja kunnan tulosalueelle sosiaali- ja terveystalvelut on varattu määrärahat Peruskuntayhtymä Karviaisen purkamista varten. Vuoden 2023 jälkeen sosiaali- ja terveystpalveluiden tulosalue suljetaan.

Viranhaltijaorganisaatio

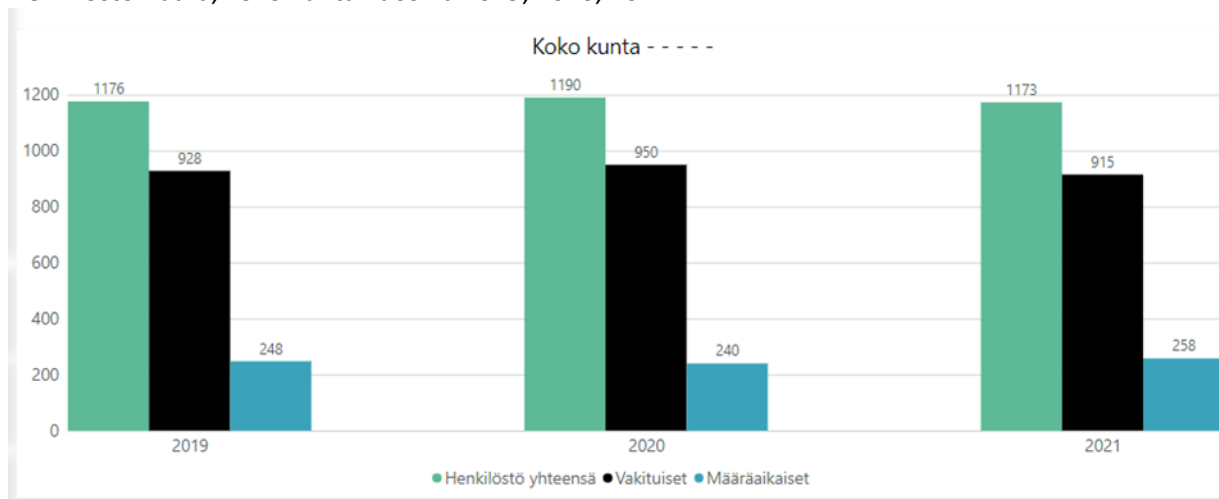

1.5 HENKILÖSTÖ

Henkilöstön määrä

Vihdin kunnan palveluksessa oli vuoden 2021 lopussa 1 173 (v. 2020 1 190; v. 2019 1179) eri alojen ammattilaista. Ylivoimaisesti eniten työntekijöitä oli sivistyspalvelukeskuksessa (881/75,1%), seuraavaksi eniten infra- ja tukipalvelukeskuksessa (187/15,9 %), sitten konsernipalveluissa (57/4,8 %) ja elinvoimapaalveluissa (48/4,1 %). Edellisestä vuodesta henkilöstömäärä vuoden lopussa väheni 17 työntekijällä. Varsinaisia vähennyksiä ei tehty, ero selittyy mm. avoimien rekrytointien määrällä tarkasteluajankohtana vuoden viimeisenä päivänä. Henkilöstön saatavuuden haasteista sekä runsaasta vaihtuvuudesta kertoi se, että nimen omaan vakinaisten työntekijöiden määrä väheni edellisestä vuodesta (35 vakinaista työntekijää vähemmän kuin edellisenä vuonna). Vuoden 2023 talousarvioon sisältyy 20 vakinaisen työntekijän lisäys vuoden 2022 aikana. Yhdeksän esitetystä uusista vakansseista on vakituisten varahenkilöiden vakansseja, joiden kustannukset vähentävät sijaisten palkkakustannuksia.

Henkilöstömäärä, koko kunta vuosina 2019, 2020, 2021

Henkilöstötyön strategiset tavoitteet

Vihdissä kunnan henkilöstötyön strategiset linjaukset sisältyvät kunnan strategiaan: ”Kunnan vahvojen, strategian mukaisten peruspalveluiden ja hyvinvoivan yhteisön kulmakivenä on osaava, hyvinvoiva ja arvostettu henkilöstö, joka tuntee työnsä merkityksellisyyden kuntalaisille. Henkilöstötyötä tuetaan arvo- ja strategialähtöisellä johtamisella. Kunnassa edistetään myönteistä ilmapiiriä ja yhteishenkeä. Toimintaa kehitetään jatkuvan parantamisen periaatteella.” Koko henkilöstöä koskevinä tavoitteina uudessa strategiassa vuodelle 2023 ovat henkilöstön työhyvinvoinnin lisääminen, psyykkisistä syistä johtuvien sairauspoissaolojen vähentäminen sekä lähtövaihtuvuuden pienentäminen. Yhteisenä keskeisenä tavoitteena vuonna 2023 on kunnan pito- ja vetovoiman edistäminen erillisellä talousarvioon sisältyvällä toimenpideohjelmalla.

Strategiset teot kussakin palvelukeskuksessa on kuvattu tarkemmin tämän talousarvion palvelukeskusten tuloskortteilla. Henkilöstötyö pyrkii tukemaan palvelukeskusten työtä kehittämällä yhä parempia ja ajantasaisempia raportoinnin työkaluja johdon tueksi.

Henkilöstökustannukset

Käyttötalouden henkilöstökustannusten kokonaismäärä vuoden 2023 talousarviossa on 53,9 milj. € (v. 2022 MTA 52,2 milj. €, v. 2021 50,6 milj. €). Talousarvion 2023 henkilöstökustannusten kasvu on henkilöstölisäyksiä jälkeä 3,4 % verrattuna vuoden 2022 muutettuun talousarvioon. Epävarmuutta henkilöstökustannuksiin tuo kunnallisten alojen sopimuksiin liittyvä kytkentä teknologia- ja vientialojen palkankorotuksiin siten, että jos näillä verrokkialoilla palkankorotusten ja uusien sopimustekstien kustannusvaikutukset ovat suuremmat kuin kunta-alan sopimuskorotukset, erotus lisätään myös kunta-alan palkankorotuksiin. Henkilöstökustannuksiin on budjetoitu myös työhyvinvoinnin edistämiseen, työnantajakuvaan parantamiseen ja vaihtuvuuden vähentämiseen puretuva pito- ja vetovoimaohjelma.

Henkilöstömenot yhteensä	TP 2020	TP 2021	MTA 2022	TAE 2022	TA 2023	MTA22 / TA23%
Henkilöstömenot yhteensä	48 706 699	50 622 429	52 233 700	51 517 772	53 719 974	2,8 %
Palkat yhteensä	38 662 113	39 847 624	41 916 612	40 808 069	43 320 646	3,3 %
Henkilöstösivukulut	10 044 586	10 774 805	10 317 088	10 709 703	10 399 328	0,8 %
Lisäksi: Pito- ja vetovoimaohjelma					250 000	

Tulosalueittain tarkasteluna henkilöstökustannusten kasvua selittää vuoden 2023 kunnallisiin sopimuksiin sisältyvät palkankorotukset (keskimäärin 3,05 %) sekä eläkekuluihin tullut tasausmaksu. Tasausmaksu maksu korvaa aikaisemmin käytössä olleet eläkemenoperusteiset maksut, jotka on aikaisemmin budjetoitu omana ryhmänä. Nyt tasausmaksu on siirretty konsernipalvelujen hallinnon, sivistystoimen hallinnon, elinvoimalautakunnan tukipalvelujen ja ympäristöpalveluiden tulosalueille. Tulosalueittain tarkasteltuna euromääräisesti suurin kasvu tulee olemaan opetuksen tulosalueella: kasvua 1,4 milj. € /6,2 %. Opetustoimen tulosalueella henkilöstökustannuksiin vaikuttaa alentavasti (0,4 milj. €) se, että opiskeluhoito siirtyy hyvinvointialueelle vuoden 2023 alusta lukien. Varhaiskasvatuksen kustannusten nousua (4,1 %) selittää esitetyt uudet vakanssit (7). Ateria- ja puhdistus -tulosalueella terveyspalvelujen puhdistuspalvelujen henkilökunnan siirtyminen vuoden 2022 alusta Karviaisen palvelukseen näkyy kustannusten alenemisena (-8,5 %) vuoden 2023 talousarviossa. Kunnallistekniikassa (10,2%) ja elinvoimapaaluissa (11,9 %) henkilöstökustannusten kasvu liittyy esitettyihin uusiin vakansseihin sekä henkilöstövajaukseen vuoden 2022 aikana henkilöstön saatavuushaasteiden vuoksi.

Henkilöstömenot tulosalueittain	TP 2020	TP 2021	MTA 2022	TAE 2022	TA 2023	MTA22 / TA23%
Keskusvaalilautakunta	0	54 025	38 094	40 549	40 742	7,0 %
Tarkastuslautakunta	8 523	5 854	7 809	7 218	8 047	3,0 %
Kunnanvaltuusto	68 134	76 968	45 129	65 909	59 046	30,8 %
Kunnanhallitus	94 716	79 682	54 003	70 303	106 866	97,9 %
Konsernipalvelut	2 624 733	2 689 029	2 971 288	2 811 478	3 028 966	1,9 %
Sosiaali- ja terveyspalvelut	1 013 610	1 190 450	969 593	1 057 610	0	-100,0 %
Sivistyslautakunta	14 577	13 747	17 733	17 753	17 686	-0,3 %
Opetuksen tulosalue	21 861 660	22 826 777	23 260 508	23 477 589	24 693 175	6,2 %
Varhaiskasvatuksen tulosalue	12 371 862	12 743 138	13 179 028	13 139 164	13 715 904	4,1 %
Hyvinvointilautakunta	8 369	7 990	10 274	9 728	10 334	0,6 %
Hyvinvointi- ja nuorisopalvelut	459 518	575 924	616 469	618 811	594 670	-3,5 %
Kirjasto- ja kulttuuripalvelut	834 088	898 905	898 204	907 234	891 636	-0,7 %
Elinvoimalautakunta	21 654	20 076	14 123	16 848	16 522	17,0 %
Ateria- ja puhdistuspalvelut	3 839 355	3 929 791	4 136 189	3 684 785	3 784 862	-8,5 %

Tukipalvelut	271 650	291 841	255 592	247 164	566 638	121,7 %
Kunnallistekniikan palvelut	1 008 015	1 007 056	1 071 918	952 090	1 181 734	10,2 %
Tilapalvelut	1 043 089	1 110 329	1 219 083	1 103 011	1 268 474	4,1 %
Vesihuoltolaitos	759 859	748 843	823 225	766 735	891 957	8,3 %
Liikuntapalvelut	434 609	420 737	468 377	463 022	460 744	-1,6 %
Elinvoimapaalvelut	1 271 548	1 269 311	1 417 142	1 337 743	1 526 506	7,7 %
Ympäristölautakunta	9 543	9 420	9 473	9 512	9 471	0,0 %
Ympäristöpalvelut	687 588	652 535	750 446	713 516	845 994	12,7 %
Yhteensä	48 706 700	50 622 430	52 233 700	51 517 772	53 719 974	2,8 %
Lisäksi: Pito- ja vetovoimaohjelma					250 000	

Uudet vakanssit ja resurssilisäykset

Kuntavertailuissa Vihdin kunnan henkilöstöresurssit ovat vertailukuntia alhaisemmalla tasolla. Vuoden 2023 talousarvioon sisältyy kaikkiaan 20 uuden vakanssin perustaminen. Yhdeksän näistä uusista vakansseista on vakinaisten varahenkilöiden vakansseja, jotka eivät lisää henkilöstökustannuksia, yksi liittyy uuden koulukeskuksen toiminnan käynnistämiseen, neljä varhaiskasvatuksen lakimuutokseen ja loput lisääntyneisiin tehtäviin tai palvelutoiminnan haavoittuvuuden vähentämiseen. Lisäksi joitakin määräaikaista tehtäviä ehdotetaan jatkettavaksi.

Sivistys- ja hyvinvointipalvelujen palvelukeskuksen talousarvioon sisältyy kaikkiaan 16 uutta vakanssia. Opetustoimen talousarvioon sisältyy määrärahat Etelä-Nummelan koulun rehtorin, lukion apulaisrehtorin ja kuuden reserviopettajan (vakainainen varahenkilö, henkilöstökustannukset eivät lisäänty) virkoihin Varhaiskasvatuksen talousarvioon sisältyy esitys varhaiskasvatuksen erityisasiantuntijan sekä kolmen varhaiskasvatuksen avustajan työsuhteisiin. Edellä kuvatut varhaiskasvatuksen uudet vakanssit varmistavat kolmitasoisen tuen suunnittelun, koordinoimisen, kehittämisen ja arvioinnin toteutumisen Vihdin kunnan varhaiskasvatuksessa. Lisäksi varhaiskasvatuksen talousarvioon sisältyy kolmen vakinaisen varhaiskasvatuksen lastenhoitajan vakanssit. Lastenhoitajien vakansseissa kysymys on vakinaisista varahenkilöistä, joiden osalta henkilöstökustannukset eivät lisäänty. Hyvinvointipalvelujen tulosalueen talousarvioon sisältyy hyvinvointikoordinaattorin uusi vakanssi varmistamaan hyvinvointipalvelujen jatkuvuus kunnassa myös hyvinvointialueiden käynnistymisen jälkeen.

Infra- ja tukipalvelut palvelukeskuksen talousarvioon sisältyy määrärahat kunnallistekniikan vakinaisen rakennuttajainsinöörin uudelle vakanssille. Konsernipalvelujen palvelukeskuksen talousarvioon sisältyy määrärahat henkilöstöasiantuntijan ja hallintosuunnittelijan vakansseille ja elinvoimapaalveluissa maankäyttöasiantuntijan vakanssille.

Näiden vakinaisten uusien vakanssien lisäksi konsernipalveluissa on varattu määrärahat kahden vuoden jatkolle osa-aikaiselle tietohallinnon suunnittelijalle saattamaan loppuun tiedolla johtamisen kokonaisuus. Lisäksi esitetään määräaikaisen talousasiantuntijan tehtävää vastaamaan tilintarkastajan pyytämiin prosessikuvausten dokumentointiin ja erilaisiin selvitystehtäviin. Elinvoimapaalvelujen talousarviossa on varattu määrärahat osa-aikaisen ilmastokoordinaattorin tehtävän vakinaistamiseen 1.1.2023 lukien, määräaikaisen rakennustietokäsittelijän työsuhteen jatkamiseen 30.6.2023 saakka sekä määräaikaisen toimistosihteerin tehtävän muuttamista markkinointi-/viestintäassistentin tehtäväksi ja työsuhteen jatkamista 31.12.2023 saakka.

Edellä kuvattujen vakanssien lisäksi sivistyskeskuksen palvelukeskus esittää pedagogisen sihteerin viran lakkauttamista ja muuttamista työsuhteeksi sivistyskeskuksen suunnittelijan nimikkeellä.

Sivistyskeskuksessa galleristin työaikaa ollaan pidentämässä neljä viikkotyötuntia gallerian aukioloaikojen pidentämiseksi vastaavalla ajalla. Varhaiskasvatuksessa ollaan varauduttu lastenhoitajien koulutuksen tukemiseen heidän kouluttautuessaan varhaiskasvatuksen opettajiksi.

Konsernipalvelut ovat sisällyttäneet talousarvioonsa määrärahat yhden tai kahden hallinnon korkeakouluharjoittelijan palkkaamiseen vuodessa. Lisäksi konsernipalveluissa kunnantalon respassa toimineen palvelusihteerin työtehtävä ollaan muuttamassa virastomestarin työsuhteeksi.

Tarkemmat perustelut sekä uusista vakansseista että vakanssien muutoksista alla olevissa taulukoissa.

Uudet vakanssit vuonna 2023

	NIMIKE	VIRKA/ TOIMI	VAKINAINEN/ MÄÄRÄAIKAINEN AJALLE	ALKAMIS- PVÄ	KUSTANNU S/VUOSI 2023	VAKANSSIN PERUSTELUT
SIVISTYS- JA HYVINVOINTI-PALVELUT UUDET TEHTÄVÄT						
OPETUS	Etelä- Nummela koulun rehtori	Virka	Vakinainen	1.1.2023	90 000	Uuden perustettavan koulun virkarehtori
OPETUS	Lukion virka- apulaisrehtori	Virka	Vakinainen	1.8.2023	25 000	Lakimuutosten myötä lukiolle on tullut uusia tehtäviä (mm. toisen asteen maksuttomuus, ylioppilastutkintouudistus), joiden johdosta luottamustoimisena apulaisrehtorina toimiminen ei enää riitä
OPETUS	Nummela skolan luottamustoim inen rehtori	Virka	Vakinainen	1.8.2023	8 000	Nummela skolassa on ollut yhteinen rehtori Nummela koulun kanssa ja lisäksi yksi koulun kolmesta opettajasta on työskennellyt apulaisrehtorina. Koulu tarvitsee oman luottamustoimisen rehtorin.
VARHAISKASVA TUS	Varhais- kasvatuksen erityis- asiantuntija	Toimi	Vakinainen	1.8.2023	20 000	Varhaiskasvatuksen lakimuutoksen (kolmitasoinen tuki) myötä tarvitaan tuen suunnittelua, koordinoitua, kehittämistä ja arviointia varten kyseinen tehtävä. Vuosikustannus tulee olemaan n. 40 000 euroa.
VARHAISKASVA TUS	Varhais- kasvatuksen avustaja (3 kpl)	Toimi	Vakinainen	1.1.2023	95 000	Varhaiskasvatuksen lakimuutoksen (kolmitasoinen tuki) myötä haetaan kolmea varhaiskasvatuksen avustajaa varmistamaan, että lapset saavat tarvitsemansa tuen.
VARHAISKAS- VATUS	Varhais- kasvatuksen lastenhoitaja (3 kpl)	Toimi	Vakinainen	1.1.2023	105 000	Kunnissa on varmistuttava siitä, että varhaiskasvatuksessa on käytössä riittävät ja toimivat sijais- ja varajärjestelyt myös henkilöstön äkillisiin poissaolo tilanteisiin. Koska näihin ei löydy sijaisia niin haetaan kolmea vakinaista varahenkilöä
HYVINVOINTI- PALVELUT	Hyvinvointi- koordinaattori	Toimi	Määräaikainen 31.12.2023	1.1.2023	25 000	Ollut osa johtavan kuraattorin työtä. Palkkavaraukset osittain olemassa, uuteen TA2023 palkkakulujen lisäksi. Lisäys n. 25 000 €
INFRA- JA TUKIPALVELUT UUDET TEHTÄVÄT						
KUNNALLIS- TEKNIikka	Rakennuttaja- insinööri	Toimi	Vakinainen	1.3.2023	55 000	DBO:n auditoinnin perusteella kunnallistekniikan hankkeiden suunnittelu, hankintojen valmistelu sekä

						hankkeiden valvonta edellyttävät vahvistusta rakennuttamiseen.
KONSERNIPALVELUT/ UUEDET TEHTÄVÄT						
	Henkilöstö-asiantuntija	Toimi	Vakinainen	1.1.2023	45 000	Sarastiyhteistyöhön, henkilöstöjärjestelmän ja raportoinnin kehittämiseen, henkilöstöjärjestelmän irrottamiseen Sarastia-ympäristöstä, pääkäyttäjäyden siirtäminen kunnalle, palkka-aineiston laadun varmistaminen ja sitä kautta Sarastian lisälaskutuksen vähentämiseen, rekryointien laadun parantamiseen, palkka-aineiston sisäiseen tarkastamiseen
	Tietohallinnon suunnittelija, osa-aikainen 40 % tehtävä	Toimi	Määräaikainen 31.12.2024 saakka	1.1.2023	20 000	Osa-aikaisen tietohallinnon suunnittelijan työn jatkaminen vuoden 2022 loppuun saakka tiedolla johtamisen hankkeen etenemisen varmistamiseksi.
	Talous-asiantuntija	Toimi	Määräaikainen 31.12.2023 saakka	1.2.2023	35 000	Määräaikainen talousasiantuntija kehittämään talouspalveluiden toimintaa ja tukemaan talouden kontrollia. Päivitettävänä talouden ja hallinnonprosessissa mm. kokonaisvaltainen riskienhallinta, riskikartoitus, konsernivalvonta/-ohjaus. Lisäksi päivitettävä, tarkastettava ja dokumentoitava talouden prosessit
ELINVOIMAPALVELUT/UUEDET TEHTÄVÄT						
RAKENNUS-VALVONTA	Rakennustieto käsittelijä	Toimi	Määräaikainen 30.6.2023 saakka	1.1.2023	25 000	Työ lisää kunnan kiinteistöverotuloja samalla kun vanhojen rakennusten tarkistetut, oikeat tiedot palvelevat lupien valmistelutyötä. Kiinteistöjen tietojen selvittäminen parantaa osaltaan myös maanomistajien tasapuolista kohtelua verotuksen näkökulmasta.
RAKENNUS-VALVONTA	Skannaaja/toimistosihteeri	Toimi	Määräaikainen 31.12.2023 saakka	1.1.2023	35 000	Paperiarkiston käyttö vähenee ja sähköinen piirustusarkisto helpottaa ja nopeuttaa sekä rakennuslupien käsittelyä että vanhojen lupapiirustusten toimittamista niitä tarvitseville. Lisäksi sähköinen arkisto tukee osaltaan ilmastotavoitteiden saavuttamista.
YMPÄRISTÖ-PALVELUT	Ilmasto-koordinaattori, 50%, jaettu vakanssi Kirkkonummen kunnan kanssa	Toimi	Vakinainen	1.1.2023	25 000	Toimi tukee ilmastotyön jatkuvuutta, kriittisten ilmastotoimenpiteiden priorisointia ja toimeenpanon vauhdittamista. Toimen avulla voidaan vastata uuden ilmastolain myötä kunnille tuleviin velvoitteisiin, esim. ilmastosuunnitelman laatimiseen. Ilmastotoimenpiteiden toteuttamisen johdosta on myös mahdollista saavuttaa konkreettisia taloudellisia säästöjä. Lisäksi ilmastokoordinaattori osallistuu rahoitus- ja hankehakemusten edistämiseen eri toimialoilla. Tehtävässä painotetaan energiasäästöjen merkitystä, jolla leikataan kunnan päästöjä ja kuluja.
ELINKEINO-PALVELUT	Toimistosihteerin määräaikaisen	Toimi	määräaikainen 31.12.2023 saakka	1.1.2023	35 000	Tehtävinä muun muassa Visit Vihti -matkailusivuston ja somekanavien sisällöntuotanto ja päivitys,

	toimen jatkaminen					markkinointimateriaalien graafinen suunnittelu ja toteutus. Vähentää ostopalveluiden tarvetta. Tehtävään on mahdollista saada työllistämistukea.
--	-------------------	--	--	--	--	--

Virkanimikemuutokset vuonna 2023

Keskus/tulosalue	Nykyinen nimike	Uusi nimike	Alkamispvä.	Perustelut
Sivistys- ja hyvinvointipalvelut				
Opetus	Pedagoginen sihteeri	Sivistystoimen suunnittelija	1.8.2023	Pedagogisen sihteerin (virka) tehtävät ovat muuttuneet ja tehtävä voidaan muuttaa toimeksi, joka palvelee sekä varhaiskasvatusta että opetusta.
Elinvoimapaalvelut				
Elinkeinopalvelut	Toimistosihteerin (määräaikainen työsuhde)	Markkinointisihteeri/viestintäsihteeri	1.1.2023	Tehtävää esitetty jatkettavan määräaikaisena vuoden 2023. Nykyinen nimike ei kuvaa tehtävän sisältöä parhaalla tavalla.

Muita henkilöstömäärään ja tai henkilöstökustannuksiin vaikuttavia asioita vuonna 2023

Keskus/tulosalue	Toimenpide	Perustelu
Sivistys- ja hyvinvointipalvelut		
Opiskeluhoolto	Opiskeluhoillon poistuminen opetuksen talousarvion alta, kustannusvaikutus n. 372 115e (palkkakustannukset)	Kuraattoreiden siirtyminen hyvinvointialueen työntekijöiksi 1/2023.
Konsernipalvelut		
	Hallinnon korkeakouluharjoittelija	Konsernipalveluihin pyritään vakiinnuttamaan korkeakouluharjoittelijan tehtävä, johon voitaisiin ottaa 1-2 harjoittelijaa vuosittain. Tavoitteena on tarjota vaativia hallinnon ja talouden kehittämistehtäviä ja samalla luoda kunnasta hyvää työnantajakuva houkuttelevana tulevaisuuden työpaikkana.

Henkilöstöresurssointiin liittyviä - ei talousarvioon vaikuttavia muutoksia/tehostamistoimenpiteitä, joita on suunnitteilla/tulossa vuonna 2023

Keskus/tulosalue	Toimenpide	Perustelu
Sivistys- ja hyvinvointipalvelut		
Opetus	Reserviopettajat yläkouluihin (4 kpl) ja Nummelan ja Pappilanpellon alakouluihin	Palkkakulut ovat pois sijaiskuluista. Tutut opettajat ovat vakituisina sijaisina kouluissa.
Kirjasto- ja kulttuuripalvelut	Osa-aikaisen gallerianhoitajan viikkotyöajan lisääminen 4h. Työaika 2023 18,8h viikossa.	Ei vaikuta talousarvion summiin lisäävästi. Palkkasumma siirretään pysyvästi käyttötaloudesta palkkakuluihin (noin 4 100 €). Taidegallerian aukioloaika, pedagogista toimintaa ja yleistä tapahtumatoimintaa voidaan lisätä. Muutos alustavasti sovittu taidegallerian vuoden 2021 10 000 euron määrärahalisäyksen yhteydessä.
Varhaiskasvatus	Varhaiskasvatuksen lastenhoitajien koulutuksen tukeminen palkallisten koulutusvapaiden muodossa, kun he	Valtakunnallisesti on todella haastavaa saada rekrytoitua varhaiskasvatuksen opettajia, joten lastenhoitajien

	kouluttautuvat monimuoto-koulutuksen kautta varhaiskasvatuksen opettajiksi.	koulutuksen tukeminen on ensiarvoisen tärkeää, että avoimena oleviin opettajien tehtäviin saadaan kelpoiset opettajat.
Konsernipalvelut		
	Palvelusihteerin tehtävän muuttaminen aulapalveluhenkilöksi	Kunnanviraston asiakaspalvelupisteen muutos

Opetustoimen henkilöstökustannuksia vähentää noin 372 000 euroa opiskeluhuollon siirtyminen hyvinvointialueelle 1.1.2023.

Työhyvinvointi

Korona-vuosien aikana työntekijöiden työhyvinvointi on ollut koetuksella. Erityisesti vaikutukset ovat näkyneet yhteisöllisyyden vähenemisenä, psyykkisistä syistä johtuvien sairauspoissaolot ja henkilöstön vaihtuvuuden lisääntymisenä. Näihin haasteisiin on tartuttu kunnan uudessa strategiassakin määrittelemällä henkilöstötyön keskeisimmiksi tavoitteiksi nimenomaan hyvinvoivan henkilöstön.

HYVINVOIVA HENKILÖSTÖ

TAVOITE	MITTARI / LÄHDE	LÄHTÖTASO	TAVOITETASO
Työhyvinvointi paranee	Työhyvinvointikysely 2022, 2024 (asteikko 1-4) Sosiaalisen pääoman mittaus 2023, 2025 (asteikko 1-5)	3, 42 (2020) 4,06 (2021)	yli 3,5 yli 4,2
Psyykkisistä syistä johtuvat sairauspoissaolot vähenevät	Henkilöstöraportti	4326 päivää / vuosi (2021)	Alle 3000 päivää / vuosi
Lähtövaihtuvuus pienenee (ilman eläköitymislukuja)	Henkilöstöraportti	10,2 % (2021)	Alle 7,5 %

Konkreettisten toimenpiteiden löytämiseksi vuoden 2022 aikana luotiin kuntaan kunnan työntekijöitä vahvasti osallistamalla kunnan pito- ja vetovoimaohjelma. Talousarvioon on varattu 312 500 euron määräraha henkilöstön hyvinvoinnin tukemiseen ja kunnan vetovoimaisuuden lisäämiseen ja työnantajakuvan parantamiseen. Ohjelma pitää sisällään rekrytoinnin, perehdyttämisen, johtamisen, osaamisen ja viestinnän kehittämiseen liittyviä toimenpiteitä, yhteisöllisyyden lisäämiseen liittyviä toimenpiteitä sekä joidenkin henkilöstöetujen parantamista.

Kunnan pito- ja vetovoimaohjelman ohella jatketaan edellisinä vuosina aloitettua psyko-sosiaalisen kuormittumisen varhaista tunnistamista. Psykososiaalista kuormitusta seurataan, varhaista tukea korostetaan ja työssä jaksamista tuetaan. Erityisiä tukitoimintoja kohdennetaan niille yksilöille ja työyksiköille, joissa on eniten tuen tarvetta käytössä olevien työhyvinvointimittareiden mukaan. Työterveyshuollon kanssa yhteistyönä jatketaan vuonna 2022 pilotoitua lyhytterapiaa.

Johtamista tuetaan esimiesvalmennuksilla sekä kaksi kertaa vuodessa järjestettävillä työhyvinvointipulssi-tapaamisilla. Perusjärjestelmien käyttöosaamista tuetaan vuoden 2022 aikana pilotoidun OmaOsaaja-verkoston ulottamisella koko organisaatioon. Työtehtävien kuvaamista jatketaan ja tiedolla johtamisen hanke saatetaan päätökseen ja ulotetaan koko organisaatioon.

Työturvallisuudessa huomio kiinnitetään erityisesti lisääntyneeseen väkivallan uhkaan työyksiköissä sekä työyksikön riskien tunnistamiseen ja toimenpiteiden suunnitteluun.

1.6 SISÄINEN VALVONTA

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tarkoituksena on varmistaa, että kunnan toiminta on taloudellista ja tuloksellista, päätösten perusteena oleva tieto on riittävää ja luotettavaa ja että lain säännöksiä, viranomaisohjeita ja toimielinten päätöksiä noudatetaan ja että omaisuus ja voimavarat turvataan.

Vihdin kunnanvaltuuston 27.1.2014 ja kunnanhallituksen 24.3.2014 hyväksymän sisäisen valvonnan ohjeen mukaan sisäisen valvonnan järjestämisestä vastaa kunnanhallitus. Lautakunnalla ja johtokunnalla on velvollisuus valvoa, että sen alainen toiminta tapahtuu kunnanvaltuuston ja kunnanhallituksen hyväksymien tavoitteiden mukaisesti sekä seurata tavoitteiden toteutumista.

Vuoden 2023 aikana on tarkoitus päivittää sisäisen valvonnan prosesseja ja riskikartoitusta kohti kokonaisvaltaisempaa sisäisen valvontaa ja riskienhallintaa. Vuoden 2023 talousarvioon on nostettu lautakunnittain kokonaisvaltaisia riskejä ja hallintakeinoja.

2 TALOUSARVIOESITYS

2.1. Talousarvion ja taloussuunnitelman rakenne, sitovuus ja seuranta

Kuntalain 110 §:ssä on talousarvioperiaatteita koskevat säännökset. Valtuuston on vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä kunnalle seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvio ottaen huomioon kuntakonsernin talouden vastuut ja velvoitteet. Talousarvion hyväksymisen yhteydessä valtuuston on hyväksyttävä taloussuunnitelma kolmeksi tai useammaksi vuodeksi. Talousarviovuosi on taloussuunnitelman ensimmäinen vuosi.

Talousarvio ja -suunnitelma on laadittava siten, että kuntastrategia toteutuu ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan. Talousarviossa valtuusto hyväksyy kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden sitovat tavoitteet sekä euromääräiset resurssit eri toimialoille talousarviovuodelle.

Taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen. Kunnan taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien.

Kunnan tulee taloussuunnitelmassa päättää yksilöidyistä toimenpiteistä, joilla alijäämä mainittuna ajanjaksona katetaan.

Talousarvion käyttötaloussosassa perustelut, tavoitteet, tunnusluvut, määrärahat ja tuloarviot esitetään toimielimittäin. Talousarviossa esiintyvät tunnusluvut ja perustelut ovat ohjeellisia ja niiden oleellisista poikkeamista on raportoitava toimielimille. Toimielimet seuraavat talousarvion toteutumista hyväksymillään käyttösunnitelmissa. Mikäli lautakunta ei hyväksy erillistä käyttösunnitelmaa talousarvion hyväksymisen jälkeen, käyttösunnitelma muodostuu lautakuntaehdotuksesta ja siihen tehdyistä mahdollisista kunnanvaltuuston tekemistä muutoksista.

Talousarvio on käyttötalouden osalta sitova valtuustoon nähden toimielimittäin, kunnanhallitukseen nähden tulosalueittain, viranhaltijoihin sekä tulosalueen johtoon nähden yksiköittäin. Sitova määräraha on toimintakate ja sitovina tavoitteina yleisosassa esitetyt strategiset teot. Toimintakatetta laskettaessa ei oteta huomioon käyttöomaisuuden myynnistä kertyviä myyntivoittoja tai myyntitappioita. Myyntivoittoja ei siten voi käyttää tulosalueen tai toimielimen menojen katteeksi, eikä myyntitappioita tarvitse kattaa muilla tuloilla tai menojen vähennyksillä.

Tuloslaskelmaosassa esitettävät kokonaistalouden keskeiset erät ovat varsinaisen toiminnan tuotot ja kulut, verotuotot, valtionosuudet ja suunnitelman mukaiset poistot. Tuloslaskelmaosassa osoitetaan, miten tulorahoitus riittää palvelutoiminnan menojen, rahoitusmenojen ja käyttöomaisuuden kulumista kuvaavien suunnitelman mukaisten poistojen kattamiseen. Rahoitukseen merkityt tulot ja menot ovat sitovia kunnanvaltuustoon nähden tuloslaskelmalajeittain.

Investointiosa sisältää investointisuunnitelmat talousarviovuodelle ja taloussuunnitelmavuosille. Investointisuunnitelma on muusta talousarviosta poiketen viiden vuoden mittainen. Investointiosassa ovat koottuna kunnan investointimenot ja tulot. Käyttöomaisuushankinnat, jotka ovat 10 000 euroa tai suurempia tai kuuluvat ensikertaiseen kalustamiseen, käsitellään investointiosassa. Jos hankkeen toteutuminen siirtyy talousarviossa arvioidusta aikataulusta, jaksotetaan investoinnin rahoitustarve uudelleen suunnitteluvuosille. Automaattisesti siirtyvää määrärahaa ei ole. Investointitoiminnan rahoitusosuuksina talousarviossa esitetään muun muassa arvioidut valtion ja muiden yhteisöjen rahoitusosuudet. Investoinnit ovat sitovia valtuustoon nähden toiminnoittain. Tähän tekee poikkeuksen aineettoman käyttöomaisuuden myynti, joka on sitova menoperusteisesti sekä investointiosassa yksilöity maanhankinta on sitova menoperusteisesti, mutta sitovan menoperusteisen määrärahan laskennassa ei huomioida maankäyttösopimuksella hankittua omaisuutta.

Rahoitusosassa osoitetaan miten talousarvio vaikuttaa kunnan maksuvalmiuteen. Rahoitusosa on jaettu kahteen osaan. Ensimmäisessä osassa kuvataan varsinaisen toiminnan ja investointitoiminnan kassavirtaa. Tästä nähdään, miten tuloslaskelmaosan vuosikate ja muu tulorahoitus riittävät investointimenojen kattamiseen. Toisessa osassa arvioidaan rahoitustoiminnan kassavirta. Rahoitusosassa siis kootaan tulorahoituksen ja investointien sekä anto- ja ottolainauksen kassavirrat yhteen laskelmaan. Jos tulorahoitus ei riitä menoihin, on rahoitusosassa osoitettava tarvittava rahoitus. Rahoitusosassa esitetään talousarviovuodelle valtuudet talousarviolainojen ja lyhytaikaisten lainojen enimmäismääriin.

Vihdin kunnan tilapalvelut on laskennallisesti eriytetty taseyksikkö. Kunnanvaltuusto päättää tilapalvelun toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet. Tilapalveluita sitoo edellä esitettyjen sitovuustasojen lisäksi jäännöspääoman korko.

Vihdin vesihuoltolaitos on 1.1.2018 alkaen toiminut kirjanpidollisesti eriytettyinä taseyksikkönä. Kunnanvaltuusto päättää vesihuoltolaitoksen toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet. Vesilaitoksen sitovia eriä valtuustoon nähden ovat peruspääomalle perittävä korko, tilikauden tulos ja investoinnit toiminnoittain. Vesihuoltolaitoksen talousarvio- ja suunnitelma liitetään osaksi kunnan talousarviota ja -suunnitelmaa, jonka valtuusto hyväksyy.

2.2 Tilivelvollisen valvontavastuu

Kuntalain 125 §:n mukaisesti tilivelvollinen on kunnan toimielimen jäsen ja kunnan palveluksessa oleva henkilö, joka toimii kunnan johtavassa tehtävässä tai sellaiseen rinnastettavissa vastuullisessa tehtävässä. Valtuutetut eivät ole tilivelvollisia, mutta kunnan muiden toimielinten jäsenet ovat.

Tilivelvollisuus ei tuo esimerkiksi viranhaltijalle mitään sellaista vastuuta, joka ei kuuluisi hänelle hänen asemansa perusteella muutoinkin - esimiehenä, laskujen hyväksyjänä tai määrärahojen käytöstä päättävänä viranhaltijana. Vaikka päätöksentekovaltaa delegoidaan organisaation alemmille tasoille, tilivelvolliset viranhaltijat eivät vapaudu alaistensa toimintaa koskevasta valvontavastuusta. Valvontavastuu koskee sekä toimintaa että taloutta.

Valtuusto päättää tilivelvollisten luettelosta tarkastuslautakunnan valmistelun pohjalta, sillä tarkastuslautakunnan lakisääteisenä tehtävänä on valmistella valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat (Kuntalaki § 121). Vihdin kunnan organisaatiouudistus astui voimaan 1.8.2021 alkaen, jolloin on viimeksi päivitetty tiedot kunnan tilivelvollisista.

Tilivelvollisia ovat toimialallaan seuraavien toimielinten jäsenet ja esittelijät: kunnanhallitus, keskusvaalilautakunta, sivistyslautakunta, hyvinvointilautakunta, elinvoimalautakunta, ympäristölautakunta ja sen jaostot sekä seuraavat johtavat viranhaltijat: kunnanjohtaja, hallintojohtaja, talousjohtaja, henkilöstöjohtaja, tietohallintojohtaja, hallintopäällikkö, elinvoimajohtaja, johtava rakennustarkastaja, ympäristöpäällikkö, liikuntapäällikkö, sivistys- ja hyvinvointijohtaja, kirjasto- ja kulttuuritoimenjohtaja, museotoimenjohtaja, varhaiskasvatuspäällikkö, opetuspäällikkö, nuorisopäällikkö, tekninen johtaja, vesilaitoksen johtaja, yhdyskuntatekniikan päällikkö, tilapäällikkö sekä ruokapalvelupäällikkö.

2.3 Talousarvion ulkopuoliset talouteen vaikuttavat tekijät

TE-palvelut 2024 -uudistus

Sanna Marinin hallitus linjasi kevään 2021 puoliväliriihessä TE-palveluiden siirrosta paikallistasolle. Linjaus liittyy hallitusohjelman työllisyystavoitteeseen ja kuntien vastuun vahvistamiseen työllisyyspalveluissa. Uudistuksen tavoitteena on palvelurakenne, joka edistää parhaalla mahdollisella tavalla työntekijöiden nopeaa työllistymistä ja lisää työ- ja elinkeinopalvelujen tuottavuutta, saatavuutta, vaikuttavuutta ja monipuolisuutta. Merkittävässä uudistuksessa nykyisin valtion vastuulla olevat työ- ja elinkeinopalvelut siirrettäisiin kunnille 1.1.2025.

Taloussuunnitelma ei sisällä mainittua palveluiden siirtoa kuntien vastuulle, koska siirrosta ei ole tehty lopullista päätöstä. Hallituksen lakiesitys TE-palvelut 2024 -uudistuksesta on edennyt eduskunnan käsittelyyn, joka on tarkoitus ratkea tänä syksynä. Lain vahvistaminen on aikataulutettu keväälle 2023.

Käytännössä esityksessä esitetään, että palvelut siirretään kunnille tai useammasta kunnasta muodostuville yhteistoiminta-alueille, joiden työvoimapohjan on oltava vähintään 20 000 henkilöä. Tällä turvattaisiin, että TE-palveluiden järjestämiseen on riittävästi resursseja ja palvelut ovat yhdenvertaisesti työnhakijoiden saatavilla kaikkialla Suomessa.

Uudistuksen keskiössä on nk. kannustava rahoitusmalli. Se tarkoittaa, että kunnilla on jatkossa suurempi vastuu työllisyshoidon kustannuksista, joka tukee työmarkkinoiden kannalta vaikuttavien palvelujen järjestämisen siten, että kunnat saavat itselleen taloudellista hyötyä työnhakijan työllistämisestä avoimille työmarkkinoille. Kannustimet toimivat myös kuntien välillä, joten ne edistävät työvoiman alueellista liikkuvuutta. Uudistuksella tavoitellaan 7000–10 000 lisätyöllistä vuoden 2029 loppuun mennessä.

Lisäksi työttömyysturvan ja työttömän palveluun aktivoinnin välinen kytkös poistetaan. Kunnan vastuu työttömyysturvan rahoituksesta alkaa nykyistä aiemmin ja kasvaa portaittain. Työttömyysturvan rahoitusvastuun kasvu kompensoidaan kunnille täysimääräisesti peruspalvelujen valtionosuuden lisäyksellä siten, että siirtymähetkellä muutoksella ei ole vaikutusta yhdenkään kunnan rahoitusasemaan. Kuntakompensaatio määritellään poikkileikkausvuoden perusteella, mutta kompensatiota korotetaan vuosittain kansaneläkeindeksin mukaisesti, jolloin kompensatio ei vuosien saatossa reaalisesti alene.

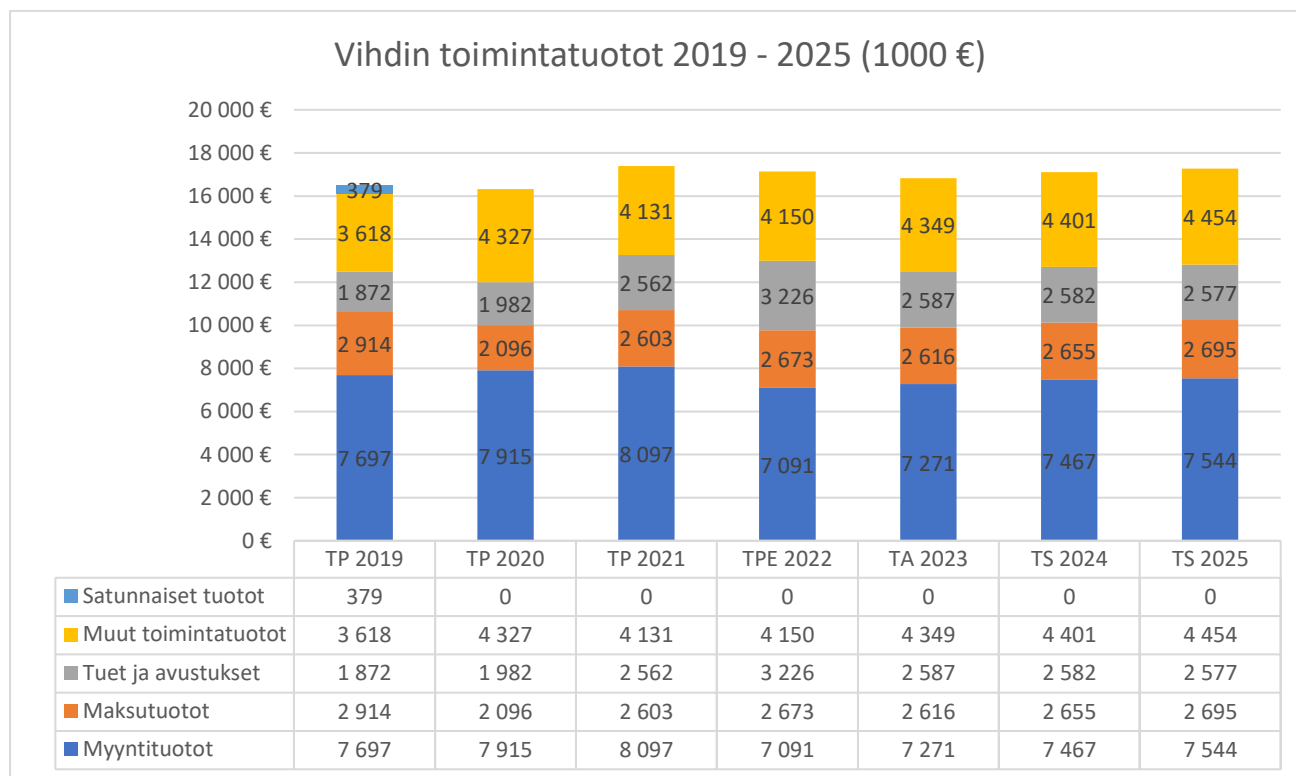
Kunnille siirtyvät palvelut muodostavat uuden valtionosuustehtävän, johon osoitetaan 100-prosenttinen valtionosuus. Peruspalvelujen valtionosuuden lisäys kohdennetaan puoliksi työikäisen väestön ja puoliksi työttömien määrän perusteella sekä kotoutumiskoulutuksen osalta vieraskielisyyskriteerin kautta. Lausuntopalautteen perusteella laajan työttömyyden painoarvoa on nostettu 30 prosentista 50 prosenttiin ja työikäisen väestön painoarvoa alennettu 70 prosentista 50 prosenttiin.

Vaikka palvelujen järjestämisvastuu siirtyy kunnille, valtiolla on viime kädessä vastuu työvoimasta. Valtio vastaa työvoimapalvelujärjestelmästä ja sen toimivuudesta valtakunnan tasolla.

Kuntaliitto kuntien edunvalvojana on lausunut esityksestä, että malli rajaa perusteettomasti kunnallista itsehallintoa. Kuntaliitto vaatii, että järjestämisvastuu tulisi antaa jokaiselle kunnalle, jolloin kunnilla tulee olla mahdollisuus itse organisoida palvelut vapaaehtoiseen yhteistyöhön pohjautuen. Lisäksi työttömyysturvamenojen kompensaaation jakautumista kuntiin tulisi tarkistaa suhteessa työikäisen väestön määrään. Laskelmien tulisi perustua useamman vuoden keskiarvoon, koska niin kutsuttu poikkileikkauskohta yhden vuoden osalta ei anna oikeaa kuvaa. Kuntaliitto pitää kuitenkin esitettyä rakenteellista uudistusta hyvänä ja TE-palvelujen siirto kuntiin antaa kunnille toivottuja työkaluja edistää työllisyyden lisäksi myös kunnan elinvoimaa.

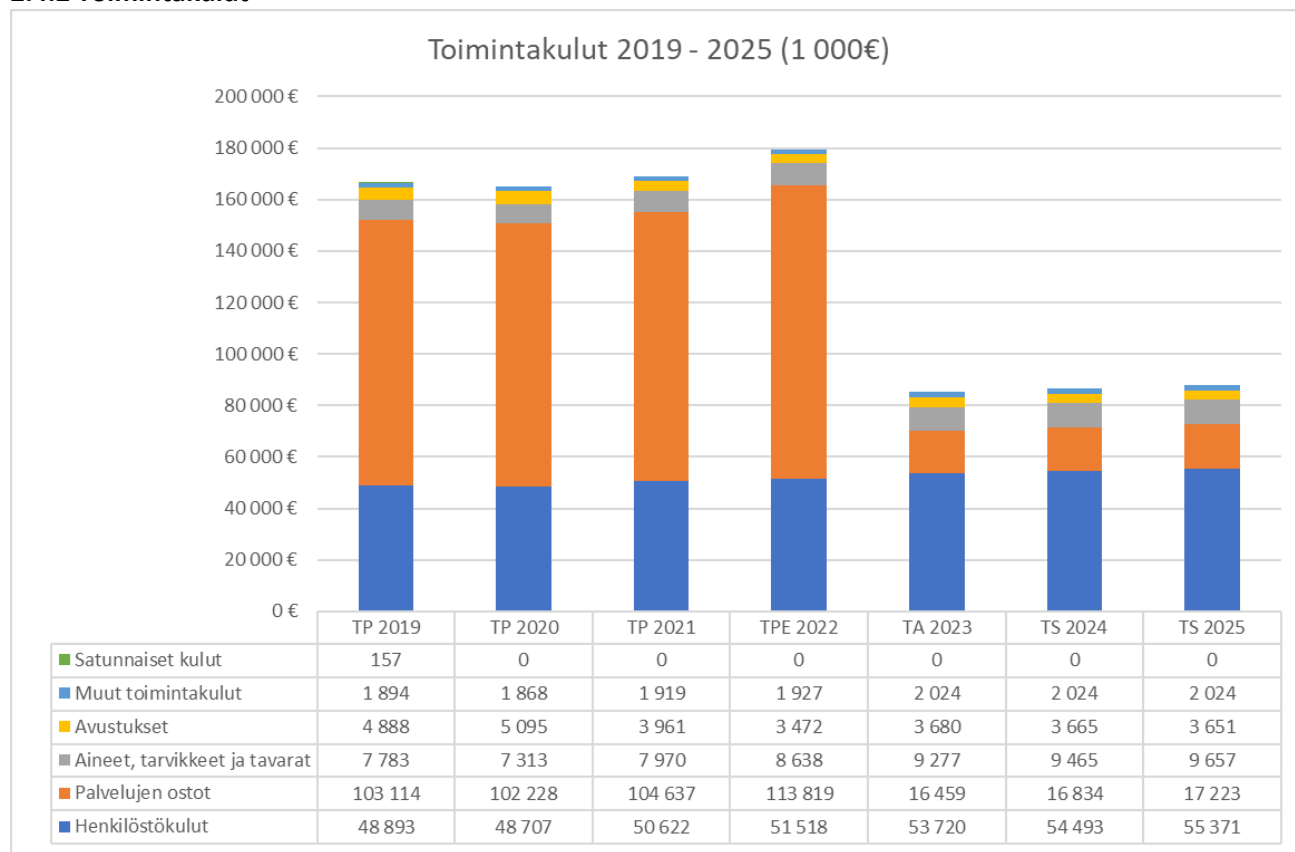
2.4 Talousarvioehdotuksen yhteenveto

2.4.1 Toimintatuotot

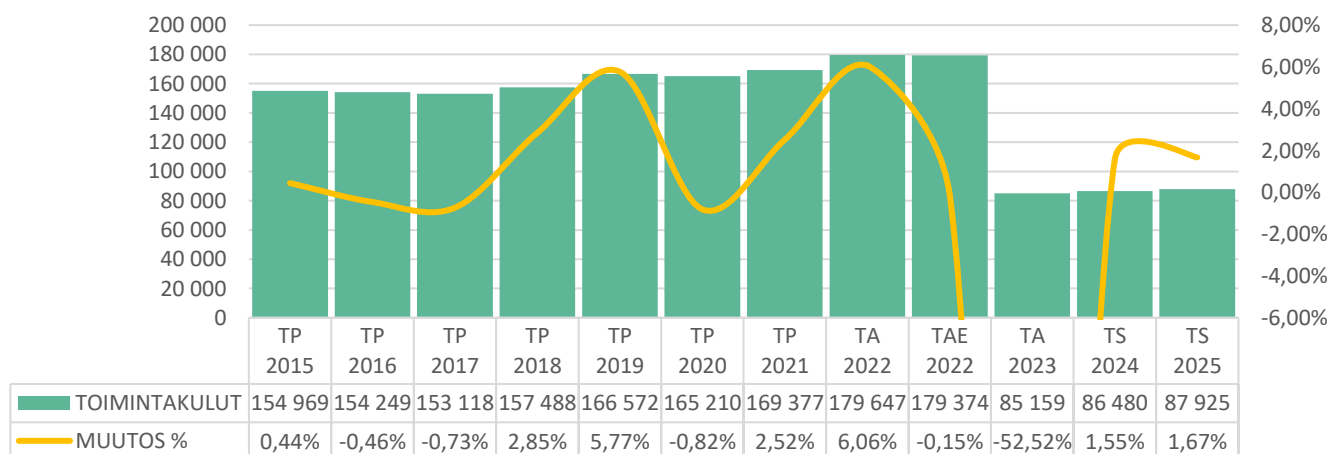

Vuoden 2023 ulkoiset toimintatuotot laskevat vuoden 2022 talousarvioennusteeseen nähden 317 000 euroa ja vuoden 2021 tilinpäätökseen verrattuna 569 000 euroa. Vuoden 2023 merkittävimmät erot talousennusteen selittyä, että tuet ja avustukset vähenevät, koska hankerahoitusta on arviolta vähemmän kuin vuonna 2022 ja myyntituotot lisääntyvät Vesi- ja jätevesimaksujen korotusten myötä. Lisäksi valtuustossa talousarviota muutettiin siten, että metsämyyntituloja vähennettiin 120 000 euroa. Ulkoisten toimintatuottojen kokonaismäärä vuonna 2022 on yhteensä 16,824 milj. euroa. Taloussuunnitelma vuosille on ennakoitu noin prosentin kasvua toimintatuottoihin.

2.4.2 Toimintakulut

Ulkoiset toimintakulut laskevat vuoden 2022 ennusteeseen nähden 110,6 prosenttia eli 94,2 milj. euroa ja vuoden 2021 tilinpäätökseen nähden 84,2 milj. euroa. Toimintakulujen vähennystä selittää, että vuonna 2023 alussa sosiaali-, terveys-, ja pelastustoimen tehtävät siirtyvät kunnilta uusille hyvinvointialueille. Näin ollen Vihdissä Perusturvakuntayhtymä Karviaisen maksuosuus ja Länsi-Uudenmaan Pelastuslaitoksen maksuosuudet katoavat palvelujen ostoista. Henkilöstökulut nousevat vuoden 2022 ennusteeseen nähden 2,202 milj. eurolla (4,3%) ja tilinpäätökseen nähden 3,096 milj. euroa (6,1%). Aineet ja tarvikkeet nousevat vuoden 2022 ennusteeseen nähden noin 638 000 euroa (6,9 %) ja vuoden 2021 tilinpäätökseen nähden noin 1,3 milj. euroa (14,1 %). Hintojen nousu mm. materiaaleissa, polttoaineissa ja energiassa selittävät nousua.

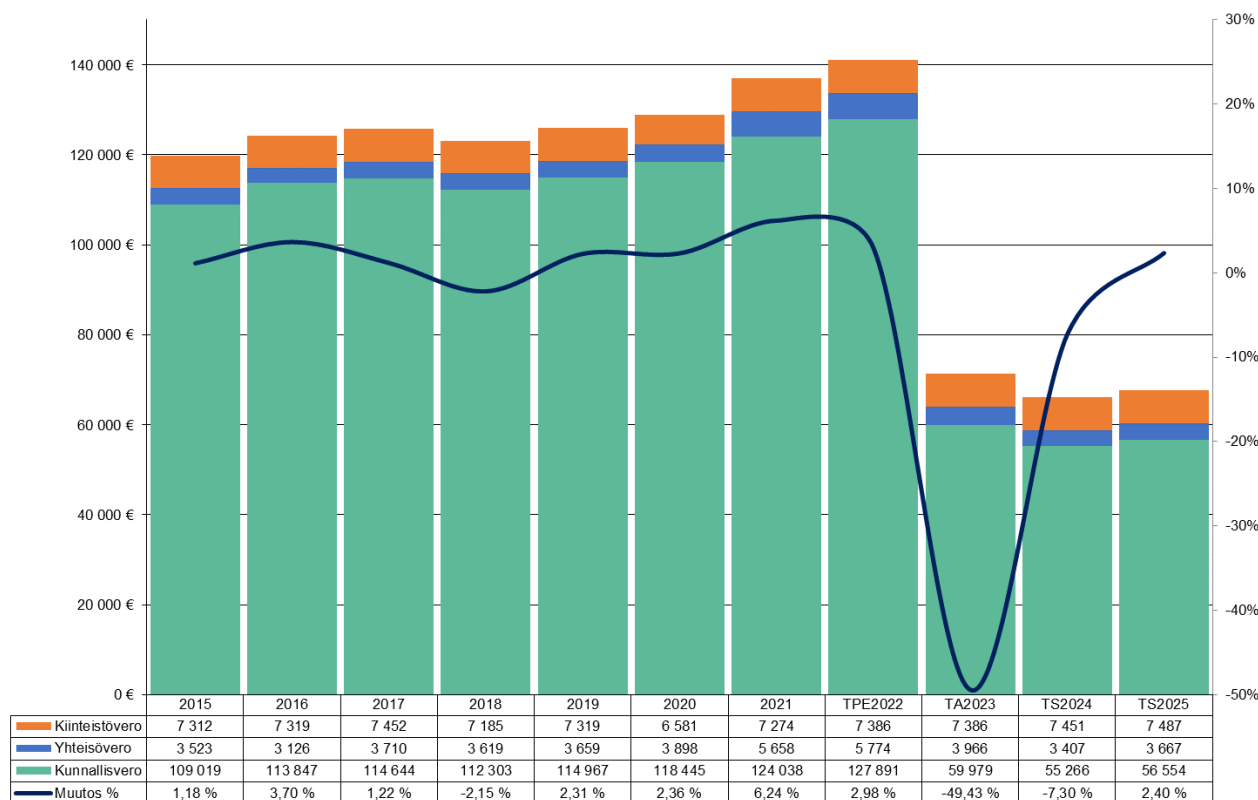
Historiallisesti Vihdin toimintakulut ovat kasvaneet maltillisesti vuoteen 2018 asti, jonka jälkeen toimintakulut ovat kasvaneet voimakkaasti. Vuoden 2023 jälkeen ennustetaan, että toimintakulut jatkavat kasvua johtuen kunta-alan vuoden 2022 kesän palkkaratkaisusta ja hintojen nousujen kasvusta, joka voi pahimmillaan olla jopa korkeampi kuin taulukossa esitetty. Avustusten osalta ennakoidaan, että toimintakulut laskevat mm. työmarkkinatuen alentumisen johdosta, joka madaltaisi hieman toimintakulujen kasvua.

2.4.3 Verotulot

Kunnan verotulot muodostuvat kunnan tuloverosta, osuudesta yhteisöveron tuottoon ja kiinteistöverosta.

Kunnan tulovero

Kunnallisvero on kunnalle maksettava tulovero. Kunnat vahvistavat kunnallisveroprosenttinsa vuosittain. Veromenettelystä annettu laki (1558/1995) 91 a säättää, että kunnan tulee ilmoittaa Verohallinnolle viimeistään verovuotta edeltävän vuoden marraskuun 17. päivänä tuloveroprosentin suuruus. Vuodelle 2023 kunnilla ei ole mahdollisuutta korottaa tai laskea kuntaveroa. Kuntien veroprosentteja leikataan 12,64 prosenttiyksikköä vuoden 2023 alussa osana hyvinvointialueiden uudistusta. Vihdin kunnallisveroprosentti vuodelle 2023 on 7,86 %. Taloussuunnitelmavuosille 2024-2025 ei kunnallisveron korotuksia tai alentamisia ole huomioitu. Kunnallisverotuloihin vaikuttavat ansiotulojen kasvu sekä muu taloudellinen kehitys. Kunnallisverotuloa arvioidaan kertyvän vuonna 2023 noin 59,9 milj. euroa ja taloussuunnitelmavuodelle 2024 55,3 milj. euroa ja vuodelle 2025 56,5 milj. euroa. Vuoden 2023 kunnallisvero kertymä on normaalia korkeammalla tasolla, koska aikaisempien vuosien kunnallisveroja tilittyy vuodelle 2023 vanhojen kunnallisveroprosenttien jako-osuuksien mukaisesti. Tämä ns. verotuksen häntä hälvenee suunnitelmavuosilla.

Kuvio: Verotulojen kehitys verolajeittain 2015-2025

Yhteisövero

Verontilityslain 3. kappaleessa määrätään perusteet yhteisöveron tilitykselle. Verovuoden yhteisöverot tilitetään ensin veronsaajaryhmien kesken. Toisin kuin kunnallisverossa, yhteisöveron ryhmäjako-osuudet ovat kiinteitä, ja ne otetaan käyttöön heti kalenterivuoden alussa. Ryhmäosuudet muuttuvat vain lainsäädännön kautta. Kuntaryhmän osuudesta tilitetään kuntakohtaiset osuudet, joiden laskenta perustuu verotilityslain 13. §:ään. Kunnan jako-osuus perustuu kahden viimeksi valmistuneen verotuksen keskiarvotietoihin. Yhteisöverojen kuntakohtaisten osuuksien laskennassa huomioidaan kunnassa toimivien yritysten maksamat yhteisöverot (yritystoimintaerä) ja alueelliset puun kantorahatulot (metsäerä). Suurin osa yhteisöveron tuotosta ohjautuu valtiolle.

Vuodelle 2023 aikaisempien vuosien yhteisöveroja tilittyy vuodelle 2023 vanhojen yhteisöverojen jako-osuuksien mukaisesti, jolloin kertymä on korkeampi. Osana hva-uudistusta kuntien yhteisöveron osuutta alennetaan kolmanneksella vuodesta 2023 eteenpäin. Varhaiskasvatusmaksujen alentamisen myötä yhteisöverojen kuntaryhmän jako-osuutta nostetaan 1,25% vuodelle 2023 osana maksujen alentumisen kompensatiota. Merkittävien muutosten perusteella yhteisöveroa arvioidaan vuodelle 2023 Vihdin kunnalle tulevan 3,9 milj. euroa. Taloussuunnitelmavuosille on ennakoitu, että talouskasvu heikkenee, joka näkyy heikompana yhteisöverona, mutta piristyisi vuoden 2025 aikana.

Kiinteistövero

Kiinteistövero on kiinteistöveroprosentin mukainen osuus kiinteistön arvosta. Kiinteistöverolain 11 §:n mukaan kunnanvaltuusto määrää kunnan kiinteistöveroprosenttien suuruuden laissa säädettyjen vaihteluvälien rajoissa vuosittain etukäteen samalla, kun se vahvistaa varainhoitovuoden tuloveroprosentin. Verotuloihin tehtävien muutosten myötä kiinteistöveron suhteellinen osuus kuntien verotuloista kaksinkertaistuu nykyiseen verrattuna.

Kiinteistöveroja ei koroteta vuodelle 2023 eikä taloussuunnitelmavuodet sisällä korotuksia. Talousarviovuosille kuitenkin ennakoitaan kasvua osana kunnan kiinteistöveroselvityksen edetessä. Vuodelle 2023 kiinteistöveroja ennakoitaan tulevan 7,4 milj. euroa.

KIINTEISTÖVEROPROSENTIT		2022	2021	2020	2019
		%	%	%	%
vakituinen asunto	0,41 - 1,00	0,45	0,45	0,45	0,45
muu asuinrakennus	0,93 - 2,00	1,00	1,00	1,00	1,00
yleinen kiinteistövero	0,93 - 2,00	0,95	0,95	0,95	0,95
rakentamaton rakennuspaikka	2,00 - 6,00*	4,00	4,00	4,00	4,00
yleishyöd. yhteisön kiinteistö	0,00 - 2,00	0,00	0,00	0,00	0,00

*Pääkaupunkiseudun ja sen kehyskuntien (mukaan lukien Vihti) on kuitenkin määrättävä prosentti vähintään 3,00 prosenttiyksikköä yleistä kiinteistöveroprosenttia korkeammaksi, kuitenkin enintään 6,00 prosenttia.

2.4.4 Valtionosuudet

VALTIONOSUUDET 1000€	TP 2019	TP 2020	TP 2021	TPE 2022	TA2023	TS2024	TS2025
Kunnan peruspalvelujen valtionosuus	28 841	33 086	26 085	25 693	15 401	13 269	13 528
Valtionosuuksien tasaus	-1 593	-1 302	-1 072	-1 033	3 757	3 757	3 757
Opetus- ja kulttuuritoimen muut valtionos.	-2 835	-2 662	-3 214	-2 295	-3 175	-3 175	-3 175
Veromenetysten kompensatiot	-	10 988	10 756	13 762	4 410	4 536	4 711
Yhteensä	24 413	40 109	32 555	36 127	20 394	18 388	18 821

Valtionosuudet Vihdin kunnassa vuosina 2019–2025. Lähde: Valtiovarainministeriö

Valtionosuusjärjestelmän tavoitteena on kuntien vastuulla olevien palvelujen saatavuuden varmistaminen tasaisesti koko maassa kohtuullisella veroasteella. Tämä toteutetaan tasaamalla palvelujen järjestämisen kustannuseroja sekä kuntien välisiä tulopohjaeroja. Kunnan valtionosuusrahoitus muodostuu hallinnollisesti kahdesta osasta: valtiovarainministeriön hallinnoimasta kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta (1704/2009) ja opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (1705/2009) mukaisesta valtionosuusrahoituksesta, jota hallinnoi opetus- ja kulttuuriministeriö. Valtionosuuksista erillisenä eränä on veromenetysten kompensatio.

Kustannusten laskennallinen määrä perustuu järjestelmässä kunnan ikärakenteen ja sairastavuuden lisäksi kunnan muihin ominaispiirteisiin, kuten muun muassa työttömyysasteeseen, vieraskielisyyteen ja asukastiheyteen. Laskennallisia kustannuksia verrataan järjestelmässä kunnan omarahoitusosuuteen, kunnalle maksettaviin valtionosuuden lisäosiin sekä verotulojen tasaukseen, joka tehdään valtionosuuksien yhteydessä. Valtiovarainministeriö sekä opetus- ja kulttuuriministeriö tekevät lopullisen päätöksen vuoden 2023 maksettavista valtionosuuksista joulukuussa 2022.

Hyvinvointialueiden aloittaessa kuntien peruspalveluiden valtionosuudesta katoaa sote-tehtäviin kuuluva osa valtionosuusjärjestelmästä. Näin ollen suurin osa kuntien peruspalvelujen valtionosuusjärjestelmästä määräytyy alle 16-vuotiaiden ikäluokkien perustella. Koska kunnilla on muutoksen jälkeen edelleen tärkeä rooli myös hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä sekä sosiaali- ja terveystenonjen ennaltaehkäisyssä, valtionosuusjärjestelmään on lisätty vuodesta 2023 uutena kriteerinä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lisäosa, joka Vihdin osalta vuodelle 2023 on noin 570 000 euroa. Toinen uusi kriteeri on asukasmäärän kasvuun perustuvaa lisä, jolla vastataan väestömäärän kasvun aiheuttamiin palvelutarpeen lisäyksiin, joka Vihdin osalta vuodelle 2023 noin 9 400 euroa.

Vuonna 2023 peruspalvelujen valtionosuuden, verotulojen tasauksen ja verotulomenetysten kompensatioiden yhteismääräksi arvioidaan 23,5 milj. euroa. Opetuksen ja kulttuurin valtionosuuden osalta Vihdin kunta on nettomaksaja, jonka valtionosuuden miinuseräksi arvioidaan -3,1 milj. euroa. Näin ollen valtionosuuden netto 2023 on 20,4 milj. euroa, joka 12,1 milj. euroa vähemmän kuin tilinpäätöksessä 2021 ja vuoden 2022 ennusteeseen nähden valtionosuudet vähenevät 15,7 milj. euroa.

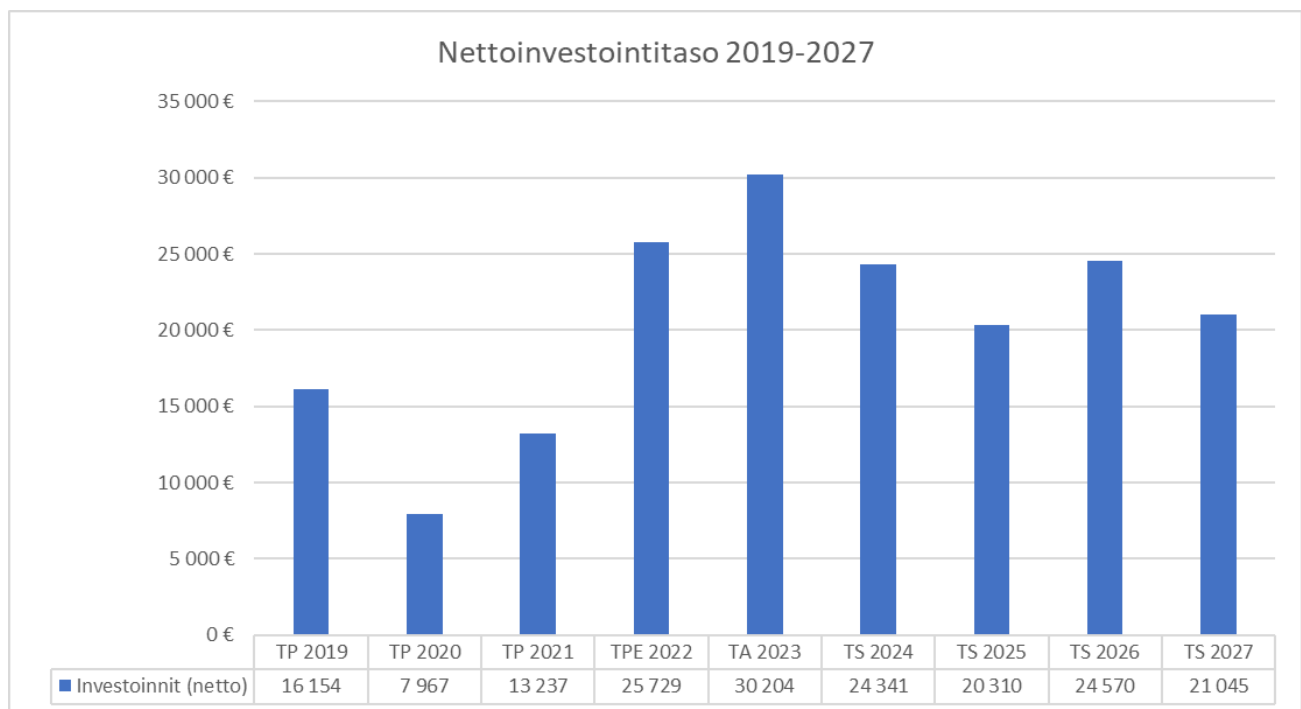
Talousarviossa on käytetty ennustamisen apuna Kuntaliiton ja valtiovarainministeriön julkaisemia materiaaleja. Vihdin kunnan valtionosuusarvio perustuu valtiovarainministeriön 21.9.2022 julkaisemiin kuntakohtaisiin painelaskelmiin ja niissä oleviin valtionosuusarvioihin sekä Kuntaliiton 4.10.2022 päivitettyyn uuden kunnan valtionosuuslaskuriin.

2.4.5 Investoinnit

Vihdin kunnan vuoden 2023 talousarviossa ja vuosien 2023 - 2027 taloussuunnitelmassa on merkittäviä investointeja, jotka tukevat kunnan tulevien vuosien kehitystä ja kasvua. Vuodelle 2023 merkittävimpiä investointeja vuonna ovat Etelä-Nummelan koulu- ja päiväkotikeskus, Turun tunnin juna Oy:n pääomitus, kiinteistöjen energiajärjestelmämuutokset, Pappilanpellon koulun korjaus, valokuituyhteyksien rakentaminen ja Rostin yrityspuiston investoinnit. Yksityiskohtaisempi tarkastelu ja perustelut investoinneista on talousarvion investointiosassa.

INVESTOINNIT YHTEENSÄ	TP 2021	MTA 2022	LTK 2023	TA 2023	TS 2024	TS 2025	TS 2026	TS 2027
MENOT	-15 118 984	-32 964 000	-31 203 743	-31 053 743	-25 091 140	-21 060 000	-25 320 000	-21 795 000
TULOT	1 882 410	800 000	850 000	850 000	750 000	750 000	750 000	750 000
NETTO	-13 236 574	-32 164 000	-30 353 743	-30 203 743	-24 341 140	-20 310 000	-24 570 000	-21 045 000

Suurin osa euromääräisestä määrärahasta kohdistuu talousarviovuonna ja taloussuunnitelmavuosina uusinvestointeilla, korvausinvestoinnit ovat noin 1/4 määrärahoista ja loput ovat irtainta ja kiinteää omaisuusinvestointeja. Investoinneista suurin osa kohdistuu infra- ja tukipalveluiden palvelukeskukseen mm. tilapalveluiden ja kunnallistekniikan tulosalueille sekä Vihdin Veteen.

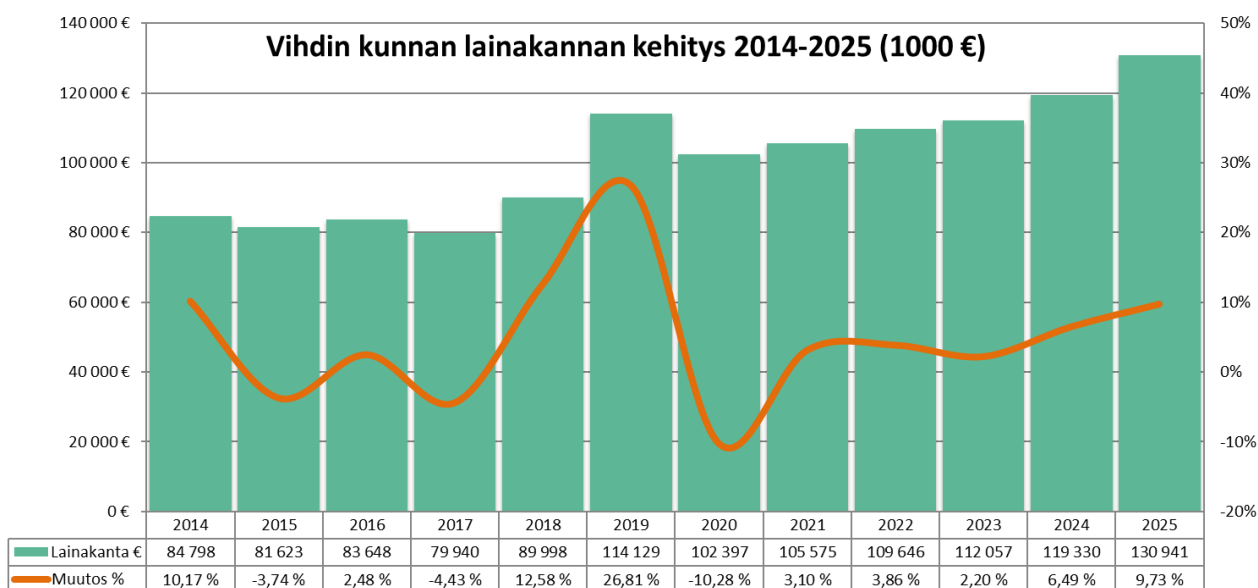

2.4.6 Rahoitustarpeet

Kunnan lainasalkun kehittyminen vuosina 2023-2025

Merkittävien investointihankkeiden takia Vihdin kunnan lainakanta kasvaa vauhdilla. On tärkeää, että kunnan tulorahoitusta pystytään vahvistamaan, jotta lainakannan kasvua pystytään hidastamaan. Karkeasti noin 15 milj. euron investointitaso mahdollistaa, että kunnan käyttötaloudesta jää omarahoitusosuutta investointien kattamiseen. Taloussuunnitelmavuosilla suunniteltu investointitaso on yli 20 miljoonaa, joka tarkoittaa että, kunta joutuu hankkimaan rahoitustarpeen nostamalla lainaa. Kunnan lainakanta vuonna 2021 tilinpäätöksessä oli 105,6 milj. euroa ja vuoden 2022 loppuvuoden ennuste lainakannasta on 109,6 milj.

euroa. Talussuunnitelmavuosille ennakoidaan, että lainakanta nousee 130,9 milj. euroon vuoteen 2025 mennessä.

Budjettilainojen määrän ja lyhytaikaisten lainojen limiitin vahvistaminen

Kunnanhallituksella on talousarviovuoden 2023 aikana oikeus ottaa uutta pitkäaikaista lainaa 15 miljoonaa euroa. Kunnanhallituksella on oikeus ottaa lyhytaikaista lainaa (laina-aika enintään vuosi) siten, että lyhytaikaista lainaa on samanaikaisesti käytettävissä enintään 80 miljoonaa euroa (Kunnanvaltuuston päätös 30.3.2020 §20).

Talousarvion rahoitusosassa osoitetaan tarkemmin, kuinka paljon tarvitaan tulorahoituksen lisäksi pääomarahoitusta investointeihin ja lainanlyhennyksiin ja kuinka rahoitustarve katetaan. Samoin ilmenee, kuinka suuri on rahoitusjäämä ja kuinka se käytetään.

2.5 Ilmastobudjetti

Ilmastobudjetti yhdistää kunnan ilmastotyön talousarviomenettelyyn ja raportointiin tilinpäätöksen yhteydessä. Ilmastobudjetoinnissa kootaan talousarviossa ja kunnan alastrategioissa olevat ilmastotoimenpiteet ja -tavoitteet kootaan yhteen. Tavoitteena on tuoda näkyväksi kunnan toimenpiteitä kasvihuonekaasupäästöjen vähentämiseksi ja ilmastomuutokseen sopeutumiseksi, sekä mahdollistaa avoin keskustelu ja seurata toimenpiteiden riittävyyttä. Ilmastobudjetti koostuu päästöbudjetista ja ilmastotyön toiminnallisista tavoitteista.

Vihdin kunnan tavoitteena on toimia ilmastokriisin hillitsemiseksi ja tehdä osansa Suomen kansallisten ilmastotavoitteiden saavuttamiseksi. Vihti on sitoutunut vähentämään asukaskohtaisia päästöjä puolella vuoden 1990 tasosta vuoteen 2030 mennessä. Vihdin ilmastotyön toimenpiteet on kirjattu Kestävän energian ja ilmaston toimenpidekarttaan (SECAP). Toimenpiteiden edistymistä seurataan vuosittain SECAP-seurantareportissa.

Päästöbudjetti

Vihdin päästöbudjetti on sidottu kunnanhallituksen päätökseen ja kuntastrategiassa 2022 – 2025 määriteltyyn päästövähennystavoitteeseen. Vuosittainen vähennystarve (0,2 t CO₂-ekv) perustuu päästövähennysmäärään vuoden 2020 tilaston ja 2030 tavoitteen välillä.

Tavoite	Mittari	Lähtötaso (2020)*	TA 2023	TS 2024	TS 2025	Tavoite 2030
Hiilidioksidipäästöt vähenevät	Asukaskohtaiset päästöt (t CO ₂ -ekv)	4,9	4,5	4,3	4,1	2,8

*Lähde: Vihdin CO₂-raportti. Kuntien päästöissä huomioidaan kaikki kunnan alueella tuotetut päästöt (pl. päästökauppaan kuuluva teollisuus).

Ilmastotyön toiminnalliset tavoitteet vuodelle 2023

Ilmastotyön toiminnalliset tavoitteet vuodelle 2023 perustuvat Vihdin kunnan Kestävän energian ja ilmaston toimenpidesuunnitelmaan (SECAP). Ilmastotavoitteita on asetettu kaikille kunnan palvelualueille. Ilmastobudjettiin on nostettu päästövähennyksiltään sekä taloudellisilta vaikutuksiltaan merkittävimpiä toimenpiteitä. Toteutuessaan vuoden 2023 ilmastobudjetin toimenpiteiden odotetaan tuottavan kunnalle pitkällä aikavälillä säästöjä.

SECAP-toimenpide	Lähtötaso 2021*	2023	2024	2025	Tavoite 2030
Selvitetään korvaavien lämmitysratkaisujen käyttöönottoa ja tarvittavia korvausinvestointeja kunnan öljylämmitteisissä kohteissa ja toteutetaan lämmitystapamuutoksia mahdollisuuksien mukaan	33 % kunnan kiinteistöistä on öljylämmitys. Lämmitysöljyn kulutus vuonna 2021**: 1 029 530 litraa 848 876 euroa <i>** kulutus on laskettu keskihintoja käyttäen</i>	Korvausinvestoinnin toteutussuunnitelma on laadittu ja hyväksytty elinvoimalautakunnassa Ensimmäisten kohteiden muutostyöt ovat käynnissä	Korvausinvestointien toteutussuunnitelman mukaiset toimenpiteet on toteutettu.	Korvausinvestointien toteutussuunnitelman mukaiset toimenpiteet on toteutettu.	0 % kunnan kiinteistöistä on öljy- tai maakaasulämmitys
Harkitaan aurinkopaneelien hankintoja	Kunnan neljässä kiinteistössä on aurinkopaneelijärjestelmä. Niiden tuotantokapasiteetti on 323 MWh.	Toteutussuunnitelman hyväksyminen aurinkovoimaloiden lisäämiseksi soveltuviin kunnan kiinteistöihin.	Toteutussuunnitelman mukaiset toimenpiteet on toteutettu.	Toteutussuunnitelman mukaiset toimenpiteet on toteutettu.	Aurinkovoiman tuotantoa kunnan kiinteistöissä lisätään. Niiden tuotantokapasiteetti on 500 MWh.
Siirrytään katuvalaistuksessa LED-valaisinten käyttöön	Kunnan katuvalaistuksesta vuoden 2022 lopussa 28,5% on LED-valaisimia.	Investointiosassa on valaisinsaneerauksen varattu 100 000 euroa, jossa mm. vaihdetaan vanhojen elohopea	Investointiosassa on valaisinsaneerauksen varattu 100 000 euroa, jossa mm. vaihdetaan	Investointiosassa on valaisinsaneerauksen varattu 100 000 euroa, jossa mm. vaihdetaan	Kunnan katuvalaistuksesta 100 % on LED-valaisimia.

		ja suurpainenatriumvalaisimet LED-valaisimiin LED-valaistuksen piirissä 35-39% vuoden 2023 loppuun mennessä.	vanhojen elohopea ja suurpainenatriumvalaisimet LED-valaisimiin	vanhojen elohopea ja suurpainenatriumvalaisimet LED-valaisimiin	
--	--	---	---	---	--

*Vihdin ilmastotyön tilannekuva 2021 -raportti

Suoritemittareita kunnan käyttämästä energiasta	Toteuma 2020	Toteuma 2021	Toteuma 2022 (1-9)
Fossiiliset polttoaineet yhteensä	663 992 € / 1 023 223 litraa	931 535 € / 1 095 657 litraa	899 245 € / 560 665 litraa
Lämmitysöljy	606 327 € / 972 190 litraa	848 876 € / 1 029 530 litraa	814 027 € / 509 018 litraa
Poltto- ja voiteluaineet	57 665 € / 51 030 litraa	82 659 € / 66 127 litraa	85 218 € / 51 647 litraa
Sähkö € (sähkö + siirto = yhteensä)	653 546 € / 1 093 245 € / 1 746 791 €	798 963 € / 1 142 808 € / 1 941 771 €	379 738 € / 843 507 € / 1 223 245 €

Ilmastotyön toiminnallisten tavoitteiden lisäksi vuonna 2023 toteutetaan ilmastotyöhön liittyviä ohjelmia ja kehityshankkeita, joiden puitteissa määritellyt tavoitteet voidaan tulevana vuosina kirjata ilmastobudjetin toiminnallisiin tavoitteisiin:

- Selvitetään mahdollisuutta hiilineutraalin sähkönostosopimuksen solmimiseen. Nykyinen sähkösopimus päättyy vuoden 2023 loppuun mennessä, mutta sopimuksessa on vielä 1+1 vuosien optiot.
- Vihdin kunta on Nummelan Aluelämmön suurin omistaja. Omistajana yhtiötä ohjeistetaan olla aktiivisesti mukana edistämässä taloudellisesti kannattavaa ja järkevää ratkaisua mahdollisen datakeskuksen hukkalämmön talteenotoksi
- Laaditaan kävelyn ja pyöräilyn kehittämissuunnitelma yhteistyössä ELY-keskuksen kanssa, suunnitelmäärä raha varattu vuoden 2023 investointeihin
- Selvitetään osana tiedolla johtamisen projektia ilmastobudjetin kokoamista yhdelle sovellusalueelle, josta näkyy toimenpiteiden seuranta ja tarkoituksenmukaiset suoritustietokokonaisuudet seurannan sekä läpinäkyvyyden lisäämiseksi
- Luonnon monimuotoisuusohjelman laatiminen. Laaditaan kuntatason ohjelman hyväksyttäväksi ja toteutettavaksi.

2.6 VIHTA-tasapainotusohjelman toimenpiteet

Toimielin	Toimenpide	Tavoite EUR / HTV	Vastaava palvelukeskus / Seurannan vastuhenkilö	Toimenpide tila	Kommentti edistymisestä - tulevien vuosien osalta
etuuksien vähennys	Kokouskustannusten vähentäminen	Yhteensä: Tavoite 49,000.0 2020: Tavoite 20,000.0 2021: Tavoite 29,000.0	Konsernipalvelut, Palvelukeskusjohtaja	Valmis	Luottamushenkilöiden kokouskustannuksiin varattu v. 2020 113 615 euroa ja viranhaltijoiden osalta 30 672. Ennusteen mukaan kokouskustannukset tulevat ylittymään jonkin verran mm. koronasta ja käsiteltävien asioiden määrästä johtuen. Säästöä ei ole saatu toteutettua.
	Luovutaan loma-aikojen asiakasmaksujen hyvityksistä vuoden 2021 alusta. Asiakasmaksut palautetaan lakisääteiselle tasolle.	Yhteensä: Tavoite 200,000.0 2020: Tavoite 0.0 2021: Tavoite 200,000.0 2022: Tavoite 0.0 2023: Tavoite 0.0	Sivistyspalvelut, Palvelukeskusjohtaja	Valmis	Loma-aikojen hyvitykset ovat poistuneet 1.1.2021 alkaen. Tammi-helmikuun hyvitysten poistuminen toi noin 30 000 euroa lisää maksutuloja. Arviointi hankalaa, kun samaan aikaan 1.8.2021 tuli iso muutos varhaiskasvatuksen asiakasmaksulakiin, joka vähensi maksutuottoja huomattavasti. Ei vaikutusta tuleville vuosille.
	Määräaikaisia opettajia ei palkata kesän ajaksi	2020: Tavoite 0.0 2021 Ennuste: Tavoite 450,000.0 2022: Tavoite 0.0 2023: Tavoite 0.0 Yhteensä: Tavoite 0.0	Sivistyspalvelut, Palvelukeskusjohtaja	Valmis	Talousarvion 2022 päättämisen yhteydessä päätettiin, että jatkossa määräaikaiset opettajat palkataan 1.8. alkaen 31.7. saakka eli koko lukuvuodeksi. Ei säästöä enää vuodesta 2022 alkaen.

	Periaatteiden tiukentaminen matkalipuissa	Yhteensä: Tavoite 32,000.0 2021: Tavoite 16,000.0 2022: Tavoite 16,000.0	Sivistyspalvelut, Palvelukeskusjohtaja	Valmis	Toissijaisissa kouluissa opiskelevat oppilaat eivät enää saa joukkoliikenteen matkakorttia, kuten aikaisemmin. vuosittain 2021 ja 2022 arvioitu säästö 16 000 euroa,.
kertaluontoiset tuloutukset	Konserniyhteisöihin liittyvät pääoma- ja osinkojärjestelyt	Yhteensä: Tavoite 350,000.0 2021 Toteuma: Tavoite 350,000.0	Konsernipalvelut , Palvelukeskusjohtaja	Valmis	On tehty kertaluontoinen tuloutus osinkojärjestelyillä konserniyhtiöistä kunnalle. Nummelan Aluelämpö jakoi osinkoa yhteensä 288 000 euroa ja Nummelan teollisuustalo jakoi osinkoa 62 000 euroa. Toimenpide toteutettiin tavoitteen mukaisesti.
	Puunmyyntitulojen kertaluontoinen lisäys	Yhteensä: Tavoite 200,000.0 2021: Tavoite 200,000.0	Elinvoimapaalvelut, Palvelualuejohtaja	Valmis	Lisähakkuiden kuviot määritelty voimassa olevan metsänhoitosuunnitelman perusteella. Hakkuut toteutettiin 2021 ja saavutettiin 180 000 tulolisäys.
maksujen/taksojen/verojen korotuksia	Kirjasto tehostaa kirjastoasiakkaille kertyneiden maksujen maksamista.	Yhteensä: Tavoite 7,000.0 2020: Tavoite 0.0 2021: Tavoite 10,000.0	Hyvinvointipalvelut, Palvelukeskusjohtaja	Valmis	Vaikeuttaa niiden asiakkaiden asemaa, joiden taloudellinen tilanne on tiukka. Osa asiakkaista ei todennäköisesti nollaa maksujaan ja lopettaa kirjaston käytön. Myöhästymis- ym. maksujen perintä tehostuu ja eivätkä nämä maksut pääse vanhenemaan. Vuoden 2021 kirjastomaksujen kertymä on korona- ja sulkuaikojen vuoksi normaalia vuotta pienempi. Kirjaston maksukertymä on suoraan suhteessa lainausmääriin, eikä lisäkertymää voi odottaa poikkeusaikoina. Vuoden 2021 toteuma 7 000 euroa.
	Rakennusvalvonnan taksojen tarkistus	Yhteensä: Tavoite 15,000.0 2020: Tavoite 0.0 2021: Tavoite 15,000.0	Ympäristöpalvelut, Palvelualuejohtaja	Valmis	Ympäristölautakunta tarkisti taksat 28.4.2020 kokouksessaan. Vuonna 2021 rakentaminen elpyi selkeästi, ja vuonna 2021 talousarvion lupamaksutavoitteet Vihta-toimenpiteen vaikutuksineen on ylitetty huomattavassa määrin. Vastaava lisätulo tulevana vuosina.

	Vesilaitoksen palvelumaksujen tarkistaminen	Yhteensä: Tavoite 15,000.0 2020: Tavoite 15,000.0 2021: Tavoite 0.0 2022: Tavoite 0.0 2023: Tavoite 0.0	Elinvoimapalvelut, Palvelualuejohtaja	Valmis	Vuonna 2020 lisätuloja palvelumaksujen korotuksilla tuli 47 000 €. Palvelumaksuja ei korotettu vuodelle 2021, joten lisätuloja ei tullut. Vuodelle 2022 lautakunta on korottanut veden hinnastoa. Tavoiteltu tuotto on toteutunut jo vuonna 2020
muu tehostamistoimenpide	Aurinkoenergiakokeilu pumppaamoilla ja yhdellä vedenottamolla (hyvä sijainti).	Yhteensä: Tavoite 15,000.0 2020: Tavoite 15,000.0	Elinvoimapalvelut, Palvelualuejohtaja	Valmis	Aurinkokennot Isolähteen vedenottamolle ja mahdollisesti joillakin pumppaamoilla. Arvioitu noin 10 % energiakustannuksista. Investoinnin takaisinmaksuaika on noin 8-10 vuotta, joten vanhoille puhdistamoille ei ole tarkoituksenmukaista aurinkovoimalaa asentaa, ennen kuin puhdistamoratkaisusta on päätös.
	Investointitason leikkauksien vaikutukset poistoihin (KH 18.5.20 - > 6 miljoonaa euroa).	Yhteensä: Tavoite 280,000.0 2021 Toteuma: Tavoite 280,000.0	Konsernipalvelut, Palvelukeskusjohtaja	Valmis	Investointileikkaukset on tehtiin osana vuoden 2021 talousarviovalmistelua ja toteuma noin 280 000 euroa. Investointitaso oli vuodelta ennakoitua matalampi ja poistoja alennettiin talousarviomuutoksena 1 milj. eurolla.
	Kiinteistöveroselvitys	Yhteensä: Tavoite 150,000.0 2020: Tavoite 50,000.0 2021: Tavoite 50,000.0 2022: Tavoite 50,000.0 2023: Tavoite 0.0	Elinvoimapalvelut, Palvelualuejohtaja	Työnalla	Vuonna 2021 on rekisteriin lisättyä kerrosalaa löytynyt n. 10 000 m ² , jonka euromääräinen vaikutus on n. 17 000 € kiinteistöveroina. Kiinteistöverotuksen siirtyminen verotuksen joustavan valmistumisen piiriin jaksottaa osin verotilityksiä muutamalle vuodelle. Vuoden 2022 alkupuolella on rekisteriin lisätty kerrosalaa n. 4700 m ² , jonka euromääräinen tuotto on vuosittain arviolta noin 7000 euroa. Kiinteistöverotuksen siirtyminen verotuksen joustavan valmistumisen piiriin jaksottaa osin verotilityksiä muutamalle vuodelle. Työ on edelleen kesken. Tuottoarvio vuodelle 2022 on noin 20 000 euroa

<p>Liikuntapalveluissa käyttöön uusia palveluita</p>	<p>Yhteensä: Tavoite 3,400.0 2020: Tavoite 0.0 2021: Tavoite 3,400.0 2022: Tavoite 0.0 2023: Tavoite 0.0</p>	<p>Elinvoimapalvelut, Palvelualuejohtaja</p>	<p>Työnalla</p>	<p>vaikutusta kiinteistöverotukseen. Huomioitava, että tulo näkyy tuloksessa viiveellä.</p> <p>Palveluiden käyttöönotosta on tehty tarvittavat päätökset, mutta poikkeusolot ovat vaikeuttaneet varsinaista palveluiden käyttöönottoa. On todennäköistä, että tulevina vuosina tarjottavaa palvelua monipuolistetaan entisestään vastaamaan vielä paremmin kuntalaisten tarvetta. Tämä mahdollistaisi tulovirtojen vahvistamisen. Vuodelta 2021 1 700 tuottoa.</p>
<p>Omakotitonteissa vuokrausmahdollisuuden lisääminen</p>	<p>2021: Toteuma 15,000.0 Tavoite 0.0 Yhteensä: Toteuma 15,000.0 Tavoite 45,000.0</p>	<p>Elinvoimapalvelut, Palvelualuejohtaja</p>	<p>Valmis</p>	<p>Stenkullan alueella vuokrausmahdollisuus laajennettu koskemaan kaikkia tontteja. Vastaava päätösesitys tullaan valmistelemaan myös muiden kunnan omakotitonttien osalta.</p>
<p>Siirtyminen LED valaisimiin</p>	<p>Yhteensä: Tavoite 70,000.0 2020: Tavoite 20,000.0 2021: Tavoite 30,000.0 2022: Tavoite 20,000.0 2023: Tavoite 0.0</p>	<p>Elinvoimapalvelut, Palvelualuejohtaja</p>	<p>Työnalla</p>	<p>% Osa katuvalaisimista on muutettu LED-valaisimiksi ja muutos jatkuu. Valo-ohjauskeskusten uudistaminen jatkuu. Ohjausautomaatiikan uusiminen keskustöiden yhteydessä. Säästöarvio perustuu LED valaisinten pienempään energiankulutukseen. Valaistusta uusittaessa siirrytään aina LED valaisimiin. 2021 Nummelan torin valaisimet vaihdettiin. Energiankulutus on pienentynyt. Sähkön hinnan vaihtelu on hetkittäin kumonnut osan säästöistä. Käyttökustannusten aleneminen jatkuu uudistusten myötä. Käytössä oleva sähkönhankintamekanismi on suojannut kuntaa poikkeuksellisen korkeana käyneen pörssisähkön hinnannousun vaikutuksilta.</p>

<p>Tietohallintokyselyiden lopettaminen</p>	<p>Yhteensä: Tavoite 1,275.0 2021: Tavoite 1,275.0</p>	<p>Konsernipalvelut, Palvelukeskusjohtaja</p>	<p>Valmis</p>	<p>Vuodelta 2020 säästöä 20 000 euroa. Vuodelta 2021 30 000 euroa ja vuodelta 2022 tavoitellaan 20 000 euroa</p> <p>Kyselyn tulosten avulla on pyritty selvittämään tietohallinnon ja tietotekniikan keskeiset kehittämistarpeet ja vastaamaan niihin. Kyselyn etuna kuntakohtaiseen kyselyyn verrattuna on sen tulosten vertailukelpoisuus alueella. Tietohallintokysely on lopetettu ja saavutettu tavoiteltu säästö.</p>
<p>Työhyvinvoinnin vahvistaminen ja sijaisikä sairauslomakustannusten pienentäminen 10 %</p>	<p>2020: Tavoite 0.0 2021 Ennuste: Tavoite 0.0 2022: Tavoite 0.0 2023: Tavoite 0.0</p>	<p>Sivistyspalvelut, Palvelukeskusjohtaja</p>	<p>Työnalla</p>	<p>Sairauspoissaolokustannukset ovat nousseet kunnassa merkittävästi ja tärkeää löytää toimenpiteitä, joilla sairauspoissaoloja voidaan ennalta ehkäistä. Tavoitteena on, että varhaiskasvatuksen ja opetuksen sairaus- ja sijauskustannuksia saadaan vähenemään. Niiden todellinen kustannus kunnalle on noin 0,4 miljoonaa euroa. Varhaiskasvatuslaki on muuttunut syksyllä 2021 ja tämän muutoksen myötä sijaisten määrä tulee lisääntymään päiväkodeissa</p> <p>Vuonna 2021 sijaismäärärahojen käyttö lyhytaikaisiin sijaisiin on tuplaantunut vuoteen 2020 verrattuna, joten säästöjä ei tästä syntynyt. Varhaiskasvatuslaki on muuttunut syksyllä 2021 ja tämän muutoksen myötä sijaisten määrä tulee lisääntymään päiväkodeissa.</p>
<p>Vapaaehtoiset henkilöstösäästöt</p>	<p>Yhteensä: Tavoite 40,000.0 2021: Tavoite 40,000.0 2022: Tavoite 0.0 2023: Tavoite 0.0</p>	<p>Konsernipalvelut, Palvelukeskusjohtaja</p>	<p>Työnalla</p>	<p>Talkoovapaita käytettiin vuoden 2021 aikana yhteensä 802 kalenteripäivää (v. 2020: 1364 kalenteripäivää), ja lomarahavapaita v. 2021 yhteensä 776 päivää (vuonna 2020 lomarahavapaita ei ollut mahdollinen). Muita palkattomia vapaita 5897 kalenteripäivää (v. 2020: 5842 kalenteripäivää). Palkattomat vapaat yhteensä vuonna 2021 7475 päivää (v, 2020 yht. 7206). Muutos edelliseen vuoteen palkattomissa vapaissa oli yhteensä 269 päivää. Lomarahavapaan vaihtaminen vapaaksi oli mahdollista</p>

<p>rakenteellisia muutoksia (mm. palveluverkko, palveluiden tuottamistapa)</p>	<p>Aloitetaan virallinen selvitys Vesilaitoksen yhtiöittämisestä kunnan kokonaan omistamaksi osakeyhtiöksi</p>		<p>Elinvoimapalvelut, Palvelualuejohtaja</p>	<p>Valmis</p>	<p>kunnallisissa sopimuksissa ensimmäisen kerran vuonna 2021. Lomarahoja vaihdettiin vapaaksi yht. 776 päivää, 111 eri henkilöä, keskimäärin 7 päivää. Toteutunut säästö 25 000 euroa.</p> <p>Vesilaitoksella on edessä tulevina vuosina merkittäviä investointeja ja on tarpeen selvittää tarkoituksenmukaista toimintamuotoa vesilaitostoiminnalle. Vesilaitoksen yhtiöittäminen korostaisi toiminnan ohjaamista liiketaloudellisin periaattein ja tukisi pitkän aikavälin taloussuunnittelua. Vesilaitoksen yhtiöittäminen erottaisi myös selvemmin vesilaitoksen ja kunnan talouden. 100 % omistajana Vihdin kunta edelleen linjaisi, valvoisi ja ohjaisi yhtiötä siten, että se toimii kunnan tavoitteiden mukaan. Vaikuttavuusarvioon ei ole laskettu järjestelyn aiheuttamia kirjanpidollisia kertaeriä. Valtuusto päätti 1.6.2021 ettei vesihuoltolaitosta yhtiöitetä.</p>
	<p>Elinkeinotoimen uudelleen organisointi</p>	<p>Yhteensä: Tavoite 20,000.0 2021: Tavoite 20,000.0</p>	<p>Konsernipalvelut, Palvelukeskusjohtaja</p>	<p>Valmis</p>	<p>Matkailun koordinointi ja uusyritysneuvonta on otettu omaksi työksi - matkailu vuoden alusta ja uusyritysneuvonta 1.5.2021 alkaen. Tavoiteltu 20 000 säästö toteutui.</p>
	<p>Oinasjoen koulun lakkauttaminen</p>	<p>Yhteensä: Tavoite 151,732.0 HTV: Tavoite 2.0 2020: Tavoite 45,833.0 2021 Ennuste: Tavoite 105,899.0 2022: Tavoite 0.0</p>	<p>Sivistyspalvelut, Palvelukeskusjohtaja</p>	<p>Valmis</p>	<p>Henkilöstösäästöt -52 872, kustannuslisäystä oppilaskuljetuksista +6 550. Nettona opetuksen toimintakuluissa säästöjä -45 833 (2020). Henkilöstösäästöt -188 989, oppilaskuljetuksista kustannus lisäystä 13 100. Nettona opetuksen vuotuinen säästö 105 899 euroa. Kiinteistöön liittyvät elinvoimalautakunnan alla. Koulun loppuessa lasten vanhemmille taattiin oikeus valita lastensa koulu Vihdin kirkonkylältä tai Nummelasta. Koulukyytien turvallisuus varmistettiin, ettei alakoululaisten koulukyytien pysäkkejä sijoiteta II-tielle.</p>

	Oinasjoen koulun sulkeminen	2023: Tavoite 0.0 Yhteensä: Tavoite 61,565.0 2020: Tavoite 36,000.0 2021: Tavoite 12,565.0 2022: Tavoite 13,000.0 2023: Tavoite 0.0	Elinvoimapalvelut, Palvelukeskusjohtaja	Valmis	Kiinteistö on säädetty ylläpitolämpöön. Lisäsäästöjä ei enää kiinteistön osalta synny, mutta verrattuna koulun toiminnassa oleviin kustannuksiin suunniteltu säästö toteutuu. Suurimmat vaikutukset tällä on tuleville vuosille. Oinasjoen koulu tulee lisätä myyntiohjelmaan. Merkittävä säästö syntyy siitä, että valvontaviranomaisen edellyttämä keittiön saneeraus vältetään. Säästö vuodelta 2020 36 000 euroa, vuodelta 2021 37 825 euroa ja tulevien vuosien osalta 40 000 euroa.
toiminnallisia muutoksia (palvelutason muutokset – laatu/määrä)	Ateria- ja puhdistuspalveluiden toiminnan tehostaminen.	Yhteensä: Tavoite 200,000.0 HTV: Tavoite 1.0 2020: Tavoite 0.0 2021: Tavoite 175,000.0 2022: Tavoite 25,000.0 2023: Tavoite 0.0	Elinvoimapalvelut, Palvelualuejohtaja	Työnalla	Ateria- ja puhdistuspalvelujen tehostaminen edellyttää nykyisen palvelutason heikentämistä. Palvelutason heikennyksellä vaikutusta ruokalistoihin, hankintoihin sekä määräaikaisten/eläköityvien työntekijöiden jatkoon. Vuonna 2021 ruokalistamuutokset on toteutettu. Korona on aiheuttanut myynnin laskua, jonka johdosta säästötavoite ei täyty vuodelta 2021, mutta säästöä 175 000 euroa. Vuodelle 2022 jäi säästettävää 25 000 euroa, joka ei toteudu elintarvikkeiden hintojen nousun takia.
	eLU-yhteistyön irtisanominen	Yhteensä: Tavoite 7,500.0 2021: Tavoite 0.0 2022: Tavoite 7,500.0	Konsernipalvelut, Palvelukeskusjohtaja	Valmis	Yhteistyöverkostosta irtautumisen myötä yhteistyö jatkunee vapaamuotoisempana ja vähemmän tavoitteellisena. eLU-yhteistyö on irtisanottu päättymään vuoden 2021 loppuun, mikä oli aikaisin mahdollinen irtisanomisajankohta. Kustannussäästö 7500 euroa saavutetaan vuodesta 2022 alkaen.
	Erityisen tuen oppilaiden opetuksen järjestäminen	Yhteensä: Tavoite 385,000.0		Työnalla	Käydään lävitse erityisopetuksen järjestämistä Vihdin kunnassa ja uudelleenarvioidaan toimintaa. Erityistä

		HTV: Tavoite 6.0 2020: Tavoite 0.0 2021: Tavoite 70,000.0 2022: Tavoite 315,000.0 2023: Tavoite 0.0			tukea ja tehostettua tukea saavien oppilaiden lukumäärä on yli 10 prosenttiyksikköä suurempi kuin muissa Kuusakunnissa. Toteutus tapahtuu erityisopetuksen ja joustavien rakenteiden johdonmukaisella kehittämisellä. Jotta tässä onnistutaan ja päästään euro määräisiin tavoitteisiin, kehittäminen täytyy olla suunnitelmallista. Syksyllä 2021 pienluokkia on kolme vähemmän kuin syksyllä 2020. Jotta oppilaiden erityinen tuki kuitenkin säilyy ja erityisopetuksen kehittäminen etenee suunnitellusti, on osa-aikaista erityisopetusta lisättävä. Siksi edistyminen syksyn 2021 osalta ei ole 100% Vuodelta 2022 säästö jää toteutumatta, sillä valtuusto 35 päätti, että tuntimäärää lisätään 30 tunnilla, joka tulee käyttää yhden pienluokan perustamiseen, tai tuntien jakamiseen alaluokkien jakotunneiksi ja/tai tukiopetukseen. Säästö on ollut ylimitoitettu johtuen 2021 toteutumattoman säästön tuomisesta vuodelle 2022
	Koulujen oppilasmääräkehityksen sekä olemassa olevien oppilaspaikkojen (=kapasiteetin) tarkastelu	Yhteensä: Tavoite 605,000.0 HTV: Tavoite 12.0 2020: Tavoite 0.0 2021 Ennuste: Tavoite 100,000.0 2022: Tavoite 505,000.0 2023: Tavoite 0.0	Sivistyspalvelut, Palvelukeskusjohtaja	Työnalla	Määräaikaisen opetushenkilöstön väheneminen, kun yleisopetuksen ryhmiä vähennetään lapsimäärän pienenemisen sekä ryhmäkokojen tarkastelun myötä. Pyritään välttämään opetusryhmiä, joiden lapsimäärä jäisi alle 20 oppilaan. Syksyllä 2021 vähennys 4 opettajaa, syksyllä 2022 vähennys 4 opettajaa, syksyllä 2023 vähennys 4 opettajaa. Oppilasmäärä syksyllä 2021 vähenee alakouluissa n. 70 oppilaalla mutta lisääntyy yläkouluissa n. 60 oppilaalla. Henkilöstösäästöt eivät tule Vihta-ohjelman mukaisesti toteutumaan vaan vasta tulevana vuosina. Toteuttamaton säästö vuodelta 2021 on viety vuodelle 2022. Säästö vuodelta 2022 jäätoteuttamatta sillä valtuusto päätti, että opettajien määrää ei vähennetä vuonna 2022. Säästö on ollut ylimitoitettu johtuen 2021 toteutumattoman säästön tuomisesta vuodelle 2022. Lähivuosina oppilasmäärä

<p>Koulukäyntiohjaajien määrän vähentäminen</p>	<p>Yhteensä: Tavoite 66,667.0 HTV: Tavoite 4.0 2020: Tavoite 0.0 2021 Ennuste: Tavoite 66,667.0 2022: Tavoite 0.0 2023: Tavoite 0.0</p>	<p>Sivistyspalvelut, Palvelukeskusjohtaja</p>	<p>Valmis</p>	<p>vähenee alakouluissa, mutta näkyy viiveellä vasta muutaman vuoden kuluttua yläkouluissa.</p> <p>Talousarvion 2022 päättämisen yhteydessä päätettiin, että lukuvuonna 2022-2023 ohjaajien määrää ei vähennetä.</p>
<p>Kunnallistekniikan palvelutason muutokset</p>	<p>Yhteensä: Tavoite 55,000.0 2020: Tavoite 0.0 2021: Tavoite 45,000.0 2022: Tavoite 10,000.0 2023: Tavoite 0.0</p>	<p>Elinvoimapalvelut, Palvelualuejohtaja</p>	<p>Työnalla</p>	<p>Hallinnollinen menettely - kevyenliikenteen väyläksi merkittyy sisältyy tiukemmat kunnossapito-ohjeet - muutos edellyttää merkintöjen muuttamista. Nurmesta niityksi pilotit. Vuonna 2021 talvikunnossapidettävien raittien määrän supistettiin. Säästöä 20 000 euroa. Vuoden 2022 osalta kevyenliikenteen väylien kunnossapitoluokitusta tarkastellaan. Tavoiteta ei saavuteta ellei päätetä heikentää hoitotasoa.</p>
<p>Kunnan suurimpien ostettujen tukipalvelujen sopimusten uudelleen neuvottelu</p>	<p>Yhteensä: Tavoite 55,000.0 2021: Tavoite 55,000.0</p>	<p>Konsernipalvelut, Palvelukeskusjohtaja</p>	<p>Työnalla</p>	<p>Tavoitellaan 5% säästöä vuotuisten sopimusten kokonaisarvosta (Kunnan Sarastia Oy, Kuntien Tiera Oy) . Neuvotteluita Sarastian ja Tieran kanssa on käyty hinnoittelun ja sopimuksien muuttamiseksi. Sarastian uuden sopimusmallin ja samalla suoritteisiin pohjautuvan hinnoittelun piti olla valmis kesään 2021 mennessä, mutta siirtyi syksylle 2021. Uusi suoritepohjainen hinnoittelumalli toi säästöjä vuodesta 2022 alkaen henkilöstöpalveluihin, mutta saattaa lisätä</p>

	Mittaustoimen henkilöstöjärjestelyt	Yhteensä: Tavoite 20,000.0 HTV: Tavoite 0.5 2020: Tavoite 0.0 2021: Tavoite 20,000.0 2022: Tavoite 0.0 2023: Tavoite 0.0	Elinvoimapalvelut, Palvelualuejohtaja	Valmis	<p>taloushallinnon kustannuksia kirjanpito palvelun osalta, mikäli kirjanpidon tuntimäärä ylittyy. Sarastian suoriteperusteisen hinnoittelun mukaan hinta alenisi edellisen vuoden suoritteisiin nähden 2 881 euroa. Tieran kanssa on sovittu selvitettäväksi käyttövaltuushallinnan kehittämistä henkilötyön vähentämiseksi sekä ns. paikallispalvelun määrän vähentämistä, joilla yhdessä saavutettaisiin 5 % säästö (13 400€). Säästöä noin 16 000 euroa saavutettiin, mutta vuodelle 2023 vaikuttaa että Sarastian hinnat nousevat 90 000 eurolla. Jolloin tavoiteltu säästö on jäänyt saavuttamatta.</p> <p>Vuonna 2020 jätettiin eläköitymisen myötä vapautunut tehtävä täyttämättä. Tehtäväjärjestelyiden vuoksi voitiin säästää noin 20 000 euroa</p>
	Palvelulupauksen uudelleen tarkistaminen toteutuneiden käyttöasteiden mukaan. Tarkoituksena kehittää toimivampia runkoyhteyksien Vihdin kunnan sisälle	Yhteensä: Tavoite 150,000.0 2021: Tavoite 35,000.0 2022: Tavoite 115,000.0 2023: Tavoite 0.0	Konsernipalvelut, Palvelukeskusjohtaja	Työnalla	<p>Vihdin kunnanvaltuusto on tehnyt päätöksen joukkoliikenteen palvelulupauksesta 15.2.2021, jossa Vihta-ohjelman toimenpiteet on huomioitu. Keväällä 2021 järjestettiin kilpailutukset kunnan avoimesta ostoliikenteestä sekä koulukuljetuksista tuleville sopimuskausille 2021-2024. Kilpailutuksissa toteutuneiden hintojen perusteella kustannussäästöä ostoliikenteessä saatiin n. 35 000 euroa. Vuonna 2021 ja 2022 vallinnut koronatilanne sekä markkinaehtoisen liikenteen supistuminen on aiheuttanut kunnalle</p>

Perusturvakuntayhtymä Karviaisen tuottavuuden kehittäminen	<p>Yhteensä: Tavoite 5,221,163.0 2020: Tavoite 1,101,163.0 2021: Tavoite 3,420,000.0 2022: Tavoite 600,000.0 2023: Tavoite 0.0</p>	Konsernipalvelut, Palvelukeskusjohtaja	Työnalla	<p>enenevissä määrin lisäostoja. Tavoiteltu säästö ei tule toteutumaan.</p> <p>Karviaisen johtavien viranhaltijoiden kanssa käydään kk-keskustelua talouden kehittymisestä.</p> <p>Perusturvakuntayhtymä Karviaisen vuoden 2020 tilinpäätös toteutui ennakoitua parempana ja talousarvio vuodelle 2021 oli noin 800 tuhatta euroa suurempi kuin kunnan asettama säästötavoite. Perusturvakuntayhtymä Karviainen on hyväksynyt säästötavoitetta vastaavan tasapainotusohjelman kokouksessaan 4.5.2021 ja säästöohjelman tavoitteet on saatu toteutettua.</p> <p>Koronakustannuksien pitkän aika-välin kehitystä vaikeaa arvioida, koska hoitovelan suuruutta ja purkutahtia ei pystytä tarkasti ennustamaan. Vuoden 2022 talousarvion yhteydessä asetettiin Karviaiselle 600 000 euron säästötavoite, jonka Karviainen ennakkotietojen perusteella pystyy saavuttamaan.</p>
Ryhmäkokojen kasvattaminen yleisopetuksessa	<p>Yhteensä: Tavoite 500,000.0 HTV: Tavoite 10.0 2020: Tavoite 0.0 2021 Ennuste: Tavoite 80,000.0 2022: Tavoite 420,000.0 2023: Tavoite 0.0</p>	Sivistyspalvelut, Palvelukeskusjohtaja	Työnalla	<p>Ryhmäkokoja kasvatetaan niissä yksiköissä, joissa se on mahdollista. Mm. yhdysluokkien kokoa ei voida kasvattaa nykyisistä. Toteuttamaton säästö vuodelta 2021 on viety vuodelle 2022. Ryhmäkokoja on kasvatettu jo niissä yksiköissä ja niillä vuosiluokilla, joilla se on mahdollista. Säästö on ollut ylimitoitettu johtuen 2021 toteutumattoman säästön tuomisesta vuodelle 2022.</p>
Valtakunnallisen perusopetuksen tuntijaon muuttaminen Vihdissä	<p>Yhteensä: Tavoite 55,000.0 HTV: Tavoite 1.0</p>	Sivistyspalvelut, Palvelukeskusjohtaja	Valmis	<p>Tuntijaon muutosten laskettiin tuovan lisää kuljetuskustannuksia (arviolta 60 000e - 120 000e). Säästöä on vuoden 2020 osalta määräaikaisen henkilöstön palkkausten osalta 1.8.- .10.8 2020, vaikutus</p>

		2020: Tavoite 25,000.0 2021: Tavoite 35,000.0 2022: Tavoite 0.0 2023: Tavoite 0.0			ei sinänsä ole ollut merkittävä. Tuntijakoon ei ole tulossa tämän suhteen muutoksia, koska kuljetuskustannusten arvioitiin kasvavan. Muutoksesta olisi seurannut 60 000 - 120 000 euron lisäykset kuljetuskuluihin 8. ja 9. luokan osalta
Varhaiskasvatuksen lapsimääräkehityksen sekä olemassa olevien varhaiskasvatuspaikkojen (=kapasiteetin) tarkastelu	Yhteensä: Tavoite 400,000.0 HTV: Tavoite 13.0 2020: Tavoite 0.0 2021: Tavoite 140,000.0 2022: Tavoite 260,000.0	Sivistyspalvelut, Palvelukeskusjohtaja	Työnalla	Vuoden 2021 osalta säästö toteutui suunnitellusti (140 000€) Henkilöstön vähentäminen kymmenellä tulevina vuosina ei ole mahdollista. On otettava huomioon valtion toimet, joilla lasten osallisuutta varhaiskasvatukseen pyritään nostamaan. Myös lasten määrän väheneminen tasaantuu tulevina vuosina. Säästö jää toteutumatta vuonna 2022. Keväällä 2022 palkattiin kahdeksan työntekijää, että vuodenvaihteessa 21-22 saatiin kaikki lapset sijoitettua. Myöskään syksyllä 2022 ei säästöjä synny, koska lapset vähenevät Vihdin kirkonkylällä, mutta sieltä säästynyttä resurssia tarvitaan Nummelan alueella	
Vihdin pirtin toimintaa ja käyttöä kehitetään	Yhteensä: Tavoite 46,000.0 2020: Tavoite 0.0 2021: Tavoite 26,000.0 2022: Tavoite 20,000.0 2023: Tavoite 0.0	Elinvoimapalvelut, Palvelualuejohtaja	Työnalla	Vihdin pirtin omistaminen on tappiollista toimintaa. Vuoden 2019 tappio oli 26 000 euroa ja vuonna 2018 32 000. Vuoden 2020 osalta tappiota on kertynyt heinäkuun loppuun mennessä 14 000 euroa. Vuoden 2022 aika vuokrausten määrä on kasvanut huomattavasti. Toisaalta lämmitykulut ovat nousseet huomattavasti ja ne kumoavat vuokratuoton kasvun. Kiinteistöstä koitua tappio tulee olemaan suurempi kuin vuonna 2021.	
Yhteisökehittäjän tehtävän rekrytoinnin keskeyttäminen	Yhteensä: Tavoite 55,000.0 HTV: Tavoite 1.0	Konsernipalvelut, Palvelukeskusjohtaja	Valmis	Tehostusta ei ole saavutettu. Strategian mukaisten osallisuuden, vaikutusmahdollisuuksien ja asiakaspalvelun kehittäminen vähenee, mahdollisuus osallistuvan budjetoinnin toteuttamiseen heikkenee. Tehtävä on	

		2021: Tavoite 55,000.0			jätetty täyttämättä ja saavutettu tavoiteltu säästö toteutunut.
	Ympäristötarkastajan määräaikaisten tehtävän lopettaminen	2020: Tavoite 0.0 2021: Tavoite 50,000.0 Yhteensä: Tavoite 0.0	Ympäristöpalvelut, Palvelualuejohtaja	Valmis	Määräaikainen tehtävä päättyi vuoden 2020 loppuun. Säästö 50 000 syntyi vuodelle 2021, mutta talousarvion 2022 yhteydessä päätettiin uudesta, määräaikaisesta vakanssista vuosille 2022-2023, joten näinä vuosina säästöä ei synny.
Toiminnallisia muutoksia (palvelutason muutokset – laatu/määrä)	Kirjastovirkailijan toimen täyttämättä jättäminen.	Yhteensä: Tavoite 38,000.0 HTV: Tavoite 1.0 2022: Tavoite 38,000.0	Hyvinvointipalvelut, Palvelukeskusjohtaja	Valmis	Kirjastovirkailija eläköitynyt vuoden 2021 lopussa. Toimea ei täytetty ja säästötoimenpide toteutunut täysimääräisesti.
toiminnan tehostamista	Demokratiakustannusten vähentäminen	Yhteensä: Tavoite 20,000.0 2020: Tavoite 20,000.0 2021: Tavoite 20,000.0	Konsernipalvelut, Palvelukeskusjohtaja	Työnalla	Kokouspalkkiot toteutuivat n. 22 000 euroa suurempina kuin vuonna 2020 ja ylittivät n. 60 000 euroalla talousarvioon varatut määrärahat. Toteumaan vaikuttavat kokousten määrän lisääntyminen ja keston pidentyminen ennakoidusta. Kokouspalkkioita alennettiin 20 %:lla vuoden 2021 alusta (raportoitu alempana). Kuntavaalien siirtymisestä, pidemmästä ennakoöänestysajasta sekä koronatoimista aiheutui ennakoitua suuremmat kustannukset. Tammikuussa 2022 toimitettiin aluevaalit, joiden valmistelun kustannuksia kohdentui jo vuodelle 2021, mutta joita ei oltu huomioitu vuoden 2021 talousarviossa.
	Elinkeino- ja markkinointibudjetin pienentäminen	Yhteensä: Tavoite 160,000.0 HTV: Tavoite 1.0 2020: Tavoite 0.0	Konsernipalvelut, Palvelukeskusjohtaja	Valmis	Budjetti pienennetty vuoden 2021 talousarvioon. Lisäksi vuoden 2021 talousarviokäsittelyn yhteydessä on vähennetty kunnan viestintäresurssia brändikehittäjän osalta. Tulevina vuosina säästön suuruus riippuu kullekin vuodelle suunniteltujen toimenpiteiden (erityisesti markkinointi) kustannuksista

		2021: Tavoite 160,000.0 2022: Tavoite 0.0 2023: Tavoite 0.0			
	Kehitetään sähköistä asiointia seudullisessa yhteistyössä ja selvitetään mahdollisuus yhteisen henkilöstön hyödyntämiseen	Yhteensä: Tavoite 50,000.0 HTV: Tavoite 1.0 2020: Tavoite 0.0 2021 Ennuste: Tavoite 10,000.0 2022: Tavoite 40,000.0 2023: Tavoite 0.0	Konsernipalvelut, Palvelukeskusjohtaja	Työnalla	Seudullinen yhteistyö puhelinvaihteessa ei toteutune suunnitellusti Lohjan kaupungin kanssa. Telepalveluiden tuottajan vaihtumisen myötä telepalveluiden hinnat laskivat merkittävästi, ja tällä katetaan kuntatasolla tehostamisella tavoiteltu säästö. Puhelinvaihdopalvelut on tarkoitus antaa ulkoiselle palveluntuottajalle, ja Karviaisen (tulevan hyvinvointialueen) kanssa neuvotellaan kunnanviraston asiakaspalvelun kustannusten jakamisesta.
	KETS -ohjelmointi	Yhteensä: Tavoite 175,000.0 2020: Tavoite 70,000.0 2021: Tavoite 95,000.0 2022: Tavoite 10,000.0 2023: Tavoite 0.0	Elinvoimapalvelut, Palvelukeskusjohtaja	Valmis	Tavoitellaan merkittäviä säästöjä kiinteistöjen energiankäyttöön. Laskettu 5% säästön mukaan. Kiinteistöjen energiankulutuksen seurannan mittarointia systematisoidaan lisäämällä automaattinen mittarointi 10 kiinteistöön (Enerkey). Kiinteistöjen lämmitysjärjestelmän käyttöä tehostetaan lämmityskustannusten alentamiseksi. Koeasennus Kuoppanummenkoulukeskuksessa. Kunnan kiinteistöjen keskitetty energian, kaukolämmön ja vedenkulutuksen etävalvontahanke on käynnistetty ja lämmitykseen liittyviä säätötoimia tehty mm. Kuoppanummen lämmityksen osalta. Katujen ja julkisten alueiden valaisimien muuttaminen LEDteknikalle jatkuu.

					Vuoden 2020 arvioitu säästö 70 000 euroa, vuoden 2021 95 000 euroa. Säästö lähes toteutunut
Kiinteistötoimitusten ottaminen omaksi työksi	2020: Toteuma 10,000.0 Tavoite 0.0 2021: Toteuma 20,000.0 Tavoite 0.0 2022: Toteuma 20,000.0 Tavoite 0.0 Yhteensä: Toteuma 30,000.0 Tavoite 30,000.0	Elinvoimapalvelut, Palvelualuejohtaja	Työnalla	Kiinteistötoimitusten ottaminen omaksi työksi sekä vähentää maksettavia kuluja, että lisää kunnan saamaa tuloa. Kulujen väheneminen ja lisätulot jakaantunevat tulevaisuudessa mittaus- ja paikkatietopalveluiden sekä maankäyttöpalveluiden kesken. Lisätulojen määrä tulee riippumaan toimitusten määrästä ja vaihtelevaan vuosittain. Tavoitetta ei toistaiseksi olla pystytty edistämään muuten kuin selvityksin.	
Klubin vuokrasopimuksen irtisanominen ja toiminnan siirtäminen halvempiin tiloihin	Yhteensä: Tavoite 15,000.0 2020: Tavoite 0.0 2021: Tavoite 7,500.0 2022: Tavoite 7,500.0	Hyvinvointipalvelut, Palvelukeskusjohtaja	Valmis	Klubin vuokrasopimus on irtisanottu kesäkuussa 2020 ja vuokranmaksuvelvoite päättyi 30.6.2021. Nuorisotilan sijoittaminen Prismat yhteyteen parantaa toiminnan saavutettavuutta, läpinäkyvyyttä sekä vahvistaa toimijoiden välistä yhteistyötä. Korvaavat SSO:lta vuokrattavat tilat saatiin käyttöön kesäkuun 2021 aikana. Vuokrataso on vuositasolla noin 15 000€ pienempi kuin nykyisin. Vuokrasopimus on voimassa toistaiseksi.	
Nykyisestä kirjastoautosta ei luovuta ja kirjastoautotoiminnan jatkumista selvitetään. Kirjastoautovirkailijan tehtävää ei toistaiseksi täytetä.	2020: Tavoite 0.0 2021: Tavoite 0.0 2022: Tavoite 0.0 2023: Tavoite 0.0	Hyvinvointipalvelut, Palvelukeskusjohtaja	Työnalla	Kunnanvaltuusto päätti, ettei kirjastoautosta luovuta 1.6.2021 § 35	

	Palveluiden tuottamisen tehostamisohjelma	2022: Tavoite 2,400,000.0 2023: Tavoite 2,400,000.0 Yhteensä: Tavoite 4,800,000.0	Konsernipalvelut, Palvelukeskusjohtaja	Työnalla	Vuoden 2022 ja 2023 talousarvio ei sisällä 2,4 miljoonan euron sopeutustarpeen yhteydessä kartoitettuja suurimpia euromääräisiä toimenpiteitä, mutta tehostamista pyritään jatkamaan. Investointiprosessin kehittämiseksi on tehty erillinen sisäinen tarkastus investointeihin, on edistetty strategista lupaprosessia nopeuttavia rekrytointeja sekä käynnistetty kunnan viestintäasiantuntijan rekrytointi. Kunnanhallitus on tehnyt päätöksen sosiaalitoimien yhdistämisestä ja keskittämisestä kunnanvirastolle. Tiedolla johtamista kehitetään parhaillaan yhteistyöllä Kuntamaiseman kanssa. Näillä tehostamistoimilla ei saada vuosille arvioitua säästöä kokoon, mutta tehostamisohjelman suunnittelutyötä hyödynnetään edelleen, jotta tehostusta ja lisäsäästöä saadaan aikaiseksi. Tavoite ei tule toteutumaan ja hyvin hankala arvioida toteutunutta säästöä.
	Postituksen ja monistuksen toimintojen uudelleenjärjestely	Yhteensä: Tavoite 38,000.0 HTV: Tavoite 0.5 2020: Tavoite 20,000.0 2021: Tavoite 20,000.0 2022: Tavoite 0.0 2023: Tavoite 0.0	Konsernipalvelut, Palvelukeskusjohtaja	Valmis	Tehtävät järjestetty uudelleen. Monistamon laitteista jää jonkin verran kustannuksia, jonka johdosta säästö ei toteudu täysin tavoitteen mukaisesti. Uudessa tehtävässä on mahdollista tehdä edelleen jonkin verran monistamon töitä, jolloin palveluiden ostolle ei ole tarvetta. Säästö toteutuu edelleen pääsääntöisesti suunnitelman mukaan. Monistamon laitteiden kustannuksia kohdennetaan edelleen konsernipalveluihin, sillä uudessa tehtävässä on tarkoituksenmukaista tehdä jonkin verran monistamon tehtäviä. Arvioitu säästö 38 000 euroa.
	Tyhjistä tiloista luopuminen	Yhteensä: Tavoite 220,000.0 2020: Tavoite 50,000.0	Elinvoimapalvelut, Palvelukeskusjohtaja	Työnalla	Kaupat tehty 2021 aikana Juurakkotiestä, Kumpulan mökistä sekä Tervalammen päiväkodista ja koulusta. Arviossa (€) huomioitu pelkästään myyntivoitto. Myyntiohjelman toteuttamista haastanut 2021

		2021: Tavoite 170,000.0 2022: Tavoite 0.0 2023: Tavoite 0.0			jälkimmäisellä puoliskolla vajaa henkilöresurssi., mutta myyntivoittoa saavutettu 268 001 euroa vuodelta 2021.
	Työllisyystoiminnan tehostaminen	Yhteensä: Tavoite 40,000.0 2020: Tavoite 0.0 2021: Tavoite 40,000.0	Konsernipalvelut, Palvelukeskusjohtaja	Valmis	Ohjaavan/valmentavan henkilöstön osalta tehtiin palkkamatta jättämisspätös 5 kuukaudeksi (~14 000€). Nuoria ja aikuisia tm-tuen saajia ohjattu enemmän palveluihin ilman palkkatukityötavoitetta koko vuoden ajan (~23 000€). Työllistämiskannustimien avulla työllistetty yhdistyksiin kolme tm-tuen saajaa loppuvuodesta (~4 000€). Tulevien vuosien osalta Jatketaan yhteistyön syventämistä TE-toimiston kanssa palveluohjauksen parantamiseksi ja asiakasmäärien kasvattamiseksi. Yhdistysten työllistämistoiminnan aktiivista koordinoitua työllistämisen edistämiseksi. Kohderyhmänä työmarkkinatuen saajat ja heidän palvelutarpeenarviointi, sekä tarkoituksenmukaisiin palveluihin ohjaaminen.
	Uusiutuvan energian käyttöönotto. Kohdekohtaisesti saavutettavissa 1-5% säästöt	Yhteensä: Tavoite 45,000.0 2021: Tavoite 0.0 2020: Tavoite 30,000.0 2022: Tavoite 15,000.0 2023: Tavoite 0.0	Elinvoimapalvelut, Palvelualuejohtaja	Työnalla	Tavoiteltu säästö 40 000 euroa on saavutettu. Kolmen uusimman aurinkovoimalaa (Kunnanviraston tukirakennus, Kuoppanummen koulu ja Myrskylänmäen perhekeskus) ovat tuottaneet noin 10 % kunkin rakennuksen vuotuisesta sähkönkulutuksesta. Energianhankinnassa 30% on tuotettu uusiutuvalla energialla. Arvio perustuu 5% säästöön. 45 000 euron säästö toteutunut.

	Vesilaitoksen päivityksen kehittäminen	Yhteensä: Tavoite 40,000.0 2020: Tavoite 20,000.0 2021: Tavoite 0.0 2022: Tavoite 20,000.0 2023: Tavoite 0.0	Elinvoimapalvelut, Palvelualuejohtaja	Työnalla	Oman päivityksen toteutusmuotoja selvitetty vuoden 2020 alussa. Tuntipalkkaiset työjohtaja kuukausipalkalle ja päivityskorvauksen piiriin. Ulkopuolinen päivityssopimus irtisanottu vuoden 2022 aikana.
--	--	---	--	----------	---

3 KÄYTTÖTALOUSOSA

Vihdin kunnan tavoitteita, toimenpiteitä ja määrärahoja tarkastellaan, suunnitellaan, seurataan ja ohjataan kuntastrategiaan perustuvien toiminnallisten teiden avulla. Kuntastrategian mukaiset päämäärät sekä niitä toteuttavat strategiset toimet ovat esitelty talousarvion yleisessä osassa. Käyttötalousohjelmassa on esitelty toimielimien ja tulosalueiden sitovat toimintakatteet sekä kuvattu vähintään tulosalueittain palvelutarve 2023-2025, palvelujärjestelmä sekä palveluiden järjestämissuunnitelma. Lisäksi tulosalueen kuvauksessa on esitetty toimintaan vaikuttavat keskeiset tunnusluvut. Toimielinten kokouspalkkiot ovat toimielinten toimintakattetasolla eikä ole erikseen nostettu esiin erillisenä kustannuspaikkana.

Käyttötalousohjelman taulukoiden lukuohje

TP 2021 = edellisvuoden tilinpäätös

MTA 2022 = vuoden 2022 muutettu talousarvio

TAE 2022 = vuoden 2022 talousarvioennuste (syyskuu)

LTK 2023 = lautakunnan talousarvioesitys vuodelle 2023

KJ 2023 = kunnanjohtajan talousarvioesitys vuodelle 2023

TA 2023 = valtuuston päättämä talousarvio 2023

TS 2024–2025 = taloussuunnitelmavuodet 2024–2025

3.1 KESKUSVAALILAUTAKUNTA

Keskusvaalilautakunta (sis + ulk)	TP 2021	MTA 2022	TAE 2022	LTK 2023	KH 2023	TA 2023	TS 2024	TS 2025
TOIMINTATUOTOT	31 980	47 000	61 614	61 000	61 000	61 000	61 915	62 844
MYYNITUOTOT	0	0	0	61 000	61 000	61 000	61 915	62 844
MAKSUTUOTOT	0	0	0	0	0	0	0	0
TUET JA AVUSTUKSET	31 980	47 000	61 614	0	0	0	0	0
MUUT TOIMINTATUOTOT	0	0	0	0	0	0	0	0
TOIMINTAKULUT	-98 785	-56 094	-56 100	-60 892	-60 892	-60 892	-61 656	-62 439
HENKILÖSTÖKULUT	-54 025	-38 094	-40 549	-40 742	-40 742	-40 742	-41 178	-41 621
PALKAT JA PALKKIOT	-48 009	-34 300	-36 011	-36 000	-36 000	-36 000	-36 361	-36 729
HENKILÖSIVUKULUT	-6 016	-3 794	-4 538	-4 742	-4 742	-4 742	-4 817	-4 892
PALVELUJEN OSTOT	-24 619	-11 800	-11 132	-13 400	-13 400	-13 400	-13 701	-14 012
AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	-10 995	-3 200	-819	-1 600	-1 600	-1 600	-1 627	-1 656
AVUSTUKSET	0	0	0	0	0	0	0	0
MUUT TOIMINTAKULUT	-9 146	-3 000	-3 600	-5 150	-5 150	-5 150	-5 150	-5 150
TOIMINTAKATE	-66 805	-9 094	5 514	108	108	108	259	405

Keskusvaalilautakunta (ulk)	TP 2021	MTA 2022	TAE 2022	KEHYS 2023	LTK 2023	KJ 2023	KH 2023	TA 2023
TOIMINTATUOTOT	31 980	47 000	61 614	50 000	61 000	61 000	61 000	61 000
TOIMINTAKULUT	-94 022	-54 594	-54 600	-59 634	-58 392	-58 392	-58 392	-58 392
TOIMINTAKATE	-62 041	-7 594	7 014	-9 634	2 608	2 608	2 608	2 608

Toiminnan kuvaus

Vaalien käytännön toimintaa hoidetaan kunnanhallituksen alaisessa konsernipalvelujen palvelukeskuksessa.

Aluevaalit toimitetaan tammikuussa 2022 (vaalipäivä 23.1.2022). Aluevaaleissa valitaan Länsi-Uudenmaan aluevaltuustoon 1.3.2022 alkavaksi toimikaudeksi 79 aluevaltuutettua ja heidän varajäsenensä. Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue muodostuu Uudenmaan maakuntaan kuuluvista Espoon, Hangon, Inkoon, Karkkilan, Kauniaisten, Kirkkonummen, Lohjan, Raaseporin, Siuntion ja Vihdin kunnista. Hyvinvointialueen tehtäviä ovat sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestäminen.

Vuoden 2023 maaliskuussa toimitetaan eduskuntavaalit (vaalipäivä 2.4.2023).

3.2 TARKASTUSLAUTAKUNTA

Tarkastuslautakunta (sis + ulk)	TP 2021	MTA 2022	TAE 2022	LTK 2023	KH 2023	TA 2023	TS 2024	TS 2025
TOIMINTATUOTOT	0	0	0	0	0	0	0	0
MYYNTITUOTOT	0	0	0	0	0	0	0	0
MAKSUTUOTOT	0	0	0	0	0	0	0	0
TUET JA AVUSTUKSET	0	0	0	0	0	0	0	0
MUUT TOIMINTATUOTOT	0	0	0	0	0	0	0	0
TOIMINTAKULUT	-30 117	-30 372	-29 518	-31 977	-31 977	-31 977	-32 712	-33 473
HENKILÖSTÖKULUT	-5 854	-7 809	-7 218	-8 047	-8 047	-8 047	-8 047	-8 047
PALKAT JA PALKKIOT	-5 450	-7 391	-6 900	-7 617	-7 617	-7 617	-7 617	-7 617
HENKILÖSIVUKULUT	-404	-418	-318	-430	-430	-430	-430	-430
PALVELUJEN OSTOT	-24 262	-22 063	-22 000	-23 830	-23 830	-23 830	-24 565	-25 326
AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	0	-500	-300	-100	-100	-100	-100	-100
AVUSTUKSET	0	0	0	0	0	0	0	0
MUUT TOIMINTAKULUT	0	0	0	0	0	0	0	0
TOIMINTAKATE	-30 117	-30 372	-29 518	-31 977	-31 977	-31 977	-32 712	-33 473

Tarkastuslautakunta (ulk)	TP 2021	MTA 2022	TAE 2022	KEHYS 2023	LTK 2023	KJ 2023	KH 2023	TA 2023
TOIMINTATUOTOT	0	0	0	0	0	0	0	0
TOIMINTAKULUT	-29 685	-29 972	-29 118	-31 990	-31 447	-31 447	-31 447	-31 447
TOIMINTAKATE	-29 685	-29 972	-29 118	-31 990	-31 447	-31 447	-31 447	-31 447

Toiminnan kuvaus

Tarkastuslautakunta valmistelee valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat sekä arvioi, ovatko valtuuston asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet toteutuneet. Tarkastuslautakunta antaa kultakin vuodelta valtuustolle arviointikertomuksen, jossa esitetään arvioinnin tulokset. Arviointikertomus käsitellään valtuustossa tilinpäätöksen yhteydessä. Kunnanhallitus pyytää lautakuntia antamaan vastineensa arviointikertomukseen, vastineet käsitellään syyskuun valtuustossa.

Tarkastuslautakunta toimii Kuntalain 84 §:n mukaisen sidonnaisuusrekisterin ylläpitäjänä ja valvoo sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista.

Valtuuston valitseman tilintarkastajan tehtävänä on tarkastaa hyvän tilintarkastustavan mukaisesti tilikauden hallinto, kirjanpito ja tilinpäätös. Hallinnon ja talouden tarkastuksesta säädetään tarkemmin kuntalain 121–125 §:ssä. Kunnan tilintarkastusyhteisö vaihtui kilpailutuksen tuloksena vuonna 2021. Kilpailutuksen perusteella tehty tilintarkastuksen sopimus kattaa kalenterivuodet 2021-2024 (lisäksi optio 1 vuosi).

3.3 KUNNANHALLITUS

Kunnanhallitus (sis + ulk)	TP 2021	MTA 2022	TAE 2022	LTK 2023	KH 2023	TA 2023	TS 2024	TS 2025
TOIMINTATUOTOT	1 498 983	1 321 780	1 338 431	972 880	1 057 940	1 057 940	1 058 103	1 058 300
MYYNITUOTOT	440 987	441 200	470 526	134 000	134 000	134 000	136 010	138 051
MAKSUTUOTOT	227	0	0	0	0	0	0	0
TUET JA AVUSTUKSET	1 035 551	880 580	867 905	838 880	923 940	923 940	922 093	920 249
MUUT TOIMINTATUOTOT	22 218	0	0	0	0	0	0	0
TOIMINTAKULUT	-98 923 573	-105 075 571	-105 875 272	-10 500 308	-10 370 950	-10 370 950	-10 496 610	-10 626 421
HENKILÖSTÖKULUT	-3 959 161	-3 994 884	-3 939 391	-3 209 284	-3 135 832	-3 135 832	-3 188 331	-3 241 826
PALKAT JA PALKKIOT	-2 139 584	-2 389 594	-2 249 759	-2 548 410	-2 468 640	-2 468 640	-2 512 162	-2 556 510
HENKILÖSIVUKULUT	-1 819 577	-1 605 290	-1 689 632	-660 874	-667 192	-667 192	-676 169	-685 316
PALVELUJEN OSTOT	-92 276 613	-98 642 156	-99 526 234	-4 828 721	-4 515 815	-4 515 815	-4 600 929	-4 689 023
AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	-249 875	-110 250	-224 193	-143 660	-150 660	-150 660	-153 107	-155 614
AVUSTUKSET MUUT TOIMINTAKULUT	-2 119 083 -318 841	-1 935 000 -393 281	-1 755 000 -430 454	-1 835 000 -483 643	-1 835 000 -733 643	-1 835 000 -733 643	-1 820 600 -733 643	-1 806 315 -733 643
TOIMINTAKATE	-97 424 590	-103 753 791	-104 536 841	-9 527 428	-9 313 010	-9 313 010	-9 438 507	-9 568 121

Kunnanhallitus (ulk)	TP 2021	MTA 2022	TAE 2022	KEHYS 2023	LTK 2023	KJ 2023	KH 2023	TA 2023
TOIMINTATUOTOT	1 498 755	1 321 780	1 338 431	1 323 780	972 880	1 057 940	1 057 940	1 057 940
TOIMINTAKULUT	-98 595 100	-104 701 913	-105 501 614	-10 185 050	-10 019 313	-10 000 196	-9 889 955	-9 889 955
TOIMINTAKATE	-97 096 345	-103 380 133	-104 163 183	-8 861 270	-9 046 433	-8 942 256	-8 832 015	-8 832 015

Kunnanvaltuusto kp (ulk + sis)	TP 2021	MTA 2022	TAE 2022	KH 2023	TA 2023
TOIMINTATUOTOT	0	0	0	0	0
TOIMINTAKULUT	-98 972	-66 329	-88 909	-80 046	-80 046
TOIMINTAKATE	-98 972	-66 329	-88 909	-80 046	-80 046

Toiminnan kuvaus

Kunnanhallitus vastaa muun muassa strategisesta suunnittelusta sekä talouden, toiminnan ja maankäytön suunnittelun ja seurannan koordinoinnista, asuntopolitiikasta, joukkoliikenteestä, työllisyyspolitiikasta, tietohallinnosta, omistajapolitiikasta, konserniohjauksesta, henkilöstöpolitiikasta sekä valtuuston käsiteltävien asioiden valmistelusta. Laskenta- ja palkanlaskentapalvelut ostetaan Sarastia Oy:ltä ja tietotekniset palvelut Kuntien Tiera Oy:ltä. Organisatorisesti kunnanhallituksen alaiset viranhaltijat kuuluvat konsernipalveluihin. Sosiaali-, terveys- ja pelastustoimen tehtävien järjestämisvastuu siirtyy vuoden 2023 alusta hyvinvointialueiden järjestettäväksi. Perusturvakuntayhtymä Karviaisen järjestää palvelut vuoteen 2022 loppuun asti. Vuoden 2023 aikana kuntayhtymä tullaan purkamaan.

Merkittävät talouden ja toiminnan onnistumiseen kohdistuvat riskit

Riskin kuvaus	Riskin hallinta	Riskin toteutumisen seuranta
Kuntatalouden heikko näkyminen	Talouden tasapainottaminen	Talouden seuranta, palveluiden tavoitettavuus ja seuranta

<p>Erilaiset toiminnalliset riskit ulkoistettuihin palveluihin mm. talous- ja henkilöstöpalveluihin (Sarastia Oy) ja tietohallintopalvelut (Tiera Oy).</p>	<p>Selvitetään mahdollisuus irrottautua henkilöstöjärjestelmän osalta Sarastian monikantaympäristöstä ja kehittää järjestelmää ohjaavaksi ja syötettävien tietojen osalta tiedon oikeellisuutta varmistamistavaksi suoraan CGI:n kanssa.</p> <p>Henkilöstöjärjestelmän pääkäyttäjäyden palauttaminen Sarastiasta kuntaan sekä kolmannen henkilöstö-asiantuntijan myötä kriittisten palkkaan vaikuttavien päätösten laatiminen/tarkastaminen keskitetysti</p>	<p>Sarastian kanssa käytävät laatupalaverit, Laatupoikkeamien/Sarastiaan tehtävien tikettien määrä</p>
<p>Käynnissä olevat häiriö- ja poikkeustilanteet rasittavat toimintaa ja kunnan palvelutuotantoa mm. energiakriisi ja COVID-19 pandemia</p>	<p>Kunnan häiriötilanteiden johtoryhmän aktiivisuus, valmiussuunnitelmien ajantasalla pitäminen, sopimusten tarkistus, sidosryhmäyhteistyö</p>	<p>Kunnan häiriötilanteiden johtoryhmän aktiivinen kokoontuminen ja poikkeamiin sekä tilanteisiin ennakoiva reagoiminen</p>
<p>Kunnan toimintaa haittaavat tai estävät kyberhyökkäykset ovat yleistyneet ja arkipäiväistyneet Suomessa ja maailmalla.</p>	<p>Kyberuhkiin varautuminen jatkuvuudenhallinnan suunnitelmin. Riskienhallinnan toimintamallien käyttö ja riskien seuranta. Toimintaprosessien, tietoturvapalveluiden ja toimittajasopimusten sopiminen riittävälle jatkuvuudenhallinnan tasolle sekä tietoteknisen palautumisen harjoittelu kunnan toimintojen ja palvelutarjoajien kanssa yhteistyössä.</p> <p>Aktiivisuus kaikissa toiminnoissa havainnoida ja ilmoittaa poikkeamista kunnan kaikkien työntekijöiden toimesta.</p>	<p>Tekniset tietoturvapalvelut, tietojärjestelmien tapahtumalokien seuranta ja havainnot kunnan työntekijöiden toimesta. Riskienhallinnan seuranta kuukausittain tietoteknisten palvelutoimittajien kanssa.</p>

	Investointipanostukset kyberturvan ja tietoturvan hallintapalveluihin ja investoinnit kunnan työntekijöiden varatumiseen ja harjoitteluun käyttämän työajan käytön kautta.	
--	--	--

3.3.1 Konsernipalveluiden tulosalue

(sis + ulk)	TP 2021	MTA 2022	TAE 2022	LTK 2023	KH 2023	TA 2023	TS 2024	TS 2025
TOIMINTATUOTOT	1 498 983	1 321 780	1 338 431	972 880	1 057 940	1 057 940	1 058 103	1 058 300
TOIMINTAKULUT	-9 635 240	-9 809 412	-9 741 359	-10 185 642	-10 056 284	-10 056 284	-10 174 942	-10 297 508
TOIMINTAKATE	-8 136 258	-8 487 632	-8 402 928	-9 212 762	-8 998 344	-8 998 344	-9 116 839	-9 239 208

Toiminnan kuvaus ja toimintaympäristön muutokset

Konsernipalvelut huolehtii koko kuntaa palvelevista tukipalveluista, kuten hallinnon, talouden, henkilöstön ja tietohallinnon palvelut, kehittäminen, sekä investointien ja hankinta-asioiden koordinointi. Konsernipalvelut vastaa myös kunnan maaseutu- ja asuntoasioiden hoidosta, maahanmuutosta, työllistamisestä sekä joukkoliikenteen järjestämisestä. Laskenta- ja palkanlaskentapalvelut ostetaan Sarastia Oy:ltä ja tietotekniset palvelut Kuntien Tiera Oy:ltä. Konsernipalveluiden henkilöstö koostuu keskitettyjen yleishallinnon, talouspalveluiden, henkilöstöpalveluiden, joukkoliikenteen, työllistämispalveluiden, tietohallinnon ja kehittämisen sekä maahanmuuton tehtävissä työskentelevistä.

Hallintopalvelut huolehtii keskitetysti kunnan yleishallinto- ja demokratiapalveluista, asianhallinnasta, kirjaamosta, arkistosta, kunnanviraston asiakaspalvelusta sekä osallisuuden kehittämisestä. Hankintatoimen kehittämiseen on myös varauduttu pienellä lisämäärärahalta. Vuoden 2023 toimintaan vaikuttavat myös keväällä järjestettävät eduskuntavaalit. Kunnanviraston asiakaspalvelupisteen toimintaa pyritään kehittämään asiakaslähtöisempään suuntaan asiakasohjausta ja -neuvontaa lisäämällä. Sosiaalipalveluiden muuttaminen kunnanvirastolle lisää viraston asiakasmääriä ja ohjauksen tarvetta, ja puhelinvälityspalveluiden ulkoistaminen vapauttaa resurssia tähän sekä viraston välttämättömiin sisäisiin tukipalveluihin.

Henkilöstöpalveluissa hoidetaan kunnan henkilöstötyön painopisteiden, henkilöstöpoliittisten periaatteiden määrittely ja ohjaus, henkilöstöasioiden raportointi, palkkaukseen liittyvän työn vaativuuden arvioinnin johtaminen, palkkausjärjestelmien kehittäminen, palkkaneuvottelut, koko kunnan henkilöstöä koskeva johtamisen ja osaamisen kehittäminen, rekrytoinnin tuki, palvelussuhdeasioiden tulkinta ja neuvonta, yhteistoiminta, työhyvinvointityön johtaminen, työkykyasiat, työsuojelu ja työterveyshuoltoyhteistyö sekä Sarastia-yhteistyö. Palkkausasiat ostetaan Sarastia Oy:ltä. Henkilöstöjärjestelmän vaikeakäyttöisyyden ja Sarastian palveluiden heikon laadun vuoksi kunnassa harkitaan henkilöstöjärjestelmän irrottamista Sarastia-monikantaympäristöstä ja kehittämistä suoraan ohjelmistopalvelu yrityksen kanssa vuoden 2023 aikana. Muina painopisteinä tulevat olemaan tiedolla johtamisen kokonaisuuden loppuun saattaminen henkilöstöraporttien osalta sekä henkilöstön työhyvinvoinnin parantaminen ja vaihtuvuuden hillitseminen kunnan pito- ja vetovoimaohjelman myötä.

Talouspalvelut toimii kunnan keskitettynä talouden tukipalveluna. Maksuliikenne- ja kirjanpito palvelut ostetaan Sarastia Oy:ltä. Sarastia on ehdottanut uutta sopimusta hyväksyttäväksi

vuoden 2022 aikana ja samalla hinnankorotusmuutosta vuodelle 2023. Sarastian palvelut nousisivat noin 10 % prosentilla (90.000 euroa). Vuoden 2023 aikana talouspalveluissa kehitetään tiedolla johtamista entisestään lisäämällä tarkoituksenmukaista talous- ja toimintaraportointia. Lisäksi kiinnitetään koko organisaatiossa entistä enemmän huomiota riskienhallintaan ja päivitetään kunnan riskienhallintaa ajantasaiseksi. Toimenpiteiden tarkoituksena on parantaa ja lisätä kustannustietoisuutta ja tukea päätöksentekoa.

Kuljetuspalvelut vastaa ja ohjaa kunnan joukkoliikennettä ja on tukipalveluna oppilaskuljetusten järjestämisessä. Joukkoliikenteen osalta palvelulupausta ja joukkoliikennettä kohdennetaan käyttäjämääriltään tarpeellisiin vuoroihin ja yhteysväleihin sekä kehitetään pääkaupunkiseudulle suuntautuvaa työmatkaliikennettä. Kuljetuspalveluissa varaudutaan vuoden aikana siihen, että Uudenmaan ELY ottaa joukkoliikenteen järjestämisen Länsi-Uudellamaalla haltuun kesällä 2024. Alun perin joukkoliikenteen haltuunoton oli tarkoitus tapahtua syksyllä 2023, mutta ELY-keskus on tarvinnut lisää aikaa hallitun haltuunoton turvaamiseksi. Kuljetuspalvelut toimii tiiviissä yhteistyössä ELY:n kanssa, jotta järjestämistavan muuttuessa saadaan järkevä palvelun järjestämistapa ja löydetään yhtenäinen lipputuote alueelle.

Maahanmuuttopalveluiden työssä korostuu toimivan yhdyspinnan rakentuminen vuoden vaihteessa toimintansa aloittavan hyvinvointialueen kanssa. Erityisen tärkeää on turvata vuoden 2022 lokakuussa vastaanotetun kiintiöpakolaisryhmän kotoutumisen jatkuminen sosiaalipalveluiden järjestämisvastuun siirtymisestä huolimatta.

Työllisyyspalvelut tuottaa työllistymistä edistäviä palveluita vihtiläisille alle 29 -vuotiaille nuorille ja pitkään työttömänä olleille kuntalaisille työkokeilun ja palkkatukityöllistämisen muodossa sekä tukemalla työllistämiskannustimin työllistymistä 3. sektorille ja yrityksiin. Lisäksi palkkatukityöllistämällä toteutetaan lakisääteistä velvoitetta työllistää 57-59 vuotta täyttänyt työtön työnhakija 6 kuukauden määräajaksi. Palveluiden tarkoituksena on rajoittaa työmarkkinatukikustannusten nousua ja tarjota kohderyhmän työttömille työnhakijoille mahdollisuutta palata työelämään tai hakeutua koulutukseen työkokemuksen, työvalmennuksen ja rutiinien tuoman itseluottamuksen sekä tulevaisuuden näkymien kehittymisen avulla.

Talousarviota laadittaessa on tiedossa lakimuutoksia, joilla on vaikutusta työllisyyden kuntakoikeilujen ulkopuolisten kuntien työllisyyden hoitoon. Vahvistamattomat muutokset luovat epävarmuutta talousarvion laadintaan. Muutokset koskevat mm. työmarkkinatukea vähintään 300 päivää saaville kehitettyjä palveluja ja tiedonsaantia sekä seurantaa, kuntouttavan työtoiminnan loppumista kunnan yksiköissä ja palkkatukeen liittyviä kohderyhmämuutoksia ja tulomenetyksiä.

Työmarkkinatuen kuntaosuuden kasvua rajoitetaan vuonna 2023 noin 0,6 miljoonalla eurolla kunnan omilla työllistämistoimenpiteillä. Yrityksille ja yhdistyksille on myös tarjolla harkinnanvaraisia työllistämiskannustimia: VIHTI-työllistämislisä sekä Työllistämisavustus ja -laina vihtiläisille yhdistyksille. Pääasiallinen kohderyhmä palveluihin ohjattaessa ovat työttömät työmarkkinatukea 200 päivää saaneet, jotka sijoittuvat Työllisyyspalvelujen kautta yrityksiin tai yhdistyksiin työllistämiskannustimien avulla. Palveluun ohjaututaan itsenäisesti, TE-toimiston tai nuorisopalvelujen etsivän nuorisotyön kautta. Alueellisen työllistämisverkostotyön avulla Työllisyyspalveluista tarjotaan aiemmista vuosista poiketen työllistymispaikkaa myös yhdistyksiin tiedossa oleviin tehtäviin/paikkoihin. Lisäksi palveluja markkinoidaan suoraan kohderyhmälle nettisivujen ja sosiaalisen median kanavien avulla sekä tapahtumiin osallistumalla. Työllisyyspalvelut pyrkii myös kehittämään valmennus- ja toimintamallia Vihtiin, jolla edistetään työttömien työnhakijoiden työllistymistä ja koulutukseen hakeutumista sekä hillitään työttömien määrän kasvua. Samalla pyritään edistämään työvoiman liikkuvuutta ja työllistymistä yrityksiin sekä 3. sektorille. Lisäksi edistetään oikea-aikaisten palvelujen saatavuutta ja toimintakyvyn kehittämistä.

Tietohallinnon vastuulla on johtaa ja kehittää kunnan tietohallintoa ja tietoteknisiä palveluita. Tietohallinnossa johdetaan yhteistyötä tietoteknisten palveluiden palvelutoimittajien kanssa ja varmistetaan palvelusopimusten riittävä taso palveluiden järjestämiseen tavoitellulla tasolla. Tiedonhallintamallin jatkuvaa kehittämistä tehdään yhteistyössä tiedonhallinnan asiantuntijan ja kunnan eri osa-alueiden ja toimintaprosessien vastuullisten kanssa. Tietohallintopalvelut tuotetaan pääsääntöisesti ulkoisten palvelutarjoajien toimesta ja kunnan oma organisaatio on hyvin pieni koostuen tietohallintojohtajasta ja osa-aikaisesta suunnittelijasta. Kunnan tietohallinto siten keskittyy tietohallinnon strategiseen ja taktiseen johtamiseen sekä tietohallinnon palveluiden ja kokonaisarkkitehtuurin kehittämiseen ja tukeutuu palvelutoimittajien osaamiseen ja palveluihin.

Keskeinen tietohallinnon johtamisen ja palvelujärjestämisen osa-alue on kunnan tietoteknisten palveluiden jatkuvuudenhallinta. Tietohallinto panostaa nyt ja tulevien vuosien aikana tämänhetkisen maailmantilanteen riskit ja uhat huomioiden entistä enemmän tietoteknisten palveluiden jatkuvuudenhallinnan kehittämiseen, tiiviissä yhteistyössä perustietotekniikan-, tietoturvanhallinnan- ja sovelluspalveluiden palvelutoimittajien kanssa sekä yhteistyössä kunnan varautumisenhallinnan kanssa. Sidosryhmien osalta kunnan tietohallinto pyrkii toimimaan yhteistyössä valtakunnallisten toimijoiden kanssa, esimerkiksi Digi- ja väestötietoviraston VAHTI -verkoston ja Liikenne- ja viestintävirasto Traficom:n kyberturvallisuuskeskuksen kanssa. Tietohallinto osallistuu lähikuntien kanssa tehtävään tietohallintoyhteistyöhön ja osallistuu keskusteluun parhaiden tietohallinnon käytäntöjen osalta esimerkiksi vuosittaisissa seminaareissa ja tapaamisissa palvelujohtamisen ja tietohallinnon johtamismallien osalta.

3.3.2 Sosiaali- ja terveystalvet

(sis + ulk)	TP 2021	MTA 2022	TAE 2022	LTK 2023	KH 2023	TA 2023	TS 2024	TS 2025
TOIMINTATUOTOT	0	0	0	0	0	0	0	0
TOIMINTAKULUT	-89 139 104	-95 158 156	0	-150 000	-150 000	-150 000	-155 250	-160 684
TOIMINTAKATE	-89 139 104	-95 158 156	0	-150 000	-150 000	-150 000	-155 250	-160 684

Toiminnan kuvaus ja toimintaympäristön muutokset

Sosiaali- ja terveystalvet siirtyvät vuoden 2023 Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen järjestettäväksi. Vuoteen 2022 kunnan sosiaali- ja terveystalvet on hoitanut Perusturvakuntayhtymä Karviainen. Kuntayhtymä tullaan purkamaan vuoden 2023 aikana. Purkua varten on varattu määrärahat purkukuluihin ja erilaisten järjestelmien ylläpitoon siihen asti, kun kuntayhtymä saadaan purettua.

3.4 SIVISTYSLAUTAKUNTA

Sivistyslautakunta (sis + ulk)	TP 2021	MTA 2022	TAE 2022	LTK 2023	KH 2023	TA 2023	TS 2024	TS 2025
TOIMINTATUOTOT	4 131 472	4 416 387	4 364 901	4 057 298	3 739 578	3 739 578	3 776 942	3 814 902
MYYNITUOTOT	1 256 163	1 415 887	1 261 187	1 190 876	1 192 756	1 192 756	1 210 648	1 228 808
MAKSUTUOTOT	1 773 063	1 444 000	1 631 000	1 695 000	1 445 000	1 445 000	1 466 675	1 488 675
TUET JA AVUSTUKSET	1 101 906	1 556 500	1 448 130	1 171 422	1 101 822	1 101 822	1 099 619	1 097 419
MUUT TOIMINTATUOTOT	340	0	24 584	0	0	0	0	0
TOIMINTAKULUT	-61 716 393	-64 454 879	-64 159 596	-67 207 718	-66 576 795	-66 576 795	-67 311 250	-68 061 622
HENKILÖSTÖKULUT	-35 583 663	-36 457 269	-36 634 506	-38 846 098	-38 426 765	-38 426 765	-39 023 342	-39 631 246
PALKAT JA PALKKIOT	-28 834 686	-29 990 172	-29 751 222	-31 371 130	-31 194 276	-31 194 276	-31 688 861	-32 192 843
HENKILÖSIVUKULUT	-6 748 976	-6 467 097	-6 883 284	-7 474 968	-7 232 489	-7 232 489	-7 334 481	-7 438 403
PALVELUJEN OSTOT	-10 965 027	-12 246 031	-12 001 511	-12 522 935	-12 311 345	-12 311 345	-12 425 921	-12 544 506
AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	-1 142 804	-1 326 990	-1 326 990	-1 382 483	-1 382 483	-1 382 483	-1 405 785	-1 429 668
AVUSTUKSET MUUT TOIMINTAKULUT	-1 364 838 -12 660 062	-1 472 500 -12 952 089	-1 264 000 -12 932 589	-1 322 500 -13 133 702	-1 322 500 -13 133 702	-1 322 500 -13 133 702	-1 322 500 -13 133 702	-1 322 500 -13 133 702
TOIMINTAKATE	-57 584 922	-60 038 492	-59 794 695	-63 150 420	-62 837 217	-62 837 217	-63 534 308	-64 246 720

Sivistyslautakunta (ulk)	TP 2021	MTA 2022	TAE 2022	KEHYS 2023	LTK 2023	KJ 2023	KH 2023	TA 2023
TOIMINTATUOTOT	4 131 472	4 416 387	4 364 901	4 310 330	4 057 298	3 739 578	3 739 578	3 739 578
TOIMINTAKULUT	-43 207 239	-44 994 404	-44 699 121	-47 132 531	-47 552 193	-46 884 770	-46 884 770	-46 884 770
TOIMINTAKATE	-39 075 767	-40 578 017	-40 334 220	-42 822 201	-43 494 895	-43 145 192	-43 145 192	-43 145 192

Hankkeiden osuus

	TP 2021	Ennuste 2022	TA 2023
Opetus			
Toimintatuotot	759 143	1 012 785	750 800
Toimintakulut	-1 016 695	-1 168 957	-898 126
Toimintakate	-257 553	-156 172	-147 326
Varhaiskasvatus			
Toimintatuotot	258 018	410 280	339 022
Toimintakulut	-360 650	-501 999	-439 058
Toimintakate	-102 632	-91 719	-100 036
Opiskeluhoolto			
Toimintatuotot	0	39 450	0
Toimintakulut	0	-56 350	0
Toimintakate	0	-16 900	0
Yhteensä			
Toimintatuotot	1 017 161	1 462 515	1 089 822
Toimintakulut	-1 377 345	-1 727 306	-1 337 184
Toimintakate	-360 185	-264 791	-247 362

Toiminnan kuvaus

Sivistys- ja hyvinvointipalvelut tuottavat yhteistyössä muiden toimialojen kanssa sujuvia, tehokkaita sekä oikea-aikaisia peruspalveluja Vihdin kunnan asukkaille. Sivistyslautakunta vastaa varhaiskasvatuksen ja opetuksen palveluiden järjestämisestä kuntalaisille.

Toimintavuoden 2023 alkaessa merkittävin toimintaan vaikuttava muutos on hyvinvointialueen toiminnan käynnistyminen. Opiskeluhuollon palvelut kuraattoritoiminnan osalta siirtyvät hyvinvointipalvelujen tuotettavaksi. Kunta valvoo edelleen opiskeluhoitopalveluiden lakisääteistä toteutumista opiskeluhuollon ohjausryhmän kautta. Hyvinvointialueen toiminnan käynnistäminen vaikuttaa opetuksen ja varhaiskasvatuksen palveluiden järjestämisen osalta myös verkostomaisen työotteen uudelleen jäsentymiseen. Lasten- ja nuorten sekä perheiden palvelut, jotka tukevat osaltaan lasta ja nuorta toimimaan opetuksen ja varhaiskasvatuksen palveluissa rakentuvat ja organisoituvat uudelleen vuoden 2023 aikana.

Kokonaisuutena lasten- ja nuorten hyvinvoinnin lakisääteinen monitoimijainen ohjausryhmän järjestämisvastuu siirtyy kunnan järjestämisvastuulle. Opiskeluhuollon ohjaaminen on osa lasten- ja nuortenhyvinvoinnin ohjausryhmän tehtävää.

Lautakunnan strategiset tavoitteet

Opetuksen ja varhaiskasvatuksen palveluiden strategisena tavoitteena on tuottaa kuntalaisille lähipalveluja. Käytännössä tavoite tarkoittaa opetuksen osalta sitä, että oppilaille saavat tarvitsemasta tuen koulunkäyntiinsä lähikoulussaan. Varhaiskasvatuksen osalta varhaiskasvatusta pyritään tarjoamaan lähipalveluna, maantieteellisesti mahdollisimman läheltä kotia.

Opetuksen tulosalueen erityisenä strategisena tavoitteena on lasten erilaisten harrastusmahdollisuuksien lisääminen ja liittäminen joustavasti osaksi koulupäivää.

Sivistyslautakunnan toimintojen osuus lapsiystävällisen kunta-tunnustuksen sisällöissä on merkittävä. Lautakunnan toiminnot muodostavat toimintasuunnitelmassa ja arvioinnissa merkittävän toiminnallisen osuuden.

Merkittävät talouden ja toiminnan onnistumiseen kohdistuvat riskit

Riskin kuvaus	Riskin hallinta	Riskin toteutumisen seuranta
Kuntatalouden heikko näkymä	Talouden tasapainottaminen	Talouden seuranta, palveluiden tavoitettavuus ja seuranta
Kansalliset lakimuutokset: (oppivelvollisuuden laajeneminen, tuen portaat varhaiskasvatukseen, lukiolaki)	Huolellinen lakien esivalmistelu kuntatasolla, resurssien riittävyys.	Lakisääteisten palveluiden järjestäminen
Palvelutason heikentyminen	Ennaltaehkäisevien ei lakisääteisten palveluiden tarjonta	Korjaavien palveluiden määrän kehittyminen
Henkilöstön saatavuus varhaiskasvatuksessa sekä erityisopetuksen osaamisalueella	Henkilöstön veto- ja pitovoiman kehittäminen	Vaihtuvuuden seuranta, kelpoisen henkilöstön määrä

3.4.1 Opetuksen tulosalue

(sis + ulk)	TP 2021	MTA 2022	TAE 2022	LTK 2023	KH 2023	TA 2023	TS 2024	TS 2025
TOIMINTATUOTOT	2 036 968	2 628 887	2 401 021	2 063 820	1 996 100	1 996 100	2 013 075	2 030 329
TOIMINTAKULUT	-40 195 531	-41 700 762	-41 894 843	-43 963 090	-43 320 167	-43 320 167	-43 736 838	-44 162 376
TOIMINTAKATE	-38 158 563	-39 071 875	-39 493 822	-41 899 270	-41 324 067	-41 324 067	-41 723 763	-42 132 047

Toiminnan kuvaus ja toimintaympäristön muutokset

Opetuksen tulosalue sisältää sivistystoimen hallinnon. Vihdin kunnassa on kahdeksan vuosiluokkien 1-6 koulua, kaksi vuosiluokkien 7-9 koulua, kaksi yhtenäiskoulua, yksi ruotsinkielinen vuosiluokkien 1-6 koulu ja yksi lukio. Opetushenkilöstöä on noin 300 opettajaa, 8 virkarehtoria sekä noin 90 kouluohjaajaa.

Kunnan kouluverkosta päättää kunnanvaltuusto. Lautakunta määrittelee oppilaaksiottoalueet. Vihdissä noudatetaan lähikouluperiaatetta, mikä tarkoittaa sitä, että lapsi ja nuori opiskelee pääsääntöisesti oman oppilaaksiottoalueensa koulussa. Poikkeuksena on maahanmuuttajien ja kehitysvammaisten lasten opetus. Lukuvuonna 2022-2023 alakoulun valmistavat luokat ovat Nummelan koulussa ja Ojakkalan koulussa, yläkoulun valmistava luokka on Nummelanharjun koulussa. Valmistaviin luokkiin liittyviä palkkakuluja ei ole huomioitu sivistystoimialan kehystä laadittaessa, palkkakulut ovat n. 200 000 euroa vuodessa ja näistä aiheutuu myös sivukulujen lisäys 41 240 euroa. Kehitysvammaisten lasten opetus järjestetään Kuoppanummen koulussa. Erityisen tuen oppilaiden osalta tarkastellaan oppilaskohtaisesti sopivinta luokamuotoa ja koulua yhdessä huoltajien kanssa.

Perusopetuksen opetusresurssi on lukuvuonna 2022-2023 6409 tuntia, joka on 30 tuntia enemmän kuin lukuvuonna 2021-2022. Lisäyksellä mahdollistettiin uusi kuntakohtainen pienluokka Pappilanpellon kouluun palvelemaan pohjoisen alueen kouluja.

Vihdin lukiossa opiskelee noin 550 opiskelijaa. Lukion sisäänpääsykeskiarvo on 7,4. Lukion henkilökuntaan kuuluu noin 30 opettajaa, kaksi opinto-ohjaajaa, rehtori, apulaisrehtori sekä koulusihteri. Opiskeluholloissa toimii psykologi, kuraattori ja terveydenhoitaja.

Perusopetuksen sekä lukiokoulutuksen oppilas- ja opiskelijamäärien tilastointipäivä on 20.9.2022.

Oppivelvollisuusikä on nostettu 17 ikävuodesta 18 ikävuoteen. Oppivelvollisuuden laajentamisen tarkoitus on varmistaa, että jokainen perusopetuksen päättävä nuori suorittaa toisen asteen tutkinnon. Oppivelvollisuuden laajenemisen yhteydessä on astunut voimaan toisen asteen koulutuksen maksuttomuus, joka toteutuu mm. Vihdin lukiossa vuosiluokka kerrallaan siten, että lukionsa syksyllä 2021 ja 2022 aloittaneet saavat ilmaiset oppimateriaalit ja -välineet. Lukuvuonna 2023-2024 kaikki lukion kolmen vuosikurssin opiskelijat ovat maksuttomuuden piirissä. Lukion uusi opetussuunnitelma otettiin käyttöön 1.8.2021. Uusi lukiolaki on astunut voimaan 1.8.2019. Koulutuksen järjestäjän on lisättävä opinto-ohjausta ja oppimisen tukea sekä huolehdittava siitä, että opiskelijat voivat rajattomasti osallistua ylioppilaskokeiden uusintoihin. Esityksestä aiheutuu koulutuksen järjestäjälle kustannuksia esimerkiksi opinto-ohjauksen lisäämisestä, oppimisen tuen järjestämisestä ja ylioppilaskokeiden uusimisen järjestämisestä. Edellä mainitut tehtävät ovat yhdessä toisen asteen maksuttomuuden kanssa lisänneet lukiossa myös hallinnollisten tehtävien määrää. Lukiossa tarvitaan tehtävien hoitamiseen apulaisrehtorin virka 1.8.2023 alkaen, kustannus vaikutus 20 000 euroa.

Syksyllä 2020 tehdyn erityisopetuksen kehittämisen linjauksen mukaiset toimet jatkuvat. Keskeisin kohta on edelleen tuen portaiden kriteerien selkiyttäminen perusopetuslain näkökulmasta

ja erityisopetuksen rakenteiden tarkastelu kuntakohtaisesti ja alueellisesti oppilaiden yhdenvertaisuuden ja oikea-aikaisen ja –muotoisen opetuksen ja tuen varmistamiseksi. Linjauksien mukainen opettajien kouluttaminen ja prosessien jalkauttaminen jatkuu, painopiste on varmistaa kunnassa uusina aloittavien opettajien perehdyttäminen. Muu tuen järjestämiseen ja yleisen tuen vahvistamiseen liittyvä koulutustarve suunnitellaan yhdessä rehtorien kanssa vuosittain. Lukuvuoden 2022-23 aiheeksi on sovittu opetuksen eriyttämisen keinot kolmiportaisessa tuessa.

Sähköisten seulonatestien käyttö (Lukuseula ja FUNA) on vakiintunut ja niiden avulla päästään myös kuntatasoiseen oppimisen tuen seurantaan. Lisäksi sähköiset oppimisen tuen salkut (OTuS) on saatu käyttöön KouluKunnossa -hankkeen kautta ja kaikki erityisopettajat on perehdytetty lukuvuoden 2022-2023 alussa. Sähköisten seulojen ja oppimisympäristöjen käyttöä haittaa merkittävästi koulujen huonot verkkoyhteydet.

Taitavan oppimisen prosessi vahvan yleisen tuen muotona jatkuu, samoin kuin KouluKunnossa läsnäolomallin ja ennalta ehkäisevän materiaalin jalkauttaminen (kouluun sitouttaminen). S2 opetuksen kehittämiseen on saatu hankerahaa vuoden 2024 kevätlukukauden loppuun. Sen avulla luodaan S2 oppilaan tukemisen käytänteet, selkeytetään arviointiprosesseja ja varmistetaan parempi opetusmateriaalien saatavuus sekä kielitaidon testaamiseen tarvittavat testit ja osaaminen.

Yläkouluikäisten autismikirjon oppilaiden opetuksen järjestämisen mallia tullaan kehittämään osana Länsi-Uudenmaan alueen vaativan erityisen tuen Koulu kuuluu kaikille -hanketta, jossa Vihti on mukana.

Avainasemassa on edelleen varmistaa pätevän ja pysyvän erityisopetuksen henkilöstön saaminen kuntaan riittävän hyvillä työskentelyolosuhteilla ja tuella. Erityisopetuksen henkilöstön konsultointi, kollegiaalinen tukeminen sekä yhteisöllisyyden kehittäminen ovat tärkein väylä yhteisten toimintamallien juurruttamiseen ja osaamisen jakamiseen. Tämä konkretisoituu seuraavan vuoden aikana mm. kehittämällä yläkoulunivelen prosessi tiimityössä tapahtuvaksi samalla tavoin kuin se jo on alakoulunivelessä. Opiskeluhuollollisen yhteistyön rajapintoja tarkastellaan koulun toimintaympäristön näkökulmasta yhteistyötä tiivistäen. Opiskeluhuollollinen teema ja lukuvuosisuunnittelu on jatkossa kytketty toisiinsa.

Henkilöstön hyvinvoinnin tukemiseksi on lukuvuonna 2021-2022 käynnistynyt Kelan kustantamana opettajien KILLA-kuntoutus. Kuntoutuksia on tarkoitus laajentaa koskemaan myös muuta opetuksen henkilöstöä. Kuntoutuksen päätavoitteena on kuntoutujan työkyvyn parantaminen ja tukeminen sekä työelämässä pysyminen. Korona-kriisi on kuormittanut myös henkilöstöä viimeisten lukuvuosien aikana. Henkilöstön työhyvinvointiin tulee kiinnittää enenevässä määrin huomiota niin yksikkö- ja tulosaluetasoisesti.

Etelä-Nummelan uusi koulukeskus valmistuu kevätlukukauden 2024 alussa. Rakennus on kymmenien miljoonien arvoinen investointi, mutta koulun siitä tekee vasta henkilökunta. Uuden koulun toiminnan suunnittelun eri vaiheissa on tuotu esille, että Vihtiin tulee perustaa yksi uusi rehtorin virka, jonka sijoituspaikkana on Etelä-Nummelan koulukeskus. Muu opetuksen henkilöstö siirtyy Etelä-Nummelan koulukeskukseen sisäisin järjestelyin. Nummela skola siirtyy kokonaisuudessaan Etelä-Nummelan koulukeskukseen. Jotta rehtori pystyy vaikuttamaan ja huolehtimaan hankinnoista, rekrytoimaan henkilöstön (opettajat ja ohjaajat), johtamaan muutosprosessin, toteuttamaan oppilaaksi ottamiseen ja toiminnan suunnitteluun, hänen tulee aloittaa tehtävässään riittävän aikaisin. Samaa käytäntöä käytettiin Kuoppanummen koulukeskusta suunnitellessa ja rakennettaessa. Etelä-Nummelan koulukeskuksen rehtorin rekrytointi tapahtuu syksyllä 2022 ja hän aloittaa tehtävässään 1.1.2023, kustannusvaikutus vuodelle 2023 on 70 000 euroa.

Koulun arjessa tarvitaan yhä monipuolisempaa osaamista, jotta lapset ja nuoret saavat apua lisääntyneisiin pulmiin myös muissa kuin oppimiseen liittyvissä asioissa siellä, missä he päivittäin opiskelevat. Nummelanharjun koulussa ja Kuoppanummen koulussa työskentelee lukuvuonna 2022-2023 hankerahalla yhteinen erityisohjaaja.

Lisäksi K-0- toiminnan aiheuttamia kuluja (24 000 euroa) ei ole huomioitu kehyksessä. K-0 työn avulla puututaan pitkittyneisiin ja haastaviin koulukiusaamistapauksiin, kun koulun ja kunnan kaikki muut keinot on käytetty. Kiusaamiseen puuttuvaa K-0 työtä tehdään oppilaiden ja huoltajien lisäksi laajan ammattilaisverkoston kanssa. K-0 koordinaattorit johtavat prosessia koko työskentelyn ajan. Toiminta järjestetään yhdessä Lohjan kanssa.

Alakoululaisten kirja- ja oppimateriaalimäärärahaa esitetään lisättäväksi 20e/oppilas. Määräraha on ollut 149e/oppilas usean vuoden ajan ja mm. käsityötarvikkeiden hinnat ovat nousseet. Yläkoululaisten kirja- ja oppimateriaalimäärärahaa esitetään lisättäväksi 30e/oppilas. Määräraha on ollut 224e/oppilas usean vuoden ajan ja mm. käsityötarvikkeiden (erityisesti kovien materiaalien) ja elintarvikkeiden hinnat ovat nousseet. Materiaalien lisäämisen kustannusvaikutus on yhteensä 84 500.

Neljään yläkouluun ja kahteen alakouluun esitetään lisättäväksi ns. reserviopettaja (yhteensä 6 kpl). Nämä opettajat työskentelevät koulussa ns. vakituksina sijaisina. Tällä toimenpiteellä helpotetaan koulujen akuutteja sijaistarpeita ja mahdollistetaan oppilaille tutun sijaisen toimiminen luokassa. Palkkakulut ovat pois sijaiskuluista eli tällä toimenpiteellä ei ole kustannusvaikutuksia.

Vihdin peruskouluissa on aktiivista kerhotoimintaa. Jo useamman vuoden jatkuneen koulukerho-hankkeen avulla lisätään lasten hyvinvointia tarjoamalla monipuolista, ohjattua vapaa-ajan toimintaa koulupäivän jälkeen. Lisäksi mahdollistetaan lasten ja nuorten koulumotivaatiota, jaksamista sekä tunne ja vuorovaikutustaitoja tukevia kerhoja joustavasti koulujen tarpeiden mukaan. Lisäksi hankkeen puitteissa toteutetaan liikuntakerhoja lasten hyvinvoinnin tukemiseksi. Vihdin kunnan opetus- ja nuorisopalvelut ovat mukana myös Harrastamisen Suomen mallissa, jossa tavoitteena on mahdollistaa jokaiselle lapselle ja nuorelle mieluisa ja maksuton harrastus koulupäivän yhteydessä lasten ja nuorten harrastustoiveita kuunnellen.

Opetuspalvelut on hakenut ja saanut vuosittain koulutuksellinen tasa-arvo esi- ja perusopetuksessa valtion erityisavustusta. Lukuvuonna 2022-2023 on lisäksi käytössä COVID-19 hankerahaa paikkamaan koronaviruksen aiheuttamia haasteita niin perusopetuksessa kuin lukio-opetuksessakin. Hankerahat näkyvät tuloina tuissa ja avustuksissa, mutta yhtä suurina kululuina henkilöstömenoissa. Lisäksi opetuspalveluissa on lukuvuonna 2022-2023 käynnissä yhteishankkeita Kuuma-kuntien (OPO-hanke) ja Länsi-Uudenmaan kuntien (KouluKuntoon-hanke) kanssa, joiden puitteissa järjestetään mm. ajankohtaisia koulutuksia. Lisäksi kouluilla on omia kansainvälisen toiminnan Erasmus-hankkeita. Opetuspalveluiden hankkeiden arvioitu tulo vuoden 2023 osalta on n. 811 000 euroa.

Opetuspalveluiden kehyksessä ei ole huomioitu oppilaiden kesäkerhotoiminnasta tulevia maksutuottoja eikä iltapäivätoiminnan korotettuja maksuja. Kesäkerhotoiminnan maksutuotot ovat kesän 2023 osalta 10 000 euroa ja iltapäivätoiminnan korotettujen maksujen vaikutus 2023 on 23 000 euroa.

Tunnusluvut	TP 2021/20.9.2021	TA 2023/20.9.2022	Suomenkielisen opetuksen osuus	Ruotsinkielisen opetuksen osuus
Perusopetuksen oppilasmäärä yht.	3 643	3 493	3 445	48
Oppilasmäärä 1-6 lk	2 349	2 241	2 193	48
Oppilasmäärä 7-9 lk	1 294	1 231	1 231	
Valmistavan opetuksen oppilasmäärä	0	21	21	
Vieraskielisten oppilaiden määrä (äidinkieli muu kuin suomi, ruotsi, saame tai romani ja viittomakieli)	247	228	228	
Tehostetun tuen oppilasmäärä	623	631	621	10
Erityisen tuen päätöksen saaneiden oppilaiden määrä, ei pidennetty oppivelvollisuus	560	435	434	<5
Erityisen tuen päätöksen saaneiden oppilaiden määrä, pidennetty oppivelvollisuus muut kuin vaikeimmin kehitysvammaiset	24	28	28	
Erityisen tuen päätöksen saaneiden oppilaiden määrä, pidennetty oppivelvollisuus, vaikeimmin kehitysvammaiset	<5	<5	<5	
Toiminta-alueittain opiskelevien oppilaiden määrä	32	22	22	
Joustavan perusopetuksen oppilaiden määrä	10	10	10	
Kotiopetuksessa olevien oppilaiden määrä	15	11	11	
Oppilaat, joilla lupa aloittaa ko. lukuvuonna koulunkäynti vuotta säädettyä myöhemmin	11	<5	<5	
Oppivelvollisuusiän ylittäneet muut perusopetuksen oppilaat	<5	0	0	
Vahvistettu tuntikehys	6 379	6 409		
Käytetty tuntikehys	6 379	6 409		
Osa-aikaista erityisopetusta saaneet lv 2021-2022 (%)	27%	29%	985	14
Ruotsinkielisten osuus osa-aikaista erityisopetusta saaneista (%)	1,40%	1,40%		
Kuraattoripalvelut (oppilasta/kuraattori)	768,8	741,7		
Kouluohjaajia	117	111		
Oppilasta/kouluohjaaja	31,14	31,47		
Kuljetusoppilaiden määrä	1 012	954	933	21
Ruotsinkielisten osuus kuljetusoppilaista	2,50%	2,20%		
Lukion oppilasmäärä	549	543	543	

Tunnusluvut	LV 2019-2020	LV 2020-2021	LV 2021-2022	LV 2022-2023					
Opetustuntien määrä	6 650	6 570	6 379	6 409					
Lukion kurssimäärät	670	670	685	685					
Tunnusluvut	TP 2019	TP 2020	TP 2021	MTA2022 20.9.2021	TA2023 20.9.2022	Suomenkielisen opetuksen osuus 20.9.2022	Ruotsinkielisen opetuksen osuus 20.9.2022	Ennuste 2024	Ennuste 2025
Perusopetuksen oppilasmäärä yht.	3 690	3 671	3 643	3 643	3 493	3 445	48	3 350	3 222
Oppilasmäärä 1-6 lk	2 443	2 429	2 349	2 349	2 241	2 193	48		
Oppilasmäärä 7-9 lk	1 238	1 239	1 294	1 294	1 231	1 231			
Valmistavan opetuksen oppilasmäärä	9	<5	0	0	21	21			
Lukion oppilasmäärä	556	559	549	549	543				
Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen lasten määrä yht.	1 242	1 205	1 214	1 209	1 239				
(vuoden ka.)									
Tunnusluvut	TP 2019	TP 2020	TP 2021	MTA2022	TA 2023/LTK	TA 2023			
Nettomenot €/ oppilas (ulkoiset+sisäiset erät)									
Varhaiskasvatus ja esiopetus	16 308	15 988	15 990	17 324	17 134	17 346			
Perusopetus	8 613	8 648	9 095	9 338	10 426	10 328			
Lukiokoulutus	6 446	6 490	7 245	7 421	8 087	8 039			
Nettomenot €/ oppilas (ulkoiset erät)									
Varhaiskasvatus ja esiopetus	11 861	11 685	11 524	12 474	12 331	12 533			
Perusopetus	5 571	5 684	5 877	6 001	6 926	6 821			
Lukiokoulutus	4 055	4 107	4 782	4 815	5 381	5 333			
Nettomenot €/ opetustunti (ulkoiset+sisäiset erät)									
Perusopetus	4 825	4 798	5 105	5 323	5 683	5 629			
Nettomenot €/ opetustunti (ulkoiset erät)									
Perusopetus	3 121	3 153	3 299	3 421	3 775	3 718			
Henkilöstömenot €/opetustunti									
Perusopetus	2 770	2 825	2 988	3 109	3 353	3 324			
Henkilöstömenot €/oppilas									

Varhaiskasvatus ja esiopetus	10 553	10 267	10 497	10 901	11 070	11 070			
Perusopetus	4 945	5 093	5 323	5 454	6 152	6 098			
Lukiokoulutus	3 850	3 975	4 394	4 360	4 686	4 637			
Kotikuntakorvaukset									
Kotikuntakorvaustulot	589 272	855 588	928 083	1 066 264	974 182	976 063			
oppilasmäärä	75	102	106	106	118	118			
Kotikuntakorvausmenot	-703 980	-741 552	-781 601	-939 051	-987 063	-988 969			
oppilasmäärä	88	94	95	95	104	104			
Netto	-114 708	114 036	146 483	127 213	-12 881	-12 906			
oppilasmäärä	-13	8	11	11	14	14			
Kotikuntakorvauksissa huomioitu vain valtionosuuksien kautta tulevat erät									

3.4.2 Varhaiskasvatuksen tulosalue

(sis + ulk)	TP 2021	MTA 2022	TAE 2022	LTK 2023	KH 2023	TA 2023	TS 2024	TS 2025
TOIMINTATUOTOT	2 094 503	1 787 500	1 963 880	1 993 478	1 743 478	1 743 478	1 763 867	1 784 573
TOIMINTAKULUT	-21 506 356	-22 732 184	-22 242 800	-23 222 692	-23 234 692	-23 234 692	-23 552 475	-23 877 308
TOIMINTAKATE	-19 411 853	-20 944 684	-20 278 920	-21 229 214	-21 491 214	-21 491 214	-21 788 608	-22 092 735

Toiminnan kuvaus ja toimintaympäristön muutokset

Talousarvion suurimmat muutokset edellisvuoden vastaavaan ovat tulojen puolella kotikuntakorvauksissa ja maksutuotoissa. Kotikuntakorvaukset on arvioitu pienemmiksi sen osalta, että tulot muualle sijoitetuista lapsista ovat vähentyneet n. 125 000 euroa. Maksutuottojen osalta tarkennetaan 1.8.2021 tulleen varhaiskasvatuksen asiakasmaksulain myötä laskettuja asiakasmaksuja vuoden 2022 mukaisesti eli lisäystä n. 250 000 euroa. Menojen osalta suurimmat muutokset koskettavat palkkoja, avustuksia ja muita toimintakuluja. Palkkojen osalta korotus koostuu uusista tehtävistä (varhaiskasvatuksen erityisasiantuntija, 3 varhaiskasvatuksen avustajaa ja 3 varahenkilöä) sekä palkankorotuksista, lisäys n 440 000 euroa, joka vaikuttaa myös sivukulujen lisäyksenä n. 96 000 euroa. Avustusten osalta kotihoidontukea ja yksityisen hoidon tukia on maksettu vuonna 2022 vähemmän kuin aikaisemmin ja tämän pohjalta näiden osalta on tehty 150 000 euron vähennys vuoden 2023 talousarvioon. Muiden toimintakulujen osalta korotusta on tullut varhaiskasvatuksen maksamiin sisäisiin vuokriin. Ulkoisen toimintakatteen osalta edellä mainitut muutokset aiheuttavat sen, että varhaiskasvatuksen toimintakate on n. 197 000 euroa isompi kuin vuoden 2022 talousarvio.

Varhaiskasvatuslaissa säädetään lapsiryhmien enimmäiskoosta päiväkodissa. Päiväkodin yhdessä ryhmässä saa olla yhtä aikaa läsnä enintään kolmea hoito- ja kasvatustehtävissä olevaa henkilöä vastaava määrä lapsia. Henkilöstömitoituksesta ei ole mahdollista poiketa henkilöstön poissaoloista johtuvista syistä. Kunnissa on varmistuttava siitä, että varhaiskasvatuksessa on käytössä riittävät ja toimivat sijais- ja varajärjestelyt myös henkilöstön äkillisiin poissaolo tilanteisiin. Koska äkillisiin poissaolo tilanteisiin ei löydy sijaisia niin talousarviossa 2023 haetaan lisää kolmea varahenkilöä, joiden ensisijaiset sijoituspaikat ovat Luontola, Ojakkala ja Haimoo, Vihtijärvi ja Vanjärvi.

Kunnallisissa päiväkodeissa työskentelee vuonna 2022 noin 245 henkilöä kasvatusvastuullisissa tehtävissä lasten parissa, avustavissa tehtävissä työskentelee noin 50 työntekijää ja alueellisia erityisopettajien paikkoja on kahdeksan. Päiväkodin johtajia on 11. Perhepäivähoitajien määrä on laskenut ja kunnallisia hoitajia on kolme. Varhaiskasvatuksen hallinnon käytössä on 3,5 henkilötyövuotta.

Annantielle tammikuussa 2022 perustettu lapsiryhmä jatkaa toimintaa myös toimintakauden 2022-2023 kuten myös Hiidenrantaan jo edellisellä toimintakaudella perustettu lapsiryhmä. Näiden henkilöstöresurssit tulevat Vihdin kirkonkylän yksiköistä, kun niissä lapsimäärät ovat vähentyneet. Vihdin varhaiskasvatuksen vuorohoito on keskitetty Pajuniityn päiväkotiin, vuorohoidon tarvitsijoiden määrä on ollut noin 70 lasta kuukausittain. Avoin päiväkotitoiminta on keskitetty Annantien perhetupaan.

Eri palvelut	Lasten määrä 31.5.2018	Lasten määrä 31.5.2019	Lasten määrä 31.5.2020	Lasten määrä 31.5.2021	Lasten määrä 31.5.2022
Kunnallinen päiväkotihoido	1280	1296	1230	1231	1243
Kunnallinen perhepäivähoito	66	45	24	19	20
Palvelusetelin piirissä	220	229	213	207	182
Yksityisen hoidon tuella	44	26	21	16	17

Vuosittain on ollut haettavissa valtion erityisavustukset: koulutuksellinen tasa-arvo esi- ja perusopetuksessa sekä varhaiskasvatuksen vastaava hanke, joita Vihdissäkin on haettu. Hankkeiden kautta on palkattu neljänsiä kasvattajia kaikkein haastavimpiin lapsiryhmiin. Omavastuuosuus näissä hankkeissa on 20 prosenttia, joka on katettu omasta talousarviosta. Lisäksi haettavissa oli COVID-19 hankerahaa paikkamaan koronaviruksen aiheuttamia haasteita lasten varhaiskasvatusarjessa. Tässä omavastuuosuus on 5 % kokonaismenoista. Hankerahaa vuodelle 2023 näistä hankkeista siirtyy noin 180 000 euroa, lisäksi talousarviossa on varauduttu tuleviin hankkeisiin noin 160 000 eurolla. Hankerahat näkyvät tuloina tuissa ja avustuksissa, mutta samalla ne myös nostavat varhaiskasvatuksen henkilöstömenoja.

Iso toiminnallinen muutos varhaiskasvatuksessa on 1.8.2022 voimaan tullut varhaiskasvatuslain muutos kolmitasoisesta tuesta, jonka johdosta varhaiskasvatuksessa tehdään hallintopäätökset jatkossa sekä tehostettua että erityistä tukea saaville lapsille. Tämä lisää työtä sekä varhaiskasvatuksen kentälle että hallintoon. Tuen suunnittelua, koordinoitua, kehittämistä ja arviointia varten talousarviossa haetaan varhaiskasvatuksen erityisasiantuntijan tehtävälle rahoitusta. Lisäksi lakimuutoksen myötä haetaan rahoitusta kolmelle uudelle varhaiskasvatuksen avustajan tehtävälle, näin varmistetaan lapset saavat tarvitsemansa tuen.

Yksityisessä päiväkotihoidossa tukimuotona on palveluseteli. Yli 3-vuotiaan kokopäivähoidosta myönnettävän palvelusetelin maksimiarvoa nostettiin sivistyslautakunnan päätöksellä 1.8.2022 alkaen 850 euroon ja alle 3-vuotiaan vastaava arvo nostettiin 1275 euroon. Palvelusetelin arvoon vaikuttavat perheen koko ja tulot. Varhaiskasvatuksen palvelusetelin menettelytapaohjeeksi on laadittu sääntökirja. Vihdin kunnan alueella yksityisiä päiväkotiteja on neljä.

Yksityisen hoidon tuen kuntalisää maksetaan hoitajan kotona tapahtuvaan perhepäivähoitoon sekä lapsen kotona tapahtuvaan hoitoon. Yksityisen hoidon tuki sisältää hoitorahan ja tulosidonnaisen hoitolisän. Lisäksi perhe voi hakea yksityisen hoidon tuen kuntalisää, jonka maksatuksen hoitaa Kela.

Yksityisen varhaiskasvatuksen viranomaisvalvonnasta vastaa varhaiskasvatuksen palvelupäällikkö. Kotihoidon tukeen on perheellä oikeus, jos alle 3-vuotiasta lasta hoidetaan kotona, alle 3-vuotiaan kotona hoidettavan lapsen muista alle kouluikäisistä sisaruksista voidaan myös maksaa kotihoidon tukea. Kotihoidon tuen hoitorahan lisäksi perhe voi saada tulosidonnaista hoitolisää. Perhevapaaudistuksen tuomat muutokset varhaiskasvatukseen ja asiakasmaksulakiin liittyvät siihen, että oikeus varhaiskasvatukseen alkaa sinä kuukautena, kun lapsi täyttää yhdeksän kuukautta sekä siihen, että varhaiskasvatuspaikkaan säilyy oikeus enintään 13 viikon vanhempainvapaasta johtuvan poissaolon ajan. Ajalta ei peritä varhaiskasvatuksen asiakasmaksua.

Vihdin varhaiskasvatuksessa alkoi kuudessa kunnallisessa päiväkodissa kaksivuotisen esiopetuksen kokeilutoiminta elokuussa 2021, muut päiväkodit toimivat viisivuotiaiden osalta verrokkiryhminä. Tähän kokeilutoimintaan liittyy tutkimustoiminta, jota ohjaa opetus- ja kulttuuriministeriö. Paikallinen kokeilutoiminnan esiopetussuunnitelma otettiin käyttöön 1.8.2021. Tämä kokeilutoimintaa laajentaa oppilashuollon koskettamaan myös näiden kuuden päiväkodin viisivuotiaita lapsia. Kokeilutoiminta jatkuu vuoden 2024 toukokuuhun.

Varhaiskasvatuksen palveluverkko pysyy samanlaisena siihen saakka, kun uusi päiväkoti valmistuu Nummelan alueelle vuodenvaihteessa 2023-2024. Talousarviossa 2023 varataan investoinneissa rahaa tämän päiväkodin ensikertaiseen kalustamiseen.

3.5 HYVINVOINTILAUTAKUNTA

Hyvinvointilautakunta (sis + ulk)	TP 2021	MTA 2022	TAE 2022	LTK 2023	KH 2023	TA 2023	TS 2024	TS 2025
TOIMINTATUOTOT	289 123	238 013	290 257	201 705	201 705	201 705	202 668	203 648
MYYNITUOTOT	47 621	40 513	63 705	51 705	51 705	51 705	52 480	53 267
MAKSUTUOTOT	1 940	3 000	2 000	4 000	4 000	4 000	4 060	4 121
TUET JA AVUSTUKSET	214 435	163 800	193 852	116 000	116 000	116 000	115 768	115 536
MUUT	25 127	30 700	30 700	30 000	30 000	30 000	30 360	30 724
TOIMINTATUOTOT								
TOIMINTAKULUT	-3 587 078	-3 707 596	-3 724 482	-3 885 483	-3 827 339	-3 827 339	-3 817 307	-3 863 407
HENKILÖSTÖKULUT	-1 482 820	-1 524 947	-1 535 773	-1 552 784	-1 496 640	-1 496 640	-1 467 792	-1 494 481
PALKAT JA PALKKIOT	-1 158 021	-1 209 677	-1 208 865	-1 240 860	-1 206 648	-1 206 648	-1 182 735	-1 204 860
HENKILÖSIVUKULUT	-324 798	-315 270	-326 908	-311 924	-289 992	-289 992	-285 057	-289 621
PALVELUJEN OSTOT	-533 135	-561 094	-556 124	-586 242	-586 242	-586 242	-599 230	-612 667
AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	-278 522	-258 420	-269 500	-268 270	-268 270	-268 270	-274 098	-280 072
AVUSTUKSET	-175 128	-180 000	-180 000	-180 000	-180 000	-180 000	-180 000	-180 000
MUUT	-1 117 473	-1 183 135	-1 183 085	-1 298 187	-1 296 187	-1 296 187	-1 296 187	-1 296 187
TOIMINTAKULUT								
TOIMINTAKATE	-3 297 955	-3 469 583	-3 434 225	-3 683 778	-3 625 634	-3 625 634	-3 614 639	-3 659 759

Hyvinvointilautakunta (ulk)	TP 2021	MTA 2022	TAE 2022	KEHYS 2023	LTK 2023	KJ 2023	KH 2023	TA 2023
TOIMINTATUOTOT	288 978	238 013	290 257	291 356	201 705	201 705	201 705	201 705
TOIMINTAKULUT	-2 406 494	-2 491 137	-2 508 023	-2 595 281	-2 556 324	-2 498 180	-2 498 180	-2 498 180
TOIMINTAKATE	-2 117 516	-2 253 124	-2 217 766	-2 303 925	-2 354 619	-2 296 475	-2 296 475	-2 296 475

Toiminnan kuvaus

Hyvinvointilautakunnan kehysten ylitystä selittää, että toimintatuotoissa vuoden 2022 päättyviä hankkeita ei oltu huomioitu poistettavaksi kunnanhallituksen annetussa kehyksessä. Kehyksessä on arvioitu lautakunnalle tukia ja avustuksia 190 000 euroa, kun lautakunnalle budjetoitu luku on 116 000 euroa. Tämä selittää, että toimintatuottoja on kehyksessä arvioitu 74 000 euroa enemmän kuin olisi pitänyt.

Sivistys- ja hyvinvointipalvelut tuottavat sujuvia, tehokkaita sekä oikea-aikaisia peruspalveluja yhteistyössä muiden toimialojen kanssa Vihdin kunnan asukkaille kuten Vihdin kunnan strategiassa todetaan: Haluamme auttaa vihtiläisiä elämään hyvää ja aktiivista elämää.

Hyvinvointilautakunta vastaa kirjasto- ja kulttuuritoimen sekä hyvinvointi- ja nuorisopalvelujen tulosalueesta. Kirjasto- ja kulttuuritoimen ja nuorisopalvelujen tulosalueet ovat osa sivistys- ja hyvinvointipalvelua.

Hyvinvointipalvelut sisältävät lakisääteisen hyvinvoinnin- ja terveyden edistämisen sekä Lapsiystävällinen kunta -kehittämistyön toiminnot. Hyvinvointipalveluilla on merkittävä rooli olla jatkossa edistämässä paikallista yhteisöllisyyttä, hyvinvointia ja lapsen oikeuksien toteutumista.

Lautakunnan strategiset tavoitteet

Lautakunnan toimintojen strategisena tavoitteena on tuottaa lähipalveluja kaikille kuntalaisille.

Nuorisopalvelut tuottavat kasvua ja kehitystä tukevia, osallisuuden kokemuksen mahdollistavia ja hyvinvointia kasvattavia palveluja vihtiläisille nuorille. Vuoden 2023 strateginen painopiste on lisätä kuntalaisten tyytyväisyyttä omaa kotikuntaansa kohtaan kehittämällä nuorille suunnattujen

palvelujen saavutettavuutta. Konkreettisia strategisia tekoja ovat mm. koulu- ja oppilaitosnuorisotyön sekä liikkuvan nuorisotyön kehittäminen.

Hyvinvointipalveluissa pääpaino on kuntatasoisen hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen johtaminen ja koordinointi. Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on toimintaa, jonka tavoitteena on lisätä väestön hyvinvointia ja terveyttä sekä kaventaa terveyseroja. Monialainen, onnistunut hyvinvoinnin edistäminen edellyttää toimivia rakenteita, osaamista, riittäviä palveluja ja hyvinvoinnin edistämistyön resursointia. Hyvinvointipalveluihin esitetään vuodelle 2023 100% hyvinvointikoordinaattorin palkkavarausta vuoden määräajalle. Tällä hetkellä hyvinvointikoordinaatiota tehdään 25% työajalla.

THL:n kuvauksen mukaisesti Hyvinvointikoordinaattorin tehtäviä ovat esimerkiksi

1. Raportoiminen kaupungin johtoryhmälle hyvinvointitilanteesta
2. Kunnan johtoryhmän jäsenyys
3. Hyvinvointikertomustyön koordinointi
4. Yhteistyöstä huolehtiminen kunnan toimialojen ja muiden toimijoiden kuten järjestöjen, yritysten ja seurojen välillä
5. Hyvien käytäntöjen levittäminen
6. Koulutusten järjestäminen
7. Viestinnälliset tehtävät
8. Kansallisten terveyden edistämisen ja hyvinvointiohjelmien toimeenpanon tukeminen

Hyvinvointikoordinaattoreiden työnkuvaan kuuluu kunnasta riippuen myös monia muita tehtäviä perustehtävien lisäksi kuten tehdä osallisuustyötä verkostoissa, olla mukana suunnittelemassa esim. osallistavan budjetoinnin tai hyvinvointirahan käyttöä, toimia sähköisen hyvinvointikertomuksen pääkäyttäjänä, edistää vaikutusten ennakoarviointi EVA:n käyttöönottoa sekä tehdä yhdistyksien ja yritysten kanssa monipuolista yhteistyötä esim. kumppanuuspöytien tiimoilta. Lisäksi hyvinvointikoordinaattori voi vetää tai koordinoida erilaisia hankkeita, avustushakuja, kokeiluja ja kampanjoita. Vihdissä hyvinvointikoordinaattorin työnkuvaan kuuluu jatkossa myös Lapsiystävällinen kunta -kehittämistyön koordinointi, johon kuluneen vuoden talousarviossa on ollut 25% palkkavaraus.

Kunnille otetaan vuoden 2023 alusta käyttöön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen valtiosuuden lisäosa eli HYTE-kerroin. HYTE-kerroin on kannustin, joka tarkoittaa, että kuntien rahoituksen valtiosuuden suuruus määräytyy osaksi niiden tekemän hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyön mukaan. Tällä halutaan varmistaa kuntien aktiivinen toiminta asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi myös sote-uudistuksen jälkeen. Lisäosan suuruus määräytyy kahdenlaisten indikaattorien perusteella: toimintaa kuvaavista prosessi-indikaattoreista ja tuloksia kuvaavista tulosindikaattoreista. Indikaattorien soveltuvuus arvioidaan määräajoin, eivätkä ne tule olemaan aina samoja. Kuntastrategian mukaisina tavoitteina hyvinvointilautakunnan tavoitteet linkittyvät juuri HYTE -kertoimeen.

Kirjasto- ja kulttuuripalvelut tuottaa kunnan strategian mukaisesti hyvinvointipalveluja vihtiläisille, tarjoaa pääsyn monipuolisiin kulttuurisisältöihin ja -tapahtumiin ja edistää laaja-alaisesti yhteisöllisyyttä. Toimivan sisäisen ja ulkoisen yhteistyön avulla vuonna 2023 jalkautetaan laaja kulttuurikasvatussuunnitelma, joka tuo kulttuurikokemukset osaksi jokaisen lapsen arkea. Vihdin

museo aloittaa täysimittaisen toiminnan uusissa tiloissa ja Kirkkoniemen kulttuurikeskustoiminta käynnistyy. Kirjasto- ja kulttuuripalvelujen laaja tapahtumatuotanto näkyy ja kuuluu kunnan sisällä ja ulkona. Toimialan pedagoginen koulutustoiminta jatkuu ja kehittyy aktiivisen kirjastotyön, sekä taide- ja museotoiminnan saralla. Digitalisaatio ja tilojen käyttömahdollisuuksien avaaminen näkyy erityisesti kirjastoaineiston ja omatoimikirjastotoiminnan markkinoinnissa.

Merkittävät talouden ja toiminnan onnistumiseen kohdistuvat riskit

Riskin kuvaus	Riskin hallinta	Riskin toteutumisen seuranta
Kuntatalouden tilanne	Talouden tasapainottaminen	Talouden seuranta, palveluiden tavoitettavuus ja seuranta
Palvelutason heikentyminen, hyvinvointialueen muodostuminen	Ennaltaehkäisevien ei lakisääteisten palveluiden tarjonta, verkostomaisen työtteen lisääntyminen	Korjaavien palveluiden määrän kehittyminen

3.5.1 Hyvinvointi- ja nuorisopalveluiden tulosalue

(sis + ulk)	TP 2021	MTA 2022	TAE 2022	LTK 2023	KH 2023	TA 2023	TS 2024	TS 2025
TOIMINTATUOTOT	196 047	173 013	173 205	128 205	128 205	128 205	128 445	128 692
TOIMINTAKULUT	-799 208	-855 929	-851 531	-863 277	-863 277	-863 277	-819 195	-830 369
TOIMINTAKATE	-603 162	-682 916	-678 326	-735 072	-735 072	-735 072	-690 750	-701 677

Toiminnan kuvaus ja toimintaympäristön muutokset

Kunta vastaa kuntalain § 1 periaatteella kuntalaisten hyvinvoinnista. Kunnan laaja tehtäväkenttä antaa monipuolisen alustan, jossa asukkaan hyvinvointia edistetään monella tavalla. Kaikki kunnan palvelut, myös konsernipalveluiden ja kumppanuuksien kautta tuotettavat sosiaali- ja terveyspalvelut tuottavat osaltaan asukkaansa hyvinvoinnin osan muodostaen eheän ja hyvän elämän.

Vihdissä on luotu laaja hyvinvointikertomus ja -suunnitelma vuosille 2021-2025, jonka ikäkausiryhmittäin asetetut tavoitteet ja toimenpiteet ohjaavat kunnassa tehtävää hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työtä. Kunnan laajan hyvinvointikertomuksen ja -suunnitelman lisäksi kunnassa on tehty lakisääteinen, lastensuojelulain mukainen lasten- ja nuorten hyvinvointisuunnitelma. Lasten- ja nuorten hyvinvointisuunnitelma on tehty yhteistyössä Karviaisen ja Karkkilan kaupungin kanssa, ja se tulee päivittää v. 2022.

Hyvinvoinnin- ja terveyden edistämisen (HYTE) johtamisesta vastaa kunnassa sivistys- ja hyvinvointijohtaja. HYTE-työn koordinoinnin osalta kunnassa ei ole ollut olemassa olevaa rakennetta. Koordinointirakennetta on lähdetty kehittämään osana laajan hyvinvointikertomus ja -suunnitelman työtä. Koordinointi on tapahtunut osana (25 %) opetuksen pedagogisen sihteerin tehtävää. Elokuusta 2021 alkaen 25 % koordinoititehtävä on kunnassa osoitettu johtavalle kuraattorille. Koordinointirakennetta tulee kehittää edelleen.

Vihdin kunta, Karkkilan kaupunki sekä Perusturvakuntayhtymä Karviainen ovat yhdessä mukana Sitran koordinoimassa SIB-hankkeessa, jossa tuetaan vanhemmuutta perheen perustamisesta

alkaen. Hankkeessa pyritään oikea-aikaisella ja varhaisella tuella vähentämään vanhemmuuteen liittyviä korjaavia kustannuksia, joita ovat lastensuojelu-, perhesosiaalityön - ja erityissairaanhoidon sekä varhaiskasvatuksen ja opetuksen kulut.

Vihdin kunta valittiin keväällä 2021 mukaan UNICEF Lapsiystävällinen kunta –kehittämistyöhön. Ohjatun ja systemaattisen kehittämistyön avulla kunnassa voidaan varmistaa, että lapsen oikeudet toteutuvat mahdollisimman hyvin jokaisen vihtiläisen lapsen arjessa. Lapsuus on poikkeuksellinen ja ainutlaatuinen jakso ihmisen elämässä. Varhaisvuosien pohjalle rakentuu sekä yksilön että koko yhteiskunnan tulevaisuus. Kuntien päätöksenteossa tehdään suurin osa päätöksistä, jotka vaikuttavat merkittävästi kunnan lapsien oikeuksien toteutumiseen ja hyvinvoinnin tilaan.

Lapsiystävällinen kunta -malli on Suomen UNICEF:in kunnille tarjoama kokonaisuus, joka auttaa kuntia tekemään lasten kannalta oikeita ratkaisuja niin kunnan hallinnossa kuin lasten arjen palveluissa. Suurin osa suomalaisten lasten ja nuorten arkeen vaikuttavista päätöksistä tehdään nimenomaan kunnissa. Lapsiystävällinen kunta -malli perustuu YK:n lapsen oikeuksien sopimukseen ja UNICEF:in kansainväliseen Child Friendly Cities -malliin.

Keväällä 2020 alkaneella covid -19 pandemialla on ollut huomattavia vaikutuksia lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointiin. Jotta kielteisiä vaikutuksia pystyttäisiin paikallisellakin tasolla minimoimaan, tarvitaan suunnitelmallista lasten ja nuorten hyvinvoinnin tukemista ja turvaamista. Erityisesti eri tavoin haavoittuvassa asemassa olevat lapsiryhmät on tärkeää tunnistaa, jotta palvelumme kohdentuvat oikein mitoitettusti ja oikea-aikaisesti. Lapsiystävällinen kunta -kehittämistyö on yksi väline, jonka avulla voidaan tunnistaa ne lapset ja nuoret, joiden hyvinvoinnin turvaaminen vaatii erityistä panostusta.

Jotta Lapsiystävällinen kunta -mallin mukainen kehittämistyö voisi käynnistyä ja toteutua kunnassa onnistuneesti, UNICEF edellyttää kunnalta mm. riittävällä työajalla resurssoitua koordinaattoria ja poikkihallinnollista koordinaatioryhmää, pitkäjännitteistä lapsen oikeuksien edistämistä, lasten ja nuorten mukaan ottamista heitä koskevien asioiden valmisteluun ja päätöksentekoon sekä mallin kehittämistyöhön ja sitoutumista kuntalaisille kohdennettuun viestintään.

Toimintamalli käynnistyy virallisesti syksyllä 2021 Suomen UNICEF:n järjestämällä koordinaatioryhmän koulutuksella. Vihdissä poikkihallinnollisen koordinaatioryhmän muodostaa Lasten ja nuorten hyvinvointiryhmä, jota on laajennettu tarkoitukseen vaadittavan poikkihallinnollisen työn varmistamiseksi keskeisillä virkamiehillä ja luottamushenkilöillä, sekä kolmannen sektorin ja lasten ja nuorten edustajilla. Koordinaatioryhmän tukena toimii operatiivisessa arjessa Lapsiystävällinen kunta -työryhmä.

Lapsiystävällinen kunta -koordinaatioryhmä vastaa yhdessä koordinaattorin kanssa alkukartoituksen toteuttamisesta, tavoitteiden ja toimintasuunnitelman laatimisesta sekä myöhemmin työn edetessä tavoitteiden ja toimenpiteiden tuloksien seurannasta ja arvioinnista. Ryhmä vastaa myös siitä, että asetettuja tavoitteita tarkennetaan ja päivitetään tarpeen mukaan työn ja seurantakauden edetessä. Työn tavoitteiden tulee perustua kunnan lasten ja nuorten hyvinvoinnin tilaan. Koordinaatioryhmä ohjaa toimintaa Lapsiystävällinen kunta -mallin ja kunnan strategian mukaisesti.

Lapsen oikeuksiin tutustumisen jälkeen on aika kartoittaa kunnan oma lapsenoikeustilanne. Siihen on työkaluna nykytilan kartoitus. Nykytilan kartoituksella arvioidaan kunnan lapsiystävällisyyden ja lapsen oikeuksien toteutumisen tilaa. Tavoitteena on kartoittaa kunnassa jo hyvin olevia asioita sekä paikantaa kehittämiskohteita. Kartoitus auttaa kuntaa tunnistamaan erityisesti katvealueita lapsen oikeuksien toteutumisessa. Kartoituksen tulosten pohjalta kunta asettaa Lapsiystävällinen kunta-kehittämistyönsä tavoitteet ja valitsee konkreettiset toimenpiteet toimintasuunnitelmaansa.

Lapsiystävällinen kunta -kehittämistyön toteuttamisen edellytyksiin kuuluu koordinaatiosta vastaavan henkilön nimeäminen. Lapsiystävällinen kunta -työn koordinointi on lisätty osaksi johtavan kuraattorin työtä. Työlle on määritelty tässä vaiheessa 25 % työaikaa. Työajan riittävyttä tulee tarkastella jatkossa.

Nuorisopalvelut

Nuorisolaissa säädetään nuorisotyön ja -toiminnan edistämisestä ja nuorisopolitiikasta sekä niihin liittyvistä vastuista. Laki määrittelee nuorisotyön ja -politiikan kuuluvan kunnan vastuunalaisiin tehtäviin. Kunnan rooli on luoda edellytyksiä nuorisotyölle ja -toiminnalle järjestämällä nuorille suunnattuja palveluja ja tiloja sekä tukemalla nuorten kansalaistoimintaa. Lain tavoitteena on edistää nuorten osallisuutta ja vaikuttamismahdollisuuksia, tukea nuorten kasvua, itsenäistymistä, yhteisöllisyyttä sekä niihin liittyvää tietojen ja taitojen oppimista, tukea nuorten harrastamista ja toimintaa kansalaisyhteiskunnassa, edistää nuorten yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa sekä oikeuksien toteutumista sekä parantaa nuorten kasvu- ja elinoloja.

Kunnallinen nuorisotyö pyrkii vastaamaan kohdennetusti nuorten tarpeisiin, joita voidaan arvioida esimerkiksi kouluterveyskyselyn tulosten, erilaisten nuorille suunnattujen kyselyjen ja monialaisten verkostojen tuottaman tilannekuvan perusteella. Vuonna 2020 alkanut koronapandemia ja siitä seuranneet rajoitukset ovat osaltaan haastanut etenkin heikommassa asemassa olevia nuoria. Sosiaaliset kontaktit sekä turvallisten aikuisten että muiden nuorten kanssa vähenivät ja osin estyivät. Vuonna 2021 toteutetun kouluterveyskyselyn tulosten perusteella vailla yhtään läheistä ystävää olevien nuorten määrä on kasvanut merkittävästi. Kyselyn tulosten mukaan vailla läheistä ystävää on 8. ja 9. luokan oppilaista 11,4%, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista 12,3% ja ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista 12,6%. Tilanne on heikentynyt kaikissa ikäryhmissä. Vähintään kerran viikossa koettu koulukiusaaminen on lisääntynyt sekä ala- että yläkouluissa kuten myös lukiolaisten kokema fyysinen uhka.

Vihdin nuorisopalvelujen tehtävänä on järjestää turvallista, osallistavaa ja laadukasta toimintaa Vihtiläisille nuorille. Toiminnan tulee olla helposti saavutettavaa ja mahdollisimman matalakynnyksistä. Vihdin suuri maantieteellinen koko pienine taajamineen ja haja-asutusalueineen haastaa miettimään uudenlaisia ratkaisuja palvelujen saavutettavuuden parantamiseksi. Palvelujen tuottaminen yhteistyössä mm. nuorisotyötä tekevien kolmannen sektorin toimijoiden kanssa mahdollistaakin monipuolisempien ja laadukkaampien palvelujen ulottamisen myös Nummelan ja Vihdin kirkonkylän ulkopuolelle.

Vihdin nuorisopalvelut jaetaan avoimeen nuorisotyöhön ja erityisnuorisotyöhön. Avoimen nuorisotyön palveluvalikoimaan kuuluvat mm. nuorisotilatoiminta, liikkuva paikkariippumaton nuorisotyö, erilaiset tapahtumat sekä pienryhmien ohjaaminen. Erityisnuorisotyön pääasiallinen tehtävä on toteuttaa palveluohjauksellista etsivää nuorisotyötä tukien opintojen, työelämän tai muiden tarvitsemiensa palvelujen ulkopuolelle jääneitä nuoria. Avoimen nuorisotyön ja erityisnuorisotyön yhteinen työmuoto on koulu- ja oppilaitosnuorisotyö, jota on kehitetty osin hankemuotoisena noin kahden vuoden ajan. Koulu- ja oppilaitosnuorisotyön tavoitteena on ohjata ja tukea oppilaita ja opiskelijoita esimerkiksi elämänhallintaan, koulunkäyntiin tai opiskeluun, vapaa-aikaan ja sosiaaliseen kanssakäymiseen liittyvissä asioissa. Lisäksi Vihdin, Lohjan ja Karkkilan alueella toimii Ankkuri-tiimi, jossa työskentelee erityisnuorisotyöntekijä, poliisi, sosiaalityöntekijä ja psykiatrinen sairaanhoitaja. Ankkuritiimin tapaamiseen ohjaututaan yleensä rikosilmoituksen tai

lastensuojeluilmoituksen kautta. Tapaaminen järjestetään mahdollisimman varhaisessa vaiheessa ja sen tarkoituksena on tarjota perheelle tukea ja tarvittaessa ohjata avun piiriin.

Vihdin nuorisopalvelujen toiminnan suunnittelua, kehittämistä ja järjestämistä ohjaa lainsäädännön ja nuorten tarpeen lisäksi Vihdin kunnan strategia. Vuoden 2023 aikana strategisena toimintaa ohjaavana painopisteenä toimii tyytyväisyyden lisääntyminen asuinkuntaan, jota lähdetään kehittämään parantamalla nuorille suunnattujen palvelujen saavutettavuutta. Koulu- ja oppilaitosnuorisotyön kehittämishankkeelle haetaan jatkorahoitusta ja paikkariippumatonta liikkuvaa nuorisotyötä varten hankitaan Nuorten Vihti -auto. Auto hankitaan kokonaistaloudellisesti kestäväällä leasing-sopimuksella, auton ensikertainen kalustaminen tehdään nuoria osallistaen ja käyttöä suunniteltaessa otetaan huomioon etenkin pienemmissä taajamissa ja haja-asutusalueilla asuvat nuoret.

3.5.2 Kirjasto- ja kulttuuripalveluiden tulosalue

(sis + ulk)	TP 2021	MTA 2022	TAE 2022	LTK 2023	KH 2023	TA 2023	TS 2024	TS 2025
TOIMINTATUOTOT	93 076	65 000	117 052	73 500	73 500	73 500	74 223	74 956
TOIMINTAKULUT	-2 779 282	-2 839 193	-2 861 023	-3 009 772	-2 951 628	-2 951 628	-2 985 677	-3 020 602
TOIMINTAKATE	-2 686 206	-2 774 193	-2 743 971	-2 936 272	-2 878 128	-2 878 128	-2 911 454	-2 945 646

Toiminnan kuvaus ja toimintaympäristön muutokset

Vihdin kunnankirjasto tarjoaa kuntalaisille monipuolisia, asiantuntevia ja kattavia kirjastopalveluita. Kirjasto tarjoaa pääsyn aineistoihin, tietoon ja kulttuurisisältöihin, ylläpitää monipuolista ja uudistuvaa kokoelmaa, edistää lukemista ja kirjallisuutta, tarjoaa tietopalvelua, ohjausta ja tukea tiedon hankintaan ja käyttöön sekä monipuoliseen lukutaitoon, tarjoaa tiloja oppimiseen, harrastamiseen, työskentelyyn ja kansalaistoimintaan sekä edistää yhteiskunnallista ja kulttuurista vuoropuhelua. Toiminta perustuu lakiin yleisistä kirjastoista (2016/1492).

Vihdin kunnankirjasto palvelee pääkirjastossa, Kirkonkylän kirjastossa ja kirjastoautossa. Kirjastojen laajat aukioloajat lisäävät tilojen käyttöastetta ja mahdollistavat esimerkiksi etätyöskentelyn ja kokous- ja tapahtumakäytön. Kirjaston näyttely- ja tapahtumatoiminta tekevät kirjastosta merkittävän kulttuuritoimijan Vihdissä ja kirjastotoiminta tukee laajasti kuntalaisten hyvinvointia. Kehittyvän e-aineiston ja verkkosisällön myötä toiminta tukee kunnan digitalisaatiota. Kirjasto toimii lukemisen edistämisen, mediakasvatuksen ja elinikäisen oppimisen keskuksena. Laajaa ja aktiivista yhteistyötä toteutetaan muun muassa opetustoimen ja varhaiskasvatuksen, sekä 3. sektorin toimijoiden kanssa. Vihdin kunnan kirjastoautopalvelun jatkon tarkastelu suoritetaan kunnanvaltuuston päätöksen mukaisesti vuonna 2024. Kirjastoautopalvelun jatkaminen vaatii investoinnin uuteen kirjastoautoon.

Vihdin museo vastaa kunnan omien palvelukeskusten ja kuntalaisten sekä kunnassa vierailevien palvelutarpeeseen tarjoamalla sellaista monipuolista, koottua ja kauaskatseista asiantuntevaa tietoa Vihdistä ja vihtiläisyydestä, jota muualta ei saa. Vihdin kuntastrategia asettaa museolle tekemisen paikallisia painopisteitä. Vihdin museopalvelujen toiminta perustuu museolakiin (314/2019).

Vihdin museopalvelut ovat keskittämässä toimintaansa Vihdin vanhimmalle kunnantalolle keskelle kirkonkylää. Museo on mukana keräämässä tietoa ja dokumentteja kulttuuriperinnöstä silloin kun Vihdissä tapahtuu. Museopalvelut ovat palvelutarjotin myös kouluille ja päiväkodeille. Tavoite on taata juuret kotiseutuun sekä kulttuurikosketus jokaiselle vihtiläiselle. Vihdin museo toteuttaa

projekteja kaikenikäisten kuntalaisten aktivoimiseksi ja syrjäytymisen ehkäisemiseksi. Museo luo kumppanuuksia kunnan menneisyydestä ja tulevaisuuden kehittämistä kiinnostuneiden kanssa.

Kuntien kulttuuritoimintalaki korostaa kulttuurin ja taiteen hyvinvointia ja terveyttä, osallisuutta ja yhteisöllisyyttä sekä paikallista ja alueellista elinvoimaa edistäviä vaikutuksia. Vihdin kuntaorganisaatio on paikallisen kulttuuritoiminnan rakentumisen ja kehittymisen mahdollistaja. Kulttuuripalveluiden tehtävä on vahvistaa vihtiläisten taiteen tuottajien toimintaedellytyksiä, lisätä kuntalaisten osallisuutta taiteeseen ja kulttuuriin sekä edistää kulttuuristen oikeuksien toteutumista.

Kunnassa toimii viisi taiteen perusopetusta antavaa opistoa kuvataiteen, käsityön, musiikin ja tanssin aloilta, joiden toimintaa kunta tukee vuosittain kumppanuussopimuksella sovitulla taloudellisella avustuksella, sekä osoittamalla tiloja opetuskäyttöön. Musiikkiopistopalveluita ostetaan lisäksi Lohjan kaupungilta. Vapaata sivistystyötä alueella tarjoaa Hiiden Opisto, jonka toimintaa tuotetaan kuntasopimuksella yhteistyössä Siuntion ja Lohjan kaupungin kanssa. Vuonna 2022 Vihdin kunta tuki kulttuuri- ja kansalaisjärjestöjä 95.000 eurolla kohde- ja yleisavustuksien muodossa.

Toiminnan ja talouden kannalta yleisten kulttuuripalveluiden suurimmat ponnistukset vuodelle 2023 ovat Kirkkoniemen vanhan koulukiinteistön muuttaminen kuntalaisia monipuolisesti palvelevaksi kulttuurikeskukseksi, sekä kulttuurikasvatussuunnitelman jalkauttaminen.

Kulttuurikasvatussuunnitelma tuo laadukkaat kulttuuri- ja taidekokemukset osaksi jokaisen vihtiläisen lapsen arkea. Kulttuurikasvatussuunnitelma vaatii toteutuakseen lisäresursssia käyttötalouteen.

Kulttuuripalveluiden toiminnan ydin on kunnan toimijoiden aktivoimisessa osaksi palvelujen tuottamista ja kehittämistä. Kehitystyön tähtäimenä ovat pitkäjänteisen ja kestävästi toiminnan turvaamisen vaatimat rakenteet ja resurssit. Suurin haaste kulttuuripalveluiden tuottamiselle ja kehittymiselle Vihdin kunnassa on valtakunnallisella ja alueellisella tasolla vertailtuna keskiarvoa huomattavasti pienemmät taloudelliset resurssit. Kuntaliiton kustannusrakennevertailun mukaan Vihdin kulttuuripalvelujen kustannukset asukasta kohti ovat alle puolet koko maan keskiarvosta ja noin kolmannes Uudenmaan kuntien tasosta.

Kirjaston tunnusluvut	TP2019	TP2020	TP 2021	TA2022	TOT		
					6/2022	LTK 2023	TA 2023
Lainat	587 653	443 844	453 023	550 000	278 295	550 000	550 000
Lainat / asukas	20,15	15,23	15,49	18,82	9,55	18,79	18,79
Kävijämäärä	426 537	343 655	303 906	420 000	187 248	400 000	400 000
Nettomenot €/ asukas (ulk.+ sis.)	52,68	51,79	51,87	53,57	25,41	54,84	54,84
Nettomenot €/ asukas (ulk.)	33	30,55	32,06	32,99	15,11	33,38	33,38
Nettomenot €/laina (ulk.+sis.)	2,61	3,4	3,35	2,85	2,66	2,92	2,92
Nettomenot €/laina (ulk.)	1,64	2,01	2,07	1,75	1,58	1,78	1,78

Huom! Vuodesta 2018 alkaen lainoissa fyysiset- ja e-aineistolainat. Kävijämäärässä fyysiset- ja verkkokävijät

Museon tunnusluvut	TP2019	TP 2020	TP 2021	TA2022	TOT		
					6/2022	LTK 2023	TA 2023
Näyttelyjen määrä	8	3	4	3	0	3	3
Kävijämäärä	12 334	2 599	2 504	3 000	96	3 000	6 000
Nettomenot €/ asukas (ulk.+ sis.)	10,15	8,6	8,8	10,18	4,88	13,49	12,78
Nettomenot €/ asukas (ulk.)	3,45	3,43	3,55	4,25	1,45	5,06	4,35

Nettomenot €/kävijämäärä (ulk.+sis.)	23,99	96,47	102,75	99,18	1 480,65	131,64	62,8
Nettomenot €/kävijämäärä (ulk.)	8,16	38,47	41,49	41,38	441,63	49,35	21,24

3.6 ELINVOIMALAUTAKUNTA

Elinvoimalautakunta (sis + ulk)	TP 2021	MTA 2022	TAE 2022	LTK 2023	KH 2023	TA 2023	TS 2024	TS 2025
TOIMINTATUOTOT	33 512 604	34 676 541	33 848 901	34 635 738	35 076 305	34 956 305	35 192 730	35 310 479
MYYNTITUOTOT	13 216 336	13 021 975	12 328 788	13 053 030	13 053 030	12 933 030	13 106 862	13 161 218
MAKSUTUOTOT	391 233	774 300	780 300	795 100	795 100	795 100	806 756	818 588
TUET JA AVUSTUKSET	158 647	616 968	629 031	155 250	445 250	445 250	444 359	443 470
MUUT TOIMINTATUOTOT	19 746 389	20 263 298	20 110 782	20 632 358	20 782 925	20 782 925	20 834 753	20 887 203
VALMISTUS OMAAN KÄYTTÖÖN	169 606	238 600	247 000	218 600	218 600	218 600	218 600	218 600
TOIMINTAKULUT	-25 995 995	-27 928 078	-27 154 908	-26 517 801	-26 257 717	-26 257 717	-26 744 383	-27 243 751
HENKILÖSTÖKULUT	-8 797 984	-9 405 649	-8 571 398	-9 499 924	-9 697 437	-9 697 437	-9 869 690	-10 045 202
PALKAT JA PALKKIOT	-7 064 990	-7 632 165	-6 917 224	-7 707 718	-7 656 862	-7 656 862	-7 799 662	-7 945 176
HENKILÖSIVUKULUT	-1 732 994	-1 773 484	-1 654 174	-1 792 206	-2 040 575	-2 040 575	-2 070 028	-2 100 026
PALVELUJEN OSTOT	-7 260 146	-8 242 520	-8 176 222	-6 230 641	-5 500 544	-5 500 544	-5 658 744	-5 822 479
AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	-6 261 196	-6 678 406	-6 806 497	-7 239 746	-7 464 746	-7 464 746	-7 620 959	-7 781 080
AVUSTUKSET	-262 570	-292 000	-282 745	-292 000	-342 000	-342 000	-342 000	-342 000
MUUT TOIMINTAKULUT	-3 414 098	-3 309 503	-3 318 046	-3 255 490	-3 252 990	-3 252 990	-3 252 990	-3 252 990
TOIMINTAKATE	7 686 216	6 987 063	6 940 993	8 336 537	9 037 188	8 917 188	8 666 947	8 285 328

Elinvoimalautakunta (ulk)	TP 2021	MTA 2022	TAE 2022	KEHYS 2023	LTK 2023	KJ 2023	KH 2023	TA 2023
TOIMINTATUOTOT	10 950 075	11 334 221	10 772 121	11 234 309	11 037 758	11 478 325	11 478 325	11 358 325
TOIMINTAKULUT	-23 510 105	-25 706 763	-25 199 133	-23 123 868	-24 493 304	-24 242 521	-24 233 220	-24 233 220
TOIMINTAKATE	-12 390 423	-14 133 942	-14 180 012	-11 669 559	-13 236 946	-12 545 596	-12 536 295	-12 656 295

Toiminnan kuvaus

Elinvoimalautakunta koostuu kahdeksasta tulosalueesta, jotka on jaettu kahteen keskukseseen. Tehtävänä on huolehtia tuki-, kunnallisteknisten-, kaavoitus- ja maankäyttö- ja tilapalveluiden tuottamisesta, liikuntapalveluista, vesihuollon palveluista sekä ateria- ja puhdistuspalveluista. Kunnan strategian ja asetettujen tavoitteiden mukaisesti elinvoimalautakunta kehittää ja ylläpitää hyvää yhdyskuntarakennetta sekä luo edellytykset kunnan asukkaille ja elinkeinoelämälle toimia terveellisessä, turvallisessa, viihtyisässä ja toimivassa ympäristössä. Lisäksi tehtävänä on järjestää kunnan peruspalveluille toimivat ja tehokkaat tilapuitteet.

Lautakunnan osalta talousarviossa pysymistä tai palveluiden tuottamista koskevat merkittävimmät riskit liittyvät mm. energian hinnan ja sääolosuhteiden voimakkaisiin vaihteluihin (mm. lämmitys, valaistus, talvi- ja kesähoito), palvelumäärien nousuun kyseisiä määrärahalisäyksiä nopeammin (uudet tilat, kadut, verkostot, puistot), ulos ja sisään vuokrattujen ja väliaikaisesti tyhjiin olevien kiinteistöjen määrän vaihteluun. Kunnan omistaman rakennuskannan kunnossapitovelka voi realisoitua vaikeasti ennakoitavina korjaustarpeina ja -laajuuksina. Sisäilmaongelmat ovat jatkuvassa seurannassa ja saattavat edellyttää erityistoimenpiteitä tilanteen korjaamiseksi.

Henkilöstön jaksamiseen ja ikääntymiseen liittyy riskejä vakanssien täyttämisen ja sijaisten saamisen osalta. Toiminnan jatkuvuuden kannalta on tärkeää pitää huolta ns. hiljaisen tiedon siirtymisestä organisaation uudistuessa.

Lautakunnalla on keskeinen tehtävä kunnan maankäytön kehittämisen ohjaajana ja valvojana.

Merkittävä muutos aikaisempaan nähden on se, että Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue ottaa hoitaakseen SOTE ja pelastuslaitoksen asiakokonaisuudet. Aikaisemmin SOTE toiminnoista vastasi perusturvakuntayhtymä Karviainen ja pelastustoimesta Länsi-Uudenmaan pelastuslaitos. Nämä aikaisemmin elinvoimalautakunnan hallinnoimat toiminnot siirtyvät pois kunnan vastuulta.

Lautakunnan strategiset tavoitteet

Elinvoimalautakunnan merkittävimmät strategiset tavoitteet liittyvät elinvoimapalveluiden palvelukeskuksen toimialaan. Toinen tärkeä kokonaisuus on Infra- ja tukipalveluiden toimiala, jonka tehtävänä on mahdollisimman hyvin turvata kuntalaisten arjen sujuminen.

Elinvoimapalveluiden palvelukeskuksen strategisia tavoitteita vuonna 2023 ovat liikuntapalveluiden tulosalueella liikkumisohjelman toimenpiteiden toteuttamisen käynnistäminen sekä kuntalaisten hyvinvoinnin edistäminen yhteistyössä kolmannen sektorin toimijoiden kanssa. Elinvoimapalveluiden tulosalueella on määrä edistää vuonna 2023 asumista mahdollistavia kaavoja niin taajamissa kuin kylissä. Niin ikään työpaikka-alueiden hyvin käynnistynyttä kaavoitusta jatketaan ja siten mahdollistetaan työpaikkamäärän kasvua. Mittaus- ja paikkatietopalveluissa edistetään sähköisten aineistojen saatavuutta. Poikkihallinnollisessa yhteistyössä ja yhdessä valtion kanssa päivitetään liikenneturvallisuussuunnitelma.

Infra- ja tukipalveluiden strategisia tavoitteita ovat olemassa olevan infrastruktuurin ja rakennuskannan tarkoituksenmukainen ylläpito ja kehittäminen. Korjausvelan syntymistä tulee välttää suunnitelmallisilla toimenpiteillä. Uustuotannon osalta on suunnittelussa teknistaloudellisen optimin ohella tavoiteltava ympäristön kannalta kestäviä ratkaisuja.

Kuntastrategia on asettanut infra ja tukipalveluille tavoitteeksi suunnitelmallisen öljylämmityksestä luopumisen. Tavoite edellyttää kohdekohtaisten suunnitelmien ja ratkaisujen selvittämistä ja toteutuksen suunnittelua. Osana vihreää siirtymää tavoitteeksi on asetettu myös aurinkoenergian hyödyntämisen lisääminen julkisissa rakennuksissa. Tavoitteen on saada Helmiharjun kaavan ensimmäinen rakennusvaihe käyntiin. Vesilaitoksen vastuualueella keskeisin tavoite on jätevedenpuhdistamohankkeen edistäminen ja suunnitelman saattaminen viranomaiskäsitteilyyn lupavalmiuden saavuttamiseksi. Kevyenliikenteen raitiston rakentuminen on mukana keskuksen strategisissa tavoitteissa. Rakentamisen edellyttämät suunnitteluvaiheet on tehtävä yhdessä Uudenmaan ELY-keskuksen kanssa. Tärkeimmät verkolliset puutteet ovat kylien välisellä kevyenliikenteenverkolla. Nämä raitit sijoittuvat poikkeuksetta valtion maantieverkon yhteyteen. Tavoitteena on vuositaso suunnitteluohjelman laatiminen.

Merkittävät talouden ja toiminnan onnistumiseen kohdistuvat riskit

Riskin kuvaus	Riskin hallinta	Riskin toteutumisen seuranta
---------------	-----------------	------------------------------

Talustilanteen vaikutus palvelutasoa laskevasti	Toimet kohdistetaan turvallisuuden ja terveyden varmistamiseen	Tehtävien toimeenpanojärjestyksen hallinta
Maailmanolosuhteista johtuen saattaa syntyä tilanteita, joissa sähkön saati ei ole varmaa	Kunta etsii omaan toimintaan liittyvät mahdollisuudet sähkön kulutushuippujen aikaisen kulutuksen pienentämiseksi. Tällaisia toimia voivat olla mm. rakennusten lämpötilan laskeminen 1-2 asteella sekä valaistuksen käytön vähentäminen.	Jatkuva seuranta mm. yksikköpalaverissa.
Sote-palveluiden siirtyminen kunnan ulkopuolelle	Varmistetaan, että kunnan uusi hyvinvointikeskus etenee eri tahojen päätöksenteossa.	Tilannetta seurataan jatkuvasti ja käynnistetään asian edistämiseksi tarvittavat neuvottelut.
Hiljaisen tiedon katoaminen henkilöiden siirtyessä pois kunnan organisaatiosta.	Varmistetaan organisaation rakenteella hiljaisen tiedon hallinta.	Pidetään huolta siitä, että henkilöjärjestelyt tukevat hiljaisen tiedon siirtymistä.

3.6.1 Liikuntapalvelut

(sis + ulk)	TP 2021	MTA 2022	TAE 2022	LTK 2023	KH 2023	TA 2023	TS 2024	TS 2025
TOIMINTATUOTOT	160 819	195 700	166 000	186 000	186 000	186 000	188 242	190 518
TOIMINTAKULUT	-736 125	-753 971	-739 016	-761 394	-761 394	-761 394	-771 123	-781 050
TOIMINTAKATE	-575 305	-558 271	-573 016	-575 394	-575 394	-575 394	-582 881	-590 532

Toiminnan kuvaus ja toimintaympäristön muutokset

Liikuntapalveluiden toiminta-ajatuksena on tuottaa monipuoliset matalan kynnyksen liikuntapalvelut lähellä kuntalaista sekä kannustaa kuntalaisia omaehtoiseen liikunnan harrastamiseen.

Koronapandemia on vahvistanut entisestään monia jo entuudestaan keskeisiä liikunnan edistämisen tavoitteita. Fyysistä aktiivisuutta ja liikuntaa edistäviä toimenpiteitä tulee osata kohdentaa oikeille väestöryhmille, jotta esimerkiksi polarisaatiokehitys voidaan kääntää laskuun. Erityisesti tulee vahvistaa ihmisten kykyjä ja mahdollisuuksia liikkumiseen sekä liikunnan harrastamiseen, mikä edellyttää eri hallinnonalojen toimenpiteitä ja yhteistyötä. Edellä mainittuun tulee vastaamaan vuoden 2022 aikana valmistuva liikkumisohjelma ja ennen kaikkea siihen liittyvät poikkihallinnolliset toimenpiteet.

Liikuntapalveluiden pääasiallinen toiminta keskittyy kuntalaisten aktivointiin. Eniten resursseja kohdistetaan uimahallitoimintojen ylläpitoon, kausiohjelman pyörittämiseen sekä koululaisten uimaopetuksen järjestämiseen. Vuonna 2023 painopistealueita tullaan hieman muuttamaan siten, että kaikki ohjattu toiminta ei tapahdu liikuntapalveluiden tiloissa vaan ohjaajat jalkautuvat mm. kouluille ja liikuntaneuvontaan tullaan panostamaan aikaisempaa enemmän. Tarkoituksena on tehdä entistä vaikuttavampaa työtä ja koska ohjattuihin ryhmiin hakeutuneiden määrä on rajallinen, on tarkoituksenmukaista jalkautua harkittuihin pisteisiin ja toisaalta pyrkiä opastamaan yksilöitä kohti aktiivisempaa elämää. Painopisteiden uudelleen sijoittamisen seurauksena liikuntapalveluiden tulot ohjatusta liikunnasta tulevat todennäköisesti hieman supistumaan, mutta mikäli aktivoinnissa onnistutaan, näky onnistuminen todennäköisesti säästöinä mm. sotepalveluiden puolella. Ennen kaikkea tästä hyötyy kuntalainen.

Toimintaa järjestetään pääasiassa Nummelassa sekä kirkonkylällä neljän ohjaajan sekä kahden uimaopettajan voimin. Kylien liikuttamiseen pyritään lähiliikuttajien avulla.

		TP 2017	TP 2018	TP 2019	TP 2020	TP 2021	TA 2022	TS 2023	TS 2024	TS 2025
Uimahallin kävijät	kpl	51 917	52 000	64 825	38 781	22 394	52 000	52 000	52 000	52 000
Liikuntaryhmien toteutunut lukumäärä	kpl		67	82	89	73	80	70	70	70
Liikuntaneuvonta	kpl	162	170	107	62	38	180	180	180	180
Avustuksella liikutettavien määrä	kpl	298 008	392 823	382 224	387 263	308047	350 000	350 000	350 000	350 000
Uimakoulujen osallistujien uimataito prosentteina 1.-2. lk	kpl		85 %	87 %	85,7 %	91,5%	90	91	91	91

Liikuntapalveluiden toiminnalla on merkittävää vaikuttavuutta kuntalaisten hyvinvointiin. Liikuntapalvelut tuottaa matalan kynnyksen liikuntapalveluita, joihin on helppo osallistua ja kustannukset harrastamiselle ovat kohtuulliset. Koululaisten uimaopetus on maksutonta ja opetuksen piirissä ovat kaikki kunnan 1.-4. luokkalaiset.

3.6.2 Elinvoimapalvelut

(sis + ulk)	TP 2021	MTA 2022	TAE 2022	LTK 2023	KH 2023	TA 2023	TS 2024	TS 2025
TOIMINTATUOTOT	1 696 984	2 783 858	2 177 921	2 712 300	2 712 300	2 712 300	2 745 806	2 779 750
TOIMINTAKULUT	-2 136 693	-2 696 492	-2 502 257	-2 701 039	-2 698 039	-2 698 039	-2 754 813	-2 813 102
TOIMINTAKATE	-439 709	87 366	-324 336	11 261	14 261	14 261	-9 007	-33 352

Toiminnan kuvaus ja toimintaympäristön muutokset

Mittaus- ja paikkatietopalveluja tuottaa väliaikaisesti vain 9 henkilöä. Vihta-toimenpiteenä yksi työsuhde on toistaiseksi täyttämättä. Paikkatietojärjestelminä ovat käytössä Trimblen sovellukset, joilla hoidetaan mm. karttojen ylläpito ja tuottaminen, kaavojen laatiminen, rakennus- ja poikkeamislupien sekä suunnittelutarveratkaisujen käsittely, myytävien ja vuokrattavien tonttien haku, maanvuokrien ja kunnan maaomaisuuden hallinta, sisäinen ja ulkoinen karttapalvelu sekä rajapintapalvelut. Paikkatietojärjestelmät sisältävät myös Vihdin alueen kiinteistötiedot, rakennus- ja huoneistotiedot sekä väestötiedot.

Tavoitteena vuonna 2023 on laatia paikkatietosuunnitelma, jolla on tarkoitus luoda toimenpiteet paikkatietojärjestelmien, osaamisen sekä paikkatietoaineistojen hyödyntämisen kehittämiseksi.

3D-kantakartan tuottaminen koalueelta, jotta saadaan määriteltyä tarkoituksenmukainen tietojärjestelmäympäristö sekä nykyisen kantakartan korjausvaatimukset 3D-kantakartan tuottamisen mahdollistamiseksi. Samalla luodaan selkeä menettelytapa 3D-kantakartan tuottamisesta.

Jatketaan resurssien puitteissa paikkatietoaineistojen laadun sekä saatavuuden parantamista tarkentamalla rajamerkkejä, täydentämällä kaavalaskentaa sekä lisäämällä paikkatietoaineistoja hyödynnettäväksi.

Kaavoituspalveluita tuottaa kunnassa 11 henkilöä: 1 kaavoituspäällikkö (täyttölupa vuoden 2023 alusta), 5 kaavasuunnittelijaa, kaavoitusinsinööri, kaavoitussihteeri, suunnitteluavustaja- ja assistentti sekä liikennesuunnittelija, jonka vakanssi jaetaan puoliksi yhdyskuntatekniikan kanssa. Kaavoituksessa laaditaan maankäytön suunnitelmia – yleis- ja asemakaavoja sekä valmistellaan maisema- ja poikkeamislupia sekä suunnittelutarveratkaisuja.

Vuonna 2023 on tavoitteena saattaa hyväksyntään Tervalammen osayleiskaava ja edistää Vihtijärven ja Haimoon osayleiskaavoja. Kaavarunkotöistä saatetaan hyväksyntään asemanseudun kaavarunko ja viedään eteenpäin Nummelan keskustan alueen vastaavaa työtä. Asemakaavoituksessa edistetään työpaikka-alueiden asemakaavoja, ja laaditaan Ridalinmetsän alueelle seuraava, pientaloasumista mahdollistava asemakaava.

Maankäyttöpalveluita kunnassa tuottaa 3 hengen tiimi, jossa työskentelevät maankäyttöinsinööri, maankäyttöasiantuntija sekä maankäyttösihteeri. Maankäyttöpalvelut vastaa kunnan maapoliittisten linjausten valmistelusta ja toteuttamisesta, sekä hallinnoi kunnan maaomaisuutta asemakaavatonttien sekä asemakaava-alueen ulkopuolisten alueiden osalta.

Yhtenä maankäyttöpalveluiden keskeisimmistä tehtävistä on hankkia kunnan omistukseen vuosittain uusia asemakaavoittamattomia maa-alueita, eli ns. raakamaata, tulevaisuuden maankäytöllisiä tarpeita varten. Tehtävänä on myös asemakaavoitettujen tonttien myynti / vuokraus asumisen ja elinkeinotoiminnan tarpeisiin. Lisäksi tehtäviin kuuluvat maankäyttösopimusten laatiminen yksityisten omistamien alueiden asemakaavoja laadittaessa sekä kunnan omistamien, palvelurakenteen kannalta tarpeettomien kiinteistöjen myynti.

Vuonna 2023 on tavoitteena jatkaa aktiivista ja kohdennettua maanhankintaa erityisesti tulevaisuuden työpaikka-alueita varten. Tulevaa asumista varten tehtävässä maanhankinnassa tulee muuttuvat asumispreferenssit huomioida jo maanhankintavaiheessa. Maanhankintaa on tehtävä

liikenteellisesti keskeisiltä sijainneilta pohjavesiolosuhteet huomioiden sekä asumisen osalta painottaen erityisesti sellaisia alueita, jotka voisivat toteutuessaan tukeutua joukkoliikenteeseen.

Lisäksi tontinluovutustavoitteiden saavuttamiseksi on tavoitteena luoda vuosittain uusia ja kiinnostavia asuinalueita sekä kehittää prosesseja yhteistyössä muun organisaation kanssa.

MAL-sopimuksessa asetettujen asuntotuotantotavoitteiden saavuttamiseksi maankäyttöpalveluissa tehdään määrätietoista työtä. Maankäyttöpalveluiden tavoitteena on, että kunnan alueella käynnistyy ainakin kaksi kerrostalohanketta vuosittain.

Markkinointiviestinnässä vuonna 2023 keskiössä ovat syksyllä 2022 valmistellun viestintäohjelman toimenpiteet. Markkinoinnin kärkiä ovat asuminen, rekrytointi, elinkeinopalvelut ja yritykset sekä matkailu. Kunnan kotisivuston uudistus ulottuu vuodelle 2023 asti. Markkinointi- ja viestintäpalveluja tuottaa yksi henkilö kokoaikaisesti ja yksi henkilö osa-aikaisesti.

Vihdin kunnan strategian mukaisesti kunnan elinvoimaisuus tarvitsee yritysten ja työpaikkojen kasvua. Vihdin kunnan elinkeinopalvelut ovat viime vuosina alkaneet toimia entistä aktiivisemmin yrittäjyyden ja yritysyhteistyön edistäjänä. Vihti on monipuolinen eri palveluiden tarjoaja sekä yrittäjyyden mahdollistava kunta.

Kunnan tarjoamalla käytännön palveluilla helpotamme yritysten sijoittumista Vihtiin. Yritykset saavat kaikki tarvitsemansa palvelut saman katon alta – oli kyseessä sitten suuryritys tai vasta aloittava pienempi yritys.

Elinkeinopalvelut tuottaa elinkeinoelämän neuvonta- ja asiantuntijapalveluita, elinkeinomarkkinointia, yrittäjyysympäristön toimintaedellytysten, yritystoiminnan kehittämisen ja yritysyhteistyön edistämistä.

Elinkeinopalveluissa tulee vuonna 2023 olemaan kolme palkattua henkilöä, kuten myös vuonna 2022. Elinkeinopäällikkö vastaa elinkeinopalveluiden kehittamisestä ja johtamisesta, toimivien yritysten neuvonnasta, paikallisesta ja alueellisesta elinkeinotoiminnan verkostoyhteistyöstä ja sijoittumispalveluista. Yritysneuvoja vastaa alkavien yritysten neuvonnasta ja osin myös elinkeinotoiminnan verkostoyhteistyöstä sekä matkailuun liittyvien kampanjoiden ja tapahtumien suunnittelusta ja toteutuksesta. Toimistosihteerin vastaa erilaisten elinkeinotoiminnan markkinointimateriaalien suunnittelusta ja toteutuksesta sekä VisitVihti.fi -sivustojen päivittämisestä yhteistyössä Vihdin matkailutoimijoiden kanssa sekä matkailuun liittyvien kampanjoiden ja tapahtumien suunnittelusta ja toteutuksesta.

Uusien yritysten sijoittumisen edistämiseksi Vihtiin panostetaan erityisesti Etelä-Nummelan (Rostin yrityspuisto) ja Hiidenlaakson työpaikka-alueiden markkinointiin. Rostin alueen ja myös koko Vihdin vetovoimaan positiivisesti vaikuttaa Microsoftin datakeskuksen sijoittumispäätös Vihtiin.

Jo vuoden 2022 aikana on kysyntää ollut erityisesti suurille teollisuus- / työpaikkatonteille. Vihdin työpaikka-alueiden räätälöitävyys yritysten rakennustarpeiden mukaan ja varautuminen isojen tonttien tarjontaan on Vihdille kilpailuetu.

Yrityspalveluiden parantamiseen tähdätään myös Vihdin elinkeino- ja työllisyyspalveluiden yhteistyötä kehittämällä. Tällaisia toimenpiteitä ovat esim. yhteisen asiakastietojärjestelmän käyttöönotto (Hakosalo) ja yritysten kontaktointien kautta saatujen palvelutarpeiden tehokkaampi jakaminen elinkeino- ja työllisyyspalveluiden kesken. Yhteistyön kehittämällä tähdätään myös tulevan TE24 -uudistuksen mukana tuomiin toiminnan muutoksiin kuntien sisällä ja välillä.

Palvelun vaikuttavuus

Mittaus- ja paikkatietopalvelut

Mittaus- ja paikkatietoja käytetään laajasti mm. kaava-, infra- ja rakennussuunnittelussa, erilaisissa lupakäsittelyissä, infra- ja talon rakentamisessa, rakennuspaikkojen muodostuksessa ja luovutuksissa, kiinteistöverotuksessa, hälytystehtävissä, tavara- ym. kuljetuksissa sekä tietojen analysoinnissa eri tarpeisiin. Käyttäjinä ovat kunnan eri toimialat sekä viranomaiset, yritykset ja yksityishenkilöt.

Paikkatietosuunnitelmalla on tarkoitus varmistaa paikkatietojärjestelmien jatkuva ylläpito ja kehittäminen, osaamisen parantaminen ja käytön tehostaminen sekä paikkatietoaineistojen monipuolisuuden, laadun ja saatavuuden parantaminen.

3D-kantakartan avulla voidaan jatkossa paremmin havainnollistaa mm. kaava- ym. hankkeita sekä tarjota monipuolisempaa aineistoa asiakkaiden käyttöön.

Oleellista aineistojen hyödyntäjille on paikkatietojen kattavuus, saatavuus ja laatu. Paikkatietojen laadun parantaminen vastaa tähän tarpeeseen. Rajamerkkien tarkennuksen ja kaavalaskennan täydentämisen myötä saadaan jatkossa tehostettua mm. kaavan pohjakarttojen laatiminen, kiinteistötoimitusten valmistelu sekä rakennuslupiin liittyvä palvelu.

Kaavoituspalvelut

Kaavoituspalvelut mahdollistavat toiminnallaan kunnan maankäytön kehittämisen poikkihallinnollisessa yhteistyössä muiden yksiköiden kanssa. Maankäytön kehittämisen kautta kaavoituspalvelut luovat edellytyksiä muun muassa kunnan väkimäärän kasvulle ja sijoittumismahdollisuuksia elinkeinoalan toimijoille.

Maankäyttöpalvelut

Maankäyttöpalveluiden oikea-aikaisella sekä kohdennetulla maanhankinnalla luodaan mahdollisuuksia ja edellytyksiä kunnan maankäytön kehittämiseksi sekä uusien asuin- ja työpaikka-alueiden luomiselle. Tonttien luovuttamisella asumisen ja elinkeinotoiminnan tarpeisiin luodaan edellytyksiä muun muassa kunnan väkimäärän kasvulle, että työpaikkojen lisääntymiselle.

Markkinointi ja viestintä

Markkinointi- ja viestintätoimenpiteiden tavoitteena on tukea kuntastrategian toteutumista. Ne lisäävät kunnan kiinnostavuutta matkailu- ja asuinpaikkakuntana, työmarkkinoilla sekä yrittäjien keskuudessa. Kuntalaisille suunnatulla viestinnällä vastataan vihtiläisten tiedontarpeeseen, kerrotaan kunnan toiminnasta sekä luodaan väyliä, joiden kautta asukkaat voivat osallistua ja vaikuttaa siihen, mitä kunnassa tapahtuu.

Elinkeinopalvelut

Palvelun vaikuttavuus aloittavien yrittäjien osalta

Kunnan omana palveluna paikallisesti toteutetut neuvontapalvelut madaltavat yrityksen perustamiseen liittyvien asioiden hoitamiseen liittyviä epävarmuuksia ja haasteita aloittavien yrittäjien osalta. Palvelun tuloksena aloittavat yrittäjät saavat apua liiketoimintasuunnitelman ja

siihen liittyvien laskelmien laatimiseen. Laadukas liiketoimintasuunnitelma lisää myös mahdollisuutta saada starttiraha. Kokonaisuutena uusien yritysten määrä kasvaa enemmän kuin ilman ko. palvelua tapahtuisi.

Palvelun vaikuttavuus toimivien yritysten osalta

Toimivat yritykset saavat paikallisesti toteutettuna yritysten kasvuun, kehittymiseen ja toimintaedellytysten parantamiseen liittyvät palvelut. Erilaisten rahoitus-, työllistämisen- ja kasvupalveluiden parempi hyödyntäminen vihtiläisten yritysten osalta lisää yritysten kasvupotentiaalin hyödyntämistä ja sitä kautta positiivisia vaikutuksia työllisyyteen ja kunnan verotuloihin.

Palvelun vaikuttavuus Vihtiin sijoittumista suunnittelevien yritysten osalta

Vihtiin sijoittumista suunnittelevat yritykset saavat joustavat ja nopeat palvelut.

Sijoittumispalvelumme lupaavat potentiaaliselle asiakkaalle yhden päivän aikana

9. Tontti- tai toimitilakatselmuksen teollisuusalueella tai vapaana olevassa toimitilassa/tiloissa.
10. Päätäjätapaamisen kunnan johdon, luottamushenkilöiden tai toimialajohdon kanssa.
11. Lupaprosessien selkiinnyttämisen kunnan lupaviranomaistapaamisessa kanssa. Yrittäjä tapaa kaikki tarvittavat päättäjät samalla kertaa saman pöydän (tai Teamsin) äärellä.

Yrittäjän kannalta kunnan toimitilatontteihin ja rakentamiseen liittyvien asioiden käsittely kunnan eri yksiköissä yhteistyössä tekee palvelusta joustavaa, nopeaa ja koordinoitua. Tämä helpottaa yrityksen sijoittumispäätöksen tekemistä Vihtiin eduksi.

3.6.3 Tukipalveluiden tulosalue

(sis + ulk)	TP 2021	MTA 2022	TAE 2022	LTK 2023	KH 2023	TA 2023	TS 2024	TS 2025
TOIMINTATUOTOT	68	0	0	0	0	0	0	0
TOIMINTAKULUT	-2 372 473	-2 376 892	-2 368 464	-343 618	-587 138	-587 138	-590 032	-592 987
TOIMINTAKATE	-2 372 405	-2 376 892	-2 368 464	-343 618	-587 138	-587 138	-590 032	-592 987

Toiminnan kuvaus ja toimintaympäristön muutokset

Teknisen tukipalvelut sisältävät elinvoimalautakunnan kokouskulut ja lautakunnan alaisen toiminnan yhteiset jakamattomat henkilöstö- ja toimistokulut. Vuodelle 2022 asti tukipalveluiden tulosalueelle kuului Länsi-Uudenmaan pelastuslaitoksen yhteistoimintasopimuksen maksuosuus. SOTE-lainsäädännön myötä pelastustoimen järjestämisvastuu siirtyy maakunnalle.

3.6.4 Kunnallisteknisten palveluiden tulosalue

(sis + ulk)	TP 2021	MTA 2022	TAE 2022	LTK 2023	KH 2023	TA 2023	TS 2024	TS 2025
TOIMINTATUOTOT	866 517	243 355	102 200	251 450	251 450	131 450	255 087	258 779
TOIMINTAKULUT	-3 238 006	-2 803 080	-2 758 024	-3 132 960	-3 094 639	-3 094 639	-3 148 553	-3 203 912
TOIMINTAKATE	-2 266 192	-2 451 125	-2 523 824	-2 772 910	-2 734 589	-2 854 589	-2 784 866	-2 836 533

Toiminnan kuvaus ja toimintaympäristön muutokset

Kunnallistekniikka huolehtii kunnan katu- ja viheralueiden, liikuntapaikkojen, leikkipuistojen, ulkovalaistuksen, liikennevalojen, ylijäämämaan ja lumenvastaanottoa paikkojen kunnossapidosta, rakentamisesta ja rakennuttamisesta sekä ajoneuvojen siirrosta.

Kunnallistekniikan liikenneväyliin sisältyvät tiet ja kadut, pientareet, kevyenliikenteen väylät, pysäköintialueet ja torit. Yhteensä kunnossapidettävää katuverkostoa on noin 650 000 m² (n. 150 km). Kunnallistekniikan palveluiden katuverkosto kasvaa vuosittain keskimäärin 10 000 m² (1 km) ja kevyenliikenteenväyliä 500 m². Kunnan vastuut ovat kasvamassa tulevaisuudessa oman rakennustoiminnan lisäksi joidenkin ELY-keskuksen ylläpitämien tieosien siirtymisestä kunnan kaduiksi.

Katuverkoston kasvu lisää vuosittain kunnallistekniikan palveluverkon kunnossapitokustannuksia. Katuverkon laajuuden ja etäällä toisistaan olevien taajamien vuoksi on perusteltua hoitaa alueita talvisin alueurakoina. Kunnan oma henkilöstö keskittyy pääasiassa Vihdin päätaajaman Nummellan katujen talvikunnossapitoon. Kunnallistekniikan katuverkoston korjausvelan hillitsemiseksi tulee katujen saneerauksiin ja uudelleen päällystyksiin varata riittävä määrä rahaa.

Viheralueisiin sisältyvät kaikki Vihdin kunnan alueella sijaitsevat puistot, uimarannat virkistysalueet, teiden viheralueet, kiinteistöjen istutukset, kosteikot, leikkipuistot, matonpesupaikat ja muut viheralueet, joita on noin 700 000 m². Vuosittain viheralueet kasvavat keskimäärin 5 000 m². Viheralueiden kunnossapito tehdään vakituisen henkilökunnan lisäksi suureksi osaksi kausityöntekijöiden avustuksella.

Kunnallistekniikan liikuntapaikkatuotanto kunnossapitää sekä kesä- että talvilajien ulkoliikunta- ja harrastepaikkoja kuten kahta urheilukenttää, luistinratoja ja kuntoratoja. Talvisin lumiolosuhteiden sallissa ajetaan latuja päiväkotien puistoihin ja noin 25km pituinen järvilatu Hiidenvedellä, jäädytetään retkiluistelurata lentokentälle sekä Vihdin kirkonkylän urheilukentän ympärille. Liikuntapaikkatuotannolle kuuluu myös uimahallin ja kuntosalilaitteiden järjestelmien sekä liikuntapaikkojen kuntoiluvälineiden kunnossapito. Urheilukenttien kunnossapidon ja kustannuksiin vaikuttaa se, millä tasolla ja mitä urheilua siellä harrastetaan, käyttävätkö sitä esim. koululaiset, urheiluseurat ja käytetäänkö sitä kesällä vai talvella sekä mikä on kentän hoitotaso. Vihdin urheilukentistä suurin osa on hiekkapintaisia. Hiekkakentät ovat yleensä harjoitus- ja koululaiskenttiä. Kesäisin niillä harrastetaan mm. jalkapalloa ja pesäpalloa sekä talvisin luistelua ja jääkiekkoa. Lisäksi kunnallistekniikka kunnossapitää kahta nurmikenttää sekä kahta kilpailutasoista tekonurmea, kilpatason pesäpallokenttää ja kahta harjoituskenttätasoisista tekonurmea. Näiden lisäksi kunnossapitoon kuuluu tennis- ja beachvolley-kenttiä.

Kunnallistekniikan kunnossapidon toiminnan seuraukset ovat yleensä välittömästi tekijänsä ja kuntalaisten havaittavissa. Toimintaa ohjaa myös kohteista tuleva tai suoraan kuntalaisilta tuleva palaute. Kunnallistekniikan suunnitelmallinen kunnossapito takaa kohteiden kunnan ja käytettävyyden säilymisen sekä optimaaliset käyttö- ja kunnossapitokustannukset.

Kunnallistekniikan osalta palvelutuotantoa hoidetaan perustasolla 25,5 henkilön voimin. Vuoden 2022 aikana henkilöstömuutoksia on tapahtunut paljon. Tämän hetkinen vahvuus on 23 henkilöä. Kunta hoitaa itse alueiden rakentamisen, kunnossapidon sekä rakennuttamisen. Ulkoisilta palveluntuottajilta ostetaan muun muassa erikoistyöt, joihin kunnalla ei ole kalustoa tai henkilökuntaa.

Kunnallistekniikan vastualueet jakaantuvat seuraaviin pääalueisiin: liikennealueet, puistot ja viheralueet, liikuntapaikat sekä maanrakennusyksikkö, jossa pääpaino on investointikohteiden rakentamisessa, mutta myös esim. putkirikkojen korjaaminen kuuluu maanrakennuksen vastuisiin. Lisäksi kunnallistekniikassa on tiivis asiantuntijaryhmä, joka hoitaa mm. suunnittelun ohjauksen, omat suunnittelutehtävät, talouden pidon, yksityistieavustukset, metsäomaisuuden ylläpidon, jätehuollon sisältäen romuajoneuvojen käsittelyn, kilpailutukset sekä rakennuttamistehtävät, johon kuuluu myös tilaajan työturvallisuusvastuiden hoitaminen.

Kunnallistekniikan toiminnan keskiössä ovat kadut sekä yleiset alueet (puistot, leikkikentät, uimarannat sekä liikunta-alueet). Kunnan rakentamien alueiden kunnossapitoon tulee kiinnittää erityistä huomiota, jotta alueet ovat parhaalla mahdollisella tavalla kuntalaisten käytettävissä ja mahdollisimman hyvin saavutettavissa vuoden jokaisena päivänä. Kunnossapidon merkitys korostuu etenkin siinä, että korjausvelan kertyminen tulisi saada tasapainoon tehtävien uudisinvestointien suhteen, jolloin investointien tulisi tukea peruskorjausten muodossa tätä tavoitetta. Myös henkilöstön kehittäminen tukee voimakkaasti peruspalveluiden järjestämistä ja tähän tavoitteeseen tulee panostaa, jotta henkilöstön osaaminen ja suoriutuminen ovat oikealla tasolla suhteessa tehtävien määrään sekä vaikeustasoon nähden.

Kunnallistekniikan toimialalla tulee kehittää sähköisiä järjestelmiä omaisuuden hallintaan liittyen, joka tukee osaltaan peruspalveluiden luotettavaa tuottamista ja tuo lisäarvoa kuntalaisille oikea-aikaisten korjaus sekä saneeraustoimien myötä. Lisäksi sähköisten palautejärjestelmien sekä sähköisten lupapalveluiden kehittäminen on tärkeässä roolissa kunnallistekniikan toiminnassa.

Kunnan uusi tavoite metsien hoidon sekä metsäomaisuuden käytön suhteen on, että metsien hoito tapahtuu kestäväällä tavalla ja ilmastonmuutosta ehkäisevästi. Tämä vaatii toiminnan voimallista kehittämistä sekä osaamistaidon sekä yhteistyön syventämistä eri sidosryhmien välillä. Erityisesti nämä tavoitteet korostuvat alueilla, joissa virkistyskäyttö on merkittävässä roolissa sekä alueilla, joilla on luonnonsuojelullista merkitystä sekä arvoa. Tämän tavoitteen saavuttaminen vaatii kunnassa panostamista niin henkilöstöön, kuin uuden metsänhoitosuunnitelman laatimiseen vuoden 2023 aikana, jolloin pidättäydytään muista kuin pakollisista tuholaitosten tai myrskyjen aiheuttamien tuhojen vaatimista tai jo sitovasti sovittujen alojen hakkuista.

Vihdin kuntastrategiassa kuntaa kuvataan aktiivisten ihmisten Vihtinä – strategian tukemiseksi kunnallistekniikan tavoitteena on tuottaa kestävästi uusia palveluja kuntalaisille ja keskittää resursseja etenkin olemassa olevien alueiden kunnossapitoon sekä peruskorjausten tekemiseen. Lisäksi tulee panostaa kaluston ylläpitoon, koska kunnan käytössä olevat laitteet ja koneet alkavat olla käyttöikänsä lopussa. Lisäksi tulee kiinnittää erityistä huomiota siihen, että liikuntapaikkatuotannon vastuut ovat kasvaneet merkittävästi ja uusien alueiden kunnossapittäminen vaativat henkilöstöresurssien kasvattamista.

Kunnallistekniikan yksikön organisaation kehittäminen on käynnissä. Talousarviossa esitetään kahta uutta vakanssia. Hankintaosaamisen laajentamiseksi esitetään toinen rakennuttajainsinööri ja kunnossapitotoiminnan kehittämiseksi kunnossapitoinsinööri.

3.6.5 Ateria- ja puhdistuspalveluiden tulosalue

(sis + ulk)	TP 2021	MTA 2022	TAE 2022	LTK 2023	KH 2023	TA 2023	TS 2024	TS 2025
TOIMINTATUOTOT	7 749 586	8 134 598	7 540 698	7 541 780	7 541 780	7 541 780	7 547 371	7 553 048
TOIMINTAKULUT	-7 357 923	-7 617 343	-7 082 199	-7 217 265	-7 226 616	-7 226 616	-7 353 456	-7 483 141
TOIMINTAKATE	391 663	517 255	458 499	324 515	315 164	315 164	193 915	69 907

Toiminnan kuvaus ja toimintaympäristön muutokset

Vihdin Aterian ja puhdistuksen tavoitteena on kehittää palveluita asiakaslähtöisesti ja reagoida muuttuviin palvelun tarpeisiin. Asiakkaille tehdään palveluista asiakastytyväisyyskysely vuosittain.

Ateriapalveluita järjestetään vuonna 2023 ennakkotilauksen perusteella 1323 päiväkodin lapselle, 4311 oppilaalle (sis. lukion opiskelijat). Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueelle on alustavasti luvattu siirtymäajalle 30.6.2022 asti ateriapalveluita Nummelan terveysasemalle potilas- ja henkilöstöruokailuun. Tähän on myös talousarvioissa varauduttu määrärahalta.

Vihdin Puhdistuksen kokonaismäärät ovat 76 713; koulut 50 174m², päiväkodit 13 921m², toimistotilat (sis. uimahalli) 12 618m². Omana työnä tehdään 98 % ja ostopalveluna 2% (1 524m²). Hyvinvointialueen oppilashuoltotilojen puhdistuskustannukset eivät kohdistu opetustoimintaan, vaan laskutetaan vuokrien yhteydessä hyvinvointialueelta. Vihdin Puhdistus myy jatkossa puhdistuspalveluita neuvoloiden (600m²) ja virastotalon toimistojen (2700m²) osalta Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueelle.

Aterioita toimitetaan seitsemälletoista (17) palvelukeittiölle ja kolmelle toimipisteelle (Luontolan, Vanjärven- Vihtijärven päiväkotit) kolmesta aluekeittiöstä (Otalampi-talo, Kuoppanummen koulukeskus, Vihdin yhteiskoulu). Nummelanharjun koulun keittiö valmistaa koulun oppilaille ja lukion opiskelijoille ateriat.

Ateriapalvelun tuotantoa tilauksesta laskutusaineistoon asti hoidetaan Jamix-sovelluksella. Omavalvonnan lämpötilojen dokumentointi, hävikkirjaaminen ja laadun seuranta kirjataan Fredman Chefsteinin sovellukseen. Puhdistuspalveluiden siivouksen suunnittelun ja työohjeiden laatimisen työvälineenä on Atop mitoitus suunnitelma.

Ateria- ja puhdistuspalveluiden toiminnasta kerrotaan vanhempainilloissa sekä tarvittaessa hyödynnetään kunnan informaatiokanavia. Päiväkotien, koulujen ja henkilöstön ajan tasalla olevat ruokalistat ovat nähtävillä Jamix Menun internetsivulla. Aterioiden suunnittelun pohjana on opetussuunnitelma ja ikäryhmäsuositukset. Erityisruokavalion tarjoamisen perusteeksi vaaditaan lääkärintodistus (tai vastaava dokumentti).

Aluekeittiöiden peruskorjauksen vuorossa on vuonna 2024 Otalampi tai Vihdin Yhteiskoulu (Pohjoinen). Ed.m. aluekeittiöiden peruskorjaussuunnitelma ja hankesuunnitelma valmistellaan vuoden 2023 aikana. Ateriatuotantoa myös tarkastellaan strategisesti aluekeittiöiden kapasiteetin näkökulmasta. Tällä haetaan mm. logistiikasta säästöjä.

Henkilöstön ammattitaidosta ja työturvallisuudesta pidetään huolta ammattikoulutuksilla ja työturvallisuusinfoilla.

Päiväkotiateriat (ap,lo,vp,pä,ip) kpl		767 446	675 302	504 512	639 374	805 823	873 523
Peruskoulun, lukion ja ip ateriat	kpl	901 460	803 742	637 011	791 779	828 784	806 157
Luontaisetuateriat	kpl	75 672	88 042	75 751	91 356	98 367	104 457
Myyntisopimukset (sairaala)	ateria	40 200	40 848	44 131	43 976	45 318	14 000
Kassamyynänti (oppilas, hlöstö, sop.)	€	256 000	295 669	201 288	159 932	285 000	213 000
Ostopalvelusopimus; palvelutyö	h	372	372	375	375	372	372
Vihdin Puhdistus		TP 2018	TP 2019	TP 2020	TP 2021	TA 2022	TA 2023
Siivottavat kokonaism ² :t, joista:	m ²	85 645	88 052	86 581	85 135	83 267	76 713
päiväkodit	m ²	14 831	13 751	13 921	13 021	12 417	13 921
koulut	m ²	50 058	51 345	53 078	50 174	49 519	50 174
muut (toimisto, kirjasto mm.)	m ²	12 093	12 628	11 793	12 866	11 194	12 618
myyntisopimus	m ²	6 632	7 631	7 789	6 217	7 738	3 746
ostopalvelusopimus	m ²	1 979	3 797	4 266	2 857	2 399	1 534
Ateria- ja Puhdistuksen henkilöstö		TP 2018	TP 2019	TP 2020	TP 2021	TA 2022	TA 2023
Työntekijämäärä vak.	hlö	126	125	119	116	125	115
Henkilöstön kokonaisresurssi htv:	htv	122,13	120,65	122,42	118,78	120,00	106,93
Hallinto, esimiehet, asiantuntijat	htv	7,52	7,50	7,64	7,79	7,79	6,79
Ateriapalvelu: kokit, rpte, yhd.	htv	54,74	57,20	56,73	53,85	54,11	53,08
Puhdistuspalvelu: ohj., lh, yhd.	htv	59,87	55,95	58,05	57,14	58,10	47,06
Yhdistelmätyöntekijät sis. ed.	htv	26,06	31,63	31,64	32,64	30,29	28,67

Eriytetyt taseyksiköt

3.6.6 Tilapalvelut

(sis + ulk)	TP 2021	MTA 2022	TAE 2022	LTK 2023	KH 2023	TA 2023	TS 2024	TS 2025
TOIMINTATUOTOT	18 441 312	18 777 278	19 262 082	18 732 308	19 172 875	19 172 875	19 201 368	19 230 211
TOIMINTAKULUT	-7 593 261	-9 125 414	-9 218 342	-9 665 780	-9 192 383	-9 192 383	-9 377 505	-9 567 821
TOIMINTAKATE	10 904 003	9 751 864	10 143 740	9 166 528	10 080 492	10 080 492	9 923 863	9 762 390

Toiminnan kuvaus ja toimintaympäristön muutokset

Kunnanhallituksen päätöksellä 24.10.2011 § 218 Tilapalvelun tulosalue on muutettu laskennalliseksi taseyksiköksi. Järjestelyn tavoitteena on ollut tilavuokrien läpinäkyvyys ja Tilapalvelun kehittäminen kunnan tilaomaisuuden hallintayksiköksi. Pitkällä aikavälillä Tilapalvelun taseyksikön tavoitteena on vastata palvelutuotannon tilojen hankinnasta ja ylläpidosta siten, että korjausvelkaa ei synny.

Tilapalvelun taseyksikön tehtävänä on kunnan rakennettujen kiinteistöjen omistajaohjaus, tilojen suunnittelu- ja rakennuttamisasiat, kiinteistöjen isännöinti, suunnitelmallinen kunnossapito ja huolto sekä vuokraustoiminta. Tilapalveluiden jäännöspääomaan sovelletaan 3 prosentin korkoa.

Tilapalvelulle on kohdistettu kunnan lainasalkun pitkäaikaisista veloista vuoden 2022 lopussa yhteensä 87,9 miljoonaa euroa vierasta pääomaa.

Kiinteistönpidon merkittävimmät riskit liittyvät mm. korjausvelan hallitsemattomaan kasvuun, suhdanteisiin (kustannusten nousu), kiinteistöihin kohdistuvan ilkvallan kasvuun (valvonta- ja korjauskustannukset), käytöstä poistuviin kohteisiin (myyntiajankohta, ylläpitokustannus), parakkien poistokustannuksiin (ajoitus) sekä tilavarusteiden ja -järjestelmien ylläpitoon (kustannuskasvu). Kasvava rakennuspinta-ala aiheuttaa käyttökustannusten kasvua. Talousarvio on laadittu energian osalta 2022 puolen vuoden toteuman sekä tiedossa olevien korotuksien perusteella.

Tilapalvelun talousarvioon riskin muodostaa energiakustannusten hinnan kehitys sekä keliolosuhteiden vaihtelut sekä henkilöstön eläköitymiset. Lisäksi riskin vuodelle 2023 voi tehdä rakentamis- ja materiaalikustannuksien nousun jatkuminen osin mm. Ukrainassa käytävän sodan vuoksi.

Taloussuunnitelmavuosille korjausinvestointien määrää on kasvatettava, koska muutoin hätäkorjauksien määrä kasvaa ja kustannukset nousevat huomattavasti. Viisivuotiskauden 2021 – 2025 merkittävin talonrakennuksen investointi on Etelä-Nummelan koulu- ja päiväkotikeskus – hanke.

Tilapalvelu vastaa tilojen järjestämisestä kunnan toiminnoille. Merkittävimmän kiinteistömäärän muodostavat varhaiskasvatuksen ja koulujen tilat. Tilapalvelu ylläpitää myös uimahallin kiinteistöä.

Keskeisiä tehtäviä ovat suunnittelu, rakennuttaminen, kunnossapito, kiinteistöhoito, isännöinti sekä tilojen hallinnointi. Tilojen vuokraaminen kuntalaisille on tehostumassa sähköisen varaupalvelun avulla. Tilojen kuntokartoitukset kuuluvat tehtäviin. Mahdollisiin sisäilmaongelmiin reagoidaan nopeasti ja korjaustoimiin ryhdytään sisäilmantutkimustulosten edellyttämin keinoin.

Nykyinen palvelujärjestelmä

Tilapäällikön johdolla yksikössä työskentelee tällä hetkellä kiinteistöisännöitsijä, kaksi rakennustöiden valvojaa ja kunnossapitopäällikkö. Avoimena ovat kahden rakennuttajainsinöörin ja rakennuttajasihteerin toimet.

Kiinteistöhoitajat, kiinteistöhoitaja/lvi-asentaja, ilmanvaihtoasentaja, valvomohoitaja ja rakennusammattimiehet ovat tuntipalkkaisessa työsuhteessa. Tilapalvelussa on tiedossa eläköityminen lähivuosina. Tärkeä tehtävä ja jossain määrin myös riski, on ns. hiljaisen tiedon siirtäminen organisaation sisällä. Samalla tavoitellaan uuden osaavan henkilöstön onnistuneita rekrytointeja.

Kasvukauteen sisältyy paljon kausiluontoisia töitä. Näiden töiden ruuhkahuippuihin Tilapalvelu käyttää kausityöntekijöitä. Kausityöntekijöiden työtehtäviin kuuluu mm. viheralueiden ja kasvien hoitaminen sekä kiinteistöhoitajien sijaistamista loma-aikoina. Tälläkin hetkellä Tilapalvelu toimii vajaalla henkilöstöllä. Tämän johdosta on turvaututtava ostopalveluihin, jotta välttämättömät työtehtävät pystytään hoitamaan.

Suurin osa kiinteistöpalvelun tiloista on kouluja ja päiväkoteja. Kouluja on 15, joista osassa toimii myös päiväkotia. Päiväkoteja on 11, terveysasemia yksi ja paloasemia kaksi. Lisäksi kirjastot, useat huoltorakennukset, kerhokeskukset sekä lukuisia asuntoja kuuluu Tilapalvelun omistuksessa tai hallinnassa oleviin kiinteistöihin.

Oman työn tukena Tilapalvelu hankkii suurten hankkeiden suunnittelun, rakennuttamisen ja valvonnan ostopalveluina. Samoin sisäilmamittauksissa ja –tutkimuksissa käytetään ulkopuolisia asiantuntijoita.

Palveluiden järjestämissuunnitelma

Kunnan väkiluvun kasvutavoite strategiassa on 1 % vuodessa. Tämä edellyttää kunnan palvelurakenteen kehittämistä vastaamaan väkiluvun edellyttämään määrää julkisia tiloja. Keskeisiä tilatarpeita ovat lasten ja

nuorten palveluihin tarvittava päivähoito ja koulun tilat. Suunnitellut korjaukset ovat päätehtävä, jota täydentävät ennakoimattomat korjaustyöt.

Strategisena kehityshankkeena suunnitellaan Etelä-Nummelan uutta varhaiskasvatus ja koulukeskusta. Kunnanhallitus on asettanut tavoitteeksi koulun rakentamisen 2023 loppuun mennessä. Aikataulu on kunnianhimoinen ja edellyttää tavanomaista nopeampaa rakentamisprosessia. Hanke etenee kilpailullisella neuvottelumenettelyllä toteutuksen perustuessa elinkaarimalliin, jossa palveluntuottaja rakentaa kiinteistön ja ylläpitää sitä 20 vuotta. Tavoitteena on toteuttaa hanke yhteistoiminnallisia periaatteita noudattaen.

3.6.7 Vihdin Vesi

(sis + ulk)	TP 2021	MTA 2022	TAE 2022	LTK 2023	KH 2023	TA 2023	TS 2024	TS 2025
TOIMINTATUOTOT	4 597 318	4 541 752	4 600 000	5 211 900	5 211 900	5 211 900	5 254 856	5 298 173
TOIMINTAKULUT	-2 540 305	-2 535 763	-2 466 735	-2 674 723	-2 676 486	-2 676 486	-2 727 879	-2 780 716
TOIMINTAKATE	2 065 371	2 035 989	2 148 265	2 547 177	2 545 414	2 545 414	2 536 977	2 527 457

Toiminnan kuvaus ja toimintaympäristön muutokset

Vihdin Veden ydintehtävä on tuottaa ja toimittaa asiakkailleen hyvää ja laatuvaatimukset täyttävää talousvettä sekä huolehtia asiakkaiden jätevesien poisjohtamisesta ja käsittelystä kunnanhallituksen vahvistamalla toiminta-alueella. Hyvä asiakaspalvelutaso tuotetaan kustannustehokkaasti ja ympäristöystävällisesti. Vesihuoltolaitoksen toiminnan menot katetaan kokonaan asiakkailta perittäviltä maksuilla. Vihdin Vedellä on asiakkaina yli 3 600 kiinteistöä, joissa vedenkäyttäjää yhteensä noin 21 000 henkilöä.

Vesihuoltolaitoksen talousarvio ja taloussuunnitelma on laadittu niin, että vesihuoltolaitos pystyy asiakkailtaan perimillä maksuilla kattamaan toiminnastaan aiheutuvat kulut sekä maksamaan peruspääoman korkoa kunnalle. Vihdin Vedelle asetetaan vuosittain talousarvion laadinnan yhteydessä peruspääoman korko. Peruspääoman korko on ollut viime vuosina yhteensä 393 000 euroa ja samaa esitetään vuodelle 2023. Vihdin kunta maksaa Vihdin Vedelle kuukausittain yhdystilin saldon mukaisesti 1 kk:n euriborin mukaista korkoa. Korkotason ollessa miinus-merkkinen, ei Vihdin Vesi ole velvollinen maksamaan vastaavaa korkoa kunnalle.

Vesihuoltolaitoksen merkittävimmät talouden riskit vedenkulutuksen laskun lisäksi ovat käyttömenoihin liittyvät ennalta arvaamattomat tapahtumat mm. ikääntyvän tai virheellisesti rakennettujen verkostojen putkirikot ja viemäritukokset, jotka saattavat aiheuttaa taloudellisen riskin lisäksi myös ympäristöön kohdistuvia riskejä sekä sääolosuhteiden merkittävät vaihtelut, joiden vaikutus näkyy energia- ja kemikaalikustannuksissa jätevedenpuhdistamoilla hetkellisesti kasvavan sade- ja sulamisvesien määrän vuoksi. Energia-, lämmitysöljy- ja kemikaalikustannusten mahdollinen hinnankorotus aiheuttaa riskin käyttömenoihin ja havaittavissa on ollut kohtalaisen suurta kustannusten kasvua näiden osalta viime vuosien aikana. Kemikaalien hinnan nousuun on

vaikuttanut koronaepidemia sekä energiakustannusten nousu kemikaalien valmistuksessa. Etenkin lämmitysöljyn ja kemikaalien hinnankorotus on kasvanut vuoden 2022 aikana ja tämä on huomioitu talousarvion laadinnassa siten, että käyttömenot on arvioitu 2022 puolen vuoden toteuman sekä tiedossa olevien korotuksien perusteella.

Vesihuoltolain mukaan laitos voi sisällyttää maksuihin kohtuullista tuottoa. Vihdin kunta on määritellyt Vihdin Vedelle talousarviovuodelle 2023 sitoviksi tasoiksi liikeylijäämän vähintään 400 000 € ja kunnalle maksettavan peruspääoman koron suuruudeltaan 393 000 €.

Vesilaitoksen kymmenen vuoden taloussuunnitelmaa on päivitetty ja siinä on hyödynnetty vuonna 2017 hankittua taloudenmallinnusohjelmaa. Taloussuunnitelma on nyt laadittu vuoteen 2031 asti ja suunnitelmassa on huomioitu tulevien vuosien suuret jäteveden käsittelyyn liittyvät investoinnit sekä niiden vaikutus lainan ottoon ja maksujen korotustarpeisiin. Taloussuunnitelmaa ylläpidetään ja päivitetään vuosittain. Kiinteistöjen vesikalusteiden kehittymisen ja ihmisten vedenkulutustottumusten muutosten myötä, on vedenkulutuksessa ollut havaittavissa laskua vaikka asiakkaiden määrä on kasvanut samanaikaisesti. Vedenkulutuksen mahdollinen lasku ja suuret investoinnit tulevana vuosina edellyttävät vesilaitoksen taksarakenteen uudelleen tarkastelua perusmaksujen ja käyttömaksujen osalta. Vesilaitosyhdistys ry:n vesihuoltolaitosten maksuja koskevat suositukset tähtäävät vesilaitosten tulorakenteessa 50-50 malliin, jossa 50 % tuloista kertyisi perusmaksuista. Vihdissä perusmaksujen osuus on tällä hetkellä 15 % vesilaitoksen tuloista.

Taloussuunnitelmassa on arvioitu tarvittavat maksujen korotukset vuosittain vuoteen 2031 asti. Vuonna 2021 maksuja korotettiin ensimmäisen kerran ja vuodesta 2023 lähtien korotuksia tulee tehtäväksi vuosittain. Vuonna 2023 korotuksia tehdään veden käyttömaksuun 4 % ja jäteveden käyttömaksuun 8 % sekä veden perusmaksuun 5 % ja jäteveden perusmaksuun 10 %. Vihdin maksut ovat korotuksenkin jälkeen keskitasoa naapurikuntiin nähden.

Vesihuoltolaitoksen veden ja jäteveden liittymismaksut ovat olleet 1.4.2004 alkaen siirto- ja palautuskelpoisia. Siirto- ja palautuskelpoiset liittymismaksut ovat arvonlisäverottomia ja ne on kirjattu vesihuoltolaitoksen taseeseen ulkoisena velkana. Liittymismaksut ovat kerryttäneet vesilaitoksen ulkoista velkaa viime vuosina noin 300 000 € vuodessa, yhteensä vuodesta 2004 lähtien yli 11 M€. Liittymismaksut muuttuvat vain siirtokelpoiksi 1.1.2023 alkaen. Liittymismaksujen muutos siirtokelpoiksi parantaa vesihuoltolaitoksen ja kunnan vuositulosta liittymismaksukertymää vastaavalla summalla. Siirtokelpoiset liittymismaksut ovat arvonlisäverollisia.

Vuotovesimäärät ovat Suomen mittakaavassa Vihdissä erittäin pienet. Jätevesiviemäriin johtuvien hulevesien määrää pyritään entisestään vähentämään. Laskuttamattoman veden osuus muodostuu lähes pääasiallisesti laitoksen omista kunnossapidon ja saneerausten huuhteluista. Nykyinen noin 10 % vuotovesimäärä vesijohtoverkostossa on hyväksyttävä taso eikä resursseja ole järkevää keskittää sen pienentämiseen. Viemäriverkostoon kulkeutuvat vuotovedet muodostuvat sade- ja sulamisvesistä sekä jonkin verran kiinteistöjen johtamista hulevesistä jätevesiverkostoon. Viemäriverkoston kuntoa parannetaan ennalta tehtävien tutkimusten perusteella kaivojen ja putkistojen saneerauksilla ja tiivistämistoimenpiteillä. Suuret määrät hulevesiä jätevesiviemäriverkostossa aiheuttavat lisäkustannuksia jätevedenpumppaamoilla ja puhdistamoilla sekä aiheuttavat häiriöitä jäteveden puhdistustuloksissa.

Vesilaitoksen näköpiirissä on tarve uudistaa jätevesien käsittelyratkaisuja nykyisten puhdistamojen ikääntyessä sekä maankäytöllisten haasteiden vuoksi. Aiempina vuosina on selvitetty eri vaihtoehtoja jätevesien käsittelyratkaisuksi ja vuonna 2021 päätettiin molemmat nykyiset puhdistamot Nummelassa ja Vihdin kirkonkylällä uudistaa sekä hakea niille tarvittavat ympäristöluvat. Mikäli tarvittavia ympäristölupia ei myönnetä, jatketaan neuvotteluja HSY:n kanssa jätevesien johtamisesta Espooseen rakenteilla olevaan Blominmäen puhdistamolle. Kirkonkylän puhdistamon saneerauksesta on toimitettu suunnitelma Uudenmaan ELY-keskukselle, joka on

valvova viranomainen. On mahdollista, että kirkonkylän puhdistamon saneeraus voidaan toteuttaa nykyisen ympäristöluvan puitteissa. Nummelan uuden puhdistamon ympäristölupahakemus jätetään Etelä-Suomen aluehallintoviraston käsiteltäväksi loppuvuoden 2022 aikana. Lupakäsittelyyn mahdollisine valituskierröksineen odotetaan kuluvan aikaa 2-4 vuotta.

Vesilaitos pumpkaa neljältä vedenottamoltaan yhteensä yli miljoona m³ vettä vuodessa. Luontolan vedenottamo kattaa noin 90 % koko laitoksen vedentuotannosta. Vesilaitoksella on käynnissä lisäveden hankintatutkimuksia nykyisten vedenottamoiden alueella vedentuotannon varmistamiseksi tulevaisuudessa. Vihdin strategisen osayleiskaavan ja Etelä-Nummelan osayleiskaavan ratkaisut edellyttävät vesihuollon järjestämisen tarkastelua erityisesti Etelä-Nummelan uusilla alueilla sekä laajemmin koko Vihdin kunnan alueella. Vihdin Veden nykyisillä vedenottamoilla ei pystytä vastaamaan Etelä-Nummelaan suunniteltua väestönkasvua ja vedentarvetta, joten veden hankkimiseen toiselta vesihuoltolaitokselta tulee varautua. Uudenmaan ELY-keskus on käynnistämässä alueellisen vesihuollon kehittämissuunnittelun, joka viimeisimpien tietojen mukaan tulee kattamaan koko Uudenmaan alueen. Tämän työn yhteydessä tarkastellaan vedenhankintamahdollisuuksia kuntarajojen ulkopuolelta.

Hulevesiä koskevat maankäyttö- ja rakennuslain sekä vesihuoltolain muutokset tulivat voimaan 1.9.2014. Lakimuutoksilla on merkittäviä vaikutuksia hulevesien hallinnan järjestämiseen ja vastuisiin kunnissa. Kirjanpitolautakunnan kuntajaosto on 9.3.2015 antanut lausunnon, jossa ohjeistetaan kuntia lakimuutoksen vaikutuksista vesihuoltolaitosten kirjanpitoon ja tilinpäätökseen. Vesihuoltolain mukaan vesihuoltolaitoskokonaisuus (vesihuolto ja huleveden viemärointi) tulee eriyttää kirjanpidollisesti joko kunnallisena liikelaitoksena tai taseyksikkönä. Sen sijaan huleveden viemärointi voidaan eriyttää muusta vesihuoltolaitoksen toiminnasta laskennallisesti. Vihdin Vesi käyttää hulevesien eriyttämiseksi laskennallista 5 %:n osuutta vesihuoltolaitoksen kokonaismenoista/tuloista. Hulevedet eriytetään toteumatietojen mukaan toimintakertomukseen. Vihdin Vesi ja kunnallistekniset palvelut jatkavat selvitystä hulevesien hallinnan kokonaisvastuun järjestämisestä ja asian etenemisestä tulee tehdä ratkaisu talousarviovuonna lakimuutoksien edellyttämällä tavalla.

Vesihuoltolaitoksen työajan ulkopuolinen päivystys on vuodesta 2011 lähtien hoidettu ostopalveluna yksityiseltä palveluntarjoajalta, joka on edellyttänyt myös oman henkilöstön epävirallista varallaoloa ja palveluntarjoajan neuvontaa haasteellisissa tilanteissa. Työnjohdollisten tehtävämuutoksien yhteydessä selvitettiin varallaolon palauttamista vesilaitoksen omaan organisaatioon ja tavoitteena oli vuoden 2020 aikana siirtyä omaan varallaoloon, jonka tarkoituksena oli säästää vuotuisia päivystyskustannuksia. Keväällä 2020 alkanut koronaepidemia edellytti vesihuoltolaitosta varautumaan mahdollisiin henkilöstövajeisiin, jonka vuoksi ulkopuolinen varallaolo päätettiin toistaiseksi säilyttää. Talousarvion laadinnan ajankohtana vaikuttaa, että epidemiatilanne on tasaantunut ja vesilaitoksen tavoitteena on siirtää varallaolo omaan organisaatioon talousarviovuoden 2023 aikana. Varallaolon siirto omaan organisaatioon tehdään vesihuoltolaitoksen toimintavarmuuden parantamiseksi ja kustannussäästöjen toteutumisen vuoksi.

Vihdin Veden henkilöstössä on tulevana vuosina odotettavissa eläköitymisiä. Talousarviovuonna varaudutaan määräraikaisen henkilön palkkaamiseen tulevan eläköitymistilanteen rekrytilanteen helpottamiseksi. Vihdin Vedellä on ollut hyviä kokemuksia kesätyöntekijöistä useamman vuoden ajalta ja talousarviovuodelle 2023 esitetään yhden kesätyöntekijän palkkaamista vuosiloma-ajan resurssitilannetta paikkaamaan. Henkilöstöön ja varallaoloon esitetyt muutokset on huomioitu talousarvion tuloslaskelmassa.

Vesilaitos	-	TP 2021	MTA 2022	LTK 2023	TS 2024	TS 2025
------------	---	---------	----------	----------	---------	---------

Toiminnan laajuus						
Kulutusposteitä / liittyneet kiinteistöt	kpl	3576	3590	3690	3718	3746
Pumpattu vesimäärä	m ³	1 156 554	1 100 927	1 100 000	1 105 500	1 111 028
Myyty vesi	m ³	1 001 627	1 040 326	1 030 000	1 036 180	1 042 397
Laskuttamattoman veden osuus	%	13,4 %	5,5 %	6,4 %	6,3 %	6,2 %
Puhdistettu jätevesi	m ³	1 353 224	1 230 000	1 290 000	1 296 450	1 302 932
Laskutettu jätevesi	m ³	988 585	977 704	990 000	994 950	999 925
Vastaanotettu lokajäte	m ³	32 176	30 300	33 000	30 452	33 165
Jätevesiverkoston vuotovedet	%	24,6 %	18,0 %	21%	20,9 %	20,7 %
Vesijohtoverkosto	km	273	285	288	291	293
Viemäriverkosto	km	203	216	219	222	224
Hulevesiviemäriverkosto	km	137	150	150	152	152
Jätevedenpumppaamot	kpl	97	98	99	100	100
Henkilöstö	htv	13	13	13	13	13
Toiminnan tehokkus/taloudellisuus						
Vesitaksa m ³ (alv 0%)	€	1,18	1,18	1,23	1,29	1,35
Jätevesitaksa m ³ (alv 0%)	€	2,59	2,59	2,80	3,08	3,38
Muut toiminnan suoritteet						
Saneeratut vesijohdot	km	1,2	3	3	2	2
Saneeratut jätevesiviemärit	km	1,6	2	2	1	1
Saneeratut jätevedenpumppaamot	kpl	3	2	2	2	2

3.7 YMPÄRISTÖLAUTAKUNTA

Ympäristölautakunta (sis + ulk)	TP 2021	MTA 2022	TAE 2022	LTK 2023	KH 2023	TA 2023	TS 2024	TS 2025
TOIMINTATUOTOT	508 205	420 747	312 747	405 000	405 000	405 000	411 075	417 240
MYYNTITUOTOT	20 395	15 000	12 000	15 000	15 000	15 000	15 225	15 453
MAKSUTUOTOT	467 557	380 000	275 000	390 000	390 000	390 000	395 850	401 787
TUET JA AVUSTUKSET	20 253	25 747	25 747	0	0	0	0	0
MUUT TOIMINTATUOTOT	0	0	0	0	0	0	0	0
TOIMINTAKULUT	-1 237 648	-1 404 732	-1 362 036	-1 583 512	-1 550 854	-1 550 854	-1 534 118	-1 552 122
HENKILÖSTÖKULUT	-661 955	-759 919	-723 028	-863 123	-855 465	-855 465	-835 145	-849 440
PALKAT JA PALKKIOT	-522 999	-609 422	-574 088	-693 103	-693 103	-693 103	-676 255	-688 108
HENKILÖSIVUKULUT	-138 955	-150 497	-148 940	-170 020	-162 362	-162 362	-158 890	-161 332
PALVELUJEN OSTOT	-457 366	-576 019	-564 619	-646 660	-621 660	-621 660	-625 160	-628 783
AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	-6 292	-7 400	-9 900	-8 850	-8 850	-8 850	-8 934	-9 020
AVUSTUKSET	-40 000	0	9 754	0	0	0	0	0
MUUT TOIMINTAKULUT	-72 036	-61 394	-74 243	-64 879	-64 879	-64 879	-64 879	-64 879
TOIMINTAKATE	-729 443	-983 985	-1 049 289	-1 178 512	-1 145 854	-1 145 854	-1 123 043	-1 134 882

Ympäristölautakunta (ulk)	TP 2021	MTA 2022	TAE 2022	KEHYS 2023	LTK 2023	KJ 2023	KH 2023	TA 2023
TOIMINTATUOTOT	494 494	420 747	312 747	381 747	405 000	405 000	405 000	405 000
TOIMINTAKULUT	-1 172 705	-1 339 219	-1 296 523	-1 349 262	-1 518 238	-1 476 227	-1 485 580	-1 485 580
TOIMINTAKATE	-678 211	-918 472	-983 776	-967 515	-1 113 238	-1 071 227	-1 080 580	-1 080 580

Toiminnan kuvaus

Sitovuustaso kunnanvaltuustoon toimintakate – pysyvien vastaavien myyntivoitot = - 1 113 238 euroa

Ympäristöpalvelut -tulosalue koostuu kahdesta ns. tulosyksiköstä: Rakennusvalvontapalveluista sekä ympäristöpalveluista. Ympäristölautakunnan tehtävänä on ohjata ja valvoa rakentamista, käsitellä ympäristöä ja rakentamista koskevat lupa-asiat sekä huolehtia ympäristön tilan seurannasta.

Ympäristölautakunnan osalta merkittävimmät muuttujat ovat viime vuosina olleet tulojen kehityksessä. Rakennusvalvonnan tulot koostuvat lupamaksuista, joiden kehitystrendi on viime vuodet ollut laskeva. Koronapandemia heikensi tilannetta vuonna 2020, mutta vuonna 2021 rakentamisessa ja siten lupamaksuissa näkyi elpymistä. Vuonna 2022 tapahtui uusi notkahdus sodan alettua Euroopassa, millä on muun muassa rakennusmateriaalien hintojen nousun vuoksi ollut merkittävä vaikutus rakennusalaan ja käynnistyvien hankkeiden määrään.

Ympäristövalvonnan tulot kertyvät niin ikään lupamaksuista, mutta niiden kehitys ei ole rakennusvalvonnan tavoin suhdanneriippuvaista, vaan tulos on enemmän riippuvainen lupien ratkaisuun kohdennettavissa olevasta henkilöresurssista. Tuloja muodostuu ympäristövalvonnassa myös valvontasuunnitelman mukaisesta valvonnasta.

Vuoden 2023 aikana laaditaan luonnonmonimuotoisuusohjelma. Työ tehdään osana ympäristöpalveluiden omana työnä, oppilastyönä tai lopputyönä kuntalaisia, kunnan henkilöstä ja luottamushenkilöstä osallistaen.

Vuodelle 2023 laaditussa talousarvioesityksessä selkeää poikkeamaa vuoteen 2022 verrattuna aiheuttavat seuraavat kohdat:

12. Ympäristöministeriön rahoittama yhteinen ilmastohanke Kirkkonummen kanssa päättyi marraskuussa 2022. Vuoden 2023 alusta alkaen esitetään talousarvioon vakituista, Kirkkonummen kanssa yhteistä ilmastokoordinaattoria, eli palkkakustannukset jyvittyisivät kuntien kesken puoliksi.
13. Ympäristöterveydenhuollon kustannuksiin on vuodelle 2023 odotettavissa merkittävää nousua. Tämä aiheuttaa ympäristöpalveluiden yhteistoimintaosuuksiin noin 30 000 euroa nousua.

Lautakunnan strategiset tavoitteet

Merkittävät talouden ja toiminnan onnistumiseen kohdistuvat riskit

Riskin kuvaus	Riskin hallinta	Riskin toteutumisen seuranta
Talustilanteen vaikutus palvelutasoa laskevasti	Toimet kohdistetaan turvallisuuden ja terveyden varmistamiseen	Tehtävien toimeenpanojärjestyksen hallinta
Vajaan henkilöstöresurssin vaikutus työn kuormittavuuteen ja siten henkilöstön työssäjaksamiseen.	Mikäli vakansseja vapautuu, priorisoidaan tähän liittyvät toimenpiteet esihenkilötyössä muiden tehtävien edelle.	Jatkuva seuranta mm. yksikköpalavereissa.

Taulukko 25. Merkittävät talouden ja toiminnan onnistumiseen kohdistuvat riskit vuonna 2023.

3.7.1 Ympäristöpalveluiden tulosalue

(sis + ulk)	TP 2021	MTA 2022	TAE 2022	LTK 2023	KH 2023	TA 2023	TS 2024	TS 2025
TOIMINTATUOTOT	508 205	420 747	312 747	405 000	405 000	405 000	411 075	417 240
TOIMINTAKULUT	-1 227 070	-1 393 859	-1 351 624	-1 572 241	-1 550 054	-1 550 054	-1 533 318	-1 551 322
TOIMINTAKATE	-718 865	-973 112	-1 038 877	-1 167 241	-1 145 054	-1 145 054	-1 122 243	-1 134 082

Toiminnan kuvaus ja toimintaympäristön muutokset

Ympäristöpalvelut -tulosalue koostuu kahdesta ns. tulosyksiköstä: Rakennusvalvontapalveluista sekä ympäristöpalveluista. Ympäristölautakunnan tehtävänä on ohjata ja valvoa rakentamista, käsitellä ympäristöä ja rakentamista koskevat lupa-asiat sekä huolehtia ympäristön tilan seurannasta.

Ympäristönsuojelu ja -valvonta tunnusluvut (kpl)	TP2019	TP2020	TP 2021	1.6.2022
Ympäristölupapäätökset	1	4	2	2
Maa-aineslupapäätökset	1	3	1	1
Vesilain mukaiset päätökset	0	0	0	0
Ympäristölautakunnan antamat määräykset	4	0	0	0
Rekisteröinnit	1	3	0	1
Hallintopakopäätökset	5	4	2	0

Viranhaltijapäätökset	6	23	17	9
Ympäristönsuojelumääräyksistä poikkeaminen	1	5	8	2
Lykkäys jätevesien käsittelyvaatimuksista	0	0	0	0
Vapautus vesijohtoon ja viemäriin liittymisvelvollisuudesta	0	1	0	1
Kirjalliset vireillepanot, ratkaistu	3	4	1	0
Haittailmoitukset, saapuneet	124	185	81	42

4 INVESTOINTIOSA

Investointisuunnitelman laadinnassa periaatteena on, että talousarvio- ja taloussuunnitteluvuosille varataan määrärahat tai rahavaraukset vain niihin merkittäviin hankkeisiin, joista on tehty hankesuunnitelmat. Poikkeuksena tähän ovat suunnitteluvaraukset. Taloussuunnitteluvuosilla olevista hankkeista tehdään investointipäätökset erikseen. Hankkeet, joihin on suunniteltu myös tuloja, käsitellään uudelleen, jos tulon odotus olennaisesti muuttuu. Korjausinvestointien tarve jatkuu läpi koko suunnittelukauden.

Investointisuunnitelma on tehty viisivuotiskaudelle 2023-2027, koska investointien suunnittelu on pitkäjänteistä toimintaa ja investointeihin tulee varautua hyvissä ajoin ennakkoon.

INVESTOINNIT YHTEENSÄ	TP 2021	MTA 2022	LTK 2023	TA 2023	TS 2024	TS 2025	TS 2026	TS 2027
	-15 118		-31 203	-31 053	-25 091	-21 060	-25 320	-21 795
MENOT	984	-32 964 000	743	743	140	000	000	000
TULOT	1 882 410	800 000	850 000	850 000	750 000	750 000	750 000	750 000
	-13 236		-30 353	-30 203	-24 341	-20 310	-24 570	-21 045
NETTO	574	-32 164 000	743	743	140	000	000	000

HANKE	TP 2021	MTA 2022	LTK 2023	TA 2023	TS 2024	TS 2025	TS 2026	TS 2027
KUNNANHALLITUS								

KONSERNIPALVELUIDEN TULOSALUE

Aineeton käyttöomaisuus

Pysyvien vastaavien arvopaperihankinnat/sijoitukset/ muut pitkävaikutteiset menot	MENOT	-463 672	-1 740 000	-1 278 085	-1 278 085	-1 104 140	0	0	0
Asunto-osakkeiden myynti *	TULOT	147 765	50 000	100 000	100 000	0	0	0	0
	NETTO	-315 907	-1 690 000	085	085	-1 104 140	0	0	0

Tietohallinnon hankinnat

Keskitetty tietohallinnon hankinta

	MENOT	-80 952	-300 000	-495 000	-495 000	-300 000	-300 000	-300 000	-300 000
	TULOT	0	0	0	0	0	0	0	0
	NETTO	-80 952	-300 000	-495 000	-495 000	-300 000	-300 000	-300 000	-300 000

Valokuiturakentaminen	MENOT	0	0	-300 000	-300 000	0	0	0	0
	TULOT	0	0	0	0	0	0	0	0
	NETTO	0	0	-300 000	-300 000	0	0	0	0

Irtain omaisuus

Konsernipalveluiden irtaimen omaisuuden hankinta	MENOT	0	-150 000	-50 000	-50 000	0	0	0	0
	TULOT	0	0	0	0	0	0	0	0
	NETTO	0	-150 000	-50 000	-50 000	0	0	0	0

Osallistuva budjetointi	MENOT	-27 802	-50 000	0	0	0	0	0	0
	TULOT	0	0	0	0	0	0	0	0
	NETTO	-27 802	-50 000	0	0	0	0	0	0

KUNNANHALLITUS YHTEENSÄ	MENOT	-572 426	-2 240 000	-2 123 085	-2 123 085	-1 404 140	-300 000	-300 000	-300 000
	TULOT	147 765	50 000	100 000	100 000	0	0	0	0
	NETTO	-424 661	-2 190 000	085	085	140	-300 000	-300 000	-300 000

HANKE **TP 2021** **MTA 2022** **LTK 2023** **TA 2023** **TS 2024** **TS 2025** **TS 2026** **TS 2027**

SIVISTYSLAUTAKUNTA

OPETUKSEN TULOSALUE **TP 2021** **MTA 2022** **LTK 2023** **TA 2023** **TS 2024** **TS 2025** **TS 2026** **TS 2027**

Irtain omaisuus

MENOT	-99 413	-105 000	-80 000	-80 000	-40 000	-40 000	-40 000	-40 000
TULOT	0	0	0	0	0	0	0	0
NETTO	-99 413	-105 000	-80 000	-80 000	-40 000	-40 000	-40 000	-40 000

Ensikertainen kalustaminen

MENOT	0	0	-1 789 740	-1 789 740	0	0	0	0
TULOT	0	0	0	0	0	0	0	0
NETTO	0	0	-1 789 740	-1 789 740	0	0	0	0

VARHAISKASVATUKSEN TULOSALUE

TP 2021 **MTA 2022** **LTK 2023** **TA 2023** **TS 2024** **TS 2025** **TS 2026** **TS 2027**

Ensikertainen kalustaminen

MENOT	0	0	-535 418	-535 418	0	0	0	0
TULOT	0	0	0	0	0	0	0	0
NETTO	0	0	0	0	0	0	0	0

SIVISTYSLAUTAKUNTA YHTEENSÄ

MENOT	-99 413	-105 000	-2 405 158	-2 405 158	-40 000	-40 000	-40 000	-40 000
TULOT	0	0	0	0	0	0	0	0
NETTO	-99 413	-105 000	-2 405 158	-2 405 158	-40 000	-40 000	-40 000	-40 000

HANKE	TP 2021	MTA 2022	LTK 2023	TA 2023	TS 2024	TS 2025	TS 2026	TS 2027
HYVINVOINTILAUTAKUNTA								

**KIRJASTO- JA
KULTTUURIPALVELUIDEN
TULOSALUE**

		TP 2021	MTA 2022	LTK 2023	TA 2023	TS 2024	TS 2025	TS 2026	TS 2027
Muu irtain omaisuus	MENOT	-59 733	-87 000	-55 000	-55 000	-10 000	-500 000	0	0
	TULOT	0	0	0	0	0	0	0	0
	NETTO	-59 733	-87 000	-55 000	-55 000	-10 000	-500 000	0	0
Ensikertainen kalustaminen	MENOT	0	-300 000	-200 000	-200 000	0	0	0	0
	TULOT	0	0	0	0	0	0	0	0
	NETTO	0	-300 000	-200 000	-200 000	0	0	0	0

**HYVINVOINTI- JA
NUORISOPALVELUN
TULOSALUE**

		TP 2021	MTA 2022	LTK 2023	TA 2023	TS 2024	TS 2025	TS 2026	TS 2027
Ensikertainen kalustaminen	MENOT	0	0	-40 000	-40 000	0	0	0	0
	TULOT	0	0	0	0	0	0	0	0
	NETTO	0	0	-40 000	-40 000	0	0	0	0
HYVINVOINTILAUTAKUNTA YHTEENSÄ	MENOT	-59 733	-387 000	-295 000	-295 000	-10 000	-500 000	0	0
	TULOT	0	0	0	0	0	0	0	0
	NETTO	-59 733	-387 000	-295 000	-295 000	-10 000	-500 000	0	0

HANKE	TP 2021	MTA 2022	LTK 2023	TA 2023	TS 2024	TS 2025	TS 2026	TS 2027
ELINVOIMALAUTAKUNTA								

**KUNNALLISTEKNISTEN PALVELUIDEN
TULOSALUE**

		TP 2021	MTA 2022	LTK 2023	TA 2023	TS 2024	TS 2025	TS 2026	TS 2027
Kunnan osuudet valtion tiehankkeisiin	MENOT	-674 273	-1 350 000	-720 000	-670 000	-1 220 000	-6 750 000	-9 000 000	-850 000
	TULOT	16 271	0	0	0	0	0	0	0
	NETTO	-658 002	-1 350 000	-720 000	-670 000	-1 220 000	-6 750 000	-9 000 000	-850 000
Työpaikka-alueet	MENOT	0	-2 650 000	-1 700 000	-1 700 000	-4 200 000	-2 700 000	-2 350 000	-2 300 000
	TULOT	0	0	0	0	0	0	0	0
	NETTO	0	-2 650 000	-1 700 000	-1 700 000	-4 200 000	-2 700 000	-2 350 000	-2 300 000

Asuinalueiden rakentaminen	MENOT	0	-1 500 000	-800 000	-1 100 000	-1 000 000	-200 000	0	0
	TULOT	0	0	0	0	0	0	0	0
	NETTO	0	-1 500 000	-800 000	-1 100 000	-1 000 000	-200 000	0	0
Meritien rautatiesillan saneeraus	MENOT	0	-50 000	0	0	0	0	-1 500 000	-3 700 000
	TULOT	0	0	0	0	0	0	0	0
	NETTO	0	-50 000	0	0	0	0	-1 500 000	-3 700 000
Muu kunnallistekniikan rakentaminen	MENOT	-1 807 232	-1 917 000	-2 410 000	-2 560 000	-6 870 000	-920 000	-2 350 000	-1 000 000
	TULOT	15 000	0	0	0	0	0	0	0
	NETTO	-1 792 232	-1 917 000	-2 410 000	-2 560 000	-6 870 000	-920 000	-2 350 000	-1 000 000
Liikunta-alueiden rakentaminen	MENOT	-7 299	-120 000	-450 000	-450 000	-50 000	0	0	0
	TULOT	75 000	0	0	0	0	0	0	0
	NETTO	67 701	-120 000	-450 000	-450 000	-50 000	0	0	0
Muu irtain omaisuus									
Kunnallistekniikan irtaimen omaisuuden hankinta	MENOT	-124 426	-300 000	-150 000	-150 000	0	0	0	0
	TULOT	23 500	0	0	0	0	0	0	0
	NETTO	-100 926	-300 000	-150 000	-150 000	0	0	0	0
KUNNALLISTEKNIKISTEN PALVELUIDEN TULOSALUE YHTEENSÄ									
	MENOT	-2 613 230	-7 887 000	-6 230 000	-6 630 000	-13 340 000	-10 570 000	-15 200 000	-7 850 000
	TULOT	129 771	0	0	0	0	0	0	0
	NETTO	-2 483 459	-7 887 000	-6 230 000	-6 630 000	-13 340 000	-10 570 000	-15 200 000	-7 850 000
ELINVOIMAPALVELUIDEN TULOSALUE									
	TP 2021	MTA 2022	LTK 2023	TA 2023	TS 2024	TS 2025	TS 2026	TS 2027	
Maa-alueet									
Kiinteän omaisuuden osto	MENOT	-2 836 895	-1 500 000	-1 500 000	-1 500 000	-1 500 000	-1 500 000	-1 500 000	-1 500 000
	TULOT	1 597 186	750 000	750 000	750 000	750 000	750 000	750 000	750 000
	NETTO	-1 239 709	-750 000	-750 000	-750 000	-750 000	-750 000	-750 000	-750 000
Irtaimen omaisuuden hankinta	MENOT	0	0	-50 500	-50 500	-60 000	-55 000	-25 000	-60 000
	TULOT	0	0	0	0	0	0	0	0
	NETTO	0	0	-50 500	-50 500	-60 000	-55 000	-25 000	-60 000
ELINVOIMAPALVELUIDEN TULOSALUE YHTEENSÄ									

	-2 836		-1 550	-1 550		-1 555	-1 525	-1 560
MENOT	895	-1 500 000	500	500	-1 560 000	000	000	000
TULOT	1 597 186	750 000	750 000	750 000	750 000	750 000	750 000	750 000
	-1 239							
NETTO	709	-750 000	-800 500	-800 500	-810 000	-805 000	-775 000	-810 000

TILAPALVELUN TASEYKSIKKÖ

TP 2021 MTA 2022 LTK 2023 TA 2023 TS 2024 TS 2025 TS 2026 TS 2027

Talonrakennus

Uudisrakentaminen

Vihdin kirkonkylänkoulukeskus VIHKO	MENOT	-155 264	-460 000	-150 000	-150 000	0	-550 000	0	0
Lähiliikunta-alue	TULOT	0	0	0	0	0	0	0	0
	NETTO	-155 264	-460 000	-150 000	-150 000	0	-550 000	0	0

Kirkonkylän VPK:n paloasema	MENOT	-1 124	-120 000	-60 000	-60 000	0	0	0	0
	TULOT	0	0	0	0	0	0	0	0
	NETTO	-1 124	-120 000	-60 000	-60 000	0	0	0	0

Etelä-Nummelan koulukeskus	MENOT	-5 688	-11 980	-9 800	-9 800	-2 680			
		159	000	000	000	000	0	0	0
	TULOT	0	0	0	0	0	0	0	0
	NETTO	-5 688	-11 980	-9 800	-9 800	-2 680	0	0	0

Hyvinvointikeskuksen suunnittelu	MENOT	0	0	-170 000	-170 000	0	0	0	0
	TULOT	0	0	0	0	0	0	0	0
	NETTO	0	0	-170 000	-170 000	0	0	0	0

Talonrakennus

TP 2021 MTA 2022 LTK 2023 TA 2023 TS 2024 TS 2025 TS 2026 TS 2027

Perusparannus ja muutos

Hyvinvointialueen tilamuutokset ja korj. (ent. Karviainen)	MENOT	-281 928	-300 000	-300 000	-300 000	0	0	0	0
	TULOT	0	0	0	0	0	0	0	0
	NETTO	-281 928	-300 000	-300 000	-300 000	0	0	0	0

Kiinteistöjen suunnitelmalliset pienkorj.	MENOT	-789 678	-955 000	-995 000	-995 000	-995 000	-995 000	-995 000	-995 000
	TULOT	0	0	0	0	0	0	0	0
	NETTO	-789 678	-955 000	-995 000	-995 000	-995 000	-995 000	-995 000	-995 000

Kunnanviraston remontointi	MENOT	-18 061	-1 050	-170 000	-170 000	0	0	0	0
			000						
	TULOT	0	0	0	0	0	0	0	0
	NETTO	-18 061	-1 050	-170 000	-170 000	0	0	0	0

Kuntalan remontointi	MENOT	-373 446	-360 000	0	0	0	0	0	0
Kirjaston muutos museoksi	TULOT	0	0	0	0	0	0	0	0
	NETTO	-373 446	-360 000	0	0	0	0	0	0
Kuoppanummen koulun keittiön peruskorj.	MENOT	0	-360 000	0	0	0	0	0	0
	TULOT	0	0	0	0	0	0	0	0
	NETTO	0	-360 000	0	0	0	0	0	0
Kirkkoniemen muutos kulttuuritilaksi	MENOT	0	-60 000	-750 000	-750 000	0	0	0	0
	TULOT	0	0	0	0	0	0	0	0
	NETTO	0	-60 000	-750 000	-750 000	0	0	0	0
Pappilanpellon koulun korjaus	MENOT	0	-1 060 000	-1 060 000	-1 060 000	0	0	0	0
	TULOT	0	0	0	0	0	0	0	0
	NETTO	0	-1 060 000	-1 060 000	-1 060 000	0	0	0	0
Kunnanviraston varikon parantaminen	MENOT	-6 741	-60 000	-550 000	0	0	-550 000	0	0
	TULOT	0	0	0	0	0	0	0	0
	NETTO	-6 741	-60 000	-550 000	0	0	-550 000	0	0
Kiinteistöjen energiajärj. muutokset	MENOT	0	-400 000	-750 000	-750 000	-450 000	-450 000	-200 000	-150 000
	TULOT	0	0	0	0	0	0	0	0
	NETTO	0	-400 000	-750 000	-750 000	-450 000	-450 000	-200 000	-150 000
Valmistuskeittiöiden peruskorjaukset	MENOT	0	0	-75 000	-75 000	-462 000	0	0	0
	TULOT	0	0	0	0	0	0	0	0
	NETTO	0	0	-75 000	-75 000	-462 000	0	0	0
Kalustohallit, liikuntapaikkatuotanto	MENOT	0	0	-50 000	-50 000	-100 000	0	-10 000	0
	TULOT	0	0	0	0	0	0	0	0
	NETTO	0	0	-50 000	-50 000	-100 000	0	-10 000	0
Muu irtain omaisuus	MENOT	0	0	-120 000	-120 000	0	0	0	0
	TULOT	0	0	0	0	0	0	0	0
	NETTO	0	0	-120 000	-120 000	0	0	0	0
Tilapalvelun kiinteä omaisuus	MENOT	0	0	0	0	0	0	0	0
	TULOT	7 688	0	0	0	0	0	0	0
	NETTO	7 688	0	0	0	0	0	0	0

TILAPALVELUN TASEYKSIKÖ YHTEENSÄ	-7 457	-17 165	-15 000	-14 450	-4 687	-2 545	-1 205	-1 145
MENOT	660	000	000	000	000	000	000	000
TULOT	7 688	0	0	0	0	0	0	0
NETTO	-7 449	-17 165	-15 000	-14 450	-4 687	-2 545	-1 205	-1 145
	972	000	000	000	000	000	000	000

VIHDIN VESI		MTA							
		TP 2021	2022	LTK 2023	TA 2023	TS 2024	TS 2025	TS 2026	TS 2027
Vihdin puhdistamoprojekti	MENOT	-78 014	-100 000	-100 000	-100 000	-500 000	-4 000 000	-5 000 000	-10 000 000
	TULOT	0	0	0	0	0	0	0	0
	NETTO	-78 014	-100 000	-100 000	-100 000	-500 000	-4 000 000	-5 000 000	-10 000 000
Puhdasvesilaitoksen hankinnat	MENOT	-70 173	-300 000	-150 000	-150 000	-250 000	-250 000	-250 000	-50 000
	TULOT	0	0	0	0	0	0	0	0
	NETTO	-70 173	-300 000	-150 000	-150 000	-250 000	-250 000	-250 000	-50 000
Verkon uudisrakentaminen ja saneeraminen	MENOT	-1 043 718	-2 500 000	-2 800 000	-2 800 000	-2 700 000	-1 120 000	-1 400 000	-700 000
	TULOT	0	0	0	0	0	0	0	0
	NETTO	-1 043 718	-2 500 000	-2 800 000	-2 800 000	-2 700 000	-1 120 000	-1 400 000	-700 000
Puhdistamoiden investoinnit	MENOT	-78 892	-100 000	-100 000	-100 000	0	0	0	0
	TULOT	0	0	0	0	0	0	0	0
	NETTO	-78 892	-100 000	-100 000	-100 000	0	0	0	0
Irtaimistoinvestoinnit	MENOT	-14 857	-40 000	-70 000	-70 000	-50 000	0	0	0
	TULOT	0	0	0	0	0	0	0	0
	NETTO	-14 857	-40 000	-70 000	-70 000	-50 000	0	0	0
Pumppaamot	MENOT	-120 100	-100 000	-100 000	-100 000	-100 000	-50 000	-50 000	-50 000
	TULOT	0	0	0	0	0	0	0	0
	NETTO	-120 100	-100 000	-100 000	-100 000	-100 000	-50 000	-50 000	-50 000
Sähkölaitteet	MENOT	0	0	0	0	0	0	0	0
	TULOT	0	0	0	0	0	0	0	0
	NETTO	0	0	0	0	0	0	0	0
VIHDIN VEDEN TULOSALUE YHTEENSÄ	MENOT	-1 405 755	-3 140 000	-3 320 000	-3 320 000	-3 600 000	-5 420 000	-6 700 000	-10 800 000
	TULOT	0	0	0	0	0	0	0	0

	-1 405	-3 140	-3 320	-3 320	-3 600	-5 420	-6 700	-10 800
NETTO	755	000	000	000	000	000	000	000

ATERIA JA PUHDISTUS TULOSALUE		MTA	LTK	TA	TS 2024	TS 2025	TS 2026	TS 2027	
		TP 2021	2022	2023	2023	2024	2025	2026	2027
Ensikertainen kalustaminen									
Ateria ja puhdistuksen	MENOT	0	-440 000	-180 000	-180 000	-300 000	-30 000	-250 000	0
ensikertainen kalustaminen	TULOT	0	0	0	0	0	0	0	0
	NETTO	0	0	-180 000	-180 000	-300 000	-30 000	-250 000	0
Ateria ja puhdistuksen irtaimen									
	MENOT	-73 874	-100 000	-100 000	-100 000	-150 000	-100 000	-100 000	-100 000
omaisuuden hankinta	TULOT	0	0	0	0	0	0	0	0
	NETTO	-73 874	-100 000	-100 000	-100 000	-150 000	-100 000	-100 000	-100 000
ATERIAN JA PUHDISTUKSEN TULOSALUE YHTEENSÄ									
	MENOT	-73 874	-540 000	-280 000	-280 000	-450 000	-130 000	-350 000	-100 000
	TULOT	0	0	0	0	0	0	0	0
	NETTO	-73 874	-540 000	-280 000	-280 000	-450 000	-130 000	-350 000	-100 000
ELINVOIMALAUTAKUNTA YHTEENSÄ									
	MENOT	-14 387	-30 232	-31 203	-31 053	-25 091	-21 060	-25 320	-21 795
		413	000	743	743	140	000	000	000
		1 734							
	TULOT	645	750 000	750 000	850 000	750 000	750 000	750 000	750 000
	NETTO	-12 652	-29 482	-30 453	-30 203	-24 341	-20 310	-24 570	-21 045
		768	000	743	743	140	000	000	000

INVESTOINTIEN PERUSTELUT

Kunnanhallitus

Aineeton käyttöomaisuus

Turun tunnin Juna Oy:n rahoittamiseen on varauduttu rahoitussuunnitelman mukaisesti 1 278 085 euron suuruisella määrärahalta ja vuodelle 2024 1 104 140 euroa.

Kunnan omistamien asunto-osakkeiden myynnistä saatavan myyntivoiton arvioidaan kasvavan vuonna 2023 n. 100 000 euroon.

Tietohallinnon hankinnat

Toimivat tietoliikenneyhteydet on nykyisin olennainen osa päivittäistä työskentelyä. Tietohallinto haluaa panostaa vuoden 2023 aikana kunnan tietoliikenneyhteyksien kehittämiseen ja vuosittaisiin korjausinvestointeihin ja jatkaa systemaattisesti teknistä ylläpitotyötä tulevien vuosien aikana.

Tämän tavoitteena on varmistaa esimerkiksi koulujen- ja päiväkotien ja muiden kunnan toimintojen tueksi toimivat tietoliikenneyhteydet, ei vain pistemäisin korjaustoimin vaan systemaattisen ennakoinnin ja tietoteknisten vuosihuoltojen avulla.

Kuntalaisten laajakaistayhteyksien saatavuutta ja laatua pyritään kehittämään valtakunnallisten tukihankkeiden avulla sen lisäksi miten kaupalliset toimijat kehittävät omaehtoisesti kunnan tietoliikenneyhteyksiä.

Irtain omaisuus

Kunnanviraston käynnissä olevien tilamuutosten johdosta varaudutaan tarvittaviin kalustehankintoihin vielä vuoden 2023 puolella 50 000 eurolla.

Vihdin kunta on toteuttanut osallistuvaa budjetointia vuodesta 2018 lukien. Kunnan talousarvioon on vuosittain varattu 50.000 euron suuruinen investointimääräraha kuntalaisten ideoimien ja äänestämällä valitsemien ideoiden toteuttamiseen. Kehittyäkseen ja puolustaakseen paikkaansa osallisuuden edistämisen työkaluna osallistuvan budjetoinnin toimintatapaa on tarkoituksenmukaista kehittää, ja tästä johtuen määrärahavarausta osallistuvan budjetoinnin toteuttamiseen entiseen malliin ei ole vuodelle 2023 tehty. Uuden strategian hyväksymisen myötä on tullut tarve arvioida uudelleen osallistuvan budjetoinnin vaikuttavuutta ja merkitystä kunnan kehittämisessä sekä kuntalaisten osallisuuden ja kuntastrategian toteuttamisessa. Osallistuvaan budjetointiin vuosittain varattavaa määrärahaa vastaava summa on mahdollista kohdentaa jatkossa kuntastrategian tavoitteiden edistämiseen yhteistyössä paikallisten toimijoiden kanssa. Osallistuvan budjetoinnin uusi toimintamalli kehitetään vuoden 2023 aikana.

Sivistyslautakunta

Irtain omaisuus

Vuosi 2023

Koulukalusteita, 40 000 € (uudet ryhmät/luokat)

Jotta kouluissa olisi opetussuunnitelmien mukainen kalustus, tarvitaan niihin vuosittain investointeja 40 000 euron edestä.

Otalammen koulun ja ns. pienten koulujen teknisen käsityön laitteet, 40 000 €

Osa alakoulujen ja yläkoulujen teknisen käsityön laitteista on toimimattomia ja korjauskelvottomia. Niiden tilalle hankitaan opetussuunnitelman mukaiset ja tilan käytön kannalta turvalliset laitteet. Lisäksi varustus on puutteellinen nykyteknologian mukaiseen opetukseen.

Vuosi 2024

Koulukalusteita, 40 000 € (uudet ryhmät/luokat)

Jotta kouluissa olisi opetussuunnitelmien mukainen kalustus, tarvitaan niihin vuosittain investointeja 40 000 euron edestä.

Vuosi 2025

Koulukalusteita, 40 000 € (uudet ryhmät/luokat)

Jotta kouluissa olisi opetussuunnitelmien mukainen kalustus, tarvitaan niihin vuosittain investointeja 40 000 euron edestä.

Vuosi 2026

Koulukalusteita, 40 000 € (uudet ryhmät/luokat)

Jotta kouluissa olisi opetussuunnitelmien mukainen kalustus, tarvitaan niihin vuosittain investointeja 40 000 euron edestä.

Vuosi 2027

Koulukalusteita, 40 000 € (uudet ryhmät/luokat)

Jotta kouluissa olisi opetussuunnitelmien mukainen kalustus, tarvitaan niihin vuosittain investointeja 40 000 euron edestä.

Hyvinvointilautakunta

Irtain omaisuus

Vuosi 2023

Kirjaston asiakaspalvelupisteen ja opasteiden uusiminen, 30 000 €

Asiakaspalvelupisteen uusiminen oli tarkoitettu suorittaa vuosina 2021-22 omatoimikirjastoon liittyvällä investoinnilla, investointisumma ei kuitenkaan riittänyt. Samalla uusitaan kirjaston opasteita ja kalusteita.

Uuden perusnäyttelyn toteutus, 25 000 €

Museon uuden perusnäyttelyn toteutus. Investoinnin kokonaissumma 45 000 euroa, aloitettu vuonna 2022.

Vuosi 2024

Kirkonkylän kirjaston omatoimikirjastojärjestelmän päivittäminen, 10 000 €

Vuosi 2025

Uuden kirjastoauton hankinta, 500 000 €

Ensikertainen kalustaminen

Vuosi 2023

Kirkkoniemen kulttuurikeskuksen ensikertainen kalustaminen ja av-tekniikka, 100 000 €

Kirkkoniemen kulttuurikeskuksen remontointi on siirtynyt vuodelle 2023.

Museon ensikertainen kalustaminen, 100 000 €

Museon ensikertainen kalustaminen. Investoinnin kokonaissumma 200 000 euroa, aloitettu vuonna 2022.

Etelä-Nummelan koulu- ja päiväkotikeskuksen ensikertainen kalustaminen nuorisopalveluille, 40 000 €

Nuorisotilat integroituvat keskukseen siten, että nuoret voivat käyttää nuorisotilan lisäksi myös muun muassa koulun maker-tilaa eli kädentaitojen opiskelun tiloja ja muitakin yhteisiä tiloja. Nuorisotila on mitoitettu 120 samanaikaiselle kävijälle.

Elinvoimalautakunta

Kunnallistekniset palvelut

Kunnan osuudet valtion tiehankkeisiin

Määrärahaa on varattu vuosille 2023 670 000 euroa. Asemantien vt 25:n eritasoliittymän tiesuunnitelman laatiminen jatkuu. Tiesuunnitelma on tavoitteena saada valtion hyväksymiskäsittelyihin vuoden 2023 aikana. Vanhan Turuntien ja Pillistöntien liittymäaluetta kehitetään tukemaan Rostin yrityspuiston turvallisia yhteyksiä. Kunnan strategian mukaisten kevyenliikenteen yhteyksien parantamisten edistäminen yhdessä ELY-keskuksen kanssa.

Työpaikka-alueet

Merkittävin uudisrakennushanke on Rostin yrityspuiston kunnallistekniikan rakentaminen. Hankkeen suunnittelua on edistetty niin, että katusuunnitelmia voidaan tuoda päätöksentekoon heti asemakaavan vahvistuttua. Myös rakennussuunnitelmien laatiminen on käynnissä. Ensimmäisten katujen rakennusurakat käynnistyvät vuoden 2023 aikana. Tällä turvataan alueen uusien toimijoiden aloitusedellytykset tavoitetaikataulun mukaisesti. Määrärahavaraus on myös Hiidenlaakson työpaikka-alueen katusuunnitelman laatimiselle. Yhteensä työpaikka-alueiden rakentamiseen on varattu kunnallistekniikassa 1,7 milj. euroa.

Asuinalueiden rakentaminen

Hakalanrinteen asuinalueen kunnallistekniikan rakentaminen jatkuu vuoden 2023 aikana. Tavoitteena on, että asuntorakentamisen edellyttämät työt saadaan valmiiksi ja tonttien rakentaminen voi alkaa loppukesästä. Palmankadun ja siihen liittyvän kunnallistekniikan rakentaminen käynnistyy. Suunnittelumääräraha on varattu Pihtisillantien katusuunnitelman laatimiselle. Katusuunnitelmassa osoitetaan katukaavan alueelle kevyenliikenteen yhteys mm. Hakalanrinteen asuinalueelta Nummelan keskustan suuntaan. Helmiharjun katusuunnitelmat viimeistellään ja viedään hyväksymiskäsittelyyn. Rakennussuunnitelmien valmistuttua käynnistetään ensimmäisen rakennusvaiheen kunnallistekniikan toteuttaminen.

Yhteensä vuodelle 2023 on varattu kunnallistekniikassa asuinalueiden rakentamiseen 1,1 milj. euroa.

Muu kunnallistekniikan rakentaminen

Tärkeä hanke on Hanko - Hyvinkää radan sähköistykseen liittyvä Kuoppanummen ylikulku. Sen seuraavaan suunnitteluvaiheeseen ja hankinnan sekä rakentamisen käynnistämiseen on varattu vuoden 2023 talousarviossa 300 000 €. Toteutus aikataulutetaan niin, että ylikulku valmistuu ennen radan sähköistyksen käyttöönottoa 2024. Ylikulun rakentamisella turvataan yhteydet mm. Enärannan suunnalta Kuoppanummen koulukeskukselle ja yhtäläillä Kuoppanummen alueelta kaupallisiin palveluihin radan eteläpuolelle.

Juhanintien saneerauksen suunnitteluun 2023 sisällytetään ajoradan ja kevyenliikenteen raitin välisen alueen ratkaisut niin taajamapuiden kuin pysäköintitaskujenkin osalta.

Uudelleenpäällystyskohteiden määrään vaikuttaa suoraan bitumin hinta. Se on vaihdellut nopeasti öljyn hintakehitystä seuraten. Päällystystöihin varatulla määrärahalta uusitaan päällysteitä siinä laajuudessa kuin määrärahat sallivat.

Hannakadun katuvalaistus on asemoitava uudelleen. Samalla tarkistetaan muiden katurakenteiden saneeraustarve. Hannakadun osalta varattu 50 000 euroa vuodelle 2023.

Höytiönnummen maankaatopaikan käyttöönotto edellyttää ympäristöluvan mukaisten toimenpiteiden toteuttamista.

Valaistuksen parantamishanke jakautuu useampaan osatehtävään. Niitä ovat mm. vanhojen elohopea tai suurpainenatrium valaisimien vaihtaminen LED valaisimiin, muuta valaisinsaneeraukset sekä valaisinkartoitus tiedolla johtamisen tarpeisiin.

Muun kunnallistekniikan rakentamisen määrärahaan sisältyvät myös pienemmät kunnallistekniikkaan liittyvät hankkeet, kuten Kotikyläntien kevyenliikenteenraitti ja Etelä-Nummelan koulu- ja päiväkotikeskuksen toteuttamiseen liittyvät kevyen liikenteen järjestelyt.

Puistot

Määrärahalta ylläpidetään kunnallistekniikkayksikön ylläpidossa olevien leikkipaikkojen kuntoa. Määrärahalta on varauduttu parantamaan joitakin puistopolkuja sekä kirkonkylän rannan viihtyisyyttä. Talousarviossa on varattu 150 000 euron määräraha Nuuksion läntisen portin palvelualueen - pysäköinti ja sosiaalilat - suunnittelua ja toteutuksen valmistelua varten.

Liikunta-alueiden rakentaminen

Nummelan lentokentän eteläpuoleisen polun ja Lentokentäntien ylittävän sillan toteuttamiselle on varattu määräraha.

Elinvoimapalveluiden tulosalue

Kiinteän omaisuuden osto

Vihdin kunnanvaltuusto on 3.6.2019 §25 hyväksynyt Vihdin kunnan päivitetyn maapoliittisen ohjelman. Maapoliittisessa ohjelmassa määritellään kunnan maapoliittiset tavoitteet sekä esitetään ne periaatteet ja maapoliittiset keinot, joita noudatetaan pyrittäessä asetettuihin tavoitteisiin.

Talousarviota laadittaessa kunnan työpaikkatonttien tarjonta on huono vaikkakin parantumassa. Alkavallakin kaudella maanhankintaa tullaan painottamaan sellaisille alueille, jotka voivat lähitulevaisuudessa muodostua työpaikka-alueiksi ja lisätä kunnan vetovoimaa myös yrittämisen näkökulmasta.

Jotta Vihti kuntana voi säilyttää ja lisätä vetovoimaansa asuinpaikkana, on uusiin, kaavoitettaviin asuinalueisiin sekä olevien asuinalueiden ympäristön ylläpitoon ja parantamiseen pystyttävä satsaamaan nykyistä enemmän. Yksi keino käytettävissä olevan resurssin kasvattamiseen on laatia ensimmäiset asemakaavat ensisijaisesti kunnan omistamalle maalle, jolloin kaavoituksesta saatava hyöty voidaan ohjata kokonaisuudessaan kunnan kehittämiseen. Jotta näin voidaan toimia, on raakamaata myös pystyttävä hankkimaan asumisen tarpeisiin silloin, kun sitä on kohtuuhintaan tarjolla kunnan kehittämisstrategian mukaisilla alueilla.

Vuosina 2021 ja 2022 maanhankintaan varattiin 1,5 miljoonaa euroa. Vuoden 2021 määrärahaa korotettiin muutetulla talousarviolla 3 miljoonaan euroon. Riittävää sekä asumisen että

työpaikkatonttien tarpeeseen vastaavaa kaavoitusta varten tulee budjetissa varautua maanhankintaan 1,5 miljoonalla eurolla myös vuodelle 2023 sekä taloussuunnitelmavuosille.

Irtain omaisuus

Vuosi 2023

Mittauslaitteisto Trimble R8 GNSS vastaanotin on hankittu vuonna 2008 eikä siinä ole tukea kaikille nykyisin käytössä oleville satelliittijärjestelmille. Lisäksi vuonna 2013 hankittu Trimble TSC3 maastotallennin ei enää toimi kunnolla yhteen muiden nykyisin käytössä olevien mittauslaitteiden kanssa. Laitteiden uusimisella saadaan käyttöön monipuolisempia, tehokkaampia ja työturvallisuutta parantavia mittausmenetelmiä. Uusien toiminnallisuuden myötä voidaan parantaa myös asiakaspalvelu

Liikuntapalveluille hankitaan kehonkoostumusmittari (InBody 770) tukemaan liikuntaneuvontatyötä. Investoinnin arvo on 15 000€. Liikuntaneuvonta on yksi liikuntapalveluiden keskeisimmistä palveluista tulevaisuudessa ja jotta työtä pystytään tekemään ammattimaisesti ja tavoitteellisesti, tarvitaan työhön apuvälineeksi kehonkoostumusmittari. Mittarin avulla saadaan tarkka selvitys asiakkaan lähtötilanteesta sekä kehityksestä ja mittaamisen avulla konkretisoidaan asiakkaalle liikuntaneuvontatyön merkitys hyvinvoinnille. Mittaria tullaan hyödyntämään uutena palveluna kuntalaisille myymällä kehonkoostumusmittauksia kaikille halukkaille. Liikuntapalveluilla on valmius tuottaa mittauksia myös sisäisenä palveluna esim. henkilöstön hyvinvoinnin tukemiseen.

Vuosi 2024

Mittaus- ja paikkatietopalveluiden toinen pakettiauto Volkswagen Transporter on hankittu 2010 eli investointivuonna on ollut käytössä jo 14 vuotta. Ikääntymisen myötä huoltotarve ja -kustannukset tulevat kasvamaan. Auton uusimisella saadaan varmistettua, että mittaustoiminta sujuu jatkossakin mahdollisimman hyvin. Hankinnassa tullaan huomioimaan mahdollisuuksien mukaan auton ympäristöystävällisyys. Tämä on huomioitu määrärahavaroituksessa, joka mahdollistaa myös täyssähköisen pakettiauton hankinnan kilpailuttamisen.

Vuosi 2025

Mittauslaitteisto Trimble S6 takymetri on hankittu vuonna 2013 eli investointivuonna on ollut käytössä jo 12 vuotta. Luotettavan toiminnan takaamiseksi laite on tarpeen vaihtaa uuteen ja myös monipuolisempia ja tehokkaampia toiminnallisuuden sisältävään mittauslaitteeseen.

Vuosi 2026

Ilmankuvauskohterin uusiminen, koska nykyinen hankittu drone on vuodelta 2019 eikä täysin täytä uusia säännöksiä. Hakemalla Traficomilta lupa erityinen kategoriaan laitteella on nykyisen tiedon perusteella mahdollista toimia vuoden 2025 loppuun. Muuttuneiden säännösten sekä laitteen iän perusteella uusiminen on syytä tehdä laitteeseen, joka täyttää sille asetetut vaatimukset.

Vuosi 2027

Pakettiauton vaihto, koska mittaustoiminnan sujumisen kannalta on tärkeää, että myös käytössä olevat autot ovat mahdollisimman luotettavia. Toinen pakettiautoista on hankittu vuonna 2019 ja ollut jatkuvassa käytössä siitä lähtien. Hankinnassa tullaan huomioimaan mahdollisuuksien mukaan

auton ympäristöystävällisyys mm. käyttövoima ja kulutus. Tämä on huomioitu määrärahavaroituksessa, joka mahdollistaa myös täyssähköisen pakettiauton kilpailuttamisen.

Tilapalvelut

UUDISRAKENTAMINEN

Vihdin kirkonkylän lähiliikuntapaikat

Vihdin kirkonkylän lähiliikuntapaikka alueelle valmistui vuonna 2022 pallokenttä, jääkiekkokaukalo, parkour sekä osittain myös skeittipuisto. Vuodelle 2025 esitetään hankittavaksi jäähdytyskontti, jotta pallokentän alueelle (2/3) asennetut jäähdytysputket saadaan käyttöön. Myös skeittipuistoon hankitaan muutama laite lisää. Ne on otettu aiemmin suunnittelussa huomioon. Kenttien liittymäkohtien viimeistely jatkuu vuonna 2023.

Kirkonkylän paloasema

Vihdin VPK:n paloasema nykyinen paloasema sijaitsee Vihdin kirkonkylässä, osoitteessa Kyläaukio 6, 03400 Vihti. Paloasema on rakennettu 1938 ja sitä on laajennettu vuonna 1952. Paloasema ei täytä työsuojelullisia, toiminnallisia eikä rakenteellisia vaatimuksia.

Kunnanvaltuusto hyväksyi uuden paloaseman hankesuunnitelman syksyllä 2021. Hankkeen rakennussuunnittelu on käynnissä. Rakentamisen käynnistämistä saattaa viivyttää paloaseman asemakaavasta tehty valitus, joka on oikeuslaitoksen käsittelyssä.

SOTE uudistuksen myötä pelastustoimi siirtyy kokonaisuudessaan Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen vastuulle. Paloaseman kustannusarvio on noin kolme miljoonaa euroa. Talousarviossa on varattu määräraha rakennussuunnitelmien viimeistelyyn. Pelastustoimen siirrettyä hyvinvointialueen vastuulle paloaseman rakentaminen kunnan taseeseen ei ole kunnan investointikuorman kannalta paras ratkaisu. Rakentamiseen ryhtyminen ja toteutusmalli on päätettävä vuoden 2023 aikana.

Etelä-Nummelan koulu- ja päiväkotikeskus

Etelä-Nummelan koulu- ja päiväkotikeskuksen ohjeellinen suunnitelma käsiteltiin kunnanhallituksessa keväällä 2018. Kunnanvaltuusto päätti koulu- ja päiväkotikeskuksen rakentamisesta keväällä 2021. Rakentaminen alkoi kesällä 2021 ja jatkuu aina vuoden 2023 loppuun asti. Määrärahoja on varattu vuodelle 2023 9,8 milj euroa. On mahdollista, että joitakin vuodelle 2022 budjetoituja maksueriä siirtyy maksettavaksi vuoden 2023 puolella. Hankkeen viimeiset maksuerät menevät vuoden 2024 puolelle.

Hyvinvointikeskuksen suunnittelu

Määräraha uuden hyvinvointikeskuksen suunnittelulle on varattu hyvinvointipalveluiden turvaamiseksi myös tulevaisuudessa. Tehtävänä on laatia hankesuunnitelma Nummelaan sijoittuvalle uudelle hyvinvointikeskukselle. Lähtökohtana on vuoden 2022 aikana yhteistyössä perusturvakuntayhtymä Karviaisen kanssa määritellyt toiminnot sekä hyvinvointialueen kanssa käydyt keskustelut palveluiden järjestämisen edellytyksistä.

PERUSPARANTAMINEN

Hyvinvointialueelle vuoratut tilat (Nummelan ja kirkonkylän terveysasema sekä virastotalo)

Vuodella 2023 on varattu talousarvioon 300 000 euron määräraha. Määrähalla toteutetaan HVA:n toiminnan muutosten edellyttämiä rakennusteknisiä ja taloteknisiä muutoksia lähinnä Nummelan terveysasemalla ja kirkonkylän terveyskeskuksessa sekä virastotalolla.

Kiinteistöjen suunnitelmalliset pienkorjaukset

Määrärahajako on alustavasti kuvatus mukainen. Määrärahan tarve vaihtelee vuotuisesti eri kohtien välillä ja sitovana määrärahana on yhteissumma 995 500 euroa. Vihdin kunnan kiinteistöjen suunnittelemttomien ns. vikakorjauksien määrä on kasvanut. Tämä ilmentää kiinteistöjen ylläpitoon kertynyttä korjausvelkaa.

Tila- ja toimintamuutokset

Riippuvainen tilojen käytön tehostamistarpeesta.

Pihavarusteiden ja liikuntavarusteiden korjaukset

Päiväkotien ja koulujen leikkivälineiden ja pihavarusteiden EU-normien mukaisuus on tarkastettu ja leikkivälineitä ja pihavarusteita korjataan tulevina vuosina. Vuosittaisella määrärahalla jatketaan turvallisuuden parantamiseen tähtäävää korjausten sarjaa. Tilapalvelu vastaa koulujen rikkoutuneiden liikuntavälineiden uusimisesta aiheutuneista kustannuksista.

Sisäilmakorjaukset

Vuoden 2023 talousarvioon varataan 100 000 euroa. Varatulla summalla tehdään välttämättömiä sisäilmaan liittyviä parannuksia ja korjauksia. Tällöin tehdään mm. sisäilmatutkimuksia ja sisäilmakorjauksia sekä ennalta ehkäistään sisäilmaongelmien syntyä. Suunnitteluvuosina jatketaan tätä korjausten sarjaa.

Talotekniikkakorjaukset

- ilmanvaihtokoneiden korjaukset, kuluvien osien uusimisen, iv- pääte-elinten ja säätimien uusimisen
- lämmitysjärjestelmien korjaukset, kuluvien osien uusimisen
- välttämättömiä talotekniikkaan liittyviä parannuksia ja korjauksia.

Rakennusautomaation uusiminen / päivittäminen

- **rakennusautomaation kehittämiseen, suunnitteluun sekä kaukokäyttö- ja -valvontajärjestelmän parantamiseen**

Turvallisuus: paloturvallisuus, ilkvialtakorjaukset ja ilkviallan ehkäiseminen

Vihdin kunnan vanha kiinteistökatka sekä jatkuvasti tarkentuvat turvallisuuteen liittyvät vaatimukset ja määräykset aiheuttavat tarpeen turvallisuusriskien kartoittamiseen ja korjaamiseen. Kartoitustyötä tehdään yhteistyössä palotarkastajien kanssa.

Määräraha käytetään ilkvialtakorjauksiin ilkviallan ennaltaehkäisyyn sekä kameravalvonnan uusimiseen

Kiinteistöjen suunnitelmalliset pienkorjaukset

Vuoden 2023 talousarvioon on pienkorjaukset jaettu suunnitelmallisiin ja odottamattomiin korjauksiin.

Vihdin kunnan vanhenevaa kiinteistökantaa sekä vanhenevaa talotekniikkaa tulee korjata ja ylläpitää suunnitelmallisesti. Suunnitelmallisilla korjausinvestoinneilla voidaan pidentää kiinteistöjen käyttöikää hallitusti.

Vuoden 2023 talousarvioon varatulla summalla jatketaan suunnitelmallisten korjausten sarjaa. Pienkorjaukset käsittävät yleisesti mm. julkisivurakenteiden korjauksia ja huoltomaalauksia; vesikattorakenteiden korjauksia ja uusimisia; sisäpintojen korjauksia mm. lattiapinnoitteiden, uusimisia, sisäseinien huoltomaalauksia; kiintokalusteiden ja varusteiden korjauksia ja uusimista.

Kiinteistöjen odottamattomat korjaukset "ns. vikakorjaukset"

Odottamattomat vikakorjaukset lisääntyvät vuosittain kiinteistökannan sekä talotekniikan ikääntyessä. Odottamattomat vikakorjaukset ovat arvaamattomia korjaustarpeita, jotka täytyy suorittaa, jotta kiinteistön käyttö voi jatkua. Arvaamattomiin vikakorjauksiin tarvittavien resurssien määrä vaihtelee vuosittain. Tarvittavia resursseja on näin ollen luonnollisesti vaikea etukäteen arvioida.

Energiamuutokset

Iso osa kunnan kiinteistöistä on öljylämmityksen varassa. Osa lämmityskattiloista on huonokuntoisia ja riski hintavista hätäkorjauksista kasvaa jatkuvasti. Investoinnin ensivaiheessa laaditaan kiinteistökohtainen suunnitelma öljylämmityksestä luopumisesta ja valitaan kustannustehokkaimmat korvaavat ratkaisut. Kunnan tavoitteet hiilineutraaliuden osalta edellyttävät osaltaan öljylämmityksestä luopumista.

Kunnanviraston remontointi

Kunnanviraston remontointi aloitettiin vuonna 2022. Remontointi jatkuu vuoden 2023 puolelle ja valmistuu keväällä 2023. Lisäksi ravintolassa tehdään linjaston peruskorjaus ja sen yhteydessä uusitaan pintoja.

Kirkkoniemen kulttuurikeskus

Kirkkoniemen muutos kulttuurikeskuksessa on edennyt hitaasti. Kirkkoniemi toimii rokotuskeskuksena pandemian alkuaikoina ja parhaillaan Pappilanpellon koulu on Kirkkoniemessä väistöissä. Kirkkoniemen toisen muutosvaiheen suunnitelmat edellyttävät kunnanhallituksen hyväksyntää ja toteutuspäätöstä.

Pappilanpellon koulun julkisivu- ja vesikattoremontti

Pappilanpellon koulun julkisivu- ja vesikattoremontti aloitettiin kesällä 2022 ja sen on määrä valmistua kesällä 2023. Remontin yhteydessä uusitaan mm. ikkunat ja vesikatto. Remontin ajaksi koulutoiminta siirtyy väistötiloihin Kirkkoniemen kouluun sekä Niuhalan vanhaan kansakouluun.

Kunnan viraston varikon parantaminen

Varikon pihan järjestelyt aloitettiin vuonna 2022 ja niitä on tarkoitus jatkaa vuoden 2025 puolella mm. kylmien varastokatoksien rakentamiselle. Samalla varmistetaan mm. romuautojen säilytysalueen turvallisuus autoista mahdollisesti vuotavien öljyjen ja polttonesteiden asianmukaisen käsittely osalta.

Kiinteistöjen energiajärjestelmämuutokset

Tavoitteena on luopuminen kokonaan öljylämmityksestä. Ensimmäisinä kohteina ovat Kuntala ja Metsäpolun päiväkotit.

Valmistuskeittiöiden peruskorjaus

Vihdin kunnassa on kolme valmistuskeittiötä: Kuoppanummi, Otalampi ja Vihdin yhteiskoulu. Kuoppanummen koulukeskuksen keittiö peruskorjattiin vuonna 2022. Vuonna 2023 suunnitellaan seuraava peruskorjaus, joka toteutetaan vuonna 2024. Vastaavasti vuonna 2025 suunnitellaan kolmannen valmistuskeittiön peruskorjaus, joka toteutetaan vuonna 2026.

Tilapalvelun irtain omaisuus

Tilapalvelun irtaimen omaisuuden hankintaa on varattu 120.000€ kahta sähköautoa varten

Vihdin Vesi

Vihdin puhdistamo projekti

Vihdin jätevesihuollon kehittäminen. Vihdin Veden nykyiset jätevedenpuhdistamot ovat rakennettu 1970-luvulla. Molempien puhdistamoiden rakenteellinen elinkaari ja kapasiteetti alkavat olla päättymäisillään. Tulevaisuuden maankäyttösuunnitelmat ja puhdistamoiden kuormituksen aiheuttamat haasteet vesistöissä ovat tuoneet tarpeen selvittää eri vaihtoehtoja jätevesien käsittelylle. Hankkeen tarkoitus on löytää elinkaareltaan tehokkain tapa toteuttaa Vihdin kunnan jätevesien käsittely kustannukset ja ympäristövaikutukset huomioiden. Kesällä 2021 päätettiin uudistaa molemmat nykyiset puhdistamot ja hakea niille ympäristöluvat. Vuonna 2023 varaudutaan Nummelan uuden puhdistamon ympäristölupahakemuksen mahdolliseen täydentämiseen ja kirkonkylän puhdistamon saneeraussuunnittelun jatkamiseen. Budjetti vuodelle 2023 on 100 000 €.

Puhdasvesilaitos hankinnat

Uudet vedentuotantolähteet. Jatketaan vuonna 2020 käynnistettyjä lisäkaivotutkimuksia ja koepumppauksia olemassa olevilla vedenottamoilla sekä täysin uusien vedenhankintalähteiden selvittämistä. Hankkeen tarkoitus on palvelukyvyyn parantaminen sekä talousvedentuotannon palveluresurssien lisääminen. Budjetti vuodelle 2023 on 100 000 €. Laitoksien peruserävarauksissa varaudutaan pieniin korjausinvestointeihin sekä automaatiojärjestelmän ajotapaselvityksiin. Budjetti vuodelle 2023 on 50 000 €.

Puhdistamoiden investoinnit

Puhdistamoiden investoinnit Nummelassa ja kirkonkylällä sisältävät pieniä korjausinvestointeja puhdistamorakennuksiin sekä pilottihankkeita prosessin toimivuuden parantamiseksi. Hankkeen budjetti vuodelle 2023 on 100 000€.

Verkoston uudisrakentaminen ja saneeraus

Verkostojen saneeraus. Vuonna 2023 jatketaan asbestivesijohtojen uusimista mm. Vanhan Nummelan alueella. Jätevesiviemäreitä saneerataan noin 2 km, saneerauskohteet valitaan vuotovesitutkimusten perusteella kirkonkylän alueelta ja Nummelassa kohteet pyritään yhdistämään vesijohdon saneerauksien yhteyteen. Vuoden 2023 verkostosaneerauksien budjetti on 500 000 €. Hankkeilla on tarkoitus parantaa vesihuollon toimivuutta. Verkoston uusinvestoinneissa keskitytään Etelä-Nummelan siirtolinjojen ja yritysalueen vesihuollon rakentamiseen, Hakalanrinteen vesihuoltolinjojen viimeistelytöihin, Palman alueen muutostöihin sekä uusien verkostojen suunnitteluun ajankohtaisissa kaavoitushankkeissa, mm. Helmiharju. Uusinvestointeihin varataan 2 800 000 € vuodelle 2023.

Pumppaamot

Pumppaamoiden saneeraus. Vihdissä on lähes 100 pumppaamoja, joista noin 20 % on rakennettu ennen vuotta 1985. Pumppaamoiden laskennallinen saneerausikä on 40-70 vuotta. Osa pumppaamoista on luokiteltu saneerausta vaativaksi vuonna 2023 ja lisäksi useamman pumppaamon huonokuntoisia sähkökeskuksia ja automaatiolaitteita uusitaan. Pumppaamoiden saneerauksien budjetti on vuonna 2023 yhteensä 100 000 €. Hankkeen tarkoitus on parantaa jätevesiverkon luotettavuutta.

Vesilaitoksen kalusto

Uusien tehokkaampien työjärjestelyjen vuoksi jokaisella verkostoasentajalla tulee olla auto työtehtävien hoitamiseen. Vesilaitos on hankkinut vuonna 2020 ja 2022 sähkökäyttöiset pakettiautot, jotka ovat osoittautuneet tietynlaisissa työtehtävissä erittäin käytännöllisiksi. Osa työtehtävistä kuitenkin edellyttää nelivetoisen pakettiauton ja varavoimakoneen viemisen kohteeseen. Vesilaitoksella on peräkärjellä vedettävä varavoimakone, joka on osoittautunut hankalaksi tiettyjen kohteiden osalta. Vuonna 2023 uusitaan toinen pakettiauto, joka varustetaan varavoimakoneella sekä mahdollisesti nostimella pumppujen nostamista varten. Hankkeen budjetti vuodelle 2023 on 70 000€.

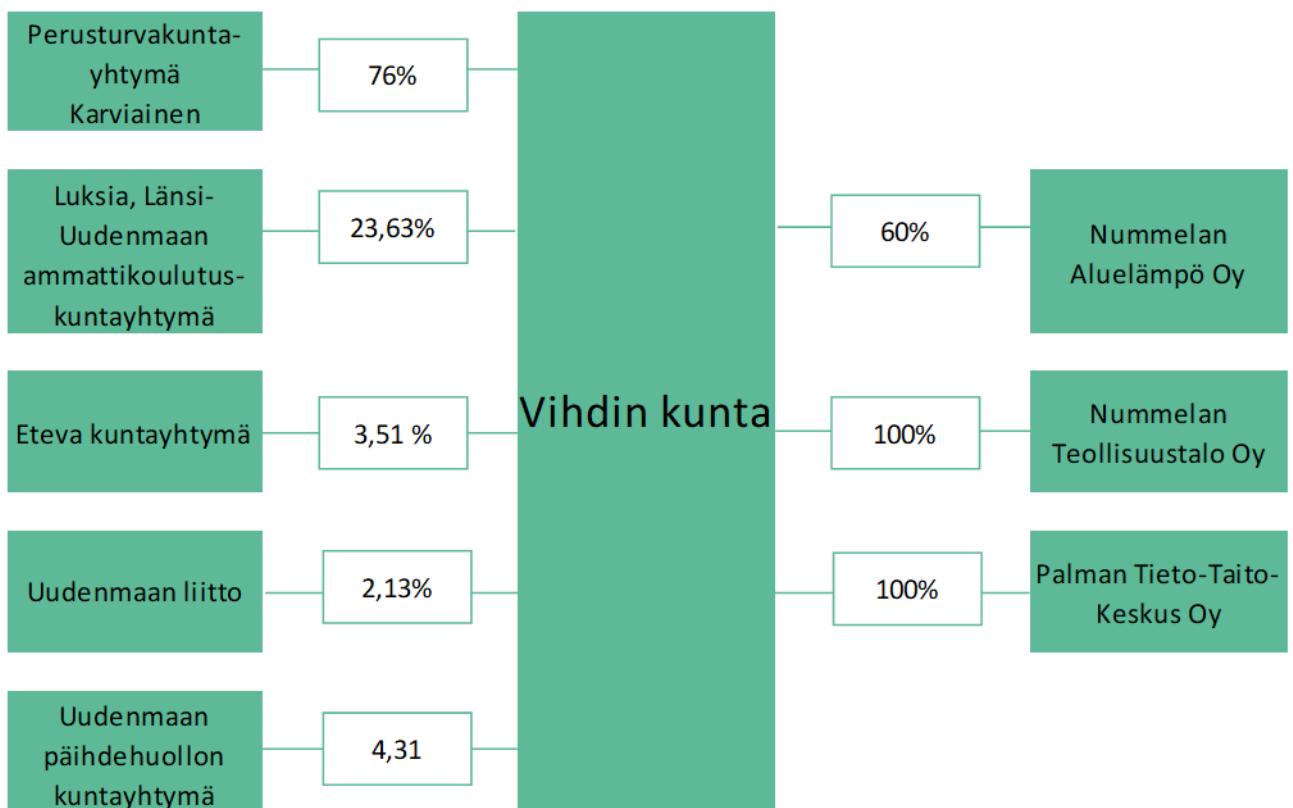
Ateria- ja Puhdistuspalvelu

Ensikertakalustamisessa on varauduttu virastotalon keittiölaitteisiin ja kalusteisiin, Etelä-Nummelan koulu- ja päiväkotikeskuksen keittiökaluusteet, yhden aluekeittiön keittiösaneerauksen seuraavan vaiheen suunnitteluun, sekä irtainomaisuudessa varautuminen keittiökoneiden rikkoutumiseen.

5 KONSERNIYHTEISÖT JA TAVOITTEET

Vihdin kuntakonserniin yhdisteltäviä organisaatioita ovat kunnan tytäryhteisöt ja kunnan osin omistamat kuntayhtymät: Perusturvakuntayhtymä Karviainen, Länsi-Uudenmaan ammattikoulutus kuntayhtymä, Uudenmaan erityishuoltopiirin kuntayhtymä, Uudenmaan Liitto ja Uudenmaan päihdehuollon kuntayhtymä. Kuntakonsernia ohjataan talousarvioon asetetuilla tavoitteilla, kunnanvaltuuston 12.11.2012 § 60 hyväksymällä konserniohjeella. Kunnanhallitus on konserniohjeen mukaan nimennyt konserniohjauksen valvontavastuulliset 8.4.2019 § 60. Vuoden 2023 osalta konserni muuttuu, kun HUS-sairaanhoidopiiristä tulee HUS-yhtymä, joka vastaa Helsingin ja Uudenmaan hyvinvointialueiden kanssa erikseen sovittavasta vaativasta erikoissairaanhoidosta. Näin ollen HUS ei enää ole osa Vihdin kuntakonsernia. Hyvinvointialueiden alkaessa myös Perusturvakuntayhtymä Karviainen, Etevan ja Uudenmaan päihdehuollon kuntayhtymien toiminnot muuttuvat, kun sosiaali- ja terveystalvet eivät ole enää kuntien järjestämisvastuulla. Näiden kuntayhtymien osalta puhutaan vapaaehtoisista kuntayhtymistä, niin nämä tullaan purkamaan vuoden 2023 aikana.

Vihdin kuntakonserni 2023

5.1 TYTÄRYHTEISÖT

5.1.1 Nummelan Aluelämpö Oy

Vihdin kunnan omistusosuus jakeluyhtiöstä on 60 % ja Adven Oy omistaa 40 %. Yhtiöllä on sivutoiminen toimitusjohtajana ja yhtiö ostaa tekniset palvelut ostopalvelusopimuksena Adven Oy:lta.

Yhtiön käytössä on bioenergialla eli hakkeella toimiva päälämpölaitos sekä Lankilan ja Ojakkalantien laitokset, jotka toimivat huippu- ja varalämpölaitoksina. Tilikauden lopussa yhtiön oma pääoma on 2 096 980,21 euroa (vuonna 2020 2 472 884,41 euroa) ja taseen loppusumma 4 889 442,22 euroa (vuonna 2020 5 112 028,90 euroa).

Yhtiön talous on kehittynyt positiivisesti. Yhtiö on alentanut energian hintaa viime vuosina yhteensä yli 12 %. Yhtiön asiakaspito on ollut vahva. Yhtiön taloudellinen tilanne on vakaa ja tarpeelliset investoinnit pystytään suorittamaan kassavaroin. Hallittu kasvu ja nykyisenkin myynnin säilyminen turvaa yhtiön rahoitusaseman. Riskinä on voimakkaasti noussut metsähakkeen ostohinta ja energiahintojen nousu, joka voi tuoda hinnan korotuspaineita.

Vuodelle 2023 omistajan asettama tulostavoite:

- Tilinpäätöksessä käyttökate on vähintään +200 000 euroa.
  - (vrt. vuonna 2021/ 284 705 euroa; vuonna 2020/285 187 euroa.)

Vuodelle 2023 omistajan asettamat toiminnalliset tavoitteet:

1. Lämmöntoimitusten keskeytykset asiakkaille 0
2. Pyrkä toimii, että hinta alle Energiateollisuus ry:n keskiarvon vuoteen 2026 mennessä
3. Olla aktiivisesti mukana edistämässä taloudellisesti kannattavaa ja järkevää ratkaisua mahdollisen datakeskuksen hukkalämmön talteenotoksi
4. Fossiilisten tuontipolttoaineiden osuus vuotuisesta käytöstä on maksimissaan 6 prosenttia
5. Yhtiö voi laajentua hallitusti vähäriskisiin alueille

Talous	TP 2019	TP 2020	TP 2021
Liikevaihto	3 089 381	2 871 237	3 214 918
Liikevoitto	284 948	128 339	130 20
Lainat	2 027 773	1 972 207	1 984 842

5.1.2 Palman Tieto-Taito-Keskus Oy

Yhtiön toimialana on omistaa ja hallita Nummelassa, asemakaavan N123 alueella korttelissa 4 sijaitsevaa Rakves-kiinteistöä. Yhtiön tuotot ovat koostuneet osakkeenomistajien maksamista hoito- ja korjausvastikkeista sekä vuokratuotoista, jotka on kirjattu tulosvaikutteisesti yhtiön kirjanpitoon. Yhtiöön on tehty viime vuosina vain välttämättömiä korjauksia alueen asemakaavan muutustyön ollessa kesken.

Kunnanvaltuusto hyväksyi alueen kaavamuutoksen N123 kokouksessaan 9.8.2021 § 41. Kaavan tultua lainvoimaseksi on astunut voimaan maankäyttösopimus, jossa on sovittu yhtiön maa-alueiden luovuttamisesta vastineena kaavan toteuttamisesta kunnalle aiheutuvista kustannuksista. Maankäyttösopimuksen toimeenpanon jälkeen yhtiön omistukseen jää alueella korttelin 4 tontti 6, jolla on asuin-, liike- ja toimistorakennusoikeutta 3 000 k-m², sekä osa korttelin 372 tonttia 1, jolla on asuinrakennusoikeutta 2 900 k-m². Yhtiön aiemmin omistamien, mutta maankäyttösopimuksen myötä kunnan omistukseen siirtyneet rakennukset on purettu vuonna 2021-2022 taitteessa. Yhtiön omistamista rakennuksista Rakves on määrä säästää kaavan tarkoituksen mukaisesti.

Vuodelle 2023 omistajan asettama tulostavoite:

- Positiivinen tilikauden tulos

Vuodelle 2023 omistajan asettamat toiminnalliset tavoitteet:

- Edistää yhtiön myyntiä

Talous	TP 2019	TP 2020	TP 2021
Liikevaihto	223 795	173 244	165 440
Liikevoitto	17 962	-639 24	-13 537
Lainat	0	0	0

5.1.3 Nummelan Teollisuustalo Oy

Yhtiön tavoitteena on tarkoituksena on pitää yhtiön rakennukset olemassa olevassa kunnossa ja tarjota suhteellisen edullisia vuokratiloja vihtiläisille pk-yrityksille. Yhtiön osakekannan omistaa kokonaisuudessaan Vihdin kunta. Yhtiö omistaa teollisuushallit osoitteissa Harjutie 14 ja Tehtaantie 4-6.

Tilikauden 2021 tulos oli 37 081 euroa (2020 33 766 euroa euroa). Taseen loppusumma oli 31.12.2021 719 457,85 euroa (vuonna 31.12.2020 747 063,20 euroa). Yhtiön kiinteistöjen korjauksia toteutetaan hallituksen päätösten mukaan. Yhtiöllä ei ole lainaa eikä kirjaamattomia korkoja.

Vuodelle 2023 omistajan asettama tulostavoite:

- Postitiivinen tilikauden tulos

Vuodelle 2023 omistajan asettamat toiminnalliset tavoitteet:

- Selvitää vähäriskisiä tapoja tarjota yrityksille lisää toimitiloja ja huolehtia omistamiensa kiinteistöjen kunnosta

Talous	TP 2019	TP 2020	TP 2021
Liikevaihto	142 401	140 071	151 289
Liikevoitto	36 662	33 766	37 081
Lainat	0	0	0

5.2 TYTÄRYHTEISÖJEN SEURANTA

Kunnan edustajien tytäryhteisöissä tulee raportoida yhteisön toiminnasta kaksi kertaa vuodessa. Raportit toimitetaan valvontavastuullisille. Valvontavastuullisten tulee raportoida edelleen asioista, jotka vaativat omistajan kannanottoa ja aiheuttavat riskiä omistajalle. Vuoden 2023 aikana on tarkoitus kehittää konserniohjausta ja valvontaa, joka voi muuttaa edustajien raportointi vastuuta.

6 LASKELMAT

6.1 Eriytetyt taseyksiköt

6.1.1 Tilapalvelujen taseyksikkö

Toiminnan kuvaus ja toimintaympäristön muutokset

Kunnanhallituksen päätöksellä 24.10.2011 § 218 Tilapalvelun tulosalue on muutettu laskennalliseksi taseyksiköksi. Järjestelyn tavoitteena on ollut tilavuokrien läpinäkyvyys ja Tilapalvelun kehittäminen kunnan tilaomaisuuden hallintayksiköksi. Pitkällä aikavälillä Tilapalvelun taseyksikön tavoitteena on vastata palvelutuotannon tilojen hankinnasta ja ylläpidosta siten, että korjausvelkaa ei synny.

Tilapalvelun taseyksikön tehtävänä on kunnan rakennettujen kiinteistöjen omistajaohjaus, tilojen suunnittelu- ja rakennuttamisasiat, kiinteistöjen isännöinti, suunnitelmallinen kunnossapito ja huolto sekä vuokraustoiminta. Tilapalveluiden jäännöspääomaan sovelletaan 3 prosentin korkoa.

Tilapalvelulle on kohdistettu kunnan lainasalkun pitkäaikaisista veloista vuoden 2022 lopussa arviolta yhteensä 87,9 miljoonaa euroa vierasta pääomaa.

Taloussuunnitelmavuosille korjausinvestointien määrää on kasvatettava, koska muutoin hätäkorjauksien määrä kasvaa ja kustannukset nousevat huomattavasti. Viisivuotiskauden 2023-2027 merkittävin talonrakennuksen investointi on Etelä-Nummelan koulu- ja päiväkotikeskus -hanke.

Tuloslaskelma Tilapalvelut

Tilapalvelut tuloslaskelma (sis + ulk)	TP 2021	MTA 2022	TAE 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
LIKEVAIHTO	18 441 312	18 777 278	19 262 082	19 172 875	19 201 368	19 230 211
Myyntituotot	19 269	29 000	36 000	15 000	15 225	15 453
Vuokrat	18 416 782	18 348 278	18 826 082	18 867 875	18 896 723	18 925 917
Tuet ja avustukset	811	400 000	400 000	290 000	289 420	288 841
Liiketoiminnan muut tuotot	4 450	0	0	0	0	0
VALMISTUS OMAAN KÄYTTÖÖN	55 952	100 000	100 000	100 000	100 000	100 000
Materiaalit ja palvelut	-5 146 490	-6 137 032	-6 346 032	-6 245 171	-6 406 192	-6 571 948
AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	-3 078 757	-3 304 601	-3 504 601	-4 069 839	-4 160 011	-4 252 437
PALVELUJEN OSTOT	-2 067 732	-2 832 431	-2 841 431	-2 175 332	-2 246 181	-2 319 511
HENKILÖSTÖKULUT	-1 110 329	-1 219 083	-1 103 011	-1 268 474	-1 292 575	-1 317 135
PALKAT JA PALKKIOT	-919 456	-1 010 095	-910 000	-1 051 628	-1 071 609	-1 091 970
HENKILÖSIVUKULUT	-190 873	-208 988	-193 011	-216 846	-220 966	-225 165
POISTOT JA ARVONALENTUMISET	-6 572 001	-6 556 901	-5 793 058	-6 459 987	-5 480 266	-5 525 286
Liiketoiminnan muut kulut	-1 692 262	-1 769 299	-1 769 299	-1 678 738	-1 678 738	-1 678 738
Liikelyljäämä (-alijäämä)	3 976 183	3 194 963	4 350 682	3 620 505	4 443 597	4 237 104
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT	-638 378	-1 276 174	-1 281 001	-1 635 591	-1 769 273	-1 833 751
Korkotuotot	0	0	0	0	0	0
Muut rahoitustuotot	23	0	0	0	0	0
Korkokulut kunnalle	0	0	0	0	0	0
Korkokulut muille	-384 001	-376 174	-380 000	-735 591	-869 273	-933 751
Korvaus jäännöspääomasta	-252 790	-900 000	-900 000	-900 000	-900 000	-900 000
Muut rahoituskulut	-1 609	0	-1 001	0	0	0
Satunaiset tuotot ja kulut	0	0	0	0	0	0
POISTOERON MUUTOS	189 199	189 500	189 199	189 200	189 500	189 500
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ / ALIJÄÄMÄ	3 527 004	2 108 289	3 258 880	2 174 114	2 863 824	2 592 853

TILAPALVELUT RAHOITUSLASKELMA	TP 2021	MTA 2022	TAE 2022	TA 2023	TS 2024	TS2025
Toiminnan rahavirta	11 429 798	11 028 038	11 424 741	11 716 083	11 693 136	11 596 141
Liikelyljäämä (-alijäämä)	3 319 162	3 194 963	4 350 682	3 620 505	4 443 597	4 237 104
Poistot ja arvonalentumiset	6 586 973	6 556 901	5 793 058	6 459 987	5 480 266	5 525 286
Rahoitustuotot ja -kulut	1 523 663	1 276 174	1 281 001	1 635 591	1 769 273	1 833 751
		-17 245	-16 677	-14 450		
Investointien rahavirta	-7 449 972	000	460	000	-4 687 000	-2 545 000
		-17 245	-16 677	-14 450		
Investointimenot	-7 457 660	000	460	000	-4 687 000	-2 545 000
Rahoitusosuudet investointimenoihin	0	0	0	0	0	0
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	7 688	0	0	0	0	0
Toiminnan ja investointien rahavirta	3 979 826	-6 216 962	-5 252 719	-2 733 917	7 006 136	9 051 141
Rahoituksen rahavirta	-7 046 665	9 109 021	24 109 021	9 109 021	13 245 839	-7 142 726
Lainakannan muutokset	-7 046 665	9 109 021	24 109 021	9 109 021	13 245 839	-7 142 726
Pitkäaikaisten lainojen lisäys muilta	0	15 000 000	30 000 000	15 000 000	20 000 000	0
Pitkäaikaisten lainojen vähennys muilta	-7 046 665	-5 890 979	-5 890 979	-5 890 979	-6 754 161	-7 142 726
Lyhytaikaisten lainojen muutos muilta	0	0	0	0	0	0
Oman pääoman muutokset	0	0	0	0	0	0
Muut maksuvalmiuden muutokset	0	0	0	0	0	0
Taseyksikön vaikutus maksuvalmiuteen	-3 066 839	2 892 059	18 856 302	6 375 104	20 251 975	1 908 415
Investointien tulorahoitus %	44,51%	18,53%	26,09%	25,06%	94,81%	166,49%
Pääomamenojen tulorahoitus %	78,80%	47,67%	50,62%	57,60%	102,20%	119,70%
Lainanhoitokate	1,79	2,11	2,2	2,37	1,99	1,84

6.1.2 Vihdin Vesi

Toiminnan kuvaus ja toimintaympäristön muutokset

Vihdin vesihuoltolaitos on 1.1.2018 alkaen toiminut kirjanpidollisesti eritettynä taseyksikkönä. Vesihuoltolaitoksen toiminta on elinvoimalautakunnan alaista toimintaa. Organisaatiouudistuksen myötä toiminta on 23.8.2018 alkaen kuulunut infra- ja tukipalveluiden toimialaan.

Vihdin Veden ydintehtävä on tuottaa ja toimittaa asiakkailleen hyvää ja laatuvaatimukset täyttävää talousvettä sekä huolehtia asiakkaiden jätevesien poisjohtamisesta ja käsittelystä. Hyvä asiakaspalvelutaso tuotetaan kustannustehokkaasti ja ympäristöystävällisesti. Vesihuoltolaitoksen toiminnan menot katetaan kokonaan asiakkailta perittäviltä maksuilla.

Vesihuoltolaitoksen talousarvio ja taloussuunnitelma on laadittu niin, että vesihuoltolaitos pystyy asiakkailtaan perimillä maksuilla kattamaan toiminnastaan aiheutuvat kulut sekä maksamaan peruspääoman korkoa kunnalle. Vihdin Vedelle asetetaan vuosittain talousarvion laadinnan yhteydessä peruspääoman korko. Peruspääoman korko on ollut viime vuosina yhteensä 393 000 euroa ja samaa esitetään vuodelle 2022. Vihdin kunta maksaa Vihdin Vedelle kuukausittain yhdystilin saldon mukaisesti 1 kk:n euriborin mukaista korkoa. Korkotason ollessa miinusmerkkinen, ei Vihdin Vesi ole velvollinen maksamaan vastaavaa korkoa kunnalle.

Tuloslaskelma

Vihdin vesi tuloslaskelma (sis + ulk)	TP 2021	MTA 2022	TAE 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
LIKEVAIHTO	4 592 809	4 541 752	4 600 000	5 211 900	5 254 856	5 298 173
Liiketoiminnan muut tuotot	0	0	0	0	0	0
Muut tuet ja avustukset	4 508	0	0	0	0	0
VALMISTUS OMAAN KÄYTTÖÖN	8 358	30 000	15 000	10 000	10 000	10 000
HENKILÖSTÖKULUT	-748 843	-823 225	-766 735	-891 957	-906 719	-921 750
Materiaalit ja palvelut	-1 726 482	-1 624 400	-1 620 000	-1 694 600	-1 731 231	-1 769 037
AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	-739 448	-747 200	-750 000	-805 900	-816 351	-827 061
PALVELUJEN OSTOT	-987 035	-877 200	-870 000	-888 700	-914 880	-941 976
PALKAT JA PALKKIOT	-581 826	-651 165	-600 000	-706 314	-718 549	-731 016
HENKILÖSIVUKULUT	-167 017	-172 060	-166 735	-185 643	-188 170	-190 734
POISTOT JA ARVONALENTUMISET	-1 197 486	-1 492 632	-1 200 000	-1 555 709	-1 303 277	-1 333 515
Liiketoiminnan muut kulut yht.	-64 979	-88 138	-80 000	-89 929	-89 929	-89 929
Liikelylijäämä (-alijäämä)	867 885	543 357	948 265	989 705	1 233 700	1 193 942
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT	-393 000	-393 000	-393 000	-393 000	-393 000	-393 000
Muut rahoitustuotot	0	0	0	0	0	0
Korkokulut lainoista liikelait	0	0	0	0	0	0
Korkokulut lainoista ulkopuoli	0	0	0	0	0	0
Muut rahoituskulut	0	0	0	0	0	0
Liikelait.korvaus peruspääom.	-393 000	-393 000	-393 000	-393 000	-393 000	-393 000
Ylijäämä/alij. ennen satunn.eriä	474 885	150 357	555 265	596 705	840 700	800 942
Satunaiset tuotot ja -kulut	0	0	0	0	0	0
Ylijäämä/alijäämä ennen varauksia	474 885	150 357	555 265	596 705	840 700	800 942
POISTOERON MUUTOS	0	0	0	0	0	0
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ / ALIJÄÄMÄ	474 885	150 357	555 265	596 705	840 700	800 942

VIHDIN VESI RAHOITUSLASKELMA	TP 2018	TP 2021	MTA 2022	TAE 2022	TA 2023	TS 2024	TS2025
Toiminnan rahavirta	1 591 078	1 672 300	1 642 989	1 755 265	2 152 414	2 143 967	2 134 457
Liikelyjäämä (-alijäämä)	816 878	867 885	543 357	948 265	989 705	1 233 690	1 193 942
Poistot ja arvonalentumiset	1 169 471	1 197 486	1 492 632	1 200 000	1 555 709	1 303 277	1 333 515
Rahoitustuotot ja -kulut	-395 654	-393 071	-393 000	-393 000	-393 000	-393 000	-393 000
Muut tulorahoituksen korjauserät	382	0	0	0	0	0	0
Satunnaiset erät	0	0	0	0	0	0	0
	-1 101	-1 405	-3 140	-2 555	-3 320	-3 600	
Investointien rahavirta	774	755	000	000	000	000	-5 420 000
Käyttöomaisuusinvestoinnit	-1 101	-1 405	-3 140	-2 555	-3 320	-3 600	-5 420 000
Rahoitusosuudet investointimenoihin	774	755	000	000	000	000	
Käyttöomaisuuden myyntitulot	0	0	0	0	0	0	0
			-1 497		-1 167	-1 456	
Toiminnan ja investointien rahavirta	489 304	266 546	011	-799 735	586	033	-3 285 543
Rahoituksen rahavirta	-488 790	-267 268	1 474 223	1 474 223	686 705	686 705	706 705
Lainakannan muutokset	-5 254	0	0	0	0	0	0
Muilta saat. pitkäaik. lainojen väh.	-5 254	0	0	0	0	0	0
Kunnalta saat. lyh.aik. lainojen muut.	0	0	0	0	0	0	0
Muilta saat. lyhytaik. lainojen muutos.	0	0	0	0	0	0	0
Oman pääoman muutokset							
Peruspääoman muutos	0	0	0	0	0	0	0
Muut maksuvalmiuden muutokset	-483 536	-267 268	1 474 223	1 474 223	686 705	686 705	706 705
Vaihto-omaisuuden muutos	34 956	-6 317	0	0	0	0	0
Saamisten muutos muilta	-854 698	48 978	0	0	0	0	0
Saamisten muutos kunnalta	-183 336	-980 555	1 144 223	1 144 223	306 705	306 705	306 705
Liittymismaksujen muutos	354 508	291 960	330 000	330 000	380 000	380 000	400 000
Liittymismaksujen muutos kunnalta	11 958	0	0	0	0	0	0
Korott.velk.muutos muilta	-81 560	378 666	0	0	0	0	0
Korott.velk. muutos kunnalta	234 636	0	0	0	0	0	0
Rahavarojen muutos	514	-723	-22 788	674 488	-480 881	-769 328	-2 578 838

6.2 TULOSLASKELMAOSA

Vihdin kunta	TP 2021	MTA 2022	TAE 2022	LTK 2023	KH 2023	TA 2023	TS 2024	TS 2025
TOIMINTATUOTOT	17 395 754	17 778 148	17 140 071	16 735 641	16 943 548	16 823 548	17 105 453	17 269 433
MYYNTITUOTOT	8 097 895	7 682 875	7 090 508	7 389 531	7 391 411	7 271 411	7 467 060	7 543 561
MAKSUTUOTOT	2 603 381	2 586 300	2 673 300	2 866 100	2 616 100	2 616 100	2 655 341	2 695 171
TUET JA AVUSTUKSET	2 562 771	3 290 595	3 226 279	2 281 552	2 587 012	2 587 012	2 581 839	2 576 674
MUUT	4 131 707	4 218 378	4 149 984	4 198 458	4 349 025	4 349 025	4 401 213	4 454 027
TOIMINTATUOTOT								
VALMISTUS OMAAN KÄYTTÖÖN	169 606	238 600	247 000	218 600	218 600	218 600	218 600	218 600
TOIMINTAKULUT	-169 111 947	-179 381 331	-179 374 041	-86 306 257	-85 158 590	-85 158 590	-86 480 173	-87 925 444
HENKILÖSTÖKULUT	-50 622 429	-52 233 700	-51 517 772	-54 079 048	-53 719 974	-53 719 974	-54 492 572	-55 370 910
PALKAT JA PALKKIOT	-39 847 624	-41 916 612	-40 808 069	-43 662 338	-43 320 646	-43 320 646	-43 961 153	-44 689 343
HENKILÖSIVUKULUT	-10 774 805	-10 317 088	-10 709 703	-10 416 710	-10 399 328	-10 399 328	-10 531 419	-10 681 567
PALVELUJEN OSTOT	-104 637 662	-113 125 932	-113 819 144	-17 774 849	-16 458 756	-16 458 756	-16 834 240	-17 222 858
AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	-7 970 670	-8 314 417	-8 638 199	-9 044 709	-9 276 709	-9 276 709	-9 464 610	-9 657 210
AVUSTUKSET	-3 961 619	-3 879 500	-3 471 991	-3 629 500	-3 679 500	-3 679 500	-3 665 100	-3 650 815
MUUT TOIMINTAKULUT	-1 919 568	-1 827 782	-1 926 935	-1 778 151	-2 023 651	-2 023 651	-2 023 651	-2 023 651
TOIMINTAKATE	-151 546 587	-161 364 583	-161 986 970	-69 352 016	-67 996 442	-68 116 442	-69 156 120	-70 437 411
VEROTULOT	136 970 735	136 591 000	141 502 000	71 330 551	71 330 551	71 330 551	66 123 587	67 708 333
Kunnan tulovero	124 038 216	125 353 000	0	59 978 521	59 978 521	59 978 521	55 265 521	56 554 013
Kiinteistövero	7 274 113	7 325 000	0	7 385 743	7 385 743	7 385 743	7 450 745	7 487 267
Osuus yhteisöveron tuotosta	5 658 406	3 913 000	0	3 966 287	3 966 287	3 966 287	3 407 321	3 667 053
VALTIONOSUJEDET	32 554 877	36 157 651	36 127 647	20 393 616	20 393 616	20 393 616	18 387 841	18 821 377
RAHOITUSTUOTOT JA - KULUT	233 567	-282 174	-245 001	-393 003	-701 003	-701 003	-1 058 913	-1 205 356
KORKOTUOTOT	91 647	35 000	91 000	80 000	80 000	80 000	80 000	80 000
MUUT	714 524	698 000	698 000	563 000	563 000	563 000	533 000	533 000
RAHOITUSTUOTOT								
KORKOKULUT	-561 217	-606 174	-630 000	-626 903	-934 903	-934 903	-1 263 913	-1 410 356
MUUT	-11 388	-409 000	-404 001	-409 100	-409 100	-409 100	-408 000	-408 000
RAHOITUSKULUT								
VUOSIKATE	18 212 592	11 101 894	15 397 676	21 979 148	23 026 722	22 906 722	14 296 395	14 886 943
POISTOT JA ARVONALENTUMISET	-11 809 173	-12 985 077	-11 903 047	-3 661 397	-13 686 878	-13 686 878	-13 218 912	-14 368 873
SATUNNAISET ERÄT	0	0	0	0	0	0	0	0
TILIKAUDEN TULOS	6 403 419	-1 883 183	3 494 629	18 317 751	9 339 844	9 219 844	1 077 483	518 070
POISTOERON MUUTOS	189 199	189 500	189 199	189 200	189 200	189 200	189 500	189 500
RAHASTOJEN MUUTOS	0	0	0	0	0	0	0	0
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ / ALIJÄÄMÄ	2 842 619	-1 693 683	3 683 828	18 506 951	9 529 044	9 409 044	1 266 983	707 570

Taseeseen kertynyt kumulatiivinen yli-/ alijäämä

Vuoden 2021 tilinpäätöksessä Vihdin kunnalla on kertynyttä ylijäämää 12,9 miljoonaa euroa. Kumulatiivista ylijäämää on vuoden 2022 tilikauden ennusteen perusteella 16,6 miljoonaa euroa. Kumulatiivisen ylijäämän arvioidaan nousevan 26,0 miljoonaan euroon vuodelle 2023.

Kuntalain 110 §:n mukaan taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen. Kunnan taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Kunnan tulee taloussuunnitelmassa päättää yksilöidyistä toimenpiteistä, joilla alijäämä mainittuna ajanjaksona katetaan. Vihdin kunnan taseessa ei ole kattamatonta alijäämää.

6.3 RAHOITUSOSA

Rahoitusosassa osoitetaan, kuinka paljon tarvitaan tulo-rahoituksen lisäksi pääomarahoitusta investointeihin ja lainanlyhennyksiin ja kuinka rahoitustarve katetaan. Samoin ilmenee, kuinka suuri on rahoitusjäämä ja kuinka se käytetään.

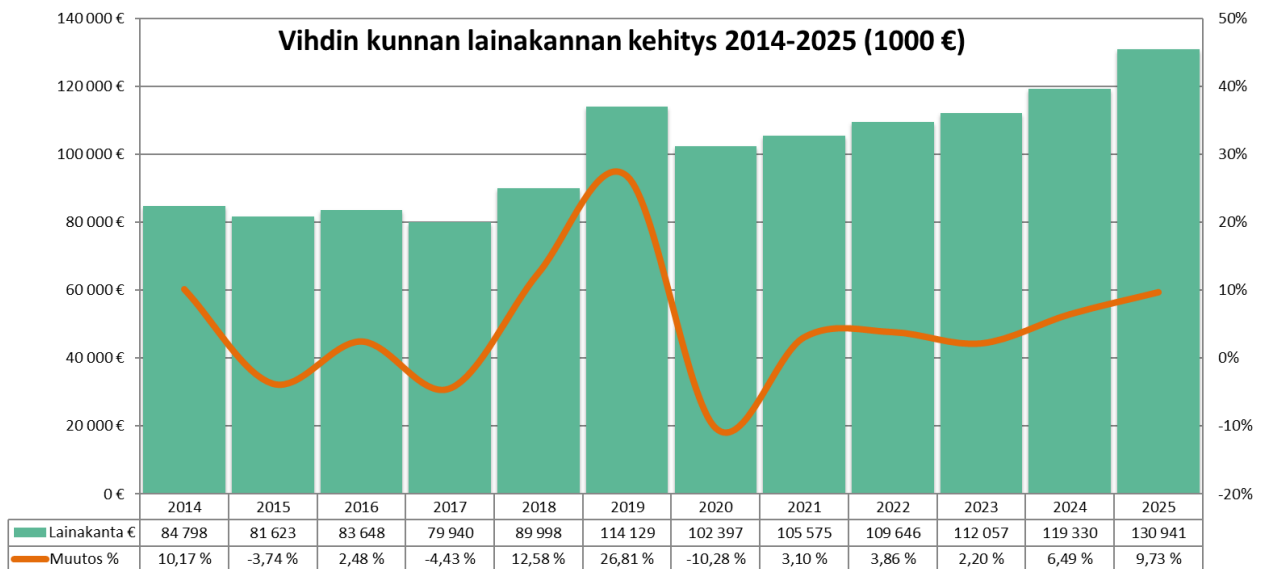
RAHOITUSLASKELMAN RAKENNE JA SISÄLTÖ

Varsinaisen toiminnan ja investointien nettokassavirta

Tulo-rahoitus muodostuu tuloslaskelmaosasta tuotavasta vuosikatteesta, satunnaisista menoista ja tuloista sekä rahoituksen korjauseurista. Käyttöomaisuusinvestoinnit ovat investointiosan käyttöomaisuuden hankintamenot ja tuloina rahoitusosuudet investointeihin sekä käyttöomaisuuden myyntitulot.

Rahoitustoiminnan nettokassavirta

Antolainojen muutokset sisältävät kunnan myöntämät lainat ja sijoitukset ja lainasaamiset. Antolainojen muutoksina esitetään erikseen lainojen lisäykset ja vähennykset. Lainakannan muutokset sisältävät arvion siitä kuinka paljon kunta ottaa pitkäaikaista lainaa talousarviovuoden aikana eli lainojen lisäyksen. Pitkäaikaisten lainojen vähennykset osoittavat arvion pitkäaikaisten lainojen lyhennysten määrästä talousarviovuoden aikana.

	Ennuste					
	TP 2021	MTA 2022	2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Varsinaisen toiminnan ja investointien rahavirta						
Tulorahoitus	16 893 171	9 651 900	11 855 879	21 406 722	12 592 876	13 179 391
Vuosikate	18 212 592	11 151 900	13 355 879	22 906 722	14 296 395	14 886 943
Satunnaiset erät	0	0	0	0	0	0
Tulorahoituksen korjauserät	-1 319 421	-1 500 000	-1 500 000	-1 500 000	-1 500 000	-1 500 000
Investoinnit	-13 236 574	-31 214 000	-24 454 460	-29 303 743	-23 341 140	-19 310 000
Pysyvien vastaavien investoinnit	-15 118 984	-32 964 000	-25 954 460	-31 053 743	-25 091 140	-21 060 000
Rahoitusosuudet investointimenoihin	106 271	0	0	0	0	0
Pysyvien vastaavien myyntitulot	1 776 139	1 750 000	1 500 000	1 750 000	1 750 000	1 750 000
Varsinaisen toiminnan ja investointien nettorahavirta	3 656 597	-21 562 100	-12 598 581	-7 897 021	-10 544 745	-5 923 057
Rahoitustoiminnan rahoitusvirta						
Antolainauksen muutokset	83 020	83 000	83 000	83 000	85 000	87 000
Antolainasaamisten lisäykset	0	0	0	0	0	0
Antolainasaamisten vähennykset	83 020	83 000	83 000	83 000	85 000	87 000
Lainakannan muutokset	3 249 171	22 249 171	7 249 171	2 411 000	7 273 000	11 611 200
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	0	35 000 000	30 000 000	15 000 000	20 000 000	25 000 000
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-9 750 829	-10 750 829	-9 750 829	-12 589 000	-12 727 000	-13 388 800
Lyhytaikaisten lainojen muutos	13 000 000	-2 000 000	-13 000 000	0	0	0
Oman pääoman muutokset	294 428	0	0	0	0	0
Muut maksuvalmiuden muutokset	293 589	300 000	300 000	300 000	300 000	300 000
Rahoitustoiminnan nettorahavirta	3 920 208	22 632 171	7 632 171	2 794 000	7 658 000	11 998 200
Rahavarojen muutos	7 576 805	1 070 071	-4 966 410	-5 103 021	-2 886 745	6 075 143

RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT

Investointien tulorahoitus %	121%	34%	51%	74%	56%	71%
Pääomamenojen tulorahoitus %	73%	25%	37%	52%	38%	43%
Lainanhoitokate	1,82	1,075	1,73	2,051	1,307	1,285
Lainakanta 1000€	102 397	123 846	109 646	112 057	119 330	130 941
Lainaa /asukas	3 502	4 238	3 752	3 827	4 069	4 457
Asukasluku	29 241	29 222	29 222	29 278	29 300	29 379

V/HT\